

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Utgiftsområde 17 – Kultur, medier, trossamfund och fritid

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	6
2	Lagförslag	9
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst	9
3	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.....	11
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	11
3.2	Om resultatredovisningen	11
3.3	Utgiftsutveckling.....	12
3.4	Skatteutgifter	14
3.5	Mål för utgiftsområdet.....	14
3.6	Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet.....	18
3.7	Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet	19
3.8	Sammanfattning av reformer och finansiering inom kulturområdet.....	20
3.9	Kulturbudgetens utveckling.....	20
3.10	Anslagsutveckling för medieområdet och medelstillelse till radio och tv i allmänhetens tjänst.....	21
4	Kulturområdesövergripande verksamhet	23
4.1	Mål för området	23
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	23
4.3	Resultatredovisning	23
4.4	Analys och slutsatser	32
4.5	Politikens inriktning	33
4.6	Budgetförslag.....	36
4.6.1	1:1 Statens kulturråd.....	36
4.6.2	1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete.....	37
4.6.3	1:3 Skapande skola	38
4.6.4	1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	39
4.6.5	1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	40
4.6.6	1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet.....	41
4.6.7	1:7 Myndigheten för kulturanalys	43
5	Teater, dans och musik.....	45
5.1	Mål för området.....	45
5.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	45
5.3	Resultatredovisning	45
5.4	Analys och slutsatser	50
5.5	Politikens inriktning	50
5.6	Budgetförslag.....	51
5.6.1	2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	51
5.6.2	2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	53
5.6.3	2:3 Statens musikverk	55
6	Litteraturen, läsandet och språket.....	57
6.1	Mål för området.....	57
6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	57
6.3	Resultatredovisning	57
6.4	Analys och slutsatser	61

6.5	Politikens inriktning	62
6.6	Budgetförslag.....	63
6.6.1	3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	63
6.6.2	3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	64
6.6.3	3:3 Institutet för språk och folkminnen.....	65
7	Bildkonst, arkitektur, form och design	67
7.1	Mål för området.....	67
7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	67
7.3	Resultatredovisning	67
7.4	Analys och slutsatser	69
7.5	Politikens inriktning	70
7.6	Budgetförslag.....	71
7.6.1	4:1 Statens konstråd	71
7.6.2	4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön.....	72
7.6.3	4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	73
7.6.4	4:4 Bidrag till bild- och formområdet	74
8	Kulturskaparnas villkor	77
8.1	Mål för området.....	77
8.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	77
8.3	Resultatredovisning	77
8.4	Analys och slutsatser	80
8.5	Politikens inriktning	80
8.6	Budgetförslag.....	81
8.6.1	5:1 Konstnärsnämnden	81
8.6.2	5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer.....	82
9	Arkiv.....	85
9.1	Mål för området.....	85
9.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	85
9.3	Resultatredovisning	85
9.4	Analys och slutsatser	87
9.5	Politikens inriktning	87
9.6	Den årliga revisionens iakttagelser.....	88
9.7	Budgetförslag.....	89
9.7.1	6:1 Riksarkivet.....	89
10	Kulturmiljö	91
10.1	Mål för området.....	91
10.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	91
10.3	Resultatredovisning	91
10.4	Analys och slutsatser	97
10.5	Budgetförslag.....	97
10.5.1	7:1 Riksantikvarieämbetet	97
10.5.2	7:2 Bidrag till kulturmiljövård.....	98
10.5.3	7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning.....	100
10.5.4	7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer.....	100
11	Museer och utställningar	103
11.1	Mål för området.....	103
11.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	103
11.3	Resultatredovisning	103
11.4	Analys och slutsatser	105
11.5	Politikens inriktning	105
11.6	Den årliga revisionens iakttagelser.....	106
11.7	Budgetförslag.....	107

11.7.1	8:1 Centrala museer: Myndigheter	107
11.7.2	8:2 Centrala museer: Stiftelser	110
11.7.3	8:3 Bidrag till vissa museer	112
11.7.4	8:4 Forum för levande historia	113
11.7.5	8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	114
12	Trossamfund	117
12.1	Mål för området	117
12.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	117
12.3	Resultatredovisning	117
12.4	Analys och slutsatser	118
12.5	Politikens inriktning	119
12.6	Budgetförslag	119
12.6.1	9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	119
12.6.2	9:2 Stöd till trossamfund	120
13	Film	123
13.1	Mål för området	123
13.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	123
13.3	Resultatredovisning	123
13.4	Analys och slutsatser	128
13.5	Budgetförslag	128
13.5.1	10:1 Filmstöd	128
14	Medier	129
14.1	Mål för området	129
14.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	129
14.3	Resultatredovisning	129
14.4	Analys och slutsatser	137
14.5	Politikens inriktning	138
14.6	Budgetförslag	139
14.6.1	11:1 Sändningar av TV Finland	139
14.6.2	11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	140
14.6.3	11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	141
14.6.4	11:4 Statens medieråd	141
14.6.5	11:5 Stöd till taltidningar	142
14.6.6	Public service	143
15	Ungdomspolitik	145
15.1	Mål för området	145
15.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	145
15.3	Resultatredovisning	145
15.4	Analys och slutsatser	154
15.5	Politikens inriktning	155
15.6	Budgetförslag	156
15.6.1	12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	156
15.6.2	12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	157
15.6.3	12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitik	159
16	Politik för det civila samhället	161
16.1	Mål för området	161
16.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	161
16.3	Resultatredovisning	161
16.4	Analys och slutsatser	166
16.5	Politikens inriktning	167

16.6	Idrottspolitiken	167
16.6.1	Mål för området.....	167
16.6.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	167
16.6.3	Resultatredovisning	168
16.6.4	Analys och slutsatser.....	171
16.6.5	Politikens inriktning	171
16.7	Friluftslivspolitiken.....	172
16.7.1	Mål för området.....	172
16.7.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	173
16.7.3	Resultatredovisning.....	173
16.7.4	Analys och slutsatser.....	176
16.7.5	Politikens inriktning	177
16.8	Budgetförslag.....	178
16.8.1	13:1 Stöd till idrotten	178
16.8.2	13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler.....	179
16.8.3	13:3 Stöd till friluftsförbund	180
16.8.4	13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer.....	181
16.8.5	13:5 Insatser för den ideella sektorn.....	182
17	Folkbildning	185
17.1	Mål för området.....	185
17.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	185
17.3	Resultatredovisning	185
17.3.1	Resultat.....	185
17.4	Analys och slutsatser	190
17.4.1	Analys och slutsatser.....	190
17.5	Politikens inriktning	192
17.6	Budgetförslag.....	193
17.6.1	14:1 Bidrag till folkbildningen	193
17.6.2	14:2 Bidrag till tolkutbildning.....	194
17.6.3	14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen.....	196
17.6.4	14:4 Särskilt utbildningsstöd	197
18	Spelmarknaden.....	199
18.1	Mål för området.....	199
18.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	199
18.3	Resultatredovisning	200
18.4	Analys och slutsatser	202
18.5	Politikens inriktning	203
18.6	Budgetförslag.....	203
18.6.1	15:1 Spelinspektionen.....	203

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst (avsnitt 2.1 och 14.6.6).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta att Kungliga Operan AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB och för projektering inför renovering och ombyggnad som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 126 000 000 kronor (avsnitt 5.6.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta att Kungliga Dramatiska teatern AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i ett nytt övermaskineri som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor (avsnitt 5.6.1).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta att Stiftelsen Nordiska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i tillgänglighetsanpassning av huvudbyggnaden som uppgår till högst 52 000 000 kronor (avsnitt 11.7.2).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 besluta att Stiftelsen Tekniska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i huvudbyggnadens tak som uppgår till högst 30 000 000 kronor (avsnitt 11.7.2).
6. Riksdagen godkänner medelstildelningen för 2021 från public service-kottot till Sveriges Radio AB med 3 138 600 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 142 000 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 454 000 000 kronor (avsnitt 14.6.6).
7. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid enligt tabell 1.1.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Statens kulturråd	67 099
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	1 589 084
1:3 Skapande skola	201 465
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45 153
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 852
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 719 049
1:7 Myndigheten för kulturanalys	17 300
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 116 333
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	227 614
2:3 Statens musikverk	122 646
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	200 735
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	127 349
3:3 Institutet för språk och folkminnen	71 120
4:1 Statens konstråd	11 007
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	67 947
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	11 767
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	46 069
5:1 Konstnärsnämnden	22 568
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	522 831
6:1 Riksarkivet	441 117
7:1 Riksantikvarieämbetet	288 996
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	267 542
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460 000
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8 000
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 400 991
8:2 Centrala museer: Stiftelser	268 714
8:3 Bidrag till vissa museer	71 019
8:4 Forum för levande historia	59 785
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål	80
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	13 212
9:2 Stöd till trossamfund	106 919
10:1 Filmstöd	553 444
11:1 Sändningar av TV Finland	8 721
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3 434
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	483
11:4 Statens medieråd	23 722
11:5 Stöd till taltidningar	45 481
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	51 639
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	290 680
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	2 000
13:1 Stöd till idrotten	1 966 811
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	102 164
13:3 Stöd till friluftorganisationer	47 785
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000
13:5 Insatser för den ideella sektorn	71 758

Anslag	
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 559 683
14:2 Bidrag till tolkutbildning	55 331
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	140 000
14:4 Särskilt utbildningsstöd	193 158
15:1 Spelinspektionen	76 218
Summa anslag inom utgiftsområdet	17 790 875

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	25 000	2022
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9 000	2022–2023
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	30 000	2022–2023
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	167 000	2022–2023
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	40 000	2022–2023
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	14 000	2022
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	196 000	2022–2031
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	90 000	2022–2024
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	232 000	2022
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	40 000	2022–2024
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15 000	2022
13:5 Insatser för den ideella sektorn	39 000	2022–2031
14:2 Bidrag till tolkutbildning	120 000	2022–2025
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	1 017 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Underlaget för public service-avgiften är den avgiftsskyldiges beskattningsbara förvärvsinkomst enligt 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Underlaget ska högst uppgå till 2,092 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

Underlaget ska högst uppgå till 1,950 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.
 2. Bestämmelsen i den nya lydelsen tillämpas första gången för det beskattningsår som börjar efter den 31 december 2020.

3 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor om kulturområdesövergripande verksamhet, teater, dans och musik, litteraturen, läsandet och språket, bildkonst, arkitektur, form och design, kulturskaparnas villkor, arkiv, kulturmiljö, museer och utställningar, trossamfund, film, medier, ungdomspolitik, politik för det civila samhället (inklusive idrottspolitik), folkbildning och spelmarknaden. De myndigheter, verksamheter och anslag som utgiftsområdet omfattar behandlas i respektive delavsnitt. I avsnitt 4 Kulturområdesövergripande verksamhet sammanfattas även vissa tvärgående perspektiv för hela kulturområdet avseende allas möjlighet att delta i kulturlivet samt kulturlivets internationalisering och internationellt samarbete.

3.2 Om resultatredovisningen

Ett arbete har bedrivits inom Regeringskansliet för att utveckla resultatredovisningen till riksdagen (se vidare Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 11.4). Arbetet har medfört att resultatredovisningen i årets budgetproposition ser annorlunda ut jämfört med tidigare år. I arbetet med att utveckla resultatredovisningen har vidare riksdagens rapport Att redovisa resultat – En uppföljning av regeringens resultatredovisning av utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (2018/18:RFR8) utgjort ett viktigt underlag. Arbetet med att utveckla resultatredovisningen är ett fortlöpande utvecklingsarbete.

Den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2019. Sedan dess har förutsättningarna inom många områden ändrats på ett genomgripande sätt. Den pågående coronapandemin har inneburit en global kris med stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi samt för ekonomin i Sverige och internationellt. Regeringen har vidtagit omfattande åtgärder för att minska effekterna av pandemin. I resultatredovisningen beaktas även åtgärder som vidtagits under 2020 i den utsträckning det finns relevanta underlag tillgängligt.

I detta avsnitt redovisas alla riksdagsbundna mål inom utgiftsområdet. Vidare redovisas gemensamma bedömningsgrunder och en sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet. Resultatindikatorer och bedömningsgrunder för delområden samt resultatredovisningen i övrigt redovisas i respektive delavsnitt.

3.3 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Utfall 2019	Budget 2020 ¹	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Kulturområdesövergripande verksamhet	2 268	4 507	4 457	3 649	2 486	2 411
1:1 Statens kulturråd	56	57	57	67	68	68
1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete	480	2 534	2 503	1 589	529	429
1:3 Skapande skola	168	176	175	201	201	201
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	45	45	45	45	45	45
1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler	9	10	10	10	10	10
1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet	1 496	1 669	1 651	1 719	1 615	1 640
1:7 Myndigheten för kulturanalys	15	17	16	17	17	18
Teater, dans och musik	1 411	1 528	1 523	1 467	1 464	1 475
2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner	1 082	1 195	1 195	1 116	1 113	1 123
2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål	213	214	211	228	228	228
2:3 Statens musikverk	116	119	117	123	123	124
Litteraturen, läsandet och språket	352	375	371	399	404	407
3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter	155	181	179	201	206	206
3:2 Myndigheten för tillgängliga medier	129	126	122	127	128	129
3:3 Institutet för språk och folkminnen	68	69	70	71	71	72
Bildkonst, arkitektur, form och design	126	126	126	137	112	112
4:1 Statens konstråd	32	32	32	11	11	11
4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön	43	43	43	68	43	43
4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor	12	12	12	12	12	12
4:4 Bidrag till bild- och formområdet	40	40	40	46	46	46
Kulturskaparnas villkor	489	499	494	545	546	546
5:1 Konstnärsnämnden	22	22	23	23	23	23
5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer	467	476	471	523	523	523
Arkiv	410	427	405	441	444	449
6:1 Riksarkivet	410	427	405	441	444	449
Kulturmiljö	1 017	1 024	1 023	1 025	1 027	1 030
7:1 Riksantikvarieämbetet	281	285	279	289	291	294
7:2 Bidrag till kulturmiljövård	269	271	276	268	268	268
7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning	460	460	460	460	460	460
7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer	8	8	8	8	8	8
Museer och utställningar	1 728	2 041	2 033	1 801	1 773	1 691
8:1 Centrala museer: Myndigheter	1 344	1 504	1 496	1 401	1 383	1 301
8:2 Centrala museer: Stiftelser	263	381	381	269	269	269
8:3 Bidrag till vissa museer	76	107	107	71	71	71
8:4 Forum för levande historia	46	49	49	60	50	51
8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål		0	0	0	0	0
Trossamfund	94	120	119	120	95	95
9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund	12	13	13	13	13	13
9:2 Stöd till trossamfund	82	107	106	107	82	82
Film	562	553	553	553	553	553
10:1 Filmstöd	562	553	553	553	553	553

	Utfall 2019	Budget 2020 ¹	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Medier	74	86	86	82	86	87
11:1 Sändningar av TV Finland	10	10	10	9	10	10
11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen	3	3	3	3	3	3
11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet	0	0	0	0	0	0
11:4 Statens medieråd	22	23	24	24	24	24
11:5 Stöd till taltidningar	38	49	48	45	48	48
Ungdomspolitik	291	344	340	344	345	295
12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	42	52	51	52	52	53
12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet	239	291	288	291	291	241
12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken	10	2	2	2	2	2
Politik för det civila samhället	2 237	3 964	3 960	2 204	2 106	2 106
13:1 Stöd till idrotten	1 954	3 474	3 474	1 967	1 967	1 967
13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler	49	127	126	102	52	52
13:3 Stöd till friluftorganisationer	48	51	51	48	48	48
13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer	15	15	15	15	15	15
13:5 Insatser för den ideella sektorn	171	297	294	72	24	24
Folkbildning	4 698	4 854	4 842	4 948	4 841	4 586
14:1 Bidrag till folkbildningen	4 298	4 462	4 462	4 560	4 490	4 338
14:2 Bidrag till tolkutbildning	47	59	49	55	58	55
14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen	162	140	140	140	100	
14:4 Särskilt utbildningsstöd	191	193	191	193	193	193
Tillsyn över spelmarknaden	70	76	75	76	77	78
15:1 Spelinspektionen	70	76	75	76	77	78
Totalt för utgiftsområde 17	15 828	20 526	20 405	17 791	16 358	15 920

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2021–2023 för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	16 061	16 061	16 061
Pris- och löneomräkning ²	124	182	246
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	1 605	115	-387
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Övrigt		0	0
Ny utgiftsram	17 791	16 358	15 920

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2021 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	2021
Transfereringar ¹	12 707
Verksamhetsutgifter ²	5 056
Investeringar ³	28
Summa utgiftsram	17 791

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2019 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.4 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av en skatteutgift beskrivs i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter (skr. 2019/20:98). I det följande redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 17.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

	Prognos 2020	Prognos 2021
Bidrag till Tekniska museet	0	0
Ersättning till idrottsutövare	- ¹	-
Försäljning av konstverk för mindre än 300 000 kr/år	-	-
Tidningar och tidskrifter	2 140	2 260
Böcker och broschyrer	1 200	1 270
Entréavgiftsbelagda kulturella föreställningar	1 880	1 950
Förevisning av naturområden	50	50
Kommersiell idrott	2 910	2 980
Upphovsrätter	380	390
Entré till djurparker	90	90
Försäljning av konstverk för minst 300 000 kr/år	20	20
Omsättning i ideella föreningar	360	360
Skattereduktion för gåvor till ideell verksamhet	250	250
Totalt för utgiftsområde 17	9 280	9 620

¹ Ett "-" innebär att skatteutgiften inte kan beräknas.

3.5 Mål för utgiftsområdet

Kultur

Riksdagen beslutade i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) om nationella kulturpolitiska mål.

Målen är att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och att

kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

De nationella kulturpolitiska målen tillämpas på resultatredovisningen för följande avsnitt: Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Kulturskaparnas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

De statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan

Riksdagen har antagit att det övergripande målet ska vara att främja kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar (prop. 2017/18:164, bet. 2017/18:KrU9, rskr. 2017/18:312).

Litteratur och läsfrämjande

Riksdagen har antagit följande nationella mål för politiken för litteratur- och läsfrämjande (prop. 2013/14:3, bet. 2013/14:KrU4, rskr. 2013/14:117): Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Nationell språkpolitik

Riksdagen har antagit följande mål för en nationell språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89):

- Svenska språket ska vara huvudspråk i Sverige.
- Svenskan ska vara ett komplett och samhällsbärande språk.
- Den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig.
- Alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk.

Bildkonst, arkitektur, form och design

Riksdagen har antagit följande nationella mål för arkitektur-, form- och designpolitiken (prop. 2017/18:110, bet. 2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316):

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Målet ska uppnås genom att

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas tillvara och utvecklas,

- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla, och
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Arkiv

Syftena med den statliga arkivverksamheten som uttrycks i arkivlagen (1990:782) (prop. 1989/90:72, bet. 1989/90:KrU29, rskr. 1989/90:307) är:

- att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar och annat arkivmaterial,
- att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa till information och kunskap om samhället och dess utveckling, och
- metod- och kunskapsutveckling inom arkivområdet.

Kulturmiljö

Riksdagen har antagit mål för det statliga kulturmiljöarbetet (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273). Målet är att främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Film

Riksdagen har antagit följande mål för filmpolitiken (prop. 2015/16:132, bet. 2015/16:KrU11, rskr. 2015/16:289):

- utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet,
- allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet,
- filmarvet bevaras, används och utvecklas,
- svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet,
- barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande,
- jämställdhet och mångfald präglar filmområdet, och
- filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

Medier

Målen för mediepolitiken är att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadlig mediepåverkan (prop. 2014/15:1 utg.omr. 17, bet. 2014/15: KrU6, rskr. 2014/15:96).

Trossamfund

Riksdagen har antagit mål för statens bidrag till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5, rskr. 1999/2000:45). Stödet ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Ungdomspolitik

Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354).

Politik för det civila samhället

Målet för politiken för det civila samhället (prop. 2009/10:55, bet. 2009/10:KrU7, rskr. 2009/10:195) är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att

- utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och
- fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Idrott

Riksdagen har beslutat om målen för den statliga idrottspolitikerna (prop. 2008/09:126, bet. 2008/09: KrU8, rskr. 2008/09:243). Mål och syfte med statsbidraget till idrotten är att ge möjligheter för alla i Sverige att motionera och idrotta, att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge alla i Sverige positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Friluftslivspolitik

Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- tillgänglig natur för alla
- starkt engagemang och samverkan
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- skyddade områden som resurs för friluftslivet
- ett rikt friluftsliv i skolan
- friluftsliv för god folkhälsa
- god kunskap om friluftslivet.

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna utgör ett stöd för att genomföra åtgärder. De är också underlag för att mäta och följa upp målen samt för att fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna.

Friluftsliv är ett allmänt intresse som spänner över flera politikområden och friluftslivsmålen berör flera olika myndigheter. Naturvårdsverket ansvarar för att utveckla förutsättningarna för friluftslivet och samordnar arbetet på nationell nivå. Länsstyrelserna samordnar och leder det regionala arbetet.

Flera av de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377) har även preciseringar och etappmål som rör friluftslivet. Dessa redovisas i UO20 Allmän miljö- och naturvård.

Folkbildning

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.

Spelmarknaden

Målet för området är en sund och säker spelmarknad under offentlig kontroll som värnar intäkterna till det allmänna och som ger goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel. De negativa konsekvenserna av spelande ska minskas och det ska råda hög säkerhet i spelen. Spel om pengar ska omfattas av ett starkt konsumentskydd och inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:KrU1, rskr. 2018/19:94).

Agenda 2030

Regeringens arbete ska även bidra till att Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling genomförs och att fler av målen i agendan uppfylls. Det gäller bl.a. agendans mål 3 om att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar, mål 4 om att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla samt mål 11 göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

3.6 Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet

Gemensamma bedömningsgrunder för kulturområdet är:

- Barns och ungas tillgång till kultur
- Jämställdhet
- Tillgänglighet
- Konstnärlig förnyelse och utveckling av verksamheten

Regeringen har gett Myndigheten för kulturanalys i uppdrag (Ku2019/01459/KO) att se över de gemensamma bedömningsgrunderna och föreslå förändringar. En redovisning ska lämnas till regeringen i januari 2021. Regeringen har förtydligat den fjärde strecksatsen ovan genom att lägga till ”Konstnärlig” i syfte att tydliggöra kopplingen till de nationella kulturpolitiska målen.

3.7 Sammanfattande resultatbedömning för kulturområdet

Kultur

Regeringens satsningar på såväl Skapande skola som på en stärkt kulturskola är viktiga för barns och ungas kulturdeltagande och bidrar därigenom till det nationella kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Samtidigt pekar översynen som gjorts av Skapande skola på utvecklingsmöjligheter.

Regeringens satsningar på kultur i hela landet och att stärka konstnärers villkor är viktiga för allas möjlighet att delta i kulturlivet. I Myndigheten för kulturanalys årliga uppföljning av de nationella kulturpolitiska målen konstateras att konstnärer och kulturskapare arbetar under ekonomiskt sämre villkor än andra grupper i samhället med motsvarande krav på utbildning och yrkeserfarenhet. Myndighetens rapporter om kulturvanor visar också att alla inte har samma möjligheter till kulturdeltagande, vilket är kopplat till socioekonomiska faktorer, i synnerhet utbildning, men också till faktorer som boendeort, kön och ålder.

Kultursamverkansmodellen skapar förutsättningar för medborgarna att ta del av och utöva kultur samt att kultur kan skapas i hela landet och nå fler. I sin årsrapport för 2020 konstaterar Myndigheten för kulturanalys att det fanns förväntningar vid införandet av modellen att den skulle bidra till kulturutbud med god geografisk spridning som skulle bredda deltagandet, i linje med de nationella kulturpolitiska målen, men att målet om människors möjlighet att delta i kulturlivet runt om i hela landet ännu inte är uppfyllt. I samma rapport framhålls dock att regionerna upplever att dialogen med den statliga nivån har förstärkts.

Den konstnärliga friheten är en prioriterad fråga för regeringen. Någon systematisk kartläggning eller analys av frågan har inte gjorts på nationell nivå. Regeringen gav i november 2019 Myndigheten för kulturanalys i uppdrag av att göra en översyn av den politiska styrningens effekter på den konstnärliga friheten.

Regeringens satsningar på digitaliseringen inom arkiv, scenkonst, film, och bibliotek skapar förutsättningar för såväl effektiviseringar som ökad service och tillgänglighet som främjar ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

Regeringen bedömer att de insatser som genomförs och det arbete som bedrivs i internationella sammanhang främjar Sverigebilden och möjliggör för vårt land att lyfta viktiga frågor kopplade till jämställdhet, mångfald, konstnärlig frihet och yttrandefrihet.

Det nya coronavirusets utbrott har satt kulturlivet i en stor kris och drabbat konstnärers och kulturskapares arbete hårt, liksom människors möjligheter att ta del av och utöva kultur. Detta påverkar möjligheterna att uppnå målen.

3.8 Sammanfattning av reformer och finansiering inom kulturområdet

Tabell 3.5 Beräknade utgiftsförändringar kulturområdet

Miljoner kronor

	2021	2022	2023
Stimulansstöd till kulturområdet	1 000		
Genomförande av läsdelegationens förslag	55	75	75
Kulturskolan	100	100	100
Stärkta bibliotek i hela landet	150	75	75
Skapande skola	25	25	25
Kultursamverkanmodellen	300	150	150
Höjd biblioteksersättning	3,8	3,8	3,8
Stöd till musikexport	1	1	1
Dramaten	2,8	4,7	4,7
Voksenåsen	5	-	-
Myndigheten för kulturanalys	0,6	0,6	0,6
Kulturskaparnas villkor	80	80	80
Ökat förvärv av konst: Statens konstråd, Moderna museet	50	-	-
Riksarkivet	20	20	20
Medel för inrättande av förintelsemuseum	10	-	-
Naturhistoriska riksmuseet	3	3	
Institutet för språk och folkminnen	1		
Finansiering från Bidrag till regional kulturverksamhet	-4,4	-4,4	-4,4
Finansiering från Statens musikverk	-1	-1	-1
Generell besparing förvaltningsanslag	-5,6	-5,6	-5,6
Finansiering av förvaltningsgemensam infrastruktur från Riksarkivet	-0,2	-0,2	-0,2
Summa	1 796	526,9	523,9

3.9 Kulturbudgetens utveckling

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär en ökning av kulturbudgeten med cirka 1 493 miljoner kronor, varav pris- och löneomräkningen utgör cirka 122 miljoner kronor, i jämförelse med den av riksdagen beslutade budgeten för 2020 (exklusive ändringsbudgetar). Sedan 2014 har budgeten ökat med 3 163 miljoner kronor. Till kulturbudgeten räknas områdena Kulturområdesövergripande verksamhet, Teater, dans och musik, Litteraturen, läsandet och språket, Bildkonst, arkitektur, form och design, Kulturskaparnas villkor, Arkiv, Kulturmiljö, Museer och utställningar samt Film.

Tabell 3.6 Kulturbudgetens utveckling

Miljoner kronor

Budgetår	Kulturbudget
2010	6 415
2011	6 488
2012	6 593
2013	6 729
2014	6 853
2015	6 825
2016	7 184
2017	7 593
2018	8 338
2019	8 231
2020	8 523
2021	10 016

3.10 Anslagsutveckling för medieområdet och medelstillelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Förslagen som lämnas i denna proposition, inklusive tidigare aviserade anslagsförändringar, innebär att anslagen inom medieområdet summerar till cirka 1 058 miljoner kronor för 2021. Detta innebär en ökning av anslagen inom medieområdet med cirka 171 miljoner kronor i jämförelse med budgeten för 2020. Pris- och löneomräkningen för 2021 uppgår till cirka 1 miljon kronor. Till medieområdets anslag räknas 8:1 *Mediestöd* och 8:2 *Myndigheten för press, radio och tv* (utg. omr. 1), 11:1 *Sändningar av TV Finland*, 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen*, 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet*, 11:4 *Statens medieråd* och 11:5 *Stöd till taltidningar*.

Medelstillelningen från public service-kontot till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB beräknas till cirka 8 735 miljoner kronor, vilket innebär en ökning med cirka 172 miljoner kronor jämfört med 2020.

Tabell 3.7 Anslagsutveckling för medieområdet samt medelstillelning till radio och tv i allmänhetens tjänst

Miljoner kronor

Budgetår	Anslag in om medieområdet	Radio och tv i allmänhetens tjänst ¹
2010	759	6 986
2011	765	7 125
2012	754	7 368
2013	753	7 413
2014	724	7 613
2015	693	7 765
2016	692	8 035
2017	705	8 193
2018	692	8 234
2019	742	8 396
2020	887	8 563
2021	1 058	8 735

¹Avser medelstillelningen från rundradiorörelsen till Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB och granskningsnämnden för radio och tv.

4 Kulturområdesövergripande verksamhet

4.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken och för de statliga insatserna för stöd till den kommunala kulturskolan.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen för kulturområdesövergripande verksamheter omfattar följande bedömningsgrunder:

- kultur i hela landet, bl.a. hur bidrag inom kultursamverkansmodellen fördelas per län respektive konst- och kulturområde och regional fördelning av statliga kulturutgifter,
- kultur av och för fler, bl.a. insatser för att stärka kulturskolan och insatser för bättre möjligheter till kulturupplevelser och eget skapande för alla, och
- kulturlivets internationalisering, bl.a. insatser för att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan, inklusive de utsända kulturrådens arbete, samt svensk medverkan i EU-programmet Kreativa Europa.

Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna har bedömningsgrunden ”utvärdering av kultur och fördelning av medel till forskning och utvecklingsinsatser” utgått – dessa områden integreras i stället i varje relevant avsnitts resultattexter. Bedömningsgrunden om kulturlivets internationalisering har förtydligats i och med tillägget av de utsända kulturrådens arbete samt svensk medverkan i EU-programmet Kreativa Europa.

Resultatredovisningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder som är gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

4.3 Resultatredovisning

Kultur i hela landet

Regional fördelning av Statens kulturråds bidragsgivning

Utfallet av Statens kulturråds bidragsgivning bland landets regioner 2017–2019 framgår av tabell 4.1. Under 2019 har ca 85 procent av den totala bidragsgivningen kunnat härledas till enskilda regioner. Redovisningen omfattar nio olika stödformer samt myndighetens förvaltningsanslag.

Tabell 4.1 Regional fördelning av Statens kulturråds totala bidragsgivning

Tusental kronor

	2017	Kr/inv.	2018	Kr/inv.	2019	Kr/inv.
Blekinge	23 549	148	31 978	200	31 209	196
Dalarna	53 290	186	68 315	238	65 780	228
Gotland	29 241	499	32 127	542	32 302	541
Gävleborg	58 095	203	65 766	230	63 421	221
Halland	43 110	133	49 525	150	47 374	142
Jämtland	43 976	339	54 001	414	44 851	343
Jönköping	55 116	154	66 119	183	56 018	154
Kalmar	45 496	187	53 271	218	51 622	210
Kronoberg	45 447	230	55 698	279	52 485	261
Norrbottnen	68 546	273	76 331	305	74 853	299
Skåne	300 622	224	322 795	237	300 182	218
Stockholm	262 423	114	293 769	125	259 088	109
Södermanland	44 199	152	51 489	175	48 797	164
Uppsala	59 857	162	69 006	183	62 658	163
Värmland	75 701	270	88 571	315	80 527	285
Västerbotten	99 816	372	112 215	415	117 274	432
Västernorrland	67 185	273	78 690	321	68 116	278
Västmanland	44 930	166	52 324	191	48 654	176
Västra Götaland	436 381	258	470 896	275	446 009	258
Örebro	54 428	182	67 460	223	61 406	201
Östergötland	99 713	218	114 873	249	104 527	225
Internationellt	35 383		48 965		45 767	
Totalt härlett	2 046 503	202	2 324 182	227	2 162 921	209
Statens kulturråds totala medel	2 383 351	236	2 711 069	265	2 530 696	245

Källa: Statens kulturråd.

Av tabellen framgår att stödet per invånare är högst på Gotland, i Västerbotten och i Jämtland. De tre storstadslänen Stockholm, Västra Götaland och Skåne, där ca 53 procent av befolkningen bor, tilldelades 2019 ca 47 procent av de härledda medlen.

Kultursamverkan för kultur i hela landet

Den offentliga finansieringen av kultursamverkansmodellen (modellen) uppgår till ca 4,6 miljarder kronor, varav statens medel i form av verksamhetsbidrag uppgår till ca 1,25 miljarder kronor. Modellen ger sysselsättning som totalt motsvarar cirka 5 900 årsarbetskrafter, varav ca 55 procent är kvinnor. Därutöver får 9 500 frilansare uppdrag inom modellen.

Cirka 240 olika kulturverksamheter inom modellens sju konst- och kulturområden får del av stödet. De statliga medlens fördelning på de olika konst- och kulturområdena samt fördelningen per region framgår av tabell 4.2. De tre största områdena scenkonsten, museerna och biblioteksverksamheten har tillsammans tilldelats ca 92 procent av de statliga medlen inom modellen.

Tabell 4.2 Fördelning av statliga medel till regionala kulturverksamheter, kultursamverkansmodellen

	Medel i tkr	Enskilda arkiv	Filmkulturell verksamhet	Främjande av hemslojd	Konst- och kulturområdesövergripande	Bibliotek, litteratur- och läsfrämjande	Museer/kulturmiljö	Professionell teater, dans och musik	Professionell bild och form
Blekinge	17 761	3,2	¹	3,6	0,6	14,3	27,1	49,0	2,3
Dalarna	36 668	2,2	4,1	1,6	0,2	5,5	24,4	56,3	5,6
Gotland	23 898	²	8,4	³	0,0	5,7	36,9	49,1	⁶
Gävleborg	41 875	4,0	⁴	⁴	27,7	⁴	21,5	46,8	⁶
Halland	29 342	1,7	⁴	⁴	10,6	8,0	23,6	56,1	⁶
Jämtland	31 746	1,3	2,9	2,1	0,0	6,9	29,0	53,2	4,6
Jönköping	34 401	0,9	⁴	1,9	2,5	7,2	20,3	64,3	2,9
Kalmar	32 078	1,0	4,0	2,1	0,0	6,6	30,1	53,8	2,4
Kronoberg	37 176	1,3	¹	1,8	0,0	1,9	18,2	76,0	0,9
Norrbottnen	47 411	0,8	2,6	1,4	0,5	7,2	9,9	72,1	5,5
Skåne	198 720	0,9	2,1	1,2	0,0	2,0	19,6	71,2	2,9
Södermanland	28 710	3,0	2,3	2,4	0,0	7,7	18,5	64,5	1,7
Uppsala	41 372	1,0	1,0	³	0,0	5,2	13,0	79,2	0,5
Värmland	53 623	0,9	2,3	1,2	0,0	5,1	12,3	78,2	⁶
Västerbotten	84 882	0,6	1,4	0,8	1,0	3,2	9,1	83,5	0,4
Västernorrland	46 306	2,2	⁵	1,7	0,0	4,8	11,2	79,6	0,6
Västmanland	32 004	1,5	2,0	2,0	0,0	6,6	14,3	73,0	0,7
Västra Götaland	323 697	0,5	0,2	³	6,5	0,5	13,5	77,6	1,1
Örebro	40 586	1,1	1,2	1,2	2,5	6,0	12,6	74,9	0,5
Östergötland	71 735	0,7	1,1	0,8	0,0	3,8	9,0	84,7	⁶
Totalt	1 253 991	1,1	1,4	0,9	3,1	3,5	16,3	72,1	1,6
Stockholm (utanför modellen)	96 489	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	5,8	90,5	0,0

¹ Redovisar tillsammans med Kalmar län.² Redovisar inte inom modellen.³ Redovisas under museiverksamhet.⁴ Redovisas under konst- och kulturområdesövergripande.⁵ Redovisas under professionell teater-, dans- och musikverksamhet.⁶ Bedrivs och redovisas inom annan verksamhet.

Källa: Statens kulturråd.

Statens kulturråd fördelar även inom ramen för modellen utvecklingsbidrag till projekt av nationell betydelse. Under 2019 fördelades 33 miljoner kronor till 85 projekt. Mer än hälften av projekten var inom området professionell teater-, dans- och musikverksamhet samt inom professionell bild- och formverksamhet. Den regionala fördelningen framgår av tabell 4.3.

Tabell 4.3 Fördelning av utvecklingsbidrag per region

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018	2019
Blekinge	0	800	900	2 400	3 100
Dalarna	2 390	590	950	650	1 400
Gotland	580	700	580	0	500
Gävleborg	300	150	1 765	250	650
Halland	300	0	0	500	480
Jämtland	1 300	425	550	120	120
Jönköping	1 050	1 540	2 000	650	1 100
Kalmar	1 420	945	895	400	950
Kronoberg	250	0	200	650	850
Norrbottnen	3 070	1 800	1 750	950	3 000
Skåne	2 240	2 725	1 895	1 200	1 650
Södermanland	500	700	2 010	1 810	1 200
Uppsala	1 100	700	1 300	300	550
Värmland	500	800	1 150	1 450	1 350
Västerbotten	2 150	2 320	2 041	400	2 540
Västernorrland	1 600	450	550	950	950
Västmanland	1 400	1 600	400	900	900
Västra Götaland	2 100	1 950	1 690	1 400	2 400
Örebro	250	850	1 640	1 490	1 050
Östergötland	750	2 000	1 900	2 000	800
Interregionala nationella, internationella	5 600	2 965	9 896	5 700	6 200
Stockholm	1 150	2 535	4 590	0	1 300
Totalt	25 250	23 230	38 652	24 660	33 040

Källa: Statens kulturråd.

Uppföljning och utvärdering

Statens kulturråds senaste uppföljningsrapport av modellen 2010–2018 (Ku2020/01654/KO) visar att statens stöd i fasta priser ökat med ca 3,4 procent under perioden. Sett i relation till stöd per invånare har dock statens stöd minskat med 3,5 procent. De regionala bidragen per invånare inom modellen har under samma period ökat med ca 20 procent.

Totalt omfattade modellen 2018 ca 5,8 miljarder kronor. Staten stod för ca 26 procent av finansieringen, regionerna för 34 procent, kommunerna för ca 20 procent och övriga verksamhetsintäkter uppgick till ca 20 procent.

I sin årsrapport för 2020 konstaterar Myndigheten för kulturanalys att det fanns förväntningar vid införandet av modellen att den skulle bidra till kulturutbud med god geografisk spridning som skulle bredda deltagandet, i linje med de nationella kulturpolitiska målen, men att målet om människors möjlighet att delta i kulturlivet runt om i hela landet ännu inte är uppfyllt. I samma rapport framhålls dock att regionerna upplever att dialogen med den statliga nivån har förstärkts. Under 2019 ägde en dialog på politisk nivå rum mellan staten och regionerna där kultur i hela landet var en huvudfråga och man kom överens om att framöver utöka dialogen till två gånger per år.

Myndigheten för kulturanalys lämnade i april 2020 en rapport om filmområdets roll och utveckling inom modellen, Främjas filmen? (Rapport 2020:2). Där konstaterades

bl.a. att modellen står inför ett fortsatt utvecklingsarbete när det gäller filmområdet, inte minst för att stärka förtroendet mellan de regionala filmverksamheterna och kulturplaneprocessen.

Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Boverkets samlingslokaldelegation beslutar om bidrag till kulturlokaler som ägs av någon annan än staten, till exempel musei-, teater-, konsert- och konsthallslokaler och liknande. Läns museer är en prioriterad grupp.

Tabell 4.4 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

	2017	2018	2019
Antal ansökningar	46	47	43
Antal utbetalda stöd	9	11	10
Utbetalat belopp (tkr)	4 600	7 600	8 700

Källa: Boverket.

Av tabell 4.4 framgår att söktrycket 2017–2019 varit högt i förhållande till befintliga medel och endast var fjärde till var femte ansökan har beviljats stöd.

Kultur av och för fler

Barn och unga

Samtliga verksamheter som får statsbidrag ska integrera ett barn- och ungdomsperspektiv i sina verksamheter, vilket tydliggörs i instruktioner och regleringsbrev.

I flera av de rapporter som Myndigheten för kulturanalys publicerat om barns och ungas kulturutövande under senare år framgår bl.a. att flickor generellt sett är mer kulturaktiva än pojkar, att kulturutövandet avtar med stigande ålder och att vårdnadshavarens utbildningsnivå har stor betydelse.

Skapande skola

Statsbidraget för Skapande skola möjliggör för barn och elever från förskola till årskurs nio att möta konst och kultur och prova olika konstformer under professionell ledning. Bidraget skapar också nya möjligheter för dem som annars inte tar del av kulturaktiviteter, vilket är viktigt ur ett jämlikhetsperspektiv.

Statens kulturråd, som är den myndighet som fördelar bidraget, har under 2019 fokuserat på att förtydliga riktlinjerna så att huvudmännen lättare ska kunna förstå syftet med bidraget. Dessutom har Statens kulturråd ställt högre krav på fördjupning inom de olika konstområdena och att eleverna i större utsträckning ska ges möjlighet till eget skapande. Myndigheten har också genomfört ett antal kommunikationsinsatser för att nå ut till landets samtliga huvudmän för skola och förskola.

Sedan bidraget startade har det nästan tredubblats, från 55 miljoner kronor 2008 till ca 175 miljoner kronor 2019.

Tabell 4.5 Skapande skola

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal beviljade ansökningar	422	439	551	463	411
<i>varav Skapande förskola</i>	<i>18</i>	<i>20</i>	<i>75</i>	<i>96</i>	<i>167</i>
Antal kommunala huvudmän som beviljats bidrag	273	273	272	261	267
Antal enskilda/statliga huvudmän som beviljats bidrag	128/0	120/2	124/2	125/2	162/3
Andel beviljade kommuner i procent	94	94	94	90	92
Beviljat belopp i tusental kronor	189 939	183 499	187 208	187 643	174 839
<i>varav beviljat belopp Skapande förskola i tusental kronor</i>	<i>10 290</i>	<i>12 254</i>	<i>10 086</i>	<i>10 428</i>	<i>20 914</i>
Antal elever och förskolebarn som planeras ta del av aktiviteterna	830 780	885 243	885 758	868 502	891 419

Källa: Statens kulturråd.

Den kommunala kulturskolan

Statens kulturråd har sedan 2016 fördelat 100 miljoner kronor årligen i statligt bidrag till kommuner som bedriver kulturskola, med undantag för 2019 då 50 miljoner kronor fördelades. Detta var en effekt av att bidraget avskaffades i statens budget. Bidraget återinfördes dock igen genom propositionen Vårändringsbudget för 2019. Efter förslag i budgetpropositionen för 2020 uppgår stödet åter till 100 miljoner kronor årligen 2020–2022.

Det statliga utvecklingsbidraget har huvudsakligen prioriterats till att nå målgrupper som inte tidigare deltagit i kulturskoleverksamhet. För att nå dessa barn och unga erbjuds ett breddat kursutbud samt undervisning i andra former, på andra platser och utifrån olika behov genom att bl.a. erbjuda undervisning i grupp, kortkurser, lovverksamhet och öppen verksamhet.

De uppföljningar som Statens kulturråd genomfört visar att kulturskolorna har nått nya målgrupper tack vare bidraget. Verksamheten har organiserats på nya sätt och flera kommuner har spridit verksamheten geografiskt och startat nya samarbeten med bl.a. fritidsgårdar, bibliotek och civilsamhällesaktörer.

Kulturskolecentrum, som har i syfte att stödja kulturskolorna och deras huvudmän i att utveckla kulturskoleverksamheten, gjorde 2019 en kartläggning av kulturskolornas utvecklingsbehov. Kartläggningen visar att kulturskolorna i högre grad vill nå barn och unga med utländsk bakgrund, med funktionsnedsättningar samt från socioekonomiskt utsatta områden. Kulturskolecentrum har under året samlat in nationell statistik för att i framtiden kunna följa upp vilka barn och unga som deltar i kulturskoleverksamhet utifrån kön, ålder samt socioekonomisk och utländsk bakgrund.

Det samiska folkets och de nationella minoriteternas kultur

Statens kulturråd ska särskilt verka för det samiska folkets och övriga nationella minoriteters kultur i enlighet med såväl lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk som de nationella kulturpolitiska målen. Detta sker bl.a. genom bidragsgivning, som 2019 totalt uppgick till ca 16,4 miljoner kronor (se tabell 4.6), samråd med minoriteterna och dialog med regionerna, se även utgiftsområde 1 avsnitt 4. Området beviljades även 4,1 miljoner kronor i utvecklingsbidrag inom kultursamverkansmodellen under 2019.

Tabell 4.6 Beviljade bidrag till nationella minoriteter

Tusental kronor

	2017	2018	2019
Projektbidrag	2 460	2 227	4 075
Verksamhetsbidrag ¹	15 450	9 250	8 800
Litteraturbidrag	1 976	1 802	1 905
Kulturtidskrifter	925	0	1 590
Totalt	20 811	13 279	16 370

¹ 2017 ligger högt i jämförelse med senare år då anslagsposten ökade 2018 och ett bemyndigande för dessa medel användes 2017.

Källa: Statens kulturråd.

Statens kulturråd noterar att antalet ansökningar ökar och de överstiger befintliga bidragsmedel. För mer information om bidrag till litteratur och språkfrämjande insatser för nationella minoritetsspråk, se avsnitt 6.

Jämställdhet, lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck

Konstnärsnämnden, Statens konstråd, Statens kulturråd och Statens musikverk har 2019 haft återrapporteringskrav om att redovisa resultat av de åtgärder avseende jämställdhetsintegrering som vidtagits för att myndighetens verksamhet ska bidra till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken (se relevanta avsnitt för redogörelser utifrån kulturområde). Den sammantagna bilden är att man kommit en bit på väg, men att det kvarstår utmaningar, framför allt i relation till intersektionella perspektiv, t.ex. gällande utländsk bakgrund.

Statens kulturråd har fortsatt haft uppdrag som hbtq-strategisk myndighet och har ökat medarbetarnas kunskap inom området, vilket bedöms stärka arbetet framgent.

Ett mer tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning

Staten verkar för ett tillgängligt kulturliv för personer med funktionsnedsättning inom flera områden (se bl.a. avsnitt 10 angående ett mer tillgängligt kulturarv).

Statens kulturråd är sektorsansvarig myndighet inom kultursektorn för att driva arbetet med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Statens kulturråd har under 2019 genomfört ett samråd med den nationella funktionshindersrörelsen samt deltagit i en referensgrupp till styretredningen för funktionshinderspolitiken som ska utforma ett nytt nationellt styr- och uppföljningssystem. Statens kulturråd har även fortsatt att tillämpa krav på tillgänglighet i bidragsgivningen.

Samverkan med det civila samhället

Runt om i Sverige driver det civila samhällets aktörer viktiga kulturverksamheter, både i städer och i landsbygder. Staten stödjer det civila samhällets verksamheter inom olika konst- och kulturområden (se bl.a. avsnitt 10 angående bidrag till ideellt kulturarvsarbete).

Statens kulturråds bidragsgivning till det civila samhällets aktörer kanaliseras genom flera anslag och uppgick 2019 till totalt ca 314 miljoner kronor, se tabell 4.7. Var fjärde ansökan om bidrag hos Statens kulturråd är inlämnad av en civilsamhällesaktör.

Tabell 4.7 Statens kulturråds bidragsgivning till civila samhällets aktörer

	2017	2018	2019
Verksamhetsbidrag (tkr)	226,2	216,2	242,6
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>334</i>	<i>282</i>	<i>551</i>
Andra bidrag (tkr)	95,0	102,7	71,3
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>508</i>	<i>569</i>	<i>571</i>
Totalt	321,2	318,9	313,9

Källa: Statens kulturråd.

Uppgången av antalet beviljade verksamhetsbidrag beror bl.a. på att myndigheten upphört med att tillåta vissa riksorganisationer för musikarrangörer att vidareförmedla stödmedel. Nedgången av beloppet som avser andra bidrag beror bl.a. på att satsningen Kreativa platser (del av Äga rum-satsningen 2016–2018) har upphört.

Se även avsnitt 16 om politiken för det civila samhället.

Scenkonstallianserna och centrumbildningarna

Scenkonstallianserna och centrumbildningarna har under året bidragit till att stärka konstnärernas arbetsmarknad och trygghet. Under 2019 fördelade Statens kulturråd ca 27,9 miljoner kronor till de 13 centrumbildningarna inom de olika konstområdena. Centrumbildningarna samlar drygt 10 000 professionella kulturskapare och genom stödet har uppdrag förmedlats och arbetstillfällen skapats. Det har bl.a. handlat om förmedling av uppläsningstillfällen för författare. Under 2019 har 82 miljoner kronor fördelats till scenkonstallianserna på teater-, dans- och musikområdet som under året haft ca 400 anställda tillsammans. Medlen har under året bidragit till att allianserna har kunnat verka för att öka frilansande scenkonstnärers sociala och ekonomiska trygghet, avlasta arbetslöshetskassan, utveckla matchning och förmedling samt stimulera den konstnärliga utvecklingen. Fler åtgärder för att stärka kulturskaparnas villkor redogörs det för i avsnitt 8.

Främjande av fristadssystemet

Det finns i dag 25 fristäder i Sverige, dvs. kommuner eller regioner som är anslutna till det internationella nätverket ICORN (International Cities Of Refuge Network). Det innebär att Sverige är det land med flest antal fristäder. Under 2019 fanns det ca 13 fristadsförfattare och -konstnärer på plats i landet. Som en del av Statens kulturråds främjandeuppdrag för fristadssystemet har ca 1,9 miljoner kronor delats ut i projektbidrag till insatser som har syftat till att främja fristadskonstnärers publika arbete, vilket bl.a. har möjliggjort offentliga uppläsningar och publicering av texter i tidskrifter.

Kulturlivets internationalisering

Internationaliseringen av kulturlivet bidrar till såväl en ökad arbetsmarknad för konstnärer och kulturaktörer som en utveckling av kulturområdet. Under 2019 fördelade Statens kulturråd verksamhetsbidrag till 12 organisationer som har som huvuduppgift att främja internationellt eller interkulturellt kulturutbyte. Myndigheten gav även stöd till 14 internationella nätverk vars uppgift är att främja det svenska kulturlivets möjligheter att ta del av och sprida internationell information och internationell erfarenhet på området.

Statens kulturråd fördelar även bidrag till de utsända kulturrådens verksamhet. Bidraget har förutsättningar att stärka kulturaktörers internationalisering samt lyfta frågeställningar som rör bl.a. frågor om demokrati, yttrandefrihet och hållbarhet.

De utsända kulturråden

De utsända kulturråden har under 2019 haft ett särskilt fokus på jämställdhetsfrågor. Satsningar för barn och unga samt mångfaldsperspektiv genomsyrar kulturrådets verksamhet. I vissa länder där konstnärlig frihet och mänskliga rättigheter är begränsade har satsningar på kultur varit ett sätt att ta upp svåra ämnen och samhällsfrågor.

Europeiska unionen

Svenskt deltagande i EU:s program för de kulturella och kreativa sektorerna

Statens kulturråd och Stiftelsen Svenska Filminstitutet följer årligen upp utfallet av medel som fördelas från EU-programmet Kreativa Europa till projekt med svenska deltagare (se tabell 4.8).

Tabell 4.8 Medel från EU:s program Kreativa Europa till projekt med svenska deltagare

Tusental euro

	2015	2016	2017	2018	2019
Delprogrammet MEDIA	4 557	5 027	4 390	3 863	4 831
Delprogrammet Kultur	6 349	3 861	13 476	15 270	12 590
Sektorsövergripande programområde ¹	-	970	-	1 500	240
Totalt	10 906	9 858	17 866	20 633	17 661

¹ Ingen utlysning skedde 2015 och 2017.

Källa: Statens kulturråd.

Under 2019 har en svensk bank fått godkännande för utnyttjande av EU:s lånegaranti för lån till de kulturella och kreativa näringarna inom ramen för Kreativa Europa.

EU:s struktur- och investeringsfonder

I Sverige fick 514 projekt med kulturanknytning stöd med totalt 460 miljoner kronor från EU:s struktur- och investeringsfonder år 2019 (se tabell 4.9). Både antalet projekt och det totala stödbeloppet är det högsta under hela programperioden 2014–2020. Fondernas medel ska bidra till nya jobb samt hållbar och sund ekonomi och miljö.

Tabell 4.9 Medel från EU:s struktur- och investeringsfonder till svenska projekt med kulturanknytning

Tusental kronor

	2015	2016	2017	2018	2019
Regionalfondsprogrammen	163 281	31 416	59 580	40 177	71 178
Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg)	54 276	157 291	86 658	141 059	47 203
Socialfondsprogrammet	6 059	8 967	13 438	6 532	23 119
Landsbygdsprogrammet		42 964	22 501	64 050	181 292
Lokalt ledd utveckling		11 374	38 475	84 322	137 702
Totalt	223 616	252 013	220 653	336 140	460 493

Källa: Statens kulturråd.

Nordiska ministerrådet

Under de nordiska kulturministrarnas möte hösten 2019 antogs en deklaration om kulturarvet som en förutsättning för trygg och fredlig utveckling i världen och betydelsen av att förhindra olaglig handel med kulturföremål. Ministrarna beslutade även att förlänga kultur- och språkprogrammet Volt, som främjar barns och ungas möten, egna konstnärliga skapande och delaktighet genom kultur.

Nordiska ministerrådets arbete mot sexuella trakasserier i kultursektorn, som inleddes av ett gemensamt uttalande av kulturministrarna under det svenska ordförandeskapet 2018, fortsatte under 2019 med en nordisk samtalsturné för att bidra till kunskapsutbyte samt nya nätverk och plattformar.

Barentssamarbetet

Det svenska ordförandeskapet i Barentssamarbetets kulturdel ledde processen för att förlänga och vidareutveckla Barentsstipendiet för kulturellt samarbete. Stipendiet delas ut till kulturutövare från Finland, Norge, Sverige och Ryssland och finansieras av respektive land. Under Barentsrådets utrikesministermöte i Umeå i oktober 2019 tilldelades en kulturtidskrift, en konstnärsgroup och två individuella konstnärer från Barentsområdet stipendier på vardera 10 000 euro.

Europarådet

Arbetet i Europarådet och dess styrkommitté för kultur, kulturarv och landskap (CDCPP) har under året fortsatt verkat för att sprida och genomföra Europarådets kulturarvsstrategi. Ett särskilt arbete har fokuserat på klimatförändringarnas påverkan på kulturarvet. Under 2019 har Riksantikvarieämbetet företrätt Sverige som observatör i Europarådets avtal för programmet Cultural Routes. I mars 2020 beviljades Sverige fullt medlemskap i avtalet.

Unesco

År 2019 gav Sverige 2,75 miljoner kronor till arbetet med de fyra av Unescos kulturarvskonventioner som Sverige har ratificerat. Sverige sitter i den mellanstatliga kommittén för Unescos konvention om illegal handel med kulturföremål för perioden 2017–2021. Sverige är också ordförande i Unescos program för medieutveckling inom utvecklingspolitiken, IPDC.

I samband med Sveriges kandidatur till kommittén för konventionen om trygghet av det immateriella kulturarvet har svenska prioriteringar i konventionsarbetet tydliggjorts i en folder om kandidaturen som spridits till samtliga medlemsländer. Val till kommittén planeras till hösten 2020. Sveriges första nominering till Unescos lista över mänsklig immateriella kulturarv lämnades in i mars 2020 då de nordiska länderna gemensamt nominerade nordiska klinkbåtstraditioner till listan.

I samband med Unescos generalkonferens anordnades för första gången på tjugo år ett kulturministerforum där kulturens roll för hållbar utveckling stod i fokus. Sverige fick under mötet genomslag för uppmärksammandet av konstnärlig frihet och jämställdhet. Genom Sida ger Sverige stöd till Unesco riktat till organisationens arbete inom utbildning, press- och yttrandefrihet och konstnärlig frihet.

4.4 Analys och slutsatser

För att kultur av och för fler ska kunna bli verklighet är kulturens grundlagsfästa frihet en förutsättning. Många av regeringens satsningar verkar för denna frihet, som främjandet av fristadssystemet och åtgärder för förbättrad tillgänglighet och jämställdhet inom kulturområdet, vilka bidrar till ett öppnare och därmed friare kulturliv. Regeringen bedömer vidare att scenkonstallianserna och centrumbildningarna fyller viktiga funktioner när det gäller trygghet på konstnärernas arbetsmarknad.

Det är viktigt att aktörer inom de nationella minoriteterna ges goda förutsättningar för att vidareutveckla sin kulturverksamhet.

Regeringen välkomnar att rapporter från året behandlar den viktiga frågan om skillnader i kulturdeltagande, däribland kulturskoleaktiviteter, bland barn och unga. Regeringen bedömer att såväl Skapande skola som satsningarna på en stärkt kulturskola är viktiga för att riva ner barriärer för barns och ungas kulturdeltagande.

En god samverkan mellan statens, regionernas och kommunernas insatser kan vara en viktig förutsättning för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. Kultursamverkansmodellen är viktig för kultur i hela landet. Statens bidrag inom modellen tillsammans med annan offentlig finansiering möjliggör att kultur kan skapas i hela landet, nå ut och nå fler. Det finns dock fortsatta utmaningar som handlar om hur modellen kan bidra till kulturutbudet i olika typer av landsbygder. Det civila samhällets aktörer driver många verksamheter i hela landet, inte bara inom modellens områden, och behöver goda förutsättningar för att kunna verka för kultur i hela landet.

Regeringen bedömer att arbetet som bedrivs inom ramen för internationella organisationer möjliggör för Sverige att lyfta viktiga frågor kopplade till jämställdhet, mångfald, konstnärlig frihet och yttrandefrihet, centrala för de nationella kulturpolitiska målen uppfyllande.

4.5 Politikens inriktning

Kulturområdet står inför stora utmaningar. Digitalisering och internationalisering har förändrat förutsättningarna för kulturen. En av de avgörande kulturpolitiska frågorna de närmaste åren, i Sverige och i övriga världen, är hur vi garanterar konstnärlig frihet. Kulturen kan bidra till många samhällsmål som hållbarhet, jämställdhet och mångfald, men kulturpolitiken får aldrig bli instrumentell. Det offentliga stödet till kulturen ska ske i former som syftar till kulturlivets oberoende och att fler ges möjlighet att delta i kulturlivet.

Stimulansstöd till kulturområdet

Coronapandemin medför fortsatt ekonomiska konsekvenser för kulturverksamheter och kulturskapare i hela landet. I syfte att bl.a. mildra de ekonomiska konsekvenserna och skydda kulturverksamheter under krisen har regeringen under 2020 vidtagit flera åtgärder. Regeringen bedömer dock att det finns behov av fortsatt stöd även 2021. Regeringen anser därför att en miljard kronor bör avsättas för ett särskilt stimulansstöd till kulturområdet för att stödja omställningen och återstarten av kulturaktiviteter i hela landet under 2021.

Stärkt kultursamverkan – för kultur i hela landet

Regeringen föreslår att bidrag till regional kulturverksamhet tillförs 300 miljoner kronor för 2021. För efterföljande år, fr.o.m. 2022, beräknas kultursamverkansmodellen tillföras 150 miljoner kronor, bl.a. för fortsatt stöd till den musikaliska scenkonsten. Det statliga stödet är en viktig del i kultursamverkansmodellen som bidrar till kultur i hela landet och därmed till det nationella kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Statens stöd syftar till att medborgare i hela landet ska kunna ta del av och utöva kultur. Ett stärkt stöd innebär förbättrade förutsättningar för kulturens infrastruktur i form av bl.a. länsteatrar, operahus, regionala museer, bild- och formverksamheter, regionala bibliotek, orkestrar, konserthus, dansverksamheter, främjande av film respektive hemslojd, samt viss arkivverksamhet. Kultursamverkansmodellen bidrar till att stärka arbetsmarknaden för konstnärer och kulturskapare samt till att öka offentliga aktörers samverkan med det civila samhället och de professionella kulturskaparna. För att uppnå de nationella kulturpolitiska målen krävs att statens insatser får ett gott genomslag i hela landet och samverkar med andra offentliga aktö-

rens insatser – här är samspelet mellan stat, regioner och kommuner en viktig förutsättning.

En kulturskola för alla

Regeringen beräknar att det statliga bidraget till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet höjs från 100 miljoner kronor till 200 miljoner kronor 2021–2023. Den kommunala kulturskolan har stor betydelse för många barn och unga och bidrar till att lägga grunden för deras kulturella, sociala och intellektuella utveckling. Kulturskolan står inför en rad utmaningar, där en av de främsta är att nå alla barn och unga oavsett kön och bakgrund.

Skapande skola

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att vidareutveckla Skapande skola (bet. 2017/18:KrU6 punkt 8, rskr. 2017/18:214). Utskottet anför bland annat att det finns saker som behöver utvecklas inom ramen för Skapande skola, som att vissa mindre kommuner inte söker medel i samma utsträckning som större och att friskolor i mindre utsträckning söker stöd än kommunala skolor. Enligt utskottet behöver orsakerna till detta systematiskt analyseras för att reformen långsiktigt ska kunna nå ännu fler barn och ungdomar.

Mot bakgrund av tillkännagivandet har regeringen gett Statens kulturråd (Kulturrådet) i uppdrag att genomföra en översyn av statsbidraget till kulturell verksamhet i skolan, Skapande skola.

Av Kulturrådets rapport Översyn av Skapande skola: En analys av bidragets utvecklingsbehov (Ku2019/01974/KO) framgår bl.a. att alla huvudmän inte söker bidraget eller känner till dess syfte. Vidare bekräftas att mindre huvudmän, såväl kommunala som fristående, upplever bidragets utformning som bristfälligt anpassad för sina förutsättningar. Dessa huvudmän tar i lägre utsträckning del av bidraget, framför allt för att de saknar den administrativa kapaciteten att söka bidraget och för att resurser krävs för att koordinera kontakter mellan skolor och kulturaktörer. Mot denna bakgrund har Kulturrådet åtagit sig att förenkla ansöknings- och uppföljningsprocessen, möjliggöra för huvudmännen att söka i samverkan samt utveckla riktade informationsinsatser till målgruppen för att öka kännedomen om bidraget.

I enlighet med Kulturrådets översyn bedömer regeringen att målgruppen för bidraget bör begränsas till att enbart omfatta förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Som framgår av översynen har förskolan visserligen goda förutsättningar att arbeta i enlighet med bidragets syfte, men det egna skapandet ges redan ett stort utrymme i förskolan medan behoven är större i de övriga skolformerna. Vidare visar forskning att samtliga elevers aktiva skapande utanför skoltid tenderar att minska ju äldre de blir, vilket pekar på att behovet av Skapande skola är större i de högre årskurserna. Föräldrarnas utbildningsnivå har stor betydelse för kulturdeltagande liksom socioekonomiska faktorer. I tillägg till denna förändring av målgruppen, och i syfte att öka Skapande skolas genomslagskraft, bedömer regeringen vidare att 25 miljoner kronor bör avsättas årligen 2021–2023 för att förstärka satsningen.

Regeringen avser att fortsatt följa upp det arbete Statens kulturråd genomför i syfte att förenkla ansöknings- och uppföljningsprocessen, möjliggöra för huvudmännen att söka i samverkan samt utveckla riktade informationsinsatser till målgruppen för att öka kännedomen om bidraget. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Kulturskaparnas villkor stärks

Regeringen beräknar att de konstnärliga centrubildningarna tillförs 5 miljoner kronor fr.o.m. 2021 för att stärka förmedlingen av arbetstillfällen. Vidare beräknas stödet till scenkonstallianserna inom teater, dans och musikområdet tillföras 10 miljoner kronor fr.o.m. 2021. Detta för att i högre utsträckning öka frilansande scenkonstnärers sociala och ekonomiska trygghet, möjliggöra fler anställningar, utveckla matchning och förmedling samt stimulera konstnärlig utveckling genom bl.a. kompetensutveckling. Dessutom stärks insatser för musikexport med 1 miljon kronor. Övriga insatser kopplade till att stärka kulturskaparnas villkor redogörs det för i avsnitten 5.5, 7.5 och 8.5.

Stärkta bibliotek i hela landet

Regeringen beräknar att satsningen Stärkta bibliotek tillförs 150 miljoner kronor för 2021 och 75 miljoner kronor årligen 2022 och 2023.

Satsningen (se avsnitt 6) för att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet har varit framgångsrik och regeringen bedömer att satsningen därför bör fortsätta.

Biblioteken har stor betydelse för det läsfrämjande arbetet och att främja de nationella minoriteternas språk och urfolket samernas språk. Utveckling och drift av nationella resursbibliotek och Kungl. bibliotekets arbete med nationella digitala bibliotekstjänster för att stötta läsfrämjande och medieförsörjning på de nationella minoritetsspråken och för personer med annat modersmål än svenska är viktiga delar i detta. Även Kungl. bibliotekets arbete för driva Digiteket, ett arbetsverktyg för digital kompetensutveckling för både bibliotekspersonal och allmänhet, bör fortsätta.

Regeringen föreslår ett Läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier som syftar till kompetensutveckling inom litteraturförmedling och läsfrämjande med ett särskilt fokus på barns och ungas läsning, där pojkars läsning är en viktig del, samt personer med funktionsnedsättning eller läsnedsättning som kan behöva anpassad litteratur och alternativa metoder och sätt att läsa och ta till sig en litterär text. Totalt 15 miljoner kronor föreslås för 2021 och 30 miljoner kronor årligen 2022 och 2023 för denna fortbildningsinsats för bibliotekarier. (Se vidare avsnitt 6 för ytterligare insatser för att stärka det läsfrämjande arbetet.)

Internationellt samarbete

Det krävs ett än närmare samarbete över landsgränser, på global och europeisk nivå och i Sveriges närområde, för en positiv utveckling på de områden som kulturpolitiken verkar i, i linje med de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. I linje med demokratisatsningen fortsätter arbetet med att tydliggöra kulturaktörernas roll för det demokratistärkande arbetet. Här spelar de utsända kulturråden en viktig roll. Sverige har inlett förberedelsearbete inför det World Summit som arrangeras i Sverige 2022 inom ramen för The International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (IFACCA). Statens kulturråd samordnar förberedelserna som spänner över flera politikområden.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 1:1 Statens kulturråd

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

2019	Utfall	55 909	Anslagssparande	1 576
2020	Anslag	56 717 ¹	Utgiftsprognos	57 014
2021	Förslag	67 099		
2022	Beräknat	67 675 ²		
2023	Beräknat	68 466 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 67 099 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 67 099 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens kulturråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 4.11 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:1 Statens kulturråd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	56 717	56 717	56 717
Pris- och löneomräkning ²	732	1 225	1 902
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	9 650	9 733	9 847
- Generell besparing i statsförvaltningen	-350	-350	-350
- Läselegationen	10 000	10 000	10 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 099	67 675	68 466

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för inrättandet av ett läsråd. Vidare minskas anslaget med 350 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 67 099 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Statens kulturråd* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 67 675 000 kronor respektive 68 466 000 kronor.

4.6.2 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

2019	Utfall	479 852	Anslagssparande	832
2020	Anslag	2 533 684 ¹	Utgiftsprognos	2 503 185
2021	Förslag	1 589 084		
2022	Beräknat	529 082		
2023	Beräknat	429 082		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.13 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	533 084	533 084	533 084
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	1 056 000	-4 000	-104 000
varav BP21	1 281 000	221 000	221 000
- Stöd till musikexport	1 000	1 000	1 000
- Förstärkning kulturskolan	100 000	100 000	100 000
- Stärkta bibliotek	150 000	75 000	75 000
- Läselegationen	15 000	30 000	30 000
- Satsning på kulturskaparnas villkor	15 000	15 000	15 000
- Stöd till kulturen	1 000 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		-2	-2
Förslag/beräknat anslag	1 589 084	529 082	429 082

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 000 kronor 2021 för ett särskilt stimulansstöd till kulturområdet. Vidare ökas anslaget med 150 000 000 kronor 2021 och 75 000 000 kronor årligen 2022 och 2023 för en fortsättning av satsningen på stärkta bibliotek. Vidare ökas anslaget med 100 000 000 kronor årligen 2021–2023 för att höja det statliga bidraget till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet. Anslaget ökas med 15 000 000 kronor 2021 och 30 000 000 kronor årligen 2022 och 2023 för ett läsfrämjandelyft för folkbibliotekariär. Vidare ökas anslaget med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för att stärka scenkonstallianserna respektive 5 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för att förstärka centrumbildningarna. Anslaget ökas även med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för att stärka insatser inom musikexport.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 225 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel för satsningen på stärkta bibliotek upphör.

Regeringen föreslår att 1 589 084 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 529 082 000 kronor respektive 429 082 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2022.

Tabell 4.14 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022
Ingående åtaganden	10 535	9 100	25 000	
Nya åtaganden	9 100	25 000	25 000	
Infriade åtaganden	-10 535	-9 100	-25 000	-25 000
Utestående åtaganden	9 100	25 000	25 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	25 000	25 000	25 000	

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande möjliggör en mer långsiktig planering. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2022.

4.6.3 1:3 Skapande skola

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

2019	Utfall	168 128	Anslagssparande	8 937
2020	Anslag	176 465 ¹	Utgiftsprognos	174 669
2021	Förslag	201 465		
2022	Beräknat	201 464		
2023	Beräknat	201 464		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Skapande skola för barn i förskola, förskoleklass, grundskola och motsvarande skolformer. Anslaget får även användas för statsbidrag till andra verksamheter som syftar till att stärka kultur i skolan. Anslaget

får även användas för utgifter för administration, främjande, uppföljning och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.16 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:3 Skapande skola

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	176 465	176 465	176 465
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	25 000	25 000	25 000
varav BP21	25 000	25 000	25 000
- Förstärkning Skapande skola	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		-1	-1
Förslag/beräknat anslag	201 465	201 464	201 464

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor årligen 2021–2023 för en förstärkning av Skapande skola.

Regeringen föreslår att 201 465 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Skapande skola* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 201 464 000 kronor respektive 201 464 000 kronor.

4.6.4 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

2019	Utfall	44 998	Anslagssparande	-133
2020	Anslag	45 153 ¹	Utgiftsprognos	44 732
2021	Förslag	45 153		
2022	Beräknat	45 153		
2023	Beräknat	45 153		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 4.18 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	45 153	45 153	45 153
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 153	45 153	45 153

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 45 153 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 45 153 000 kronor respektive 45 153 000 kronor.

4.6.5 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

2019	Utfall	8 661	Anslagssparande	1 191
2020	Anslag	9 852 ¹	Utgiftsprognos	9 752
2021	Förslag	9 852		
2022	Beräknat	9 852		
2023	Beräknat	9 852		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till icke-statliga kulturlokaler för ändring, tillbyggnad och handikappanpassning av sådana lokaler.

Regeringens överväganden

Tabell 4.20 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	9 852	9 852	9 852
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	9 852	9 852	9 852

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 9 852 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 9 852 000 kronor respektive 9 852 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 4.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:5 Stöd till icke-statliga kulturlokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	9 000	9 000	9 000		
Nya åtaganden	6 401	5 000	5 000		
Infriade åtaganden	-6 401	-5 000	-5 000	-5 000	-4 000
Utestående åtaganden	9 000	9 000	9 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	9 000	9 000	9 000		

Skälen för regeringens förslag: Projekt som ryms inom stödet till icke-statliga kulturlokaler kan sträcka sig över flera kalenderår. Stöd betalas ut när projekten är avslutade. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:5 *Stöd till icke-statliga kulturlokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 9 000 000 kronor 2022 och 2023.

4.6.6 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tabell 4.22 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

2019	Utfall	1 495 618	Anslagssparande	-456
2020	Anslag	1 668 605 ¹	Utgiftsprognos	1 650 926
2021	Förslag	1 719 049		
2022	Beräknat	1 615 167 ²		
2023	Beräknat	1 639 607 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 572 967 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 572 968 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionala och lokala kulturverksamheter inom följande områden:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete,
- bibliotek-, läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
- professionell bild- och formverksamhet,
- regional enskild arkivverksamhet,
- filmkulturell verksamhet, och
- främjande av hemslojd.

Anslaget får användas för utgifter för tidsbegränsade utvecklingsinsatser samt för bidrag till det civila samhället och de professionella kulturskaparnas medverkan i arbetet med att ta fram och genomföra regionala kulturplaner. Anslaget får även användas för Kungl. bibliotekets genomförande av det samlade ansvaret för statens stöd

och samordning inom biblioteksväsendet. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet samt för Statens kulturråds arbete med bedömning, uppföljning och främjande inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Regeringens överväganden

Tabell 4.23 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 518 605	1 518 605	1 518 605
Pris- och löneomräkning ²	19 729	60 999	84 900
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	180 715	35 563	36 101
- Finansiering	-4 400	-4 400	-4 400
- Förstärkning kultursamverkansmodellen	300 000	150 000	150 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 719 049	1 615 167	1 639 607

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 300 000 000 kronor 2021 och 150 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för att förstärka kultursamverkansmodellen. Vidare minskas anslaget med 4 400 000 kronor fr.o.m. 2021 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 114 885 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår att 1 719 049 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 615 167 000 kronor respektive 1 639 607 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 4.24 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	0	0	30 000		
Nya åtaganden	0	30 000	15 000		
Infriade åtaganden	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	0	30 000	30 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	55 000	30 000	30 000		

Skälen för regeringens förslag: De aktörer som får bidrag inom ramen för detta anslag har behov av att kunna planera sin verksamhet för kommande år. Ett bemyndigande på anslaget minskar antalet beslut som behöver fattas och möjliggör en mer långsiktig planering för mottagare av stödet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2022 och 2023.

4.6.7 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tabell 4.25 Anslagsutveckling 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

2019	Utfall	15 098	Anslagssparande	-107
2020	Anslag	16 533 ¹	Utgiftsprognos	16 259
2021	Förslag	17 300		
2022	Beräknat	17 423 ²		
2023	Beräknat	17 618 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 17 300 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 17 300 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för kulturanalys förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 4.26 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 1:7 Myndigheten för kulturanalys

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	16 533	16 533	16 533
Pris- och löneomräkning ²	227	346	535
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	540	544	550
- Förstärkning	600	600	600
- Generell besparing i statsförvaltningen	-60	-60	-60
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	17 300	17 423	17 618

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 600 000 kronor fr.o.m. 2021. Vidare minskas anslaget med 60 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 17 300 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Myndigheten för kulturanalys* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 17 423 000 kronor respektive 17 618 000 kronor.

5 Teater, dans och musik

5.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

5.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömning av resultatet av statens insatser inom teater, dans och musik utgår från

- besöksutveckling,
- insatser för att nå bredare målgrupper samt tillgänglighetsarbete i publik verksamhet,
- fördelning av bidrag,
- insatser för jämställdhet, och
- internationellt utbyte och samverkan.

Antalet resultatindikatorer och bedömningsgrunder har minskats för att det ska bli tydligare vilka som är centrala för resultatbedömningen. I resultatredovisningen används dock vissa av de tidigare angivna resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna som komplement.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

5.3 Resultatredovisning

Besöksutveckling

Samtliga scenkonstverksamheter som får statsbidrag och har en publik verksamhet ska nå en så stor och bred publik som möjligt i hela landet, vilket tydliggörs i riktlinjeslut och instruktioner.

Antal besökare

Tabell 5.1 Antal besök (föreställningar)

	2015	2016	2017	2018	2019
Kungliga Dramatiska teatern AB	274 058	266 625	272 200	280 555	236 770
Kungliga Operan AB	296 807	286 0647	297 103	290 500	301 400
Fria scenkonsten (Statens kulturråd) ¹	1 782 210	1 628 631	-	-	-
Dansens Hus	50 608	68 851	72 773	47 558	50 957
Drottningholms Slottsteater	5 555	8 482	6 879	6 699	7 378
Drottningholms Slottsteater (Visningar)	25 042	27 890	30 171	26 960	26 870
Riksteatern	526 205	528 721	486 063	471 515	436 255
Unga Klara ²	-	-	-	17 836	27 950

¹Statens kulturråd utreder ett nytt systemstöd och nya arbetssätt för att säkrare kunna granska och redovisa data från de fria aktörerna, därför finns det inte jämförbara siffror fr.o.m. 2017.

² Unga Klara finns med i redovisningen fr.o.m. 2018.

Anm.: Könsuppdelad statistik saknas.

Besöksutvecklingen på scenerna med nationella uppdrag är relativt jämn över åren. Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten) har dock på grund av ett omfattande renoveringsarbete i Thaliabyggnaden tvingats stänga huset under drygt åtta månader vilket lett till ett minskat antal besökare under 2019. Detta har man i viss mån vägt upp genom att turnera och genom olika samarbeten. Kungliga Operan AB:s (Operan) målsättning om att nå ut till en större publik med fler föreställningar och aktiviteter än tidigare har gett resultat och inneburit ett publikrekord under året med mer än 300 000 besökare. Riksteaterns publik har minskat under de senaste åren, dels på grund av omprioriteringar från sommarverksamhet till andra kulturpolitiskt prioriterade satsningar, dels på grund av de försvårade omständigheter för kulturarrangörer i små städer och på landsbygden som Myndigheten för kulturanalys lyft fram i rapporten Kulturens geografi (Myndigheten för kulturanalys 2019:3). Unga Klara har ökat antalet föreställningar och programaktiviteter i jämförelse med föregående år med nästan 40 procent vilket resulterat i ett ökat antal besökare.

På grund av att besök kan redovisas av både arrangörer och producenter kan besöks-siffrorna vara delvis överlappande för flera kategorier i tabell 5.1, vilket innebär att det totala antalet besök blir överskattat. Besöks-siffrorna ger således ingen heltäckande bild av unika besök inom scenkonsten, men de ger ändå en antydning om det stora antal besökare som scenkonsten når.

Åtgärder och insatser för att nå nya publikgrupper

Riksteatern har under det senaste året fortsatt att utveckla stödet till landets riksteaterföreningar i arbetet med att öka och bredda publiken. I syfte att stärka jämlikhet och mångfald i publiken har Riksteatern påbörjat ett arbete med att ta fram jämlikhetsdata och metoder för att på ett strukturerat, kontinuerligt och kunskapsbaserat sätt, arbeta med sin kommunikation. Metoderna ska också utgöra ett stöd i Riksteaterns sammanställning av repertoar. Riksteatern har under året gått in i projektet Scen:se, tillsammans med bl.a. Folkteatern Gävleborg, som riktar sig till barn och unga med omfattande funktionsnedsättning.

Operan har inom ramen för OperanXtra fortsatt sitt arbete för att bredda och nå ny publik genom bl.a. publiksamtal, utomhusföreställningar som det välbesökta nationaldagsfirandet i Hagaparken, två uppmärksammade spelningar med syntgruppen Kite, samarbete med Parkteatern och öppna föreläsningar på Stockholms universitet.

Publikundersökningen för 2019 visar att andelen förstagångspublik uppgick till 9 procent under våren och 3 procent under hösten, vilket kan jämföras med föregående år då andelen var 8 procent totalt för hela året. Vidare var 11 procent av besökarna under 40 år under våren och under hösten utgjorde besökarna under 40 år 21 procent, detta i jämförelse med 12 procent under hela 2018.

Dramaten i sin tur har genom verksamheten Dramaten& fortsatt arbetet med formaten Performance Lecture och Performance Concert med bl.a. fokus på vetenskap och musik. Detta för att erbjuda en vetenskapligt intresserad publik en ny upplevelse på teatern. Andra arrangemang under året för att attrahera ny publik var konserter med hiphopartister, Spoken word och samtal inför publik som även gjordes tillgängliga via podd. Både Operan och Dramaten har medverkat i projektet Kulturkompis som ger nyanlända och etablerade svenskar möjlighet att ta del av scenkonstutbudet. Nationalscenerna har under året åldersanpassat klassiska verk och på så sätt öppnat dörren till en ny yngre publik.

Unga Klara har som nationell scen för barn och unga fortsatt att producera sina föreställningar i nära samverkan med sin publik. Föreställningarna har barnperspektivet i centrum och utgår ifrån samhällsaktuella teman. Under året turnerade teatern till sammanlagt 29 kommuner i nio regioner runtom i Sverige samt i fem andra länder. Unga Klara har genom samverkan med olika partners och samhällsaktörer kunnat förmedla sin demokratiska och unika arbetsmetod för att nå en bred och ny publikgrupp av barn och unga i hela landet och i andra länder. Unga Klara har också haft workshoppar om flerspråkighet på scenen, haft publika läsningar av tidigare icke framförd dramatik i Sverige samt uppmärksammat och debatterat FN:s konvention om barnets rättigheter.

Regeringen har tilldelat Operan, Dramaten och Riksteatern ett extra tillskott över en treårsperiod 2018–2020 i syfte att digitalt sprida scenkonst i hela landet. Dessa medel har under 2019 bidragit till att fler och nya grupper i hela landet och även internationellt har kunnat ta del av teatrarnas föreställningar. Som exempel kan nämnas att Operan påbörjat uppstart av den egna playkanalen Operan Play och testat att sända ut föreställningar till bl.a. äldreboenden och vårdhem. Målet med kanalen är att publiken ska kunna ta del av så mycket som möjligt av verksamheten oavsett var de befinner sig.

Voksenåsen är ett center för svensk-norsk förståelse som bedriver en omfattande programverksamhet med bl.a. utbildningar kopplade till nordisk språkförståelse och musikakademier för unga musiker. Voksenåsen har stärkt sin position som arena för viktiga nordiska möten inom flera områden och har under året producerat arrangemang och kurser där 55 procent av deltagarna har varit barn och unga under 30 år. Ett samarbete med Forum för levande historia har initierats i syfte att genomföra hågkomstresor för svenska ungdomar till Norge. Hågkomstresorna är en del i arbetet med att öka kunskapen om Förintelsen i Norge i syfte att motverka antisemitism och andra former av rasism.

Resultat av bidragsgivningen

Under 2019 beviljade Statens kulturråd drygt 195 miljoner kronor i bidrag till fria aktörer inom teater, dans, musik och övrig scenkonst samt samverkan med komponister. Bidragen till den fria scenkonsten går bl.a. till produktion och presentation av samtliga sceniska uttryck och till interdisciplinära former. Målet med bidragen är att tillgodose att kvalitativ scenkonst finns tillgänglig i hela landet och för breda publikgrupper, i synnerhet barn och unga. Cirka 27 procent av de beviljade bidragen inom scenkonst och musik går till verksamheter som helt eller delvis riktar sig till barn och unga.

Under 2019 fördelade Statens kulturråd även totalt ca 904 miljoner kronor inom kultursamverkansmodellen i stöd till teater-, dans- och musikverksamheter (se avsnitt 4.3).

Statens musikverk har under året fördelat medel till 138 samverkansprojekt, som alla drivits av en aktör från det fria musiklivet. Drygt hälften av medlen gick till projekt i storstadslänen.

I sammanhanget kan också nämnas stödet till enskilda kulturskapare inom teater, dans och musik som fördelas av Konstnärsnämnden, se avsnitt 8.

Tabell 5.2 Bidragsgivning till scenkonstområdet

Miljoner kronor

	2015	2016	2017	2018	2019
Kungliga Operan AB	446,1	452,3	465,5	495	499,5
Kungliga Dramatiska teatern AB	226,7	229,4	230,9	241,9	244,3
Riksteatern	259,4	261,7	263,4	270,5	276,5
Dansens hus	23,4	23,6	23,8	24,1	24,4
Drottningholms Slottsteater	11,7	11,9	12,4	12,6	12,7
Voksenåsen	10,4	10,5	10,6	10,7	10,9
Unga Klara ¹	-	-	-	16,2	16,3
Fria aktörer inom teater, dans, musik och övrig scenkonst (Statens Kulturråd)	176,9	173,0	174,0	201,7	195,5
Statens musikverk (samverkansprojekt)	25	25	25	25	25
Total bidragsgivning	1179,6	1187,4	1205,6	1297,7	1305,1

¹ Unga Klara är medräknad i bidragsgivningen fr.o.m. år 2018.

Insatser för ökad jämställdhet

Statens kulturråds bidragsgivning är totalt sett jämnt fördelad mellan könen, men även om det sammantagna utfallet är relativt jämnt finns det mer eller mindre tydliga köns-mönster inom vissa bidrag.

Det kan därför konstateras att det finns utvecklingsområden inom enskilda konstområden. Exempelvis är kvinnor i lägre utsträckning representerade i projekt- respektive verksamhetsbidrag till musikarrangörer. Statens kulturråd har dock under ett antal år arbetat främjande med jämställdhetsfrågor inom musikområdet och det går att se en positiv utveckling inom området. Statens musikverk har under en längre period haft en jämställd fördelning mellan kvinnor och män i sin bidragsgivning.

Operan har fastslagit ett resultatmål för 2018–2021 om att uppnå en jämn könsfördelning i konstnärliga team med fokus på kvinnliga regissörer, koreografer, dirigenter och scenografer. Dramaten framhåller ett systematiskt arbete för att över tid få en jämn könsfördelning i sin konstnärliga produktion. Den totala könsfördelningen över åren är jämn på båda scenkonstinstitutionerna. Operan uppnådde inte sitt mål till fullo om jämn könsfördelning inom konstnärliga team och på Dramaten är kvinnor fortfarande underrepresenterade bland dramatiker och regissörer.

Operan, Dramaten och Riksteatern har fortsatt arbetet för att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering, bl.a. genom förbättrade och förstärkta rutiner för hantering av ärenden gällande trakasserier och kränkande särbehandling. Regeringen har som ett led i det fortsatta arbetet mot sexuella trakasserier och andra former av diskriminering inom kulturområdet, däribland scenkonsten, haft uppföljande samtal med scener med nationella uppdrag och andra branschaktörer. Regeringen har också bjudit in företrädare för upproppen mot sexuella trakasserier inom kulturområdet för att lyssna in dem.

Tabell 5.3 Andel anställda per kön

Konstnärlig personal					
Andel män/ Andel kvinnor i %	2015	2016	2017	2018	2019
Kungliga Operan AB	53/47	51/49	52/48	52/48	53/47
Kungliga Dramatiska teatern AB	49/51	49/51	50/50	46/54	39/61
Unga Klara AB	-	-	-	33/59 ¹	40/52 ²
Drottningholms slottsteater	51/49	51/49	49/51	49/51	47/53
Riksteatern	-	-	42/58	44/56	43/57

¹ Därutöver angav 8 procent annan könstillhörighet.

² Ibid.

Insatser för ökad samverkan och internationalisering

Dansen är en till stor del en internationaliserad konstart. Repertoarkompaniet Cullberg, som är en del av Riksteatern, har en växande internationell status inom samtida dans. Kompaniet turnerar såväl nationellt som internationellt, och gästspelade 2019 bl.a. i Rom, Jerusalem, Douai, Ljubljana och Dresden. Dansens Hus mottog under året 16 internationella gästspel från 14 olika länder.

Det internationella perspektivet genomsyrar en stor del av både Dramatens och Operans verksamhet och upprätthålls genom festivaler, nätverk och samarbeten med internationella teatrar och upphovsmän inom scenkonstområdet. Dramatens olika fastighetsrenoveringar skapade möjligheter för ett omfattande samarbete och turnerande med teatrar både nationellt, som t.ex. Riksteatern, och internationellt. Det resulterade i 106 föreställningar på turné för 40 483 besökare, i jämförelse med 16 föreställningar och 11 124 besökare året innan. Teatern har haft samproduktioner med bl.a. Malmö Stadsteater, Stockholms stadsteater och Backa Teater. Vidare har teatern gästspelat i Reims, Beijing, Budapest, Sibiu och Belgrad.

Operan har samproducerat verk med internationella operahus och gett uppmärksammade gästspel i Hong Kong och Tyskland med bl.a. det kritikerrosade verket Myriader av världar för barn och unga. Hela Operans verksamhet bygger till stor del på internationell samverkan då Operan har ett ständigt flöde av internationella gästartister och upphovsmän. Under året gavs flera internationellt uppmärksammade verk inom både opera och balett, däribland *Der ferne Klang* i regi av Christoffer Loy och baletten *Processen* av Jiří Bubeníček.

Unga Klaras uppdrag som nationell scen för barn och unga bygger på samverkan med andra teatrar i hela landet. Under året har teaterns huvudscen i Stockholm på Stadsteatern renoverats vilket inneburit att teatern har genomfört en omfattande turné både nationellt och internationellt.

Av Statens musikverks bidragsgivning har 8,4 procent gått till internationella projekt. Elektronmusikstudion har under året upplåtit sin studioverksamhet till 107 internationella gästtonsättare.

I egenskap av Norges nationalgåva till Sverige är Voksenåsen särskilt lämpad att vara en arena för samtal med internationell prägel som innehåller teman relevanta för Sverige, Norge och övriga nordiska länder. Under året har ett flertal seminarier arrangerats kring teman som demokrati, integration, makt och inflytande.

Tabell 5.4 Arkiv- och biblioteksverksamhet vid Statens musikverk

	2015	2016	2017	2018	2019
Antal utlån	37 524	35 088	33 866	37 247	40 596
Antal besök	8 971	10 691	9 292	8 439	11 066
Antal förfrågningar	16 687	16 453	15 200	14 538	14 544
Antal nedladdningar och spelningar av utgiven musik	2 624 135	9 644 960	9 309 824	9 945 084	7 309 357

Anm.: Könsuppdelad statistik saknas.

Källa: Statens musikverk.

5.4 Analys och slutsatser

De statligt stödda scenkonstinstitutionerna har under 2019 vidtagit många och varierande insatser för att nå en bred publik. Det är viktigt att scenkonsten fortsätter vara relevant för en bred publik i hela landet. Regeringen bedömer att Operans och Dramatens målinriktade arbete för att nå nya målgrupper är centralt för uppfyllandet av deras nationalscensupdrag. Arbetet för att uppnå jämn könsfördelning bland upphovspersoner måste fortsätta. Regeringen bedömer att Unga Klara nått en god bit på vägen i sitt uppdrag med att nå ut med högkvalitativ scenkonst till barn och unga i hela landet.

Den fria scenkonsten bidrar till ett brett utbud av olika uttryck och är en grund för ett dynamiskt kulturliv. Regeringen bedömer att Statens kulturråds och Statens musikverks stöd till de fria aktörerna inom scenkonstområdet bidrar till tillgången till scenkonst i hela landet. Riksteatern har, bl.a. genom sitt arbete med att genomföra sin jämlikhetsstrategi, bidragit till att göra kulturen tillgänglig för fler. Arbetet med att stärka arrangörer behöver fortsätta för att scenkonsten ska nå ut i hela landet. Statens musikverk bedöms arbeta väl för att tillgängliggöra och nå ut med kunskap om teaterns, dansens och musikens kulturarv.

Det pågår ett aktivt arbete för ökad jämställdhet och mot sexuella trakasserier hos kulturinstitutioner och statliga myndigheter, men det finns fortfarande problem med ojämställdhet inom scenkonstområdet. Jämställdhetsarbetet måste fortsätta på alla nivåer. Detta för att säkra en sund och säker arbetsmiljö samt för att kvinnor och män ska få lika möjligheter som konstnärliga upphovspersoner.

De möjligheter digitaliseringen innebär för att sprida scenkonsten har utvecklats genom det tillskott av medel som Operan, Dramaten och Riksteatern fått för ändamålet.

Regeringen konstaterar att det nya coronavirusets utbrott troligen fortsatt kommer att påverka scenkonstens verksamheter kraftigt negativt, och därmed påverka uppfyllelsen av berörda kulturpolitiska mål, för en längre tid framöver.

5.5 Politikens inriktning

Kulturskaparnas villkor stärks

Som ett led i en satsning på kulturskaparnas villkor i denna proposition beräknar regeringen att stödet till fria aktörer och arrangörer inom teater, dans och musik ökas med 16 miljoner kronor fr.o.m. 2021. Möjligheten att tillgängliggöra konst och kultur i hela landet, och därmed skapa arbetstillfällen och goda villkor för konstnärer, är till stor del beroende av arrangörer i hela landet. Riksteatern tillförs 7 miljoner kronor fr.o.m.

2021 för att utveckla både arrangörs- och produktionsled inom den samtida cirkusen, och därmed bidra till att skapa förutsättningar för cirkuskonstnärer att verka i Sverige, samtidigt som den konstnärliga utvecklingen främjas och konstformen görs tillgänglig

för fler människor i hela landet. Övriga insatser kopplade till att stärka kulturskaparnas villkor redogörs för i avsnitten 4.5, 7.5 och 8.5.

Ombyggnation och renovering av Kungliga Operan

Hantering av en hemställan från Statens fastighetsverk (Fi2019/01565/ESA) respektive Operan (Ku2019/00268-12/KO) om en renovering och ombyggnad av Kungliga Operans huvudbyggnad bereds fortsatt inom Regeringskansliet (se även utg.omr. 2 avsnitt 5.5).

Digitaliseringsåtgärder – Operan, Dramaten och Riksteatern

Regeringen bedömer att scenkonstinstitutionerna fortsatt behöver använda digitala kanaler för att nå ut med sina föreställningar. Det nya coronavirusets utbrott har även inneburit att fler scenkonstaktörer använder digitala kanaler och utvecklar nya intressanta sätt att interagera med sin publik digitalt. Regeringen bedömer att avsatta anslagsmedel för bidrag till vissa scenkonstinstitutioner disponeras på så vis att Dramaten, Operan och Riksteatern i samverkan med andra scener fortsatt kan utveckla tillgängliga digitala lösningar för scenkonsten i hela landet, så att alla kan ta del av utbudet och inte bara de som kan besöka scenerna.

Voksenåsen

Voksenåsen, som är ett center för svensk-norskt samarbete, har på senare tid stärkt sin position som relevant partner inom flera samhällsområden och har producerat arrangemang och kurser med höga deltagarantal. För att ytterligare stärka verksamhetens förutsättningar att verka för svensk-norskt samarbete beräknar regeringen ett tillskott om 5 miljoner kronor 2021.

5.6 Budgetförslag

5.6.1 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tabell 5.5 Anslagsutveckling 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tusental kronor

2019	Utfall	1 081 676	Anslagssparande	
2020	Anslag	1 194 748 ¹	Utgiftsprognos	1 194 748
2021	Förslag	1 116 333		
2022	Beräknat	1 113 454		
2023	Beräknat	1 123 043		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Kungliga Operan AB, Kungliga Dramatiska teatern AB, Riksteatern (ideell förening), Stiftelsen Dansens hus, Stiftelsen Drottningholms Slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen AS. Anslaget får även användas för kvalitetsstärkande insatser inom scenkonstområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 5.6 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:1 Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 104 748	1 104 748	1 104 748
Pris- och löneomräkning ²	41 604	41 831	51 705
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-30 019	-33 126	-33 411
varav BP21 ³	7 800	4 700	4 700
- Nytt övermaskineri Dramaten	2 800	4 700	4 700
- Tillskott Voksenåsen	5 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		1	1
Förslag/beräknat anslag	1 116 333	1 113 454	1 123 043

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 800 000 kronor för 2021 och med 4 700 000 kronor fr.o.m. 2022 för investeringar och kostnader i samband med byte av Dramatens övermaskineri. Vidare ökas anslaget med 5 000 000 kronor 2021 för att säkerställa att Voksenåsen AS ges förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 37 819 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår att 1 116 333 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Bidrag till vissa scenkonstinstitutioner* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 113 454 000 kronor respektive 1 123 043 000 kronor.

Tabell 5.7 Sammanställning av medelstillelningen 2020 och 2021 till Operan, Dramaten, Riksteatern, Dansens hus, Drottningholms slottsteater, Unga Klara och Voksenåsen

Tusentals kronor

	2020	2021
Operan	510 475	503 753
Dramaten	248 214	252 005
Riksteatern	280 800	288 979
Dansens hus	24 788	25 151
Drottningholms slottsteater	14 050	14 718
Unga Klara	15 400	15 575
Voksenåsen	11 021	16 152
Totalt	1 104 748	1 116 333

Lån till Kungliga Operan AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2021 besluta att Kungliga Operan AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Kungliga Operan AB och för projektering inför renovering och ombyggnad som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 126 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Kungliga Operan AB (Operan) är Sveriges nationalscen för opera och balett. Regeringen gav i december 2016 Operan klartecken att påbörja projekteringen avseende de fastighetsanknutna inventarierna inför renovering och ombyggnad av byggnaden på Gustav Adolfs torg i Stockholm. För att möjliggöra investeringarna i inventarierna och projekteringsarbetet bör Operan för dessa ändamål få möjlighet att under 2021 ta ett lån i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2021 besluta att Operan får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 126 000 000 kronor för investeringar i vissa byggnadsanknutna inventarier som ägs av Operan och för projektering inför renovering och ombyggnad.

Lån till Kungliga Dramatiska teatern AB

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2021 besluta att Kungliga Dramatiska teatern AB får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i ett nytt övermaskineri som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Under 2019 har installation av ett nytt övermaskineri gjorts sedan utredningar visat att ett skyndsamt byte av övermaskineriet på Stora scenen är nödvändigt med hänsyn till arbetsmiljö, driftsäkerhet och ekonomi. För lån som hänger samman med byte av övermaskineri bör Kungliga Dramatiska teatern AB (Dramaten) få möjlighet att ta ett lån på högst 70 000 000 kronor i Riksgäldskontoret. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2021 besluta att Dramaten får ta upp lån i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 70 000 000 kronor för investeringar i ett nytt övermaskineri.

5.6.2 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tabell 5.8 Anslagsutveckling 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

2019	Utfall	213 025	Anslagssparande	589
2020	Anslag	213 614 ¹	Utgiftsprognos	211 440
2021	Förslag	227 614		
2022	Beräknat	227 614		
2023	Beräknat	227 614		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till det fria kulturlivet, arrangörer, fonogramverksamhet och vissa andra aktörer av kulturpolitiskt intresse inom teater, dans och musik. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 5.9 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	213 614	213 614	213 614
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	14 000	14 000	14 000
varav BP21	16 000	16 000	16 000
- Satsning på kulturskaparnas villkor	16 000	16 000	16 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	227 614	227 614	227 614

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 16 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för att förstärka stödet till fria aktörer och arrangörer inom scenkonst- och musikområdet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 2 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel för en förstärkning av den musikaliska scenkonsten upphör.

Regeringen föreslår att 227 614 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 227 614 000 kronor respektive 227 614 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 5.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	116 924	116 076	137 000		
Nya åtaganden	116 076	137 000	146 076		
Infriade åtaganden	-116 924	-116 076	-116 076	-137 000	-30 000
Utestående åtaganden	116 076	137 000	167 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande	167 000	167 000	167 000		

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget beviljas bidrag till den fria scenkonsten samt fonogramstöd. För att skapa goda planeringsförutsättningar för de fria grupperna bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Anslaget används huvudsakligen för bidragsgivning till fria scenkonstgrupper. Dessa grupper är oftast små och har små ekonomiska resurser. Statens andel av deras offentliga finansiering är betydande och en viktig förutsättning för dem att finna övrig finansiering. Grupperna bedriver omfattande turnéverksamhet, både i Sverige och i utlan-

det, vilket medför behov av goda planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 2:2 *Bidrag till vissa teater-, dans- och musikändamål* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 167 000 000 kronor 2022 och 2023.

5.6.3 2:3 Statens musikverk

Tabell 5.11 Anslagsutveckling 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

2019	Utfall	116 057	Anslagssparande	-376
2020	Anslag	119 490 ¹	Utgiftsprognos	116 577
2021	Förslag	122 646		
2022	Beräknat	123 232 ²		
2023	Beräknat	124 376 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 122 647 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 122 646 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens musikverks förvaltningsutgifter och för utgifter för statsbidrag till musikkivet. Anslaget får även användas för utgifter som uppkommer till följd av att Stiftelsen Svenska rikskonserter avvecklas, så som pensionskostnader som regleras retroaktivt.

Regeringens överväganden

Tabell 5.12 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 2:3 Statens musikverk

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	119 490	119 490	119 490
Pris- och löneomräkning ²	4 206	4 797	5 951
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 050	-1 055	-1 065
varav BP21 ³	-1 050	-1 050	-1 050
- Finansiering	-1 000	-1 000	-1 000
- Generell besparing i statsförvaltningen	-50	-50	-50
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	122 646	123 232	124 376

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för omprioriteringar inom utgiftsområdet. Vidare minskas anslaget med 50 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 122 646 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Statens musikverk* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 123 232 000 kronor respektive 124 376 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.13 Sammanställning över avgiftsintäkter till Statens musikverk

Tusentals kronor

	2019 Utfall	2020 Prognos	2021 Beräkn.
Totala intäkter avgiftsbelagd verksamhet ¹	5 185	4 174	3 825

¹ I myndighetens avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m.

Källa: Statens musikverk.

6 Litteraturen, läsandet och språket

6.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken, politiken för litteratur- och läsfrämjande och den nationella språkpolitiken.

6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av statens insatser inom området litteraturen, läsandet och språket utgår från

- utbud och tillgänglighet till biblioteksverksamhet i hela landet med utgångspunkt i bl.a. bibliotekslagen (2013:801),
- fördelning av statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande,
- insatser för att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen av litteratur och kulturtidskrifter,
- utveckling av läsvanor hos befolkningen,
- insatser för att främja ett ökat läsande genom främjandeinsatser, bidragsgivning, produktion, utlåning och distribution av litteratur och medier för alla oavsett bakgrund och förutsättningar, och
- insatser för att främja klarspråksarbete och terminologiarbete inom den offentliga förvaltningen och insatser för att främja den enskildes tillgång till språk med utgångspunkt i språklagen (2009:600).

Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna har bedömningsgrunden om utbud och tillgänglighet till biblioteksverksamhet samt resultatindikatorn om utveckling av läsvanor tillkommit. Bedömningsgrunden om insatser för att främja ett ökat läsande samt bedömningsgrunden gällande språk har utvecklats för att förtydliga relevanta delar i bedömningen.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

6.3 Resultatredovisning

Utbud och tillgänglighet till bibliotek, litteratur och läsning

Bibliotekssamverkan

Inom ramen för sitt samverkansuppdrag har Kungl. biblioteket under 2019 hållit ett flertal samråd och tagit fram stödmaterial till folkbiblioteken med anledning av de ändringar i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk som trädde i kraft vid årsskiftet 2020.

Under 2019 anslöt sig 162 nya bibliotek till den nationella databasen Libris där upphovsrättsligt fritt material finns tillgängligt. Stora insatser har gjorts för att säkerställa öppenheten.

Under 2019 har 53 kommuner antagit en ny biblioteksplan och ytterligare ett tiotal förväntas antas under 2020. Av landets kommuner har 94 procent en biblioteksplan med aktuell planperiod. De regionala biblioteksverksamheterna har tillsammans med Kungl. biblioteket en avgörande roll i genomförandet av ett digitalt kompetenslyft, inom satsningen Digitalt först. Under hösten 2019 har mer än 50 procent av all folkbibliotekspersonal nyttjat plattformen.

Stärkta bibliotek

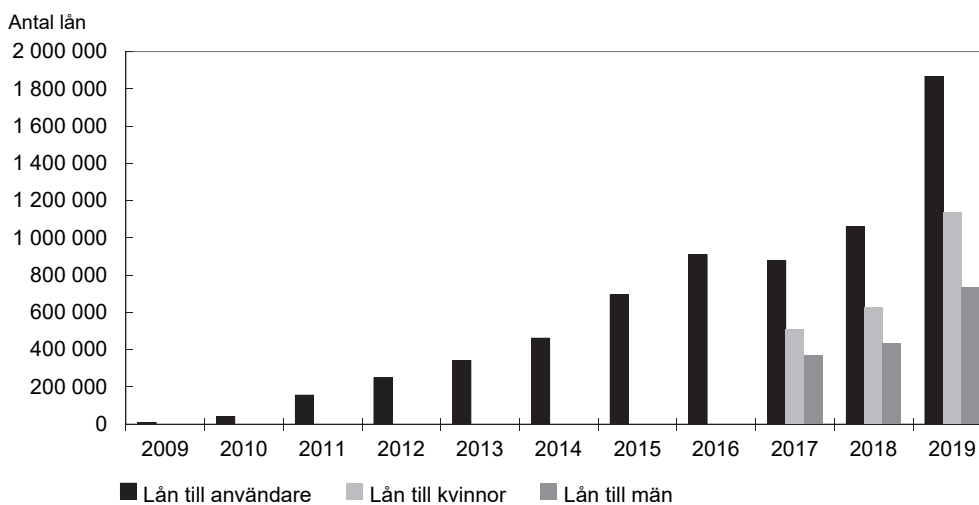
Genom satsningen Stärkta bibliotek har regeringen avsatt 250 miljoner kronor årligen 2018–2020. Samtliga kommuner utom en sökte och beviljades bidrag under 2019 och ett flertal projekt som syftar till arbete med kulturell mångfald och flerspråkighet har beviljats bidrag.

Tillgänglig litteratur och läsning

Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) främjar tillgänglig läsning genom produktion och distribution av tillgänglig litteratur samt genom utlåning av talböcker via det digitala biblioteket Legimus. Under 2019 ökade MTM produktionen av punktskriftsböcker med fyra procent i jämförelse med 2018. Punktskriftsböcker utgjorde 85 procent av myndighetens totala antal producerade titlar. LL-förlagets utgivning av lättläst litteratur minskade till åtta titlar under 2019 (från 32 titlar 2018) på grund av myndighetens omlokalisering och temporärt manusstopp, vilket bidrog till att antalet böcker minskade med 75 procent.

MTM:s produktion av talböcker minskade med ca 10 procent vilket beror på utmaningar i kompetensöverföring i samband med MTM:s omlokalisering till Malmö. Under 2019 ökade antalet användare i det digitala biblioteket Legimus med 17 procent och könsfördelningen av nyregistrerade användare var jämn. Av dessa har ca 63 procent lånat minst en talbok under 2019. Användarnas digitala lån ökade med 76 procent (se diagram 6.1) och ca 61 procent av lånen gjordes av kvinnor. MTM:s bedömning är att bl.a. ökat intresse för talböcker, biblioteks informationsspridning om Legimus samt lansering och marknadsföring av den nya versionen av Legimus-appen kan ha bidragit till den stora ökningen av digitala lån.

Diagram 6.1 Antal lån till användare

Könsuppdelad statistik tillgänglig fr.o.m. 2017.

Källa: Myndigheten för tillgängliga medier.

Bidragsgivning till litteratur, läsfrämjande och kulturtidskrifter

Under 2019 beviljade Statens kulturråd ca 374 miljoner kronor i bidrag till litteratur, kulturtidskrifter och läsfrämjande. Av tabell 6.1 framgår fördelning av stöd inom området.

Tabell 6.1 Bidrag till litteratur, kulturtidskrifter, bibliotek och läsfrämjande (beviljade medel)

	2016	2017	2018	2019
ALMA, Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (tkr)	5 000	5 000	5 000	5 000
Bokstart (tkr)	-	8 700	8 485	9 257
Efterhandsstöd till litteratur (tkr)	35 099	37 317	35 048	36 655
<i>Antal ansökningar</i>	<i>2 001</i>	<i>2 169</i>	<i>2 041</i>	<i>2 110</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>761</i>	<i>790</i>	<i>728</i>	<i>771</i>
Inköpsstöd till folk- och skolbibliotek (tkr)	23 930	23 690	23 580	24 310
<i>Antal ansökningar</i>	<i>256</i>	<i>237</i>	<i>246</i>	<i>237</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>250</i>	<i>236</i>	<i>241</i>	<i>236</i>
Internationellt litteratursamarbete (projektbidrag och översättningsstöd) (tkr)	7 994	7 386	7 605	8 798
Kulturtidskrifter (stöd till produktion och spridning) (tkr) ¹	22 650	24 810	2 000	50 580
Läs- och litteraturfrämjandebidrag (tkr)	16 999	15 138	15 188	16 187
<i>Antal ansökningar</i>	<i>198</i>	<i>225</i>	<i>206</i>	<i>215</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>107</i>	<i>125</i>	<i>120</i>	<i>119</i>
Stärkta bibliotek (tkr)	-	-	220 553	220 000
<i>Antal ansökningar</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>427</i>	<i>367</i>
<i>Antal beviljade ansökningar</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>339</i>	<i>331</i>
Planerad utgivning (tkr)	878	861	555	1 260
Fristadsprogrammet (tkr)	634	1 685	1 792	1 886
TOTALT (tkr)²	113 185	124 587	319 806	373 933

¹ I januari 2019 beslutades om produktionsstöd för kulturtidskrifter för 2019. I december samma år fattades även beslut om produktionsstöd för kulturtidskrifter för 2020. Då användes möjligheten att fatta beslut i förväg gällande 2020 års budget.

² Totalsummorna för 2017–2018 har justerats i förhållande till tidigare årsredovisningar av Statens kulturråd.

Källa: Statens kulturråd.

Läs- och litteraturfrämjande insatser och utveckling av läsvanor hos unga

Under 2019 beviljade Statens kulturråd 236 av 237 sökande kommuner sammanlagt 24,3 miljoner kronor i inköpsstöd till folk- och skolbibliotek, se tabell 6.1. Stödet syftar till att främja barns och ungas läsintresse genom inköp av barn- och ungdomslitteratur och vuxenlitteratur som främjar barns och ungas intresse för läsning. Antalet sökande kommuner har minskat under en följd av år, vilket bl.a. beror på kravet att kommunerna bibehåller föregående års medieanslag för att kunna få stöd. Detta har en påverkan på läsfrämjandemålet.

Under 2019 beviljades ca 25,4 miljoner kronor till läs- och litteraturfrämjande insatser (inklusive Bokstart), se tabell 6.1. Bland de som sökte stöd för läs- och litteraturfrämjande insatser var den geografiska spridningen stor, 19 respektive 16 län var representerade vid de två ansökningstillfällena.

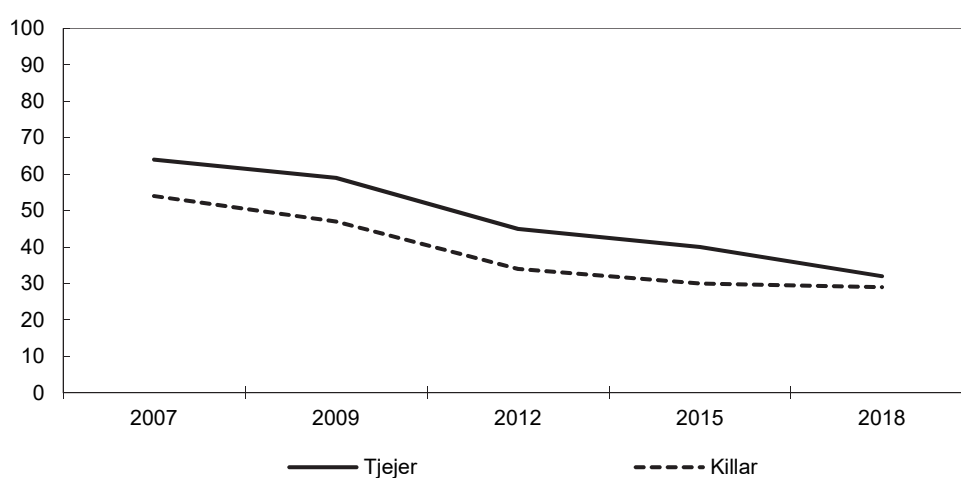
En stor andel av de bidrag som Statens kulturråd fördelar till litteratur och läsfrämjande vänder sig till barn och unga, exempelvis inköpsstöd till folk- och skolbibliotek.

Som en del i sitt läsfrämjande arbete tar Kulturrådet även fram den årliga barn- och ungdomsbokskatalogen. Under 2019 gjordes flera insatser inom ramen för Bokstart i syfte att sprida kunskap om språkutveckling, bl.a. lanserades ett nytt kunskapspaket om nationella minoritetsspråk samt informationsfilmer riktade till vårdnadshavare om språkutveckling för yngre barn.

Enligt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors rapport Ung idag 2020 läser allt färre unga (16–25 år) böcker. Minskningen har skett över tid bland båda könen. Fram till 2015 har det funnits en tydlig skillnad mellan könen, där en större andel tjejer läst varje vecka. Mellan 2015 och 2018 har andelen tjejer som läser minskat, medan andelen killar som läser inte har förändrats sedan 2015. Rapporten visar också att 2018 läste nästan varannan ung utrikesfödd varje vecka, vilket kan jämföras med knappt var tredje inrikes född. Rapporten konstaterar även att utrikesfödda oftare besöker bibliotek.

Diagram 6.2 Andel unga (16–25 år) som uppger att de läser böcker varje vecka

Procent

Uppdelat efter kön, år 2007–2018.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Även inom ramen för kultursamverkansmodellen ska statligt stöd lämnas till litteratur och läsfrämjande insatser, se avsnitt 4.

Stöd till utgivning av litteratur och kulturtidskrifter

I Statens kulturråds rapport Mångfald, kvalitet och fördjupning följs bidragsgivningen inom litteraturstödet 2014–2017 upp. En av slutsatserna i rapporten är att litteraturstödet syftar – att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen av litteratur – bäst främjas av att inte ta hänsyn till utgivarens storlek vid fördelning av bidrag.

För att ytterligare öka spridningen av kvalitetslitteratur stöttar myndigheten distributionen av samtliga litteraturstödda titlar till olika bibliotek, i syfte att titlarna ska användas i bibliotekens läs- och litteraturfrämjande arbete. Under året har Statens kulturråd gjort en översyn av stödet, vilken visar att det finns ett behov av att komplettera distributionen av böcker med andra läsfrämjande insatser som exempelvis bokcirkel, berättarprojekt och samtal om lyrik.

För 2020 beslutade Statens kulturråd om produktionsstöd om 23,1 miljoner kronor till 84 kulturtidskrifter, varav 9 är helt eller delvis på annat språk än svenska och 8 behandlar nationella minoriteters språk och kultur. Stödet syftar till att en mångfald av kulturtidskrifter av hög kvalitet ska ges ut och läsas i Sverige.

I bidragsgivningen inom litteratur- och biblioteksområdet utgör kvinnor en högre andel inom vissa stöd, exempelvis upphovspersoner som medverkat i böcker som fått efterhandsstöd till utgivning av barn- och ungdomslitteratur, medan män är i majoritet i facklitteraturgenren.

Under 2019 arbetade Statens kulturråd för att hitta en form för strategiskt utbyte med fler aktörer inom det internationella litteraturfältet genom verksamheten Swedish Literature Exchange. Bland annat har antalet dialogmöten med de svenska agenterna och förlagen utökats och programverksamheten för utländska förläggare har breddats med två nya besöksprogram.

Språkfrämjande insatser

En enkätundersökning som Institutet för språk och folkminnen (Isof) genomförde 2019 visar att andelen myndigheter, kommuner och regioner i landet som uppger att de arbetar med klarspråk har ökat från 60 procent 2014 till drygt 80 procent 2019. Isof:s roll som samordnande myndighet för det offentliga terminologiarbetet har fortsatt att etableras under året, bl.a. genom att Isof informerat den offentliga förvaltningen och andra berörda om sin utökade roll vid seminarier och på myndighetens webbplats.

Förutsättningarna för den enskildes tillgång till språk har under 2019 främjats av Isof genom bl.a. språkvårdande insatser såsom en ny samhällsordlista på svenskt teckenspråk och omsorgsordlistor på fem romska dialekter. Vidare har flera av myndighetens forskningsprojekt under året ökat kunskapen om flerspråkighet. Exempelvis visade en undersökning av språklig representation i det offentliga rummet att nationella minoritetsspråk och immigrantspråk synliggörs i mycket begränsad omfattning på vårdcentraler och bibliotek. Insatser för revitalisering av de nationella minoritetsspråken redovisas vidare inom utgiftsområde 1.

Ett levande och tillgängligt immateriellt kulturarv

Institutet för språk och folkminnens samordnande och stödjande arbete i tillämpningen av Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet bidrar till det kulturpolitiska målet om ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Bland annat har Sveriges nationella förteckning över immateriellt kulturarv (levandetraditioner.se) fortsatt att utökas med traditioner i dialog med ideella organisationer i hela landet. Detta bidrar till att det immateriella kulturarvet blir tillgängligt för allt fler. Barns och ungas kunskap om och tillgång till immateriellt kulturarv har främjats genom bl.a. Institutet för språk och folkminnens projekt där elever fått diskutera årsbundna traditioner med rötter i olika regioner och länder. Se även avsnitt 4 Kulturområdesövergripande verksamhet om Unescoarbetet.

6.4 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att de insatser som genomförts på biblioteksområdet bidrar till att främja samverkan inom biblioteksverksamheten i hela landet, samt utbud och tillgänglighet till kvalitativ litteratur inom det samlade biblioteksväsendet. Satsningen Stärkta bibliotek har nått ut brett bland Sveriges kommuner och har bidragit till att öka tillgängligheten vid bibliotek i hela landet. Kunskapen om digitala verktyg har höjts till följd av att fler bibliotekarier har tagit del av kurser och innehåll inom satsningen Digitalt först. Det är även av vikt att statens insatser samspelar väl med andra insatser som görs på regional och lokal nivå.

Regeringen bedömer att Myndigheten för tillgängliga mediers arbete med att tillgängliggöra litteratur, särskilt det ökade utlånet av talböcker, i hög grad bidrar till att uppfylla det nationella målet om att det utifrån vars och ens särskilda förutsättningar ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Statens kulturråds insatser och bidragsgivning inom litteraturområdet och för läsfrämjande bidrar till att främja mångfald, kvalitet och fördjupning i utgivningen samt spridning och läsning av litteratur och kulturtidskrifter. Som Läsdelegationens betänkande (SOU 2018:57) och bl.a. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors rapport visar finns det ett fortsatt behov av insatser på det läsfrämjande området för att vända utvecklingen med minskat läsande bland barn och unga.

Regeringen bedömer att insatserna inom språkvården och språkpolitiken har bidragit till de riksdagsbundna målen om allas rätt till språk och att den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig. Dessa aspekter är ytterst en fråga om jämlikhet och allas lika rätt till demokratisk delaktighet. Särskilt positivt är att klarspråksarbete är en välintegrerad del i allt fler myndigheters, kommuners och regioners verksamheter. Institutet för språk och folkminnets pågående insatser för att etablera sin roll som samordnande inom offentlig terminologi är viktiga för den fortsatta utvecklingen av terminologiarbetet i hela den offentliga förvaltningen.

Regeringen bedömer att arbetet med tillämpningen av konventionen om tryggande av det immateriella kulturarvet i Sverige har utvecklats positivt de senaste åren och bidrar till att öka kunskapen om och tillgängligheten till det immateriella kulturarvet i hela landet.

6.5 Politikens inriktning

Insatser för ett ökat läsande

Regeringen föreslår en rad insatser för att förbättra förutsättningarna för barns och ungas läsning med utgångspunkt i Läsdelegationens betänkande. De grupper som i undersökningar uppvisat svag läsförståelse och läsmotivation har särskild prioritet. Pojkar är en sådan grupp eftersom de generellt är svagare läsare än flickor, är mindre intresserade av läsning och läser också i mindre utsträckning. En annan sådan grupp är personer med funktionsnedsättning eller läsnedsättning som kan behöva anpassad litteratur och alternativa metoder och sätt att läsa och ta till sig en litterär text.

Regeringen föreslår därför att ett läsråd inrättas och beräknar att 10 miljoner kronor avsätts per år fr.o.m. 2021 (se avsnitt 4.6.1). Läsrådet ska samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, myndigheter, civilsamhälle, folkbildning, bokhandel, förlag och andra delar av näringslivet kring barns och ungas läsning. Läsrådet bör ges möjligheter att ge synpunkter på hur det läsfrämjande arbetet utformas.

Statens kulturråd driver sedan 2015 en nationell satsning på små barns språk- och läsutveckling kallad Bokstart. I enlighet med Läsdelegationens förslag bör Bokstart byggas ut och bl.a. långsiktigt stödja kommuner som i samverkan med barnavårdscentral, folkbibliotek och förskolor arbetar med små barns språkutveckling. Regeringen beräknar att 15 miljoner kronor avsätts 2021 och 20 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2022 för en utbyggnad av Bokstart.

På nationell nivå har Statens kulturråd en central roll i att initiera, samordna och stödja läsfrämjande insatser utanför skolan. För att genomföra förslag i linje med Läsdelegationens betänkande beräknar regeringen en förstärkning av Statens kulturråds läsfrämjande arbete med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2021.

(Se avsnitt 4.5 och 8.5 för ytterligare insatser för läsfrämjande och stärkta bibliotek i hela landet).

6.6 Budgetförslag

6.6.1 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tabell 6.2 Anslagsutveckling 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

2019	Utfall	155 078	Anslagssparande	657
2020	Anslag	180 735 ¹	Utgiftsprognos	178 896
2021	Förslag	200 735		
2022	Beräknat	205 735 ²		
2023	Beräknat	205 735 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter, läsfrämjande och ett litteraturpris till Astrid Lindgrens minne. Anslaget får användas för utgifter för administration, uppföljning, främjande och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 6.3 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	180 735	180 735	180 735
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	20 000	25 000	25 000
varav BP21	30 000	35 000	35 000
- Läsdelegationen	30 000	35 000	35 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	200 735	205 735	205 735

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 15 000 000 kronor 2021 och 20 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för en utbyggnad av satsningen Bokstart. Vidare ökas anslaget med 15 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för en förstärkt satsning på läsfrämjande insatser.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 10 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel för läsfrämjande insatser upphör.

För 2021 har 25 miljoner kronor inom anslaget beräknats för bibliotekens arbete med att nå ungdomar från socioekonomiskt svaga miljöer (bet. 2018/19:KrU1, rskr. 2018/19:97). Regeringen anser dock att satsningen Stärkta bibliotek tillgodoser det

aktuella behovet och att medlen i stället bör användas till andra ändamål inom anslaget.

Regeringen föreslår att 200 735 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 205 735 000 kronor respektive 205 735 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2022 och 2023.

Tabell 6.4 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023
Ingående åtaganden	4 148	30 051	40 000		
Nya åtaganden	30 051	40 000	35 000		
Infriade åtaganden	-4 148	-30 051	-35 000	-35 000	-5 000
Utestående åtaganden	30 051	40 000	40 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	40 000	40 000	40 000		

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelas stöd till utgivning och spridning av litteratur och kulturtidskrifter. För att skapa goda planeringsförutsättningar för aktörerna inom området bör beslut om bidrag kunna fattas som medför utgifter för kommande år. Statens kulturråd har också behov av att fatta beslut om översättningsstöd i förskott eftersom stödets konstruktion innebär att ingen del av det beslutade bidragsbeloppet betalas ut innan det aktuella stödbjektet (boken) är färdigproducerat. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 3:1 *Bidrag till litteratur och kulturtidskrifter* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2022 och 2023.

6.6.2 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tabell 6.5 Anslagsutveckling 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

2019	Utfall	129 331	Anslagssparande	-2 668
2020	Anslag	125 957 ¹	Utgiftsprognos	122 034
2021	Förslag	127 349		
2022	Beräknat	127 913 ²		
2023	Beräknat	129 212 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 127 349 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 127 349 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för tillgängliga mediers förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 6.6 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 3:2 Myndigheten för tillgängliga medier

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	125 957	125 957	125 957
Pris- och löneomräkning ²	1 832	2 398	3 701
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	-440	-440	-440
- Generell besparing i statsförvaltningen	-440	-440	-440
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	127 349	127 913	129 212

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 440 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 127 349 000 kronor anvisas under anslaget 3:2 *Myndigheten för tillgängliga medier* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 127 913 000 kronor respektive 129 212 000 kronor.

6.6.3 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tabell 6.7 Anslagsutveckling 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

2019	Utfall	67 678	Anslagssparande	1 932
2020	Anslag	68 760 ¹	Utgiftsprognos	69 973
2021	Förslag	71 120		
2022	Beräknat	70 763 ²		
2023	Beräknat	71 612 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 70 121 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 70 119 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Institutet för språk och folkminnens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till terminologiskt arbete.

Regeringens överväganden

Tabell 6.8 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 3:3 Institutet för språk och folkminnen

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	68 760	68 760	68 760
Pris- och löneomräkning ²	1 540	2 184	3 036
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	820	-181	-184
varav BP21 ³	820	-180	-180
- Generell besparing i statsförvaltningen	-180	-180	-180
- Höjd kvalitet tolktjänster	1 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	71 120	70 763	71 612

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 000 000 kronor 2021 för kommande förslag med anledning av Tolkutredningens betänkande (SOU 2018:83), se utgiftsområde 16, avsnitt 4.5. Vidare minskas anslaget med 180 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 71 120 000 kronor anvisas under anslaget 3:3 *Institutet för språk och folkminnen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 70 763 000 kronor respektive 71 612 000 kronor.

7 Bildkonst, arkitektur, form och design

7.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och mål för arkitektur-, form- och designpolitiken.

7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultat avseende bildkonst, arkitektur, form och design utgår från följande bedömningsgrunder

- fördelning av statliga medel till bild- och formkonstområdet,
- insatser för att främja tillgänglighet till, delaktighet i, intresse för och kunskap om bildkonst, arkitektur, form och design, och
- insatser för att stärka förutsättningarna för att den gestaltade livsmiljön präglas av kvalitet, hållbarhet, dialog och delaktighet.

7.3 Resultatredovisning

Bidragsgivning till bild- och formkonstområdet

Efter förstärkningen av Statens kulturråds anslag till bild- och formområdet med 12 miljoner kronor 2018, har infrastrukturen för arrangörer som visar bild- och formkonst över hela landet fortsatt kunnat stärkas. Fler arrangörer har beviljats bidrag vilket främjar utbudet och därmed tillgängligheten till professionell bildkonst.

Tabell 7.1 Beviljade bidrag inom bild- och formkonstområdet 2014–2019

Tusental kronor

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bild och form/projektbidrag	1 420	2 975	3 157	3 648	10 184	9 825
Kollektivverkstäder	1 000	800	800	900	1 000	1 000
Konsthantverkskooperativ	2 000	2 000	2 825	1 060	2 300	2 300
Organisationer inom bild- och formområdet	13 430	13 480	12 845	13 445	13 645	13 745
Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer	9 470	9 420	9 160	9 450	12 175	12 500
Totalt	27 320	28 675	28 787	28 503	39 304	39 370

Källa: Statens kulturråd

Enligt Statens kulturråd har flera av de lokala och regionala utställningsarrangörer som beviljades bidrag under året haft en omfattande och kvalitativ verksamhet för och med barn och unga. Cirka 53 procent av de som fick stöd uppgav att projekten involverade barn och unga. Motsvarande andel för 2018 var 21 procent. Ökningen beror på att Statens kulturråd har prioriterat bl.a. projekt med verksamhet för och med barn och unga.

De direkta stöden och ersättningarna som fördelas till enskilda bildkonstnärer via bl.a. Konstnärsnämnden har också en stor betydelse för möjligheten att tillgängliggöra bildkonst. I avsnitt 08 Kulturskaparnas villkor redovisas bl.a. hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar direkt till konstnärer nationellt och internationellt främjar konstnärlig kvalitet, mångfald och konstnärlig utveckling.

Statligt stöd till professionell bild och form fördelas även via kultursamverkansmodellerna, se avsnitt 04 Kulturområdesövergripande verksamhet. Stödet bidrar till att publik i hela landet kan möta professionell bild- och formkonst.

Nämnden för hemslöjdsfrågor fördelade under året ca 1,46 miljoner kronor i projekt- och utvecklingsbidrag till 17 olika aktörer. Bidragsfördelningen möjliggör såväl förnyelse och utveckling av slöjdområdet som bevarandet av slöjd som kulturarv. Myndigheten finansierar även bl.a. en nationell utvecklare i romskt hantverk som har starkt fokus på barns och unga vuxnas hantverkande och framtida entreprenörskap.

Tillgängliggörande och främjande av intresse för och kunskap om bildkonst

Den verksamhet som bedrivs av de statliga museerna Moderna museet och Nationalmuseum liksom institutionerna Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem, Stiftelsen Thielska galleriet, Bildmuseet, Zornsamlingarna och Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde har under året haft en betydande roll för att öka tillgängliggörandet av, intresset för och kunskapen om bildkonst. Som en del i detta arbete har Moderna museet och Nationalmuseum samt även Statens konstråd i uppdrag att förvärva konst till statens samlingar. Statens konstråd har exempelvis genom konstinköpen arbetat aktivt för att kompensera den historiska underrepresentationen av kvinnliga konstnärers verk i samlingen, vilket resulterat i att fler människor i hela Sverige kan möta en större mångfald av offentliga konstverk i sin vardag.

Rapporten om offentlig konst som kulturarv som Statens konstråd på uppdrag av regeringen lämnade in i juni 2019, visar att kunskapsbrist, otydlig ansvarsfördelning och en oklar tillämpning av lagar och regler inom stat, kommun och region innebär ökade risker för skador och förluster av byggnadsanknutna offentliga konstverk i 1900-talets kulturmiljöer. Till följd av rapportens slutsatser har Riksantikvarieämbetet i samverkan med Statens konstråd fått i uppdrag av regeringen att verka för att byggnadsanknutna offentlig konst beaktas vid kulturhistorisk värdering (Ku2019/01191/KO).

Tillgängliggörande och främjande av intresse för och kunskap om arkitektur, form och design

Genom sin uppgift att stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse, bidrar Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) till att säkerställa kvalitetsaspekter inom arkitektur och design i Sverige. Detta sker genom praktisk forskning, kunskapsuppbyggnad och samverkan. Under 2019 genomförde ArkDes ett flertal utställningar och en varierad programverksamhet inom arkitektur, form och design.

Nämnden för hemslöjdsfrågor arbetar efter ett brett kulturbegrepp för att utveckla slöjd som kulturområde. Enligt Slöjd och hantverk, vanor och värderingar 2012–2018 (SOM-rapport nr 2019:15) har andelen som sysslat med handarbete och hantverk de senaste 12 månaderna varierat mellan 47–55 procent.

Föreningen Svensk Form verkar bl.a. för att stimulera designutvecklingen i Sverige samt vidga och fördjupa kunskapen om form- och designfrågor. Under året har en av

Svensk Forms prioriteringar varit att stärka regional samverkan. Föreningen samlar sammanlagt 13 regionalföreningar över hela landet, som i respektive region bidrar till att sprida kunskap om form och design genom samarbeten med t.ex. kommun, region och branschorganisationer.

Arbete för att främja utvecklingen av den gestaltade livsmiljön

Politiken för gestaltad livsmiljö sätter människan och livsmiljön i centrum för det som planeras, byggs och produceras. Det ställer krav på en helhetssyn hos olika beslutsfattare, på tvärssektoriell samverkan och på hållbara investeringar. I maj 2018 beslutade riksdagen om det nya målet för arkitektur, form och design, framlagt i propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110). Arbetet med att implementera politiken har under året bl.a. drivits genom insatser från de fyra myndigheterna Boverket, ArkDes, Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet. De fyra myndigheternas arbete består till stor del av att kommunicera kunskap om politiken till olika aktörer inom staten, kommuner, regioner och branscher. Exempelvis om betydelsen av kvalitetsmedvetna val i arbetet med arkitektur, form, design, offentlig konst och kulturmiljöer. Boverket samordnar de fyra myndigheternas arbete och genomför även ett främjande och kompetenshöjande arbete för offentliga aktörer (se vidare utg.omr. 18, avsnitt 3.3.2).

Statens konstråd har ett regeringsuppdrag om hur bild- och formkonstnärlig gestaltning kan integreras när staten bygger. Uppdraget har lett till att Statens konstråd och Akademiska Hus 2019 tecknade ett samverkansavtal och inledde fem samverkansprojekt. Projekten syftar till att utveckla nya tillämpningar av den s.k. enprocentsregeln, dvs. att cirka en procent av budgeten för offentliga ny-, om- eller tillbyggnadsprojekt bör avsättas till bild- eller formkonstnärlig gestaltning. Projekten syftar även till att stärka tidig och medveten integrering av arbete med konstnärlig gestaltning i plan- och byggprocesser. Statens konstråds uppdrag att verka för stärkt kunskapsutveckling inom området offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer, har resulterat i att kommuner som ingår i satsningen har utvecklat sin organisation och fattat beslut om styrdokument som stödjer arbete med offentlig konst.

Rådet för hållbara städer har i uppdrag att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Utgångspunkter för arbetet är mål 11 i Agenda 2030, regeringens strategi för levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling (skr. 2017/18:230) och Politik för gestaltad livsmiljö (se vidare utg.omr. 18, avsnitt 3.3.2).

Föreningen Form/Design Center får under åren 2018–2020 särskilda medel för att vara en mötesplats och nod i södra Sverige för politiken för gestaltad livsmiljö. Under 2019 har Form/Design Center bl.a. genomfört strategiska utvecklingsprojekt, egna utställningssatsningar och stärkt positionen som nod i södra Sverige. Arbetet bedrivs i stor utsträckning i samverkan med Malmö stad, Region Skåne, Lunds universitet m.fl. Denna samverkan har lett till att Sveriges enda lektorat för gestaltad livsmiljö inrättats vid Lunds universitet (avdelningen för arkitektur vid Lunds tekniska högskola), med bidrag från Region Skåne. Lektoratet leder arbetet med uttolkning och implementering av politiken för Gestaltad livsmiljö inom den nationella Arkitekturakademien (samtliga högskolor som ger en femårig arkitektutbildning).

7.4 Analys och slutsatser

Regeringens sammantagna bedömning är att de statliga insatserna bidragit till att uppnå det kulturpolitiska målet, liksom till målet för arkitektur, form och design. Myn-

digheter och andra verksamheter med statligt stöd har under året bidragit till att främja, utveckla och skapa intresse för bildkonst, arkitektur, form och design i hela landet.

Regeringen bedömer att myndigheternas arbete med att sprida kunskap om politiken för gestaltad livsmiljö till en bred grupp aktörer i hela landet, bidrar till områdets måluppfyllelse. Av särskild betydelse för politikens förverkligande är de uppgifter och uppdrag som ligger på Boverket, ArkDes, Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet. I arbetet med politiken för gestaltad livsmiljö bedömer regeringen att det offentliga fortsatt har ett ansvar att agera förebildligt för att bidra till hållbara gestaltade livsmiljöer och ser positivt på att frågorna uppmärksammats under året.

7.5 Politikens inriktning

Satsning på inköp av konst och konstnärlig gestaltning

Regeringen föreslår att Statens konstråd och Moderna museet tillförs 25 miljoner kronor vardera i syfte att öka statens förvärv av konst 2021. Bild- och formkonstnärer har drabbats hårt under coronakrisen. Satsningen innebär ett stöd till infrastrukturen och att enskilda konstnärer får betalt för sin konstnärliga verksamhet, samtidigt som allmänheten får tillgång till ett ökat utbud av konst.

För att upprätthålla målsättningen att fler ska få möjlighet att uppleva konst i sin vardag och att kvaliteten i våra gemensamma livsmiljöer ska öka genom konstnärlig gestaltning, är den fortsatta tillämpningen av enprocentregeln central. Syftet med enprocentregeln är att skapa ett stabilt och långsiktigt ekonomiskt utrymme för konsten i planeringen och byggandet av offentliga miljöer. Som regeringen tidigare konstaterat är det avgörande att staten agerar förebildligt och själv tillämpar regeln. I vissa fall är det dock inte möjligt eller lämpligt att tillämpa denna regel. Statens konstråd har haft i uppdrag att i samarbete med statliga fastighetsförvaltare utarbeta ett metodstöd för hur upp till en procent av budgeten för ett byggprojekt när staten bygger kan avsättas till bild- och formkonstnärlig gestaltning. Regeringen ser därför fram emot resultatet av Statens konstråds och de statliga fastighetsförvaltarnas samarbete i denna fråga.

Kulturskaparnas villkor stärks

Som ett led i satsningen på kulturskaparnas villkor beräknar regeringen att förstärka stödet till fria aktörer inom bild- och formområdet fr.o.m. 2021. Möjligheten att tillgängliggöra konst och kultur i hela landet, och därmed skapa arbetstillfällen och goda villkor för konstnärer, är till stor del beroende av arrangörer och utställare i hela landet. Övriga insatser kopplade till att stärka kulturskaparnas villkor redogörs för i avsnitten 4.5, 5.5 och 8.5.

7.6 Budgetförslag

7.6.1 4:1 Statens konstråd

Tabell 7.2 Anslagsutveckling 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

2019	Utfall	31 580	Anslagssparande	583
2020	Anslag	31 753 ¹	Utgiftsprognos	31 937
2021	Förslag	11 007		
2022	Beräknat	11 041 ²		
2023	Beräknat	11 147 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 007 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 006 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 7.3 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 4:1 Statens konstråd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	31 753	31 753	31 753
Pris- och löneomräkning ²	458	557	870
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-21 204	-21 269	-21 476
varav BP21 ³	-250	-250	-250
- Generell besparing i statsförvaltningen	-250	-250	-250
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 007	11 041	11 147

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 250 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 20 954 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel för kunskapsutveckling för offentlig konst upphör.

Regeringen föreslår att 11 007 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Statens konstråd* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 11 041 000 kronor respektive 11 147 000 kronor.

7.6.2 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tabell 7.4 Anslagsutveckling 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

2019	Utfall	43 145	Anslagssparande	371
2020	Anslag	42 947 ¹	Utgiftsprognos	42 760
2021	Förslag	67 947		
2022	Beräknat	42 947		
2023	Beräknat	42 947		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens konstråds utgifter för konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 7.5 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 4:2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	42 947	42 947	42 947
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	25 000		
varav BP21	25 000		
- Ökat förvärv av konst	25 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 947	42 947	42 947

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor 2021 för att öka statens förvärv av konst.

Regeringen föreslår att 67 947 000 kronor anvisas under anslaget 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 42 947 000 kronor respektive 42 947 000 kronor.

7.6.3 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tabell 7.6 Anslagsutveckling 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

2019	Utfall	11 717	Anslagssparande	11
2020	Anslag	11 714 ¹	Utgiftsprognos	11 606
2021	Förslag	11 767		
2022	Beräknat	11 806 ²		
2023	Beräknat	11 879 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 767 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 767 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Nämnden för hemslöjdsfrågors förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, rikshemslöjdskonsulenternas verksamhet och för projekt inom hemslöjdsområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 7.7 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 4:3 Nämnden för hemslöjdsfrågor

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	11 714	11 714	11 714
Pris- och löneomräkning ²	53	92	165
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 767	11 806	11 879

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022-2023 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 767 000 kronor anvisas under anslaget 4:3 *Nämnden för hemslöjdsfrågor* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 11 806 000 kronor respektive 11 879 000 kronor.

7.6.4 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tabell 7.8 Anslagsutveckling 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

2019	Utfall	39 877	Anslagssparande	192
2020	Anslag	40 069 ¹	Utgiftsprognos	39 661
2021	Förslag	46 069		
2022	Beräknat	46 069		
2023	Beräknat	46 069		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom bild- och formområdet, utställare, konsthantverkskooperativ samt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder. Anslaget får även användas för statsbidrag till folkparkerna och vissa samlingslokalhållande organisationer för konstförvärv.

Regeringens överväganden

Tabell 7.9 Förändringar av anslagsnivån för 2021–2023 för 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	40 069	40 069	40 069
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	6 000	6 000	6 000
varav BP21	6 000	6 000	6 000
- Satsning på kulturskaparnas villkor	6 000	6 000	6 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	46 069	46 069	46 069

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 6 000 000 kronor årligen fr.o.m. 2021 för att stärka stödet till fria aktörer inom bild- och formområdet.

Regeringen föreslår att 46 069 000 kronor anvisas under anslaget *4:4 Bidrag till bild- och formområdet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 46 069 000 kronor respektive 46 069 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget *4:4 Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2022.

Tabell 7.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 4:4 Bidrag till bild- och formområdet

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022
Ingående åtaganden	11 945	12 000	14 000	
Nya åtaganden	12 000	14 000	14 000	
Infriade åtaganden	-11 945	-14 000	-14 000	-14 000
Utestående åtaganden	12 000	14 000	14 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	14 000	14 000	14 000	

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används till bidrag som fördelas till fria aktörer inom bild- och formområdet. Bemyndigandet innebär att dessa aktörer kan ansöka om bidrag vartannat år, vilket minskar den administrativa bördan och skapar bättre planeringsförutsättningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 4:4 *Bidrag till bild- och formområdet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 14 000 000 kronor 2022.

8 Kulturskaparnas villkor

8.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

8.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom kulturskaparnas villkor utgår bl.a. från

- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer nationellt och internationellt främjat konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling,
- hur bibliotek ersättning och den individuella visningsersättningen utvecklats över tid,
- hur fördelningen av statliga bidrag och ersättningar till konstnärer, inklusive inom Kulturbryggans bidragsgivning, skett med avseende på bl.a. geografi,
- ytterligare insatser för att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap och konstnärlig utveckling, och
- övriga insatser för att stärka konstnärernas arbetsmarknad.

Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna har bedömningsgrunden ”uppgifter om ansökningar samt fördelade bidrag och ersättningar för de olika konstområdena nationellt och internationellt” ersatts av de tre första bedömningsgrunderna. Detta görs för att tydligare koppla till de kulturpolitiska målen. Bedömningsgrunden ”arbete med att bevaka och informera om konstnärernas sociala och ekonomiska villkor” har ersatts av ”övriga insatser för att främja konstnärers möjligheter att utveckla sitt konstnärskap och konstnärlig utveckling” som bedöms innefatta den tidigare bedömningsgrunden, men även omfatta resultatet av andra statliga insatser som beskrivs i avsnittet.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

8.3 Resultatredovisning

Bidrag och ersättningar till konstnärer främjar konstnärlig utveckling

Konstnärsnämndens stipendier och bidrag

Konstnärsnämnden fördelade totalt 179 miljoner kronor i stipendier och bidrag till enskilda konstnärer under 2019. Myndigheten fick under året in och hanterade 7 183 ansökningar varav 1 763 beviljades. Antalet ansökningar ligger på en stabil nivå sett över tid även om det minskat något under 2019. Bifallsgraden låg på 25 procent, men den varierar mellan de olika konstområden där bild- och formområdet har lägst bifallsgrad. Andelen ansökningar till olika bidragsformer varierar också beroende på konstområde. Inom dansen är det exempelvis vanligast med ansökningar för internationellt kulturutbyte och resebidrag samt inom filmen för projektbidrag.

Konstnärsnämnden bedriver även ett betydande internationellt arbete bl.a. genom de tre etablerade internationella programmen inom bild och form (Iaspis), musik och

dans. Inom programmen finns både residensverksamhet och annan främjandeverksamhet såsom exempelvis expertbesök. Konstnärsnämnden har även likt föregående år fördelat resebidrag och stöd till internationellt kulturutbyte inom samtliga konstområden.

När det gäller den geografiska spridningen är det tydligt att de flesta konstnärerna bor och verkar i någon av de tre storstadsregionerna i landet. Inom dans och teater, som ofta är kollektiva verksamheter, kom 90 respektive 88 procent av ansökningarna från storstadsområdena, men inom bild- och formområdet låg motsvarande siffra på 81 procent. Den geografiska spridningen av bidragsgivningen motsvarade i stort den geografiska fördelningen av ansökningarna. Det är också viktigt att lyfta fram att konstnärerna ofta verkar och når ut i hela landet trots att de bor i storstäderna. Av ansökningarna var 57 procent från kvinnor och 43 procent från män. Musiken har en tydlig majoritet av män (60 procent) och dansen av kvinnor (67 procent). Filmen är fortsatt det område med jämnast fördelning mellan könen bland de sökande.

Biblioteksersättningen stärker de litterära upphovsmännens ställning

Sedan 2014 har biblioteksersättningens grundbelopp höjts årligen med mellan 4 och 12 öre, se tabell 8.1. Höjningen av biblioteksersättningens grundbelopp som överenskommit mellan regeringen och företrädare för de litterära upphovsmännen innebär en satsning på förbättrade villkor för författare, översättare, tecknare, illustratörer och fotografer, vars verk lånas ut på bibliotek. Detta i sin tur bedöms bidra till att konstnärlig kvalitet, mångfald och utveckling kan prägla samhällets utveckling. Könsfördelningen är överlag jämn när det gäller de litterära upphovsmän som får ta del av biblioteksersättningen i form av stipendier eller individuell ersättning. Sedan 2014 har kvinnor generellt haft en något högre bifallsprocent än män. Den totala biblioteksersättningen har höjts med 5,7 miljoner kronor 2020.

Tabell 8.1 Biblioteksersättningen

	Grundbelopp per utlåning (kronor)	Höjning av grundbelopp (kronor)	Total biblioteksersättning (tusen kronor)
2014	1,41	0,04	139 220
2015	1,45	0,04	141 933
2016	1,52	0,07	148 997
2017	1,60	0,08	156 839
2018	1,68	0,08	163 832
2019	1,76	0,08	171 633
2020	1,88	0,12	177 342

Den individuella visningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer ersätts för verk som visas offentligt

Den individuella visningsersättningen fördelas av Bildupphovsrätt i Sverige till bild- och formkonstnärer som ersättning för att deras verk som ägs av offentliga institutioner visas för allmänheten. År 2019 fick 4 275 bild- och formkonstnärer (2 571 kvinnor och 1 704 män) individuell visningsersättning, vilket innebär en ökning med 58 kvinnor och 9 män jämfört med 2018. Fördelningen motsvarar till stor del ålders- och könsammansättningen inom konstnärskåren. Efter förstärkningen med 15 miljoner kronor 2018 var ersättningen oförändrad 2019, vilket innebär att ersättningen till varje konstnär minskade med ca 1,5 procent jämfört med 2018. Detta försämrar särskilt för yngre och i synnerhet för kvinnor, som utgör en majoritet av nya sökanden och därmed dominerar i de lägre ersättningsnivåerna.

Kulturbyggen främjar nyskapande kultur och kultur i hela landet

Det inom Konstnärsnämnden särskilda beslutandeorganet Kulturbyggen har under 2019 fördelat 26 miljoner kronor till 31 projekt, varav 18,3 miljoner kronor till 26 projekt inom projektbidraget och 7,7 miljoner kronor till 5 projekt inom strukturbidraget. Projektbidragen har bidragit till förverkligandet av idéer som har bedömts ha potential att förändra konsten och kulturen. Flera projekt har kretsat kring kombinationen av konst, teknik och interaktivitet. Kulturbyggen har under året tydliggjort att syftet med strukturbidraget är att det ska gå till etablerandet av permanenta produktionsplattformar utanför storstadsregionerna. Konstnärsnämnden gör bedömningen att strukturbidraget redan i ett tidigt stadium skapat flera olika mervärden såsom exempelvis att stärka den lokala gemenskapen, vilket bedöms vara en viktig aspekt för det kulturpolitiska målet om att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Bidragsgivningen till län utanför storstadsregionerna har sjunkit från 51 procent 2018 till 41 procent 2019, men det är betydligt högre än under 2017 (17 procent).

Övriga insatser för konstnärer

I avsnitt 4 redogörs bl.a. för scenkonstallianserna och centrubildningarna som under året bidragit till att stärka konstnärernas arbetsmarknad och trygghet.

Analys och bevakning av kulturskaparnas villkor bidrar till underlag för både sektorn och regeringen

En viktig del av regeringens arbete med att stärka kulturskaparnas villkor handlar dels om att löpande få information om och analys av hur villkoren ser ut, dels om att ge vägledning och information till konstnärer när det gäller skatte- och trygghetssystemen. Inom ramen för Konstnärsnämndens analys- och bevakningsuppdrag har myndigheten under året bl.a. tagit fram en skrift om konstnärernas villkor som pensionärer (publicerades 2020), vilket gett både regeringen och sektorn underlag i denna fråga. Av rapporten framgår bl.a. att konstnärer inte går i pension på samma tydliga sätt som befolkningen i stort, utan att de i stället fortsätter att arbeta. Myndigheten har även publicerat handboken Pensionsplanering för konstnärligt yrkesverksamma som ska vara den första i en planerad serie kopplad till webbplatsformen Konstnärsguiden som syftar till att ge stöd och vägledning till konstnärer när det gäller skatte- och trygghetssystemen.

Under 2019 har myndigheten även arbetat med en kartläggning om tillämpningen av den s.k. enprocentsregeln som presenterades 2020 i rapporten 1 procent för konstnärlig gestaltning av offentlig miljö (2020).

Myndigheten för kulturanalys har i rapporten Kulturanalys 2020 identifierat reella och potentiella hot mot den konstnärliga friheten som rymmer kulturektorns ekonomiska förutsättningar, hat, hot och trakasserier samt olika typer av politisk styrning utan direkt koppling till ekonomiska aspekter. Myndigheten konstaterar samtidigt att konstnärer och kulturskapare arbetar under ekonomiskt sämre villkor än andra grupper i samhället med motsvarande krav på utbildning och yrkeserfarenhet.

Medverkans- och utställningsersättningen säkerställer att bild- och formkonstnärer får betalt för utfört arbete

Statens kulturråds årliga uppföljning av tillämpningen av medverkans- och utställningsersättningen (MU-avtalet) bland utställningsarrangörer som omfattas av kultur-samverkansmodellen, visade 2019 att tillämpningen ökade för tredje året i rad. Enkäten visar att samtliga svarande utställningsarrangörer tillämpar MU-avtalet, antingen helt eller till viss del. År 2018 svarade 86 procent av utställningsarrangörerna att de

tillämpat MU-avtalet helt eller till viss del; 2017 var motsvarande andel 80 procent. Statens kulturråds arbete med att göra det statliga MU-avtalet allmänt känt och tillämpat bedöms bidra till den utvecklingen.

En stärkt upphovsrätt stärker kulturskaparnas villkor

Under 2019 har ett omfattande arbete inletts för att genomföra det nya upphovsrättsdirektivet (EU-direktivet om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden) som bl.a. syftar till att anpassa upphovsrätten till den digitala utvecklingen och stärka kulturskaparnas position som avtalspart. Vid årsskiftet löpte Patent- och registreringsverkets (PRV) fyraåriga regeringsuppdrag ut (N2016/02167/IF och N2017/04031/IFK). Enligt PRV:s slutrapport av uppdragen har myndighetens arbete bl.a. bidragit till att öka förståelsen för, och kunskapen om, upphovsrätt, främja den lagliga tillgången till digitalt upphovsrättsligt skyddat material (såsom film, böcker och musik) och minska användandet av olagliga digitala tjänster som utan lov tillgängliggör sådant material. Myndigheten kommer att fortsätta med arbetet inom ramen för sin ordinarie verksamhet. (Se även avsnitt 13 Film samt utgiftsområde 24 Näringsliv, avsnitt 3.7 Immaterialrätt).

8.4 Analys och slutsatser

Konstnärsnämndens stöd och bidragsgivning samt övriga ersättningar direkt till konstnärer bedöms sammantaget vara av avgörande betydelse för främjandet av konstnärlig kvalitet, mångfald och konstnärlig utveckling. De olika bidragsformerna Konstnärsnämnden har delat ut har alla bidragit till detta. Arbetsstipendierna och långtidsstipendierna har under 2019 gett konstnärer möjlighet att utveckla sitt konstnärskap i ro och därmed exempelvis främjat konstnärlig kvalitet och utveckling. Regeringen ser att de internationella stöden är en förutsättning för att verka för målet konstnärlig utveckling och förnyelse. Upphovsrätten har en avgörande betydelse för att säkerställa konstnärernas villkor. Regeringen gör även bedömningen att Kulturbryggan tar en aktiv och strategisk roll för kultur i hela landet och ser en särskilt positiv utveckling av strukturbidraget och tydliggörandet av dess syfte.

Till denna analys vill regeringen också framhålla att den effekt utbrottet av det nya coronaviruset har haft på kultursektorn och kulturskaparnas villkor tydliggjort att regeringens nuvarande insatser blivit allt viktigare och behöver analyseras vidare.

8.5 Politikens inriktning

Kulturskaparnas villkor stärks

Regeringen ser ett behov av att ta ett samlat grepp för att stärka kulturskaparnas villkor och att verka för den fria konsten. Effekterna av det nya coronaviruset på kultursektorn samt den konstnärspolitiska utredningen Konstnär – oavsett villkor? (SOU 2018:23) har tydliggjort att sektorn är sårbar och att kulturskaparnas infrastruktur och villkor måste stärkas. Totalt 80 miljoner kronor beräknar regeringen avsätta för ändamålet fr.o.m. 2021 (övriga insatser utifrån dessa medel redogörs för i avsnitten 4.5, 5.5 och 7.5).

Som ett led i denna satsning beräknar regeringen att ersättningarna och bidragen till konstnärer inom samtliga konstarter ökas med totalt 43 miljoner kronor fr.o.m. 2021. Detta är en bred insats för att stärka konstnärernas villkor, den fria konsten, konstnärlig kvalitet, mångfald och konstnärlig utveckling. Genom denna förstärkning möjliggörs bl.a. ett ökat stöd för residensverksamhet (såväl i hela landet som internationellt), vilket är en viktig del av den kulturella infrastrukturen. Konstnärresidens syftar till att

ge konstnärer tid, utrymme och resurser för att arbeta, individuellt eller kollektivt, inom sina områden samt utveckla sitt konstnärskap. Förslaget innebär även att stipendie- och bidragsgivningen kan breddas och öppnas för nya kulturuttryck. Förstärkningen möjliggör också en höjning av ersättningar till konstnärer för utfört arbete.

Regeringen och upphovsmännens organisationer har även kommit överens om en ny höjd nivå på bibliotekersättningens grundbelopp för 2021. Till följd av detta beräknas den totala bibliotekersättningen 2021 uppgå till cirka 181,1 miljoner kronor, vilket är en höjning med ca 3,8 miljoner kronor jämfört med 2020. En höjning av bibliotekersättningen stärker de litterära upphovsmännens villkor och skapar möjligheter för konstnärlig utveckling och förnyelse.

8.6 Budgetförslag

8.6.1 5:1 Konstnärnämnden

Tabell 8.2 Anslagsutveckling 5:1 Konstnärnämnden

Tusental kronor

2019	Utfall	22 116	Anslagssparande	660
2020	Anslag	22 481 ¹	Utgiftsprognos	22 906
2021	Förslag	22 568		
2022	Beräknat	22 739 ²		
2023	Beräknat	22 997 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 22 568 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 22 568 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Konstnärnämndens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 8.3 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 5:1 Konstnärnämnden

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	22 481	22 481	22 481
Pris- och löneomräkning ²	297	470	730
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-210	-212	-214
varav BP21 ³	-210	-210	-210
- Generell besparing i statsförvaltningen	-210	-210	-210
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	22 568	22 739	22 997

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 210 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 22 568 000 kronor anvisas under anslaget 5:1 *Konstnärskommittén* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 22 739 000 kronor respektive 22 997 000 kronor.

8.6.2 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tabell 8.4 Anslagsutveckling 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

2019	Utfall	466 508	Anslagssparande	4 417
2020	Anslag	476 031 ¹	Utgiftsprognos	471 187
2021	Förslag	522 831²		
2022	Beräknat	522 830		
2023	Beräknat	522 830		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 8 097 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift sedan hänsyn tagits till regleringsbeloppet för 2018 som är 1 487 tkr.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och ersättningar till konstnärer och upphovsmän inom bild-, form-, musik-, teater-, dans-, ord- och filmområdet. Anslaget får även användas för utgifter för administration och genomförande av verksamheten, inklusive det särskilda beslutsorganet Kulturbryggan.

Regeringens överväganden

Tabell 8.5 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	476 031	476 031	476 031
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	46 800	46 800	46 800
varav BP21	46 800	46 800	46 800
- Höjd bibliotekersättning	3 800	3 800	3 800
- Satsning på kulturskaparnas villkor	43 000	43 000	43 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		-1	-1
Förslag/beräknat anslag	522 831	522 830	522 830

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 43 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för att stärka kulturskapares villkor. Vidare ökas anslaget med 3 800 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att regeringen har godkänt den överenskommelse som träffats med Sveriges Författarförbund, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers Förbund beträffande bibliotekersättningens grundbelopp (Ku2019/00603/KO), enligt vilken grundbeloppet höjs för 2021.

Regeringen föreslår att 522 831 000 kronor anvisas under anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 522 830 000 kronor respektive 522 830 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2022–2031.

Tabell 8.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 5:2 Ersättningar och bidrag till konstnärer

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024– 2031
Ingående åtaganden	159 737	132 758	119 758			
Nya åtaganden	25 784	30 000	100 000			
Infriade åtaganden	-52 763	-43 000	-23 758	-25 000	-35 000	-136 000
Utestående åtaganden	132 758	119 758	196 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	196 000	196 000	196 000			

Skälen för regeringens förslag: Inom anslaget fördelar Konstnärsnämnden bidrag och stipendier som sträcker sig upp till tio år. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 5:2 *Ersättningar och bidrag till konstnärer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 196 000 000 kronor 2022–2031.

9 Arkiv

9.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken samt syftena med den statliga arkivverksamheten.

9.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatindikatorer och bedömningsgrunder för arkivområdet som använts är

- förelägganden efter tillsyn,
- antal hyllmil bevarade arkiv,
- antal digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet,
- antal besök, framtagna volymer och besvarade förfrågningar,
- nya metoder och ny kunskap, och
- statsbidrag till enskild arkivverksamhet.

Underlag för regeringens bedömningar är även resultat relaterat till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3), Riksarkivets sammanfattande tillsynsrapporter och Statens kulturråds uppföljning av kultursamverkansmodellen.

9.3 Resultatredovisning

Många förelägganden av mindre omfattning efter tillsyn

Under 2017 och 2018 inspekterades genom besök arkivverksamheten vid 50 myndigheter tillhörande Finansdepartementet, varav 21 länsstyrelser, vilket avrapporterades av Riksarkivet 2019. För 41 av dessa myndigheter har inspektionen avslutats med ett beslut om föreläggande. Sammantaget lämnades 234 förelägganden som i huvudsak avsåg brister i arkivredovisningen, hantering av digitala handlingar, gallring och arkivlokaler. Riksarkivet uppger att föreskrifterna i väsentliga delar uppfylls och att endast förelägganden av mindre omfattning getts.

Begränsade förutsättningar för bevarande av arkiv

Huvuddelen av lokalerna har inte några allvarliga brister men enstaka lokaler i Göteborg har mera omfattande brister. Leveranserna av statligt arkivmaterial har under flera år varit av mindre omfattning bl.a. till följd av en mycket restriktiv leveranspolicy rörande yngre statligt material. Leveranser till Krigsarkivet har inte kunnat genomföras 2019 på grund av flyttförberedelser.

Tabell 9.1 Resultat av insatser för att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar

Resultatindikator	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hyllmil pappersarkiv	68,7	69,6	70,4	71,7	72,5	73,1	73,7	73,8	80,0 ¹	80,0
Digitala bilder i arkivsystemet	>100	115	130	143	154	169	180	191	206	212
Digitiserade bilder	25,3	23,9	20,2	29,6	37,6	32,1	27,9	19,4	20,7	38,8

¹ Skillnaden mot 2017 beror till större delen på att vissa bestånd har inventerats och beräknats på nytt.

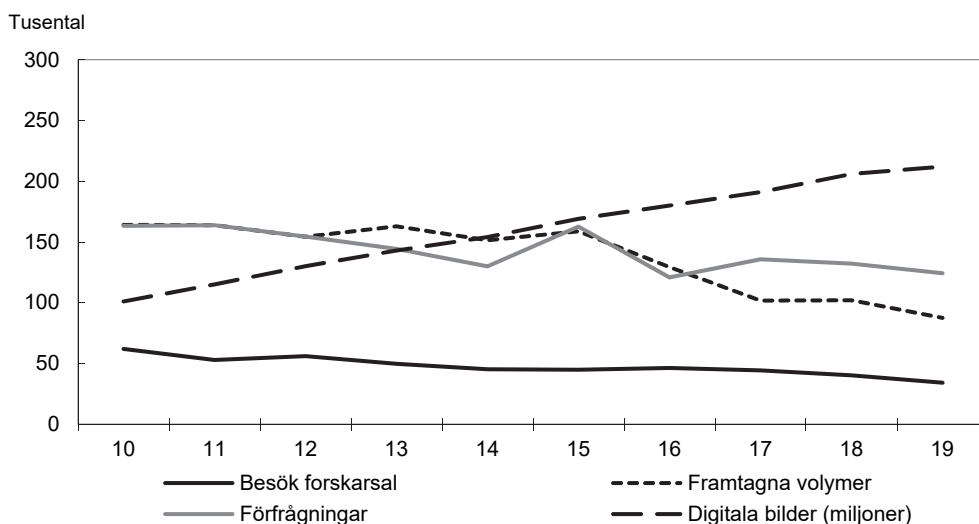
Källa: Riksarkivet.

Fler digitiserade bilder och digitala bilder i arkivsystemet

Arkiven är nu till 86 procent sökbara på volym i arkivredovisningssystemet Arkis. Totalt 68 miljoner (32 procent) av de digitala bilderna i Arkis är publikt tillgängliga i Riksarkivets digitala forskarsal. Övriga bilder är, med anledning av bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning eller offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), endast tillgängliga på plats i någon av forskarsalarna, eventuellt efter en sekretessprövning. Bland de bilder som digitiserats under 2019 finns uppgifter om värnpliktigas inskrivnings- och hälsodata och länsstyrelsernas fordonregister t.o.m. 1972.

Allt färre besök och framtagna volymer

Huvuddelen av framtagningen till Riksarkivets läsesalar sker inom 30 minuter. Under året har servicen begränsats något genom myndighetens byggnadsarbeten vid depån i Arninge som medfört att läsesalen hållits stängd. Handlingar därifrån har efter förberedning tillhandahållits i läsesalen i Marieberg.

Diagram 9.1 Efterfrågan på arkivuppgifter och tillgång till digitala bilder över tid

Uppgifter om kön registreras inte vid besök

Källa: Riksarkivet.

Väntetider vid förfrågningar kan skilja stort

Mer än 50 procent av förfrågningarna har under året besvarats inom 10 arbetsdagar. Men väntetiderna för vissa typer av förfrågningar är mycket långa. En självbetjäningstjänst för utlämnande av bouppteckningar från perioden 1980–2001 har under året tagits i full drift. Samtliga korrekt utformade beställningar handläggs helt automatiskt och expedieras inom ett dygn och utan kostnad för beställaren.

En ny plattform för forskning på historiska byar och gårdar

Under 2019 har forskningsinfrastrukturprojektet TORA under ledning av Riksarkivet avslutats. Ett register över historiska bebyggelseenheter (byar och gårdar) i Sverige har etablerats. Digitaliserat historiskt källmaterial med geografisk information är där fritt tillgängligt och sökbart över institutionsgränserna och kopplas ihop utan att användaren har kunskap om vilket källmaterial som finns – och var. Detta öppnar nya möjligheter för framför allt humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning.

Regeringen har i december 2019 mottagit arkivutredningens betänkande Härifrån till evigheten, en långsiktig arkivpolitik för förvaltning och kulturarv (SOU 2019:58).

Statsbidrag till enskild arkivverksamhet

Under 2018 har 27 enskilda arkiv, i huvudsak näringslivs- eller föreningsarkiv, tilldelats statsbidrag genom kultursamverkansmodellen. Den totala summan av statliga och regionala bidrag uppgick till knappt 39 miljoner kronor vilket motsvarar ca en procent av fördelade medel inom modellen. Elva arkiv har erhållit verksamhets- eller utvecklingsbidrag inom Riksarkivets bidragsgivning.

9.4 Analys och slutsatser

Myndigheternas arkivbildning utgör en grund för att kunna upprätthålla rätten att ta del av allmänna handlingar. Tillsyn görs områdesvis och resultaten är inte jämförbara mellan åren. Då föreskrifterna i väsentliga delar uppfylls bedömer regeringen att tillståndet vid arkiven är tillfredsställande. Vissa av depåerna har nu inte plats för nya leveranser av pappersarkiv och Riksarkivet har uppskattat att utrymmet för tillväxt nu sammantaget bara är ca 3 hyllmil. Regeringen konstaterar att situationen innebär att myndigheter i ökad omfattning behöver ansvara för att bevara arkivhandlingar som de inte längre har behov av. Både en hög förteckningsgrad och att antalet digitala bilder har drygt fördubblats över tio år ger möjlighet till att effektivisera och till att förbättra servicen till myndigheter, forskare och allmänhet. Regeringen bedömer sammantaget att syftet att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar har uppfyllts.

Efterfrågan på uppgifter från arkiven är fortsatt hög men en tydlig trend över tid kan ses mot färre fysiska besök och färre framtagna volymer. Regeringen bedömer att en bidragande orsak till detta är en ökad digital tillgänglighet av arkivmaterial av de mest frekvent efterfrågade arkivuppgifterna. Vidare att regeringen stegvis har infört avgiftsfri tillgång till det digitala materialet som är fritt för alla grupper av användare sedan 2018. Utvecklingen kan delvis återspegla att arkivanvändare alltmer begränsar efterforskningar till digitala uppgifter. Regeringen bedömer att Riksarkivets service både på plats och rörande skriftliga förfrågningar är tillfredsställande men noterar att det inte har gällt alla typer av ärenden. Sammantaget bedömer regeringen att syftet att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa har uppfyllts.

Regeringen ser positivt på den metodutveckling som gjorts för att digitalisera vissa ärendeflöden för att på så sätt skapa förutsättningar för såväl effektiviseringar som ökad service och tillgänglighet. Regeringen bedömer att en god och relevant metod- och kunskapsutveckling har bedrivits.

9.5 Politikens inriktning

Långsiktig lokalförsörjning och effektivisering av verksamheten

Riksarkivet har i dag både behov av att skaffa utökade arkivlokaler och att ersätta lokaler med otillräcklig standard. Riksarkivet har uppskattat att det finns närmare 50

hyllmil arkivhandlingar vid statliga myndigheter som på sikt ska överlämnas till Riksarkivet. I dag har dock Riksarkivet ett mycket begränsat tillgängligt utrymme för att ta emot nya leveranser. Arkivdepåer har höga krav på klimat och säkerhet samt kräver ofta nybyggnation. Lokalförsörjningen behöver därför vara långsiktig.

Riksarkivet har fått möjlighet att samordna en ny arkivdepå med Skatteverkets myndighetsarkiv som ska etableras i Härnösand. En sådan lösning kan bidra till fler statliga arbetstillfällen i Härnösand. Vidare bedömer regeringen att det kan vara en kostnadseffektiv, hållbar och samhällsekonomisk lösning, bl.a. genom att statliga myndigheter inte behöver driva egna depåer för långtidsförvaring när Riksarkivet får kapacitet att ta över materialet. Närheten till Riksarkivets enhet för digitisering i Fränsta innebär vidare att det blir lättare att digitisera mer arkivmaterial vilket ger förutsättningar för att öka service och tillgänglighet till arkivmaterial för myndigheter, forskare och allmänhet samt möjliggör effektiviseringar i Riksarkivets verksamhet. Riksarkivet är närvarande på flera mindre orter. En sådan struktur är viktig att bevara då den är en del av regeringens ambition om att myndigheter ska vara närvarande i hela landet. I takt med en alltmer digital förvaltning ökar såväl behov av som förväntningarna på att även arkivmaterial ska kunna levereras via digitala tjänster.

Regeringen föreslår att Riksarkivet tillförs medel för att möjliggöra en långsiktig lokalförsörjning och effektivisering av verksamheten.

9.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med reservation för Riksarkivet. Grunden för Riksrevisionens uttalande med reservation är avsaknaden i årsredovisningen av balansposten Räntekontokredit i RGK som krävs enligt 4 kap. 2 § förordningen (2000:65) om årsredovisning och budgetunderlag. Vidare är grunden för uttalandet med reservation att Riksarkivet i årsredovisningen redovisar en omsättning för avgiftsområdet Digitaliseringstjänster på knappt 6,6 miljoner kronor under 2019 och ett ackumulerat underskott om knappt -23,9 miljoner kronor per den 31 december 2019. Det ekonomiska målet för Digitaliseringstjänster är enligt 5 § avgiftsförordningen (1992:191) att avgifter ska beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader (full kostnadstäckning). Enligt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 5 § avgiftsförordningen ska avgifterna beräknas så att intäkterna på ett eller några års sikt täcker samtliga med verksamheten direkt eller indirekt förenade kostnader. Riksarkivet har under flera års tid byggt upp det ackumulerade underskottet vilket avviker från det ekonomiska målet om full kostnadstäckning som regleras i avgiftsförordningen.

Regeringen bedömer att frånvaron av balansposten Räntekontokredit i RGK inte föranleder någon åtgärd från regeringens sida utöver dialog med myndigheten. Avseende det uppkomna underskottet för avgiftsområdet Digitaliseringstjänster har regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2020 givit Riksarkivet i uppdrag att redovisa en plan för hantering av det ackumulerade underskottet avseende digitaliseringstjänster.

9.7 Budgetförslag

9.7.1 6:1 Riksarkivet

Tabell 9.2 Anslagsutveckling 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

2019	Utfall	410 353	Anslagssparande	-30 755
2020	Anslag	427 306 ¹	Utgiftsprognos	404 720
2021	Förslag	441 117		
2022	Beräknat	444 088 ²		
2023	Beräknat	449 016 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 441 055 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 441 072 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksarkivets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till restaurering, arkivering och arkivförvaltning av kulturhistorisk, försvarsanknuten film samt för statsbidrag till enskilda arkiv.

Regeringens överväganden

Tabell 9.3 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 6:1 Riksarkivet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	411 006	411 006	411 006
Pris- och löneomräkning ²	10 645	13 544	18 239
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	19 466	19 538	19 771
- Förvaltningsgemensam digital infrastruktur	-154	-216	-199
- Generell besparing i statsförvaltningen	-380	-380	-380
- Förstärkning	20 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	441 117	444 088	449 016

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 20 000 000 fr.o.m. 2021. Vidare minskas anslaget med 380 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp. Vidare minskas anslaget med 154 000 kronor 2021 för att finansiera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur, (se utg.omr. 22 Kommunikation, avsnitt 4.1.1.) För 2022 och 2023 beräknas anslaget minska med 216 000 kronor respektive 199 000 kronor.

Regeringen föreslår att 441 117 000 kronor anvisas under anslaget 6:1 *Riksarkivet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 444 088 000 kronor respektive 449 016 000 kronor.

10 Kulturmiljö

10.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

De nationella målen för kulturmiljöarbetet är ett komplement till de nationella kulturpolitiska målen och de preciseringar som rör kulturmiljön som finns i flera av miljö kvalitetsmålen samt till generationsmålet för miljöarbetet (för mer information om de nationella miljömålen se utg.omr. 20).

10.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av statens insatser när det gäller kulturmiljöarbete utgår från

- bidragsgivningens och den kyrkoantikvariska ersättningsens bidrag till målfyllnelsen för kulturmiljöområdet,
- en utvecklad tillämpning av lagstiftningen,
- insatser för ökad kunskap, forskning och utveckling för kulturmiljöarbetet,
- insatser för att öka delaktighet och tillgänglighet till kulturarvet och
- samverkan och samarbete för ett brett ansvarstagande för kulturmiljön.

För att tydligare koppla resultatredovisningen till de preciserade mål som anges för kulturmiljöarbetet och till de förutsättningar som ett framgångsrikt kulturmiljöarbete kräver har bedömningsgrunderna justerats i förhållande till förra året.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterat till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

10.3 Resultatredovisning

Att främja en mångfald av kulturmiljöer

Bidrag till kulturmiljövård

Kulturmiljövårdsanslaget har använts för insatser för vård och tillgängliggörande av värdefulla kulturmiljöer, kulturlandskap och fornlämningar över hela landet. Under 2019 utbetalades totalt 268,6 miljoner kronor till kulturmiljövård, en liten minskning jämfört med förra året. Av detta är 8 miljoner kronor bidrag till kulturarvsarbete.

Tabell 10.1 Beslutade medel anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Miljoner kronor utbetalade per aktör och kategori

	2015	2016	2017	2018	2019
Länsstyrelserna	221,9	225,3	215,1	244,2	255,9
Kunskapsunderlag	40,2	37,9	32,5	30,7	36,1
Vårdinsatser	147,3	158,3	156,1	181,4	176,4
Information och tillgängliggörande	23,2	20	17,1	20,8	23
Arkeologi	8,6	6,3	7,1	8,2	10,3
Ersättning enligt 2 kap 14 §	2,6	2,7	2,3	3,2	6,6
Riksantikvarieämbetet	27,1	29,3	37,7	25,7	12,7
Varav Kulturmiljövård ap.1	19,1	21,3	21,7	17,7	4,7
Inkl. Laponia förvaltning ap.1	2	2	2	2	2
Varav Kulturarvsverksamhet ¹ ap.2	6	8	16	8	8
Summa bidrag till kulturmiljövård	249	254,5	252,8	269,9	268,6

¹ För åren 2015–2017 ingår medel till arbetslivsmuseer i summan. Dessa medel återfinns fr.o.m. 2018 inom det nya anslaget 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer.

Källa: Riksantikvarieämbetet.

Riksantikvarieämbetets uppföljning av kulturmiljövårdsanslaget visar att syftet med bidragsgivningen har uppnåtts. En mängd olika vårdåtgärder har kommit till stånd med hjälp av bidraget. Delaktigheten i kulturmiljöarbetet och allmänhetens tillgång till kulturarvet har ökat och kulturarvets mångfald har stärkts. Flera länsstyrelser redovisar särskilda insatser för att genom bidragsgivningen lyfta fram förbisedda kulturarv och kulturmiljöer knutna till nationella minoriteter.

Den allra största delen av kulturmiljövårdsanslaget har beviljats för insatser i miljöer skyddade enligt lag, totalt ca 191 miljoner kronor (185 miljoner kronor 2018). Till insatser i kulturmiljöer som saknar skydd enligt lag eller förordning har bidrag om 20 miljoner kronor (13 miljoner kronor 2018) beviljats. Utvecklingen under perioden 2008–2018 visar att kulturmiljöer som saknar skydd enligt lag, eller där skydd utreds, över tid har fått en minskad andel av medlen.

Kyrkoantikvarisk ersättning

Under 2019 bokförde Svenska kyrkan en förbrukning om 453,7 miljoner kronor av den kyrkoantikvariska ersättningen. Åren 2002–2019 har Svenska kyrkan sammantaget fått 6 500 miljoner kronor i kyrkoantikvarisk ersättning från staten varav 6 446,9 miljoner kronor har förbrukats, det vill säga 99,2 procent av anslaget.

Ansökningstrycket från församlingar och stift är fortsätter att vara högt. För ramår 2020 uppgick ansökningarna om kyrkoantikvarisk ersättning till 1 117 miljoner kronor vilket ligger i linje med de senaste åren. Ansökningarna överstiger således mer än dubbelt tillgängliga medel.

Av förbrukade medel under 2019 har 86 procent gått till vårdinsatser och i övrigt bl.a. 3 procent till arbete med säkerhetsfrågor. I jämförelse med tidigare år har vårdinsatserna ökat, sett till hela perioden 2002–2019 då de legat på 78 procent av de förbrukade medlen. Fördelat på olika objektstyper har t.ex. 412,5 miljoner kronor (91 procent) av förbrukade medel gått till kyrkobyggnader, 25,7 miljoner kronor till kyrkliga inventarier och 4,3 miljoner kronor till begravningsplatser. I förhållande till tidigare år innebär

det att andelen av ersättningen som går till kyrkobyggnader har ökat ytterligare. Exempel på projekt som beviljats kyrkoantikvarisk ersättning är renovering av kyrktak, torn och fasader på Färila kyrka i Uppsala stift och renovering av träkors på Karesuando kyrkogård i Luleå stift.

Regeltillämpning i kulturmiljöarbetet

Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har bedrivit tillsyn enligt kulturmiljölagen (1988:950) och enligt miljöbalken. Tillsynen och de informationsinsatser som myndigheterna har gjort under året för att öka kunskapen hos förvaltare har stärkt förutsättningarna för att kulturmiljöernas värden ska tas tillvara. Förtydligad vägledningsinformation från Riksantikvarieämbetet när det gäller fornminnen, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen har underlättat lagtillämpningen. Roller och ansvar i världsarvsarbetet har klargjorts genom en strategi för arbetet och revideringen av skyddsbestämmelser för statliga byggnadsminnen har förbättrat möjligheterna att bevara deras värden. Genomförda översyner av riksintressen har resulterat i reviderade beskrivningar och förbättrade kunskapsunderlag för den kommunala planeringen som gör att kulturmiljövärden kan omhändertas. Antalet polisanmälningar om kulturarvsbrott fortsätter att öka.

Särskilt skyddade kulturmiljöer

Totalt fanns 2018 cirka 300 000 registrerade fornlämningar och cirka 350 000 registrerade övriga kulturhistoriska lämningar. Förändringar i antalet registrerade lämningar mellan åren är överlag små. Enligt beslut fattade före 2019 finns det 2 241 byggnadsminnen och 281 statliga byggnadsminnen. Åren 2010–2018 tillkom 158 enskilda byggnadsminnen och 19 statliga byggnadsminnen, vilket är färre än under tidigare perioder. Flest byggnadsminnesförklaringar tillkom under perioden 1990–1999, direkt efter kulturmiljölagens instiftande år 1988.

En byggnadsminnesförklaring kan i undantagsfall hävas, t.ex. om en byggnad skadats eller förstörts och därför inte längre anses vara tillräckligt kulturhistoriskt värdefull. Hävning har ökat de senaste åren. Fram till december 2018 har totalt 39 byggnadsminnen hävts, varav 27 enskilt ägda och 12 statligt ägda. Många kulturmiljöer och byggnader med höga kulturhistoriska värden skyddas också genom plan- och bygglagen (2010:900).

Antalet kyrkliga kulturminnen uppgick 2018 till 3 399. Antalet kyrkor som säljs och tas ur bruk ökar. Sedan år 2000 har totalt 95 kyrkor tagits ur bruk som gudstjänstlokaler. Religiösa byggnader som inte faller in under kulturmiljölagens definition av kyrkliga kulturminnen kan i stället skyddas som byggnadsminne.

Vid slutet av 2019 fanns totalt 1 515 riksintressen för kulturmiljövård i hela landet. Antalet riksintressen har minskat de sista åren till stor del beroende på översynsarbeten där avgränsningar och beslut setts över. I förhållande till länens totala areal utgör riksintressena för kulturmiljö i genomsnitt fyra procent men variationerna är stora mellan länen. Det finns 44 kulturreservat varav 34 är inrättade av länsstyrelser och tio är inrättade av kommuner. Det finns i Sverige 15 världsarv, utsedda för sina universella värden kopplade till kultur såväl som till natur. Sveriges världsarv består till närmare 90 procent av områden som utsetts baserat på höga kulturvärden. På uppdrag av regeringen har Riksantikvarieämbetet under året redovisat en nationell strategi för världsarvsarbetet.

Att öka delaktigheten i kulturmiljöarbetet

Ett mer tillgängligt kulturarv

Under 2019 har bidrag om 23 miljoner kronor beviljats till informationsinsatser och tillgängliggörande, vilket skapat större delaktighet i kulturmiljöarbetet och ökad kunskap om kulturmiljön hos allmänheten. Med fysiska tillgänglighetsåtgärder, anpassade informationsskyltar och digitala medier ökar tillgängligheten till kulturmiljön och en bredare publik kan ta del av kunskaperna. Ett projekt i Jämtland där man med hjälp av drönare filmat tre utvalda och särskilt svårtillgängliga kulturmiljöer har ökat tillgängligheten samt utvecklat erfarenheter och samarbete kring tillgänglighetsfrågor i det aktuella länet. Genom det statliga bidraget till Kulturarvs-IT har arbetet med digitalisering och publicering i databaser och på webbplatser ökat tillgängligheten till samlingarna, både genom förbättrad sökbarhet och ökad synlighet på webben och i sociala medier. Hela den disponibla summan har fördelats och efterfrågan överstiger tillgängliga medel.

Bidrag till ideellt kulturarvsarbete

Under en knapp tioårsperiod har den statliga medelstildelningen till civilsamhällets aktörer ökat kraftigt. Under 2019 fördelades 16 miljoner kronor i statligt bidrag till arbetslivsmuseer, hembygdsmuseer och övrigt ideellt kulturarvsarbete från anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* och anslag 7:4 *Bidrag till arbetslivsmuseer*. Totalt 4,75 miljoner kronor har beviljats ideella organisationer inom kulturmiljöområdet, samma summa som föregående år, för deras insatser i kulturmiljöarbetet. Genom Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima och transporthistoriska museer har bidrag om drygt 26,5 miljoner kronor lämnats till försvarshistoriska museiverksamheter. Till bevarande och brukande av historiskt värdefulla fartyg har bidrag om 1 miljon kronor fördelats.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör ta fram lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet (bet. 2016/17:KrU9 punkt 22, rskr. 2016/17:281). Regeringen gav Riksantikvarieämbetet i uppdrag att undersöka och redovisa förutsättningarna för lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet (Ku2017/00942/KL). Riksantikvarieämbetet redovisade uppdraget i slutet av 2018 i rapporten *Det rörliga kulturarvet Förutsättningar för en lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet* (Ku2018/02250/KL). I rapporten föreslår Riksantikvarieämbetet att det införs en allmänt hållen hänsynsregel i kulturmiljölagen, med innebörden att myndigheter i alla relevanta sammanhang ska ta hänsyn till intresset att bevara och använda historiska transportmedel. I rapporten framhålls dock även att det inte är givet vilken betydelse den föreslagna regeln kommer att få och att det är svårt att avgöra om syftet att skydda det rörliga kulturarvet bäst nås genom regeln. Regeringen bedömer att lagförslaget inte kommer att utgöra ett ändamålsenligt skydd för det rörliga kulturarvet.

I syfte att främja bevarandet av det rörliga kulturarvet gav dock regeringen Riksantikvarieämbetet i uppdrag att under 2020 och 2021, i samverkan med bl.a. Statens maritima och transporthistoriska museer samt det civila samhällets organisationer, verka för ökad kunskap och kunskapsspridning om historiska transportmedel. Statens maritima och transporthistoriska museer gavs i uppdrag att bistå Riksantikvarieämbetet i detta arbete. Vidare beslutade regeringen att Riksantikvarieämbetet under 2020 kan lämna bidrag om högst en miljon kronor till insatser som syftar till att stärka bevarandet av historiska transportmedel.

Regeringen ser fortsatt frågan om bevarande av det rörliga kulturarvet som angelägen. Mot bakgrund av att en lagreglering inte bedöms vara en lämplig lösning för att uppnå ett skydd för det rörliga kulturarvet, och då andra åtgärder till skydd för det rörliga

kulturarvet vidtagits, avser regeringen för närvarande inte att vidta ytterligare åtgärder för att ta fram lagstiftning till skydd för det rörliga kulturarvet. Regeringen tillgodoser således inte riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser med detta att tillkännagivandet är slutbehandlat.

En källa till kunskap, bildning och upplevelser

Ökad tillgänglighet till kunskap

Information och kunskaper för kulturmiljöarbetet har tillhandahållits genom digitala och fysiska mötesplatser och tjänster. Tillgängligheten till information och kunskaper har ökat till följd av årets insatser. Antalet kulturarvsinstitutioner som publicerar sina samlingar i K-samsök fortsätter att öka, från 63 till 70 under 2019. Antalet besök i söktjänsten Kringla, som är knuten till K-samsök, ökade med 41,5 procent jämfört med 2018, även då en ökning i förhållande till året innan. Antikvarisk-topografiska arkivet och Vitterhetsakademiens bibliotek har etablerat en gemensam sökingång till det samlade utbudet av tryckta och digitala resurser. Information publiceras löpande i Kulturmiljöbild och via Flickr Commons. Antalet bildvisningar för Flickr Commons ökade under året med 20 procent. De fysiska besöken till Antikvarisk-topografiska arkivet och Vitterhetsakademiens bibliotek har ökat jämfört med året innan. Könsuppdelad statistik för året saknas. Fysiska utlån i biblioteket minskar fortsatt medan antalet digitala nedladdningar och antal sökningar i publikationsdatabasen har ökat. I arkivet har både antal förfrågningar och utlånade volymer arkivmaterial ökat, medan beställda kopior av fotografier minskat. Den stora tillväxten av digitala filer till e-arkiv förklaras av uppgraderingen av befintligt system till e-arkiv.

Kulturarvsforskning och utvecklingsarbete

Avslutade projekt som fått stöd av FoU-anslaget, 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet*, har gett kulturarvsområdet tillgång till ny och fördjupad kunskap. Inom ramen för ett transnationellt forskningsprogram har en metod för kulturarvets socioekonomiska påverkan redovisats som bl.a. har bäring på besöksnäringen. Publikationer och vetenskapliga artiklar som publicerats under året har tillgängliggjorts för en bred publik via Riksantikvarieämbetets webb och plattformen Europeana. I det europeiska samarbetet Joint Programming Initiative on Cultural Heritage har Riksantikvarieämbetet bl.a. publicerat en rapport om kulturarvsforskningens betydelse för hållbar samhällsutveckling och genom en konferens skapat dialog mellan forskning och antikvarisk praktik om migrationens påverkan på kulturarvsarbete. Vid Riksantikvarieämbetets kulturarvslaboratorium har tio samarbetsprojekt genomförts utifrån det etablerade gästkollegekonceptet, i vilket medarbetare vid andra kulturarvsinstitutioner får tillgång till myndighetens analys- och dokumentationsutrustning för att utforska frågeställningar i kulturarvsarbetet. Två nya standarder för kulturarvsarbetet har publicerats under året.

Kulturarvsdagen och Arkeologidagen

Genom de årliga temadagarna Kulturarvsdagen och Arkeologidagen som samordnas av Riksantikvarieämbetet har allmänheten erbjudits möjlighet att ta del av kulturarvet. År 2019 minskade antalet arrangemang under båda temadagarna men antalet besökare ökade kraftigt jämfört med året innan, med 142 respektive 72 procent. Enligt utvärderingen uppskattas 35 640 besökare till 216 arrangemang, varav cirka 23 000 till de mest besökta.

Ökad helhetssyn för att tillvarata kulturmiljön i samhällsutvecklingen

Kulturmiljö i arbetet med miljömålen

Kulturmiljöarbetet sker till stor del inom miljömålssystemet, i samverkan mellan myndigheter som berörs av kulturmiljömålen. Insatser under 2019 har lett till ökad kunskap om kulturmiljö i kommunerna och till att fler aktuella kunskapsunderlag tillkommit, som tillsammans stärkt förutsättningarna att hantera kulturmiljövärden i samhällsplaneringen. Ökade kunskaper om traditionella skötselmetoder hos aktörer som brukar odlingslandskapet har också förbättrat möjligheterna att bevara landskapens natur- och kulturvärden. Enligt den årliga uppföljningen av Sveriges nationella miljömål 2019 har flera län lyft fram bristen på kompetens och bristfälliga kunskapsunderlag som ett hinder i arbetet med att bevara natur- och kulturmiljöer. Behovet av kompetens och av kunskaper om kulturmiljövärden, t.ex. om vattenanknutna kulturmiljöer och om fjällens kulturmiljöer är stort. Utvecklad tvärssektoriell samverkan för kulturmiljön.

Regeringens uppdrag till tio myndigheter att utarbeta kulturmiljöstrategier redovisades den 31 oktober 2019. Uppdragets genomförande har lett till att kunskaperna om kulturmiljö inom olika politikområden har ökat och inneburit att förutsättningarna för en utvecklad tvärssektoriell samverkan har stärkts. Regeringen har därefter gett länsstyrelserna i uppdrag att främja kulturmiljöstrategiernas implementering i det regionala arbetet.

För att möta de utmaningar som åtgärdsprogrammet för vattenmiljön, inklusive planen för omprövning av elvattenkraft, innebär för vattenanknutna kulturmiljöer har Riksantikvarieämbetet gjort insatser under året som bl.a. ökat länsstyrelsernas kunskaper och utvecklat Havs- och vattenmyndighetens vägledningar om åtgärder vid vattendrag. Riksantikvarieämbetet har vidare genomfört kompetensutvecklingsinsatser för att traditionella skötselmetoder ska användas i odlingslandskapet och höga natur- och kulturmiljövärden i kulturlandskapet därigenom bevaras och utvecklas.

Stödet till regionalt och lokalt kulturmiljöarbete

Många länsstyrelser redovisar framsteg i det tvärssektoriella arbetet, med en bättre integration av kulturmiljöfrågor inom t.ex. miljö, vattenvård och samhällsplanering. Kulturmiljö hanteras på många håll i ökande omfattning i kommunala planer och lovärenden och kunskaper om kulturmiljö efterfrågas allt mer i samhällsbyggnadsprocessen. Länsstyrelserna har under året arbetat aktivt för att stimulera kommunerna att ta fram kulturmiljöprogram. Från anslag 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* har totalt 20,3 miljoner kronor utbetalats för att ta fram regionala och lokala kunskapsunderlag, bl.a. för kulturmiljöprogram, en märkbar ökning jämfört med 2018 (17,1).

Regeringsuppdraget att verka för ökad kompetens och kunskap om kulturmiljön och kulturvärden i kommunala processer har lett till en utvecklad samverkan med kommunerna och en ökad efterfrågan på länsstyrelsens kulturmiljökompetens och bidrar därmed bl.a. till målet om att kulturmiljön ska tillvaratas i samhällsutvecklingen.

Arkeologi och arkeologisk uppdragsverksamhet

Den arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens historiska museer uppvisar för 2019 ett positivt resultat med 4,9 miljoner kronor, vilket är det bästa resultatet sedan verksamheten överfördes till myndigheten. Resultaten från de arkeologiska undersökningarna har bidragit till ny kunskap som förmedlats till en bred publik via bl.a. webbplatsen arkeologerna.com. Antal unika besök på webbplatsen närmast dubblerades från 2018 till 2019. Flera av fynden har också mött stor uppmärksamhet i media, även internationellt, bl.a. två båtgravar i Gamla Uppsala.

10.4 Analys och slutsatser

Regeringens bedömning är att kulturmiljöområdet sammantaget utvecklas positivt, i riktning mot de nationella kulturmiljömålen. Regeringen anser att resultaten i förhållande till bedömningsgrunderna visar att kulturmiljöaktörernas insatser under året bidragit till ökad måluppfyllelse. Både bidragsgivningen, den kyrkoantikvariska ersättningen och arbetet med lagtillämpning på kulturmiljöområdet har bidragit till att en mångfald kulturmiljöer kunnat bevaras, användas och utvecklas. Förståelsen för kulturmiljön och delaktigheten i kulturmiljöarbetet har också ökat, genom samverkan och dialog samt en mängd utåtriktade insatser, t.ex. visningar, föreläsningar och pedagogisk programverksamhet. Genom forskning och utvecklingsarbete har nya kunskaper om kulturmiljön och betydelsen i samhället av historiska perspektiv tillkommit. Dessa kunskaper har gjorts tillgängliga för både kulturmiljöaktörer och en bred allmänhet. Regeringen bedömer att det ideella kulturmiljöarbetet är av stor vikt för målet om allas delaktighet men också för målet om ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser. Kulturmiljöinsatserna i lokalsamhället bidrar till en god livsmiljö och även till att stärka den sociala sammanhållningen. Regeringen konstaterar att intresset för kulturmiljön och även efterfrågan på kulturmiljökompetens ökar inom andra områden. Det finns fortsatt stora utmaningar för att nå de preciseringar i miljömålen som rör kulturmiljön och regeringen bedömer att ett ökat skydd och en bättre skötsel för att bevara områden med höga natur- och kulturmiljövärden i skogar, odlingslandskap och vattenmiljöer behövs för att miljömålen ska kunna nås. Regeringen ser positivt på utvecklingen under året när det gäller det tvärsektoriella samarbetet kring kulturmiljön och bedömer att det har betydelse för uppfyllelsen av målet om en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen. Regeringen bedömer att samverkan behöver utvecklas vidare och att kompetens i kulturmiljöfrågor fortsatt behöver stärkas inom andra områden, inte minst i samhällsplaneringen.

10.5 Budgetförslag

10.5.1 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tabell 10.2 Anslagsutveckling 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

2019	Utfall	280 524	Anslagssparande	-3 548
2020	Anslag	285 382 ¹	Utgiftsprognos	278 966
2021	Förslag	288 996		
2022	Beräknat	291 002 ²		
2023	Beräknat	294 223 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 288 996 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 288 995 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer inom kulturmiljöområdet, till utgifter för statsbidrag till löner för arbetsledare inom ramen för Kulturarvs-IT samt för det svenska bidraget till Europeana. Vidare får anslaget användas för utgifter vid avvecklingen av Riksutställningar.

Regeringens överväganden

Tabell 10.3 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 7:1 Riksantikvarieämbetet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	285 382	285 382	285 382
Pris- och löneomräkning ²	4 224	6 234	9 462
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-610	-614	-621
varav BP21 ³	-610	-610	-610
- Generell besparing i statsförvaltningen	-610	-610	-610
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	288 996	291 002	294 223

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 610 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 288 996 000 kronor anvisas under anslaget 7:1 *Riksantikvarieämbetet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 291 002 000 kronor respektive 294 223 000 kronor.

10.5.2 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tabell 10.4 Anslagsutveckling 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

2019	Utfall	268 575	Anslagssparande	-60
2020	Anslag	270 542 ¹	Utgiftsprognos	275 763
2021	Förslag	267 542		
2022	Beräknat	267 542		
2023	Beräknat	267 542		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kulturmiljövård. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till hembygds museer och ideella kulturarvsverksamheter.

Regeringens överväganden

Tabell 10.5 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	270 542	270 542	270 542
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	267 542	267 542	267 542

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 3 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att en tillfällig förstärkning av anslaget upphör.

Regeringen föreslår att 267 542 000 kronor anvisas under anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 267 542 000 kronor respektive 267 542 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2022–2024.

Tabell 10.6 Beställningsbemyndigande för anslaget 7:2 Bidrag till kulturmiljövård

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	63 358	70 280	83 322			
Nya åtaganden	64 046	77 865	70 616			
Infriade åtaganden	-57 124	-64 823	-63 938	-64 000	-12 000	-14 000
Utestående åtaganden	70 280	83 322	90 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	90 000	90 000	90 000			

Skälen för regeringens förslag: Projekt inom kulturmiljövårdsområdet sträcker sig ofta över flera kalenderår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 7:2 *Bidrag till kulturmiljövård* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2022–2024.

10.5.3 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tabell 10.7 Anslagsutveckling 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

2019	Utfall	460 000	Anslagssparande
2020	Anslag	460 000 ¹	Utgiftsprognos
2021	Förslag	460 000	
2022	Beräknat	460 000	
2023	Beräknat	460 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för kyrkoantikvarisk ersättning enligt kulturmiljölagen (1988:950) i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Den kyrkoantikvariska ersättningen får användas till kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser, och ska fördelas av Svenska kyrkan efter samråd med myndigheter inom kulturmiljöområdet.

Regeringens överväganden

Tabell 10.8 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 7:3 Kyrkoantikvarisk ersättning

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	460 000	460 000	460 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	460 000	460 000	460 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 460 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:3 *Kyrkoantikvarisk ersättning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 460 000 000 kronor respektive 460 000 000 kronor.

10.5.4 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tabell 10.9 Anslagsutveckling 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer

Tusental kronor

2019	Utfall	8 000	Anslagssparande
2020	Anslag	8 000 ¹	Utgiftsprognos
2021	Förslag	8 000	
2022	Beräknat	8 000	
2023	Beräknat	8 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till arbetslivsmuseer.

Regeringens överväganden**Tabell 10.10 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer**

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	8 000	8 000	8 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 000	8 000	8 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 8 000 000 kronor anvisas under anslaget 7:4 *Bidrag till arbetslivsmuseer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 8 000 000 kronor respektive 8 000 000 kronor.

11 Museer och utställningar

11.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för den nationella kulturpolitiken.

11.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömning av resultatet avseende museer och utställningsverksamhet utgår från följande resultatindikatorer och bedömningsgrunder

- besöksutveckling,
- tillgänglighetsarbete i publik verksamhet,
- samlingarnas tillstånd och insatser för bevarande,
- insatser som främjar ny kunskap och förmedling av forskning, och
- internationellt utbyte och samverkan.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterat till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6).

11.3 Resultatredovisning

Ökande besökstal

Antalet registrerade besökare 2019 till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål uppgick till nästan 9 miljoner besök, en ökning med 21 procent jämfört med 2018. En stor del av den kraftiga ökningen beror på att 2019 är det första hela året med siffror från nyöppnade Nationalmuseum. Jämfört med året innan fri entré infördes vid vissa statliga museer har besökstalet ökat med 2,6 miljoner besök, ungefär 40 procent.

Tabell 11.1 Besöksutveckling 2015–2019

Antal besökare till de centrala museerna, Forum för levande historia och Riksantikvarieämbetets besöksmål

	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019
Totalt antal besök ¹	6 417 891	7 900 133	7 781 200	7 445 993	8 977 760

¹Beräkningarna av totalt antal besök utgörs av antalet anläggningsbesök och om anläggningsbesök inte rapporterats används verksamhetsbesök.

Källa: Myndigheten för kulturanalys.

Könsuppdelad statistik enligt ovan är ännu inte tillgängligt för 2019 men för 2018 redovisas en relativt jämn fördelning av besökare, 54 procent kvinnor och 46 procent män. För att utveckla arbetet med besöksstatistiken gav regeringen de statliga musei-myndigheterna uppdrag i regleringsbrevet för 2020 att redovisa arbetet med uppgifter om besöksutveckling.

Fortsatt tillgänglighetsarbete till publika verksamheter

Centrala museerna har bedrivit en bred publik verksamhet genom utställningsmediet, digitala kanaler och andra evenemang. Under 2018 anordnades 255 utställningar på Centrala museer. Av dessa var 78 tillfälliga utställningar, varav majoriteten egenproducerade, och 25 vandringsutställningar. Genom bl.a. utveckling och tillämpning av ny

teknik och digitala verktyg, registreringar i Europeana och Digitalt museum samt anpassning av lokaler har de centrala museerna stärkt tillgängligheten till samlingarna och de publika verksamheterna för flera olika målgrupper. Pedagogisk verksamhet och satsningar riktade till barn och unga, skolor och lärare samt till familjer har genomförts vid samtliga museer. Bland de centralmuseer som räknar antalet barn och unga som besöker museet hade Stiftelsen Tekniska museet och Forum för levande historia störst andel barn och unga bland besökarna 2019, 51 respektive 46 procent.

Museimyndigheterna redovisar även insatser och resultat av arbetet med att verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet. Museerna har bl.a. samverkat med regionala och lokala aktörer kring visningar på plats och arbetat med utlåning av föremål och samlingar. Finansiellt och kunskapsmässigt stöd har lämnats från vissa museer till ideella och privata aktörer i alla delar av landet för att underhålla och bevara kulturarv. I juli 2019 tillsatte regeringen utredningen Ett museum om Förintelsen (dir. 2019:36) med syfte att lämna förslag om hur ett museum för att bevara och föra vidare minnet av Förintelsen ska inrättas. Betänkandet (SOU 2020:21) överlämnades till regeringen den 15 april 2020 och har därefter remitterats.

Samlingarna vårdas men det finns brister i spårbarheten

De centrala museerna har genomfört åtgärder för att säkerställa samlingarnas bevarande genom bl.a. konservering, inventering, säkerhetsåtgärder, klimatanpassning av lokaler och skadedjursbekämpning vilket resulterat i förbättrad vård och ökad säkerhet för samlingarna. Det saknas dock ett samlat mått för att beskriva samlingarnas tillstånd och förutsättningar för bevarande. Digitalisering av samlingar har fortsatt men samtliga centrala museer redovisar en stor eftersläpning i arbetet med att göra samlingarna spårbara, dvs. digitalt registrerade, fotograferade samt placerade så att förflyttningar av föremål kan följas och inventeringar göras. Riksantikvarieämbetet har bl.a. genomfört utbildningar och seminarier för att främja museernas förutsättningar att nå en ändamålsenlig, effektiv och hållbar samlingsförvaltning. Uppföljning av insatserna har visat på hög relevans för museerna. Riksantikvarieämbetet har följt upp den granskning som Riksrevisionen genomförde av de statliga centralmuseernas säkerhetsarbete avseende samlingarna (RIR 2019:5) och tagit fram ett verktyg till hjälp för museerna att göra riskanalyser. På uppdrag av regeringen har Riksantikvarieämbetet utarbetat en vägledning för identifiering och repatriering (återlämnande av kulturföremål till en nation, stat, urfolk eller annan grupp) eller restitution (återlämnande av objekt som otillbörligt tagits från sin ägare) av föremål i museernas samlingar där det kan finnas särskilda etiska skäl för återlämnande (Ku2020/00236/KL). Myndigheten har också enligt uppdrag från regeringen tagit fram stöd i hantering av mänskliga kvarlevor i museisamlingar (Ku2020/00235/KL).

Fortsatt framväxt av ny kunskap och förmedlad forskning

Forskning och kunskapsuppbyggnad vid museerna har bedrivits i nära koppling till samlingsarbete och publik verksamhet och utgjort ett led i att främja möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Forskning som fått stöd genom anslag 1:4 *Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet* har publicerats under året och bidragit till ny kunskap, bl.a. med inriktning på kulturföremål från krigs- och konfliktzoner, kulturarv och migration samt samlingsvård. Museernas forskning har bedrivits i samverkan med andra nationella och internationella institutioner och i hög grad med stöd av extern finansiering. Samlingar och arkiv har nyttjats av forskare och studenter. Genom bl.a. symposier och föreläsningar har resultaten och nya kunskaper förmedlats till såväl andra forskare som till en bredare krets av aktörer. Naturhistoriska riksmuseet har en särställning där forskning utgör en stor del av verksamheten och där antalet publiceringar i vetenskapliga publikationer uppgick till 248, en ökning med 20 publiceringar jämfört med 2018.

Utvecklat internationellt utbyte och samarbete

Flertalet centrala museer har under året utvecklat de internationella kontakterna i enlighet med det kulturpolitiska målet. Det har skett genom bl.a. internationella nätverk, låneverksamhet, besök och delegationer av forskare och museirepresentanter samt samarbeten inom utställningsverksamheterna. Som exempel kan nämnas Stiftelsen Tekniska museets samarbete med Dansk Teknisk museum i Helsingör och Teknisk museum Oslo kring Tingens metod och Framtidens tekniska museum samt Venedigbiennalen där Moderna museet tillsammans med norska och finska samarbetspartners ansvarade för den nordiska paviljongen. Även Riksantikvarieämbetets arbete med standard för skadedjurskontroll för samlingar har skett i internationell samverkan. Kunskaper och kompetenser vid institutionerna har ökat och expertisen i det internationella arbetet har stärkts, t.ex. i arbete med indikatorer för att kunna följa miljötillståndet i havet där Naturhistoriska riksmuseet medverkat. För att underlätta för svenska museer att låna in kulturföremål från utlandet och möjliggöra fler inlån beslutade regeringen i september 2019 att tillsätta en särskild utredare som ska analysera och föreslå hur ett skydd mot processuella åtgärder för inlånade utländska kulturföremål ska utformas (dir. 2019:61).

11.4 Analys och slutsatser

Den sammantagna bedömningen är att resultaten bidragit positivt till det kulturpolitiska målet. Besöksutvecklingen och tillgänglighetsarbete i publik verksamhet visar bl.a. på ett ökat antal besökare, en utvecklad tillgänglighet både digitalt och fysiskt till verksamhet och samlingar samt fortsatt prioriterat arbete med barn och unga. Detta främjar målet att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet, allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Regeringen konstaterar dock att coronapandemin påverkar museernas besökarantal kraftigt negativt under 2020 och att effekterna troligen kommer att påverka museernas verksamhet under kommande år. Museernas forskning och samarbete har utvecklats med resultat att ny kunskap uppstått och spridits. Detta bedöms ha bidragit positivt till målet att främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas samt att främja allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning. Regeringen bedömer även att målet att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan har gynnats genom ett utvecklat internationellt samarbete, bl.a. avseende utlåning och i medverkan vid utveckling av kunskap och metoder. Regeringen bedömer dock att när det gäller samlingarnas tillstånd och förutsättningar för bevarande så utgör eftersläpningen i digitaliseringen av samlingarna en kritisk faktor. Detta påverkar dels spårbarheten och därmed möjligheterna att minska riskerna för stöld och förlust, dels förutsättningarna för samlingarna att bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad. Sammantaget främjar detta inte på bästa sätt målet om ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas samt allas möjlighet till bildning.

11.5 Politikens inriktning

Utveckling av museiverksamhet

Landets museer är en stor resurs för bildning, kunskap och konstnärliga upplevelser och de statliga museernas verksamhet möjliggör att fler kan ta del av det gemensamma kulturarvet. Museerna har i uppgift att aktivt förvalta sina samlingar, bl.a. för att främja målet om ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Regeringen föreslår att Moderna museet tillförs medel i syfte att öka statens förvärv av konst år 2021. Satsningen bedöms stärka konstnärernas villkor och infrastruktur genom bl.a. fler arbetstillfällen. Även anslag 4:2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* tillförs medel, se avsnitt 7.5. Botanhusets upprustning vid Naturhistoriska riksmuseet har

varit föremål för en omfattande och flerårig projektering. Regeringen föreslår att Naturhistoriska riksmuseet tillförs medel 2021 och 2022, bl.a. i ett samlingsförvarande syfte medan renoveringen fullföljs. Mot bakgrund av bl.a. regeringens minoritetspolitiska strategi föreslår regeringen att Judiska museet tillförs medel fr.o.m. år 2021. Syftet är att stärka Judiska museets arbete med att tillgängliggöra och sprida kunskap om judisk kultur.

Ett museum om Förintelsen

Regeringen avser att inrätta ett nytt museum för att bevara och föra vidare minnet av Förintelsen. Med utgångspunkt i de förslag som lämnats i betänkandet Sveriges museum om Förintelsen (SOU 2020:21) samt de synpunkter avseende förslagen om museets uppdrag, organisationsform och lokalbehov som lämnats av remissinstanserna kommer regeringen ta ställning till hur ett inrättande kan ske. I avvaktan på regeringens ställningstagande beräknas att medel tillförs Forum för levande historia under 2021 för uppdrag avseende förberedande verksamhet kopplat till ett inrättande.

Politik för gestaltad livsmiljö

I propositionen Politik för gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110) pekades Form/Design Center i Malmö ut som en viktig regional mötesplats med betydelse också utanför den regionala kontexten för utvecklandet av politiken. Regeringen föreslår att Form/Design Center bör tillföras medel fr.o.m. 2021 för att fortsatt ges förutsättningar att utveckla och implementera designperspektiven inom ramen för politiken för gestaltad livsmiljö.

11.6 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen gör i revisionsberättelsen avseende Nationalmuseums årsredovisning för 2019 en reservation. Myndigheten har under ett stort antal dagar under året överskridit den av regeringen beslutade räntekontokrediten. Överskridandet har som mest uppgått till 14,3 miljoner kronor. Frågan följdes upp vid den årliga myndighetsdialogen. Nationalmuseum har också i regleringsbrevet för 2020 fått ett särskilt uppdrag avseende betryggande styrning och kontroll. Myndigheten ska vidta åtgärder för att säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll, med syfte att förbättra den finansiella kontrollen och redovisningen. Arbetet ska även bidra till att myndigheten har en ändamålsenlig återrapporering till regeringen. Nationalmuseum ska anlita Ekonomistyrningsverket för att få stöd i sitt arbete. Avstämning ska ske med Regeringskansliet (Kulturdepartementet) under arbetets gång. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Kulturdepartementet) senast den 15 september 2020.

11.7 Budgetförslag

11.7.1 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tabell 11.2 Anslagsutveckling 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

2019	Utfall	1 344 135	Anslagssparande	-13 832
2020	Anslag	1 504 035 ¹	Utgiftsprognos	1 495 689
2021	Förslag	1 400 991		
2022	Beräknat	1 383 381 ²		
2023	Beräknat	1 300 932 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 375 991 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 280 597 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för förvaltningsutgifter för följande centrala museer som är myndigheter: Statens historiska museer, Nationalmuseum, Naturhistoriska riksmuseet, Statens museer för världskultur, Statens maritima och transporthistoriska museer, Statens centrum för arkitektur och design, Statens försvarshistoriska museer och Moderna museet. Anslaget får även användas av nämnda myndigheter för utgifter för statsbidrag till ändamål inom museiområdet. Vidare får anslaget användas för utgifter vid avvecklingen av myndigheten Livrustkammaren och Skoklosters slott med Stiftelsen Hallwylska museet.

Tabell 11.3 Sammanställning över medelstilleddning till Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

Myndighet	2020 ¹	2021 ²
Statens historiska museer	182 033	168 354
Nationalmuseum	260 507	247 898
Naturhistoriska riksmuseet	199 760	194 499
Statens museer för världskultur	194 305	197 162
Statens maritima och transporthistoriska museer	308 947	196 580
Statens centrum för arkitektur och design	60 819	62 025
Statens försvarshistoriska museer	125 434	135 462
Moderna museet	172 230	199 011
Summa	1 504 035	1 400 991

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Fördelningen av medel 2021 är preliminär.

Regeringens överväganden

Tabell 11.4 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 8:1 Centrala museer: Myndigheter

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 347 035	1 347 035	1 347 035
Pris- och löneomräkning ²	35 855	43 281	57 815
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	18 101	-6 936	-103 918
varav BP21 ³	25 130	130	-2 870
- Generell besparing i statsförvaltningen	-2 870	-2 870	-2 870
- Ökat förvärv av konst	25 000		
- Upprustning Botanhuset	3 000	3 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 400 991	1 383 381	1 300 932

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor 2021 för att öka Moderna museets förvärv av konst. Vidare ökas anslaget med 3 000 000 kronor årligen 2021 och 2022 för kostnader kopplade till renoveringen av Botanhuset vid Naturhistoriska riksmuseet. Vidare minskas anslaget med 2 870 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 7 029 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringen föreslår att 1 400 991 000 kronor anvisas under anslaget 8:1 *Centrala museer: Myndigheter* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 383 381 000 kronor respektive 1 300 932 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 11.5 Sammanställning över avgiftsintäkterna till 8:1 Centrala museer: Myndigheter**

Tusental kronor		
Myndighet	2018	2019
Statens historiska museer ¹	26 356	20 709
Nationalmuseum	19 863	42 303
Naturhistoriska riksmuseet ²	34 017	37 720
Statens museer för världskultur	13 471	14 548
Statens maritima och transporthistoriska museer ³	34 835	37 349
Statens centrum för arkitektur och design	1 539	3 280
Statens försvarshistoriska museer	13 400	14 808
Moderna museet	37 502	39 095
Summa	180 983	209 812

Anm.: I myndigheternas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning, ev. sponsring och lokaluthyrning m.m.

¹ Intäkterna för Arkeologisk uppdragsverksamhet redovisas separat i tabell 11.6.

² Intäkterna för Cosmonovas verksamhet redovisas separat i tabell 11.7.

³ Intäkterna för Vasamuseets verksamhet redovisas separat i tabell 11.8.

Inom den arkeologiska uppdragsverksamheten pågår ett strategiskt utvecklingsarbete för att uppnå en ekonomi som på längre sikt är i balans. Under fyra av de fem år som verksamheten har bedrivits inom Statens historiska museer har verksamheten uppvisat ett positivt resultat. Regeringen noterar det ackumulerade underskottet i den arkeologiska uppdragsverksamheten och följer myndighetens arbete med detta.

Tabell 11.6 Arkeologisk uppdragsverksamhet

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	135 122	130 272	4 850	-47 675
Prognos 2020	125 100	126 653	-1 553	-49 228
Budget 2021	124 916	127 312	-2 936	-51 624

Källa: Statens historiska museer.

Tabell 11.7 Uppdragsverksamhet Cosmonova

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	18 933	16 629	2 304	1 879
Prognos 2020 ¹	11 842	13 185	-1 343	536
Budget 2021	17 000	17 000	0	536

¹ Beslut om ändringar i statens budget för uppdragsverksamheten genom anslag redovisas i tabellen.

Källa: Naturhistoriska riksmuseet.

Tabell 11.8 Uppdragsverksamhet Vasamuseet

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2019	173 860	165 178	8 682	8 350
Prognos 2020 ¹	134 946	139 208	-4 262	4 088
Budget 2021	78 429	132 669	-54 240	-50 152

¹ Beslut om ändringar i statens budget för uppdragsverksamheten genom anslag redovisas i tabellen.

Källa: Statens maritima och transporthistoriska museer.

11.7.2 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tabell 11.9 Anslagsutveckling 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

2019	Utfall	262 694	Anslagssparande	
2020	Anslag	380 714 ¹	Utgiftsprognos	380 714
2021	Förslag	268 714		
2022	Beräknat	268 714		
2023	Beräknat	268 714		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till följande centrala museer som är stiftelser: Nordiska museet, Skansen, Tekniska museet och Arbetets museum.

Tabell 11.10 Sammanställning över medelstildelning till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2020 ¹	2021 ²
Stiftelsen Nordiska museet	148 729	123 229
Stiftelsen Skansen	135 386	76 386
Stiftelsen Tekniska museet	75 192	50 192
Stiftelsen Arbetets museum	21 407	18 907
Summa	380 714	268 714

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Medelstildelningen för 2021 är preliminär.

Avgiftsintäkter för de centrala museer som är stiftelser uppgick 2019 till ca 292 miljoner kronor.

Tabell 11.11 Sammanställning över avgiftsintäkter till Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2018	2019
Stiftelsen Nordiska museet	45 858	52 078
Stiftelsen Skansen	162 866	180 420
Stiftelsen Tekniska museet	42 460	56 322
Stiftelsen Arbetets museum	3 904	4 165
Summa	255 088	292 985

Anm.: I stiftelsernas avgiftsintäkter ingår bl.a. entré- och visningsintäkter samt intäkter av försäljning och lokaluthyrning m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 11.12 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 8:2 Centrala museer: Stiftelser

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	268 714	268 714	268 714
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	268 714	268 714	268 714

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 268 714 000 kronor anvisas under anslaget 8:2 *Centrala museer: Stiftelser* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 268 714 000 kronor respektive 268 714 000 kronor.

Lån till Nordiska museet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2021 besluta att Stiftelsen Nordiska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i tillgänglighetsanpassning av huvudbyggnaden som uppgår till högst 52 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: De basutställningar som utgör Stiftelsen Nordiska museets huvudattraktion har länge påvisat infrastrukturella problem, där miljöerna bl.a. behöver tillgänglighetsanpassas för besöksgrupper med särskilda behov. Museet har även ett behov av ett förbättrat indraget skalskydd för att stärka samlingarnas säkerhet. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2021 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 52 000 000 kronor för investeringar i museets byggnad.

Lån till Tekniska museet

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2021 besluta att Stiftelsen Tekniska museet får ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i huvudbyggnadens tak som uppgår till högst 30 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelsen Tekniska museets huvudbyggnads tak har omfattande renoveringsbehov både exteriört och interiört. Om bristerna inte åtgärdas så riskerar museet att behöva stänga vilket skulle innebära negativa konsekvenser för museets verksamhet och ekonomi. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2021 besluta om en låneram i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 30 000 000 kronor för investeringar i huvudbyggnadens tak.

11.7.3 8:3 Bidrag till vissa museer

Tabell 11.13 Anslagsutveckling 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

2019	Utfall	75 519	Anslagssparande	
2020	Anslag	106 919 ¹	Utgiftsprognos	106 919
2021	Förslag	71 019		
2022	Beräknat	71 018		
2023	Beräknat	71 018		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till museer och liknande institutioner.

Tabell 11.14 Sammanställning över medelstillelning för Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2020 ¹	2021 ²
Stiftelsen Dansmuseifonden för Dansmuseet	11 626	10 454
Sveriges Fängelsemuseum	2 023	1 500
Stiftelsen Carl och Olga Milles Lidingöhem	10 597	4 189
Stiftelsen Thielska galleriet	8 260	6 144
Stiftelsen Föremålsvården i Kiruna	15 025	15 025
Nobelprismuseet	12 952	4 952
Föreningen Svensk Form	4 963	4 713
Röhsska museet	752	502
Riksförbundet Sveriges museer	1 750	1 500
Stiftelsen Strindbergsmuseet	1 085	581
Stiftelsen Judiska museet i Stockholm	4 192	3 602
Bildmuseet	993	743
Zornsamlingarna	1 504	204
Stiftelsen Prins Eugens Waldemarsudde	19 761	12 410
Åtte, Svenskt fjäll- och samemuseum	3 005	1 500
Form/Design Center	3 431	3 000
Rörelsernas museum	5 000	
Summa	106 919	71 019

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Medelstillelningen för 2021 är preliminär.

Den statliga finansieringen av Rörelsernas museum med 5 000 000 kronor upphör fr.o.m. 2021 efter att museet under en tid har varit en försöksverksamhet. Form/Design Center tilldelas 3 000 000 kronor och Judiska museet 3 602 000 kronor fr.o.m. 2021.

Regeringens överväganden

Tabell 11.15 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 8:3 Bidrag till vissa museer

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	75 519	75 519	75 519
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-4 500	-4 500	-4 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt		-1	-1
Förslag/beräknat anslag	71 019	71 018	71 018

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 4 500 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att en tillfällig förstärkning av anslaget upphör.

Regeringen föreslår att 71 019 000 kronor anvisas under anslaget 8:3 *Bidrag till vissa museer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 71 018 000 kronor respektive 71 018 000 kronor.

11.7.4 8:4 Forum för levande historia

Tabell 11.16 Anslagsutveckling 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

2019	Utfall	46 046	Anslagssparande	629
2020	Anslag	49 301 ¹	Utgiftsprognos	49 422
2021	Förslag	59 785		
2022	Beräknat	50 093 ²		
2023	Beräknat	50 635 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 49 785 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 49 785 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Forum för levande historias förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för såväl prissumma som omkostnader för prisutdelning, avseende ett pris för humanitära och demokratifrämjande insatser. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till den fond som inrättats av Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance, fr.o.m. 2013 benämnt International Holocaust Remembrance Alliance.

Regeringens överväganden

Tabell 11.17 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 8:4 Forum för levande historia

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	49 301	49 301	49 301
Pris- och löneomräkning ²	654	963	1 507
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	9 830	-171	-173
- Generell besparing i statsförvaltningen	-170	-170	-170
- Förintelsemuseum	10 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	59 785	50 093	50 635

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 10 000 000 kronor 2021 för uppdrag avseende förberedande verksamhet kopplat till inrättandet av ett nytt museum om Förintelsen. Anslaget minskas med 170 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 59 785 000 kronor anvisas under anslaget 8:4 *Forum för levande historia* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 50 093 000 kronor respektive 50 635 000 kronor.

11.7.5 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tabell 11.18 Anslagsutveckling 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål

Tusental kronor

År	Utfall	Anslagssparande	200
2019			
2020	Anslag	80 ¹ Utgiftsprognos	80
2021	Förslag	80	
2022	Beräknat	80	
2023	Beräknat	80	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för utställningsgarantier. Anslaget får även användas för utgifter för inköp av kulturföremål som har sådant konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de införlivas med offentliga samlingar.

Regeringens överväganden**Tabell 11.19 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 8:5 Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål**

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	80	80	80
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	80	80	80

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 80 000 kronor anvisas under anslaget 8:5 *Statliga utställningsgarantier och inköp av vissa kulturföremål* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 80 000 kronor respektive 80 000 kronor.

12 Trossamfund

12.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat trossamfundspolitiken.

12.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet av trossamfundspolitiken baseras på uppgifter om:

- antalet församlingar och antalet medlemmar som får statligt stöd,
- insatser för att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet.

12.3 Resultatredovisning

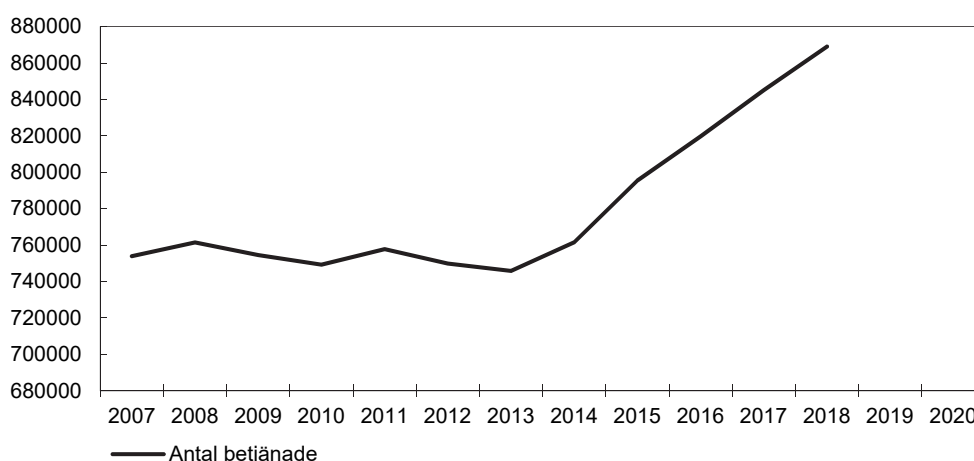
Det statliga stödet når allt fler församlingar och medlemmar

Den 1 januari 2020 var 23 trossamfund och samverkansorgan statsbidragsberättigade enligt lagen (1999:932) om stöd till trossamfund och förordningen (1999:974) om statsbidrag till trossamfund. Under 2019 tillkom trossamfundet Jehovas vittnen.

Enligt statistik från Myndigheten för stöd till trossamfund (SST) fanns den 31 december 2018 totalt 869 009 betjänade personer inom de statsbidragsberättigade trossamfunden, en ökning med drygt 21 000 jämfört med 2017. Som visas i diagram 1.1 har andelen betjänade ökat kraftigt sedan 2014. De fem största statsbidragsberättigade trossamfunden var liksom året innan Romersk-katolska kyrkan, Ekuemeniakyrkan, Pingströrelsen, Evangeliska Frikyrkan och Sveriges muslimska förbund.

Diagram 12.1 Antalet betjänade hos de statsbidragsberättigade trossamfunden

Antalet betjänade

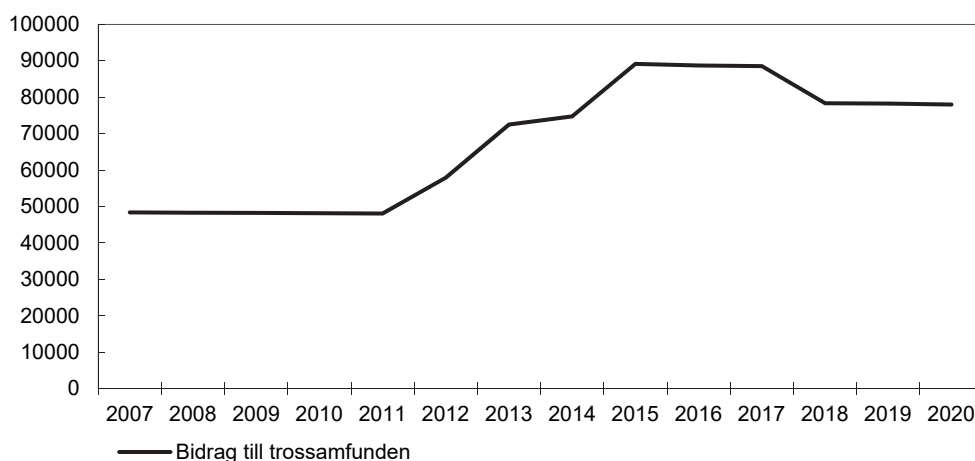

Källa: SST:s Budgetanslag

Från anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* utgick 2019 drygt 78 miljoner kronor som statligt bidrag till trossamfunden, vilket i princip motsvarade nivån från året innan.

Diagram 12.2 Utgiftsutveckling – anslaget 9:2 stöd till trossamfund

Tusen kronor

Klicka här för att ange anmärkning eller radera platshållaren.

Källa: Regeringen.

Huvuddelen av stödet för 2019, drygt 55 miljoner kronor, fördelades liksom tidigare år till trossamfunden i form av organisationsbidrag vilket kom 951 lokala församlingar till del. Stödet motsvarar ett bidrag på drygt 70 kronor per betjänad person.

Resterande del av stödet fördelades i form av verksamhetsbidrag respektive projektbidrag till trossamfunden.

Statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder

En grundläggande förutsättning för att trossamfunden ska kunna bedriva en religiös verksamhet är att de som deltar i samfundens verksamhet känner sig trygga.

Nivån på det stöd som fördelas enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället ökade från 22 miljoner kronor 2018 till 32 miljoner kronor 2019 i enlighet med riksdagens beslut (bet 2018/19:KrU1). Förordningen riktar sig både mot trossamfund och mot andra organisationer som uppfyller förordningens krav.

Kammarkollegiet beviljade 2019 ansökningar för 8 898 039 kronor. Huvuddelen gick till de olika trossamfunden, framför allt flera olika judiska församlingar, och därutöver bl.a. även till ett antal organisationer med band till den judiska minoriteten (dnr Ku2020/00778/CSM).

12.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av bl.a. stöd till trossamfund bidrar till att uppfylla målet för politikområdet genom att skapa förutsättningar för trossamfundens religiösa verksamhet. Trossamfund som har en tydlig förankring i det svenska samhället och som har fungerande administrativa rutiner kan inte bara bedriva religiös verksamhet utan även vara en del av samhällets krisberedskap. SST:s arbete med bl.a. utbildningar riktade till företrädare för trossamfunden har bidragit till detta. Regeringen bedömer vidare att statsbidraget för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället är fortsatt betydelsefullt även om tillgängliga medel inte fördelades fullt ut under 2019.

Regeringen ser en utmaning när det gäller att stödet måste upplevas legitimt både från samhället i stort men även av trossamfunden själva. Det är därför viktigt med en väl

fungerande tillsyn och uppföljning så att trossamfund och församlingar som inte lever upp till de grundläggande värderingar som anges i regeringsformen inte får bidrag. Stödet bör också vara på en sådan nivå räknat i kronor att det fungerar som ett incitament för samfunden att vara kvar inom systemet och därmed ta del av de utbildningar och insatser som SST erbjuder de statsbidragsberättigade trossamfunden.

12.5 Politikens inriktning

Insatser inom politikområdet syftar till att bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktig religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg.

Regeringen avser att under mandatperioden återkomma med förslag om en lag om stöd till trossamfund. En central del av förslaget är ett förtydligt demokrativillkor.

Regeringen anser att det behövs insatser för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin för de statsbidragsberättigade trossamfunden och föreslår därför att medel tillförs stödet till trossamfund. Insatser behövs även för att mildra sådana konsekvenser för Svenska kyrkan (utg.omr. 17, avsnitt 16). Konsekvenserna handlar bl.a. om att intäkterna påverkas till följd av att verksamhet anpassas till den rådande situationen.

12.6 Budgetförslag

12.6.1 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tabell 12.1 Anslagsutveckling 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusental kronor

2019	Utfall	12 463	Anslagssparande	-5
2020	Anslag	13 085 ¹	Utgiftsprognos	12 952
2021	Förslag	13 212		
2022	Beräknat	13 309 ²		
2023	Beräknat	13 457³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 13 213 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 13 212 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för stöd till trossamfunds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 12.2 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 9:1 Myndigheten för stöd till trossamfund

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	13 085	13 085	13 085
Pris- och löneomräkning ²	187	284	433
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-60	-60	-61
varav BP21 ³	-60	-60	-60
- Generell besparing i statsförvaltningen	-60	-60	-60
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	13 212	13 309	13 457

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 60 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 13 212 000 kronor anvisas under anslaget 9:1 *Myndigheten för stöd till trossamfund* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 13 309 000 kronor respektive 13 457 000 kronor.

12.6.2 9:2 Stöd till trossamfund

Tabell 12.3 Anslagsutveckling 9:2 Stöd till trossamfund

Tusental kronor

2019	Utfall	81 886	Anslagssparande	360
2020	Anslag	106 919 ¹	Utgiftsprognos	105 831
2021	Förslag	106 919		
2022	Beräknat	81 919		
2023	Beräknat	81 919		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till trossamfund. Anslaget får användas för utgifter för Skatteverkets avgiftshjälp.

Kompletterande information

I förordningen (1999:974) finns bestämmelser om statsbidrag till trossamfund.

Regeringens överväganden**Tabell 12.4 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 9:2 Stöd till trossamfund**

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	81 919	81 919	81 919
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	25 000		
varav BP21	25 000		
- Tillfälligt stöd till trossamfund	25 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	106 919	81 919	81 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor för 2021 för att förstärka bidraget till de statsbidragsberättigade trossamfunden.

Regeringen föreslår att 106 919 000 kronor anvisas under anslaget 9:2 *Stöd till trossamfund* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 81 919 000 kronor respektive 81 919 000 kronor.

13 Film

13.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen har beslutat för den nationella kulturpolitiken och för filmpolitiken.

13.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom film utgår från

- hur bidrag har fördelats med avseende på stöd till utveckling och produktion av svensk film,
- insatser för att sprida och visa svensk film i hela Sverige och internationellt,
- storleken på utbudet av svensk och utländsk film i olika visningsfönster,
- publiksiffror för film i olika visningsfönster, och
- antalet filmer ur det svenska filmarvet som har digitaliserats och gjorts tillgängliga genom t.ex. visningar i Sverige och utomlands.

Som en följd av den översyn som gjorts av resultattexterna har ett förtydligande gjorts av resultatindikatorerna gällande storleken på utbudet av svensk och utländsk film i olika visningsfönster samt publiksiffror för film i olika visningsfönster.

Bedömningen görs vidare utifrån resultat relaterade till relevanta bedömningsgrunder gemensamma för kulturområdet (se avsnitt 3.6). Som grund för bedömningen ligger redovisningar och publikationer från Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet), Konstnärnsnämnden, Statens kulturråd och Myndigheten för kulturanalys.

13.3 Resultatredovisning

Bidrag till utveckling och produktion för ny svensk film

Tabell 13.1 Nyckeltal för stöd till svensk filmproduktion (lång spelfilm)

	2015	2016	2017	2018	2019
Beviljade ansökningar (totalt antal)	19 (285)	17 (325)	17 (385)	20 (370)	18 (473)
Andel, procent	7	5	4	5	4
Andel stöd av total budget (procent)	40,6	31,8	28,7	32,9	26,6
Genomsnitt budget (mnkr)	18,7	30,1	25,7	27,6	29,2
Debuterande regissörer (procent)	47	35	47	20	50

Källa: Filminstitutet.

Behovet av statliga bidrag till utveckling och produktion av ny svensk film är stort och konkurrensen bland ansökningarna ökar. Filmbranschens affärsmodeller genomgår stora förändringar och stöden till utveckling och produktion är betydelsefulla, inte minst för att söka kompletterande finansiering eller för att stärka nya talanger.

Filminstitutet har genomfört förändringar i dialog med berörda aktörer för att stöden löpande ska kunna anpassas och motsvara behoven. Exempelvis är regionala aktörer nära involverade i talangutvecklingsarbetet. Under 2019 infördes ett nytt efterhandsstöd, baserat på kvalitetsresultat och riktat till manusförfattare, regissörer och producenter, med syftet att skapa kontinuitet i utvecklingen av nya projekt. En särskild satsning på nyutexaminerade regissörer gjordes också under året.

Filminstitutets utveckling av verktyg för att följa upp svensk films framgångar fortsätter, genom att mäta en kombination av festivalframgångar, recensioner och publika framgångar. Under den period som mätningar gjorts håller svensk film en jämn kvalitet med kvalitetspoäng runt 3,6 av 7 för filmer med konsulentstöd.

Utöver Filminstitutets stöd fördelade Konstnärsnämnden under 2019 ca 12 miljoner kronor (13,2 miljoner kronor under 2018) till personer verksamma inom filmområdet i form av bl.a. arbetsstipendier, resebidrag och projektbidrag.

Spridning och visning av film i hela landet

Hård konkurrens för svensk film i olika visningsfönster

Tabell 13.2 Svensk film på biograf

Långfilm (lång spelfilm och lång dokumentärfilm)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal premiärer svensk film	42	38	42	49	47	46	45	50	51	51
Antal premiärer totalt	238	240	219	249	248	273	307	286	284	293
Antal besök svensk film (miljoner)	3,3	3,2	3,9	4,1	4,1	3,4	2,7	2,9	3,1	2,1
Antal besök totalt (miljoner)	15,8	16,4	17,9	16,6	16,3	17,0	17,8	16,9	16,4	15,9
Svensk marknadsandel (procent)	20,8	19,8	21,9	24,8	25,1	20,0	15,1	17,2	18,7	13,2

Källa: Filminstitutet.

Tillgänglighet är en av bedömningsgrunderna för måluppfyllelse på kulturområdet. Myndigheten för kulturanalys visade i en analys (underlag från 2016) att den fysiska tillgången på biografier är stor. Drygt 90 procent av alla vuxna i Sverige nådde minst en biograf inom 15 minuters färd med bil, 99 procent om tiden inom en halvtimme. Det totala antalet biobesök är stabilt över åren, medelvärdet över tio år är 16,7 miljoner besök. Filmtittande totalt i alla olika visningsfönster är en av de vanligaste kulturaktiviteterna enligt kulturvaneundersökningarna från SOM-institutet och Myndigheten för kulturanalys.

Utvecklingen när det gäller tillgänglighet i utbudet av film är mer varierande. Orsakerna till nedgången för antal besök på och marknadsandel för svensk film på bio är komplexa, men det pågår en liknande utveckling gällande inhemska produktioner i andra länder. Ökad konkurrens i utbudet från utländsk film på biograf, men framför allt på de snabbt växande strömningstjänsterna, pekas ut som en faktor. Ändrade tittarvanor, framför allt hos den unga publiken, verkar slå hårt mot den svenska filmen, särskilt på biograf. Under 2019 fanns inte heller några stora svenska publiksuccéer. De mest sedda filmerna nådde bara strax över 200 000 besök, jämfört med 2018 års toppfilm som hade dubbelt så många. I tv-fönstret, både linjär tv och play-tjänster, har svensk film fortfarande en stor publik. För strömningstjänsterna visar en

studie att svensk film står för en låg andel av utbudet, ca 10 procent, men däremot utgör 23 procent av de 200 mest besökta filmerna.

Utbudet av film i hela landet kan även mätas i hur de filmer som fått lanseringsstöd har spridits. Under perioden juli 2018 till juni 2019 visades minst en sådan film i 263 av totalt 290 kommuner, vilket är på samma nivå som föregående period. Utbudet av utländsk film på biograf (mätt i vilka filmer som fått lanseringsstöd) domineras stort av europeisk och nordamerikansk film.

Inom ramen för Filminstitutets pågående översyn av stöden till distribution och visning genomfördes en analys av biografernas situation efter höjningen av mervärdes-skatten 2017. Analysen visar att antalet biografier inte, som befarades, minskade kraftigt utan tvärtom ökade. Biljettpriserna höjdes med i genomsnitt 10 kronor under den undersökta perioden. Biografier med liten verksamhet, ofta på mindre och medelstora orter, verkar ha påverkats mest av förändringen och har fortsatt små ekonomiska marginaler, men är också den grupp som prioriteras när det gäller bidrag. Totalt fördelades drygt 39 miljoner kronor i stöd till enskilda biografägare under 2019 (drygt 41 miljoner kronor 2018) och 69 procent gick till biografier på orter med maximalt 25 000 invånare.

Den särskilda satsningen för att stärka spridning och visning i hela landet avslutades 2019 och medlen finns nu inom ordinarie medelstillsättning. Den fyraåriga satsningen bidrog till att över 650 ansökningar om stöd till utveckling av biografverksamhet beviljades. Andra aktörer som sprider och visar film i hela landet, t.ex. festivaler och visningsorganisationer, tilldelades sammanlagt 34 miljoner kronor.

Film i hela landet genom kultursamverkansmodellen

Även inom kultursamverkansmodellen bidrar statliga medel till filmkulturell verksamhet, t.ex. verksamhet för barn och unga, talangutveckling och fortbildning. Under 2019 utgjorde det statliga bidraget totalt ca 17,6 miljoner, vilket är i nivå med 2018. Myndigheten för kulturanalys lämnade i april 2020 en rapport om filmområdets roll och utveckling i kultursamverkansmodellen, Främjas filmen (se avsnitt 4, Kulturområdesövergripande verksamhet).

Ökad tillgänglighet genom syntolkning

Sammanlagt gjordes 31 filmer tillgängliga under 2019 för biografvisning genom syntolkning och uppläst textremsa. Motsvarande uppgifter för 2018 var 35 filmer och för 2017 24 filmer. Jämfört med antalet premiärfilmer på biograf är antalet fortfarande lågt. Särskilt svårt är det att få möjlighet att tillgängliggöra utländska storfilmer. Denna brist i utbudet kan delvis förklara att antalet nedladdningar av ljudspår till mobilen vid biografvisningar har minskat.

Insatser för att stärka upphovsrätten och skapa bättre förutsättningar för svensk filmbransch

För att stävja olovligt tillgängliggörande av bl.a. film och skapa ännu bättre förutsättningar för det kreativa och innovativa näringslivet har straffen för de allvarligaste fallen av immaterialrättsintrång skärpts under 2020, efter förslag från regeringen (prop. 2019/20:149). Därtill har Patent- och registreringsverket slutredovisat ett regeringsuppdrag som bl.a. haft samma syfte. Myndigheten kommer att fortsätta arbetet inom ramen för sin ordinarie verksamhet. (Se även avsnitt 8, Kulturskaparnas villkor, samt utg.omr. 24 Näringsliv, avsnitt 3.7 Immaterialrätt).

Allt enklare att ta del av det svenska filmmarvet

Totalt har 517 filmer ur det svenska filmmarvet digitaliserats sedan 2014 (se tabell 13.3). Från och med 2019 har den särskilda statliga satsningen på digitalisering övergått till att vara en del av den ordinarie verksamheten. Den tryggade finansieringen gör att arbetet med att digitalisera filmer och att göra dem tillgängliga för allmänheten fortsätter i jämn takt. Efter Bergmanjubileet 2018 har antalet visningar på biograf återgått till en mer normal nivå. Även Sveriges Televisions och TV4:s kanaler är viktiga visningsfönster för filmmarvet.

Tabell 13.3 Digitalisering och tillgängliggörande av filmmarvet

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Digitaliserade filmer	62	79	106	88	94	88
Visningar på svensk biograf (Filminstitutets distribution)	-	65	116	269	1 473	311
Tillgänglighet vod/bluray/dvd (procent) ¹	-	-	-	56	67	71

¹ Siffror ej tillgängliga för åren 2014–2016.

Källa: Filminstitutet.

Fortsatta internationella framgångar för svensk film

I motsats till nedgången på inhemska biografier fortsätter ny svensk film i olika genrer att visas i stor utsträckning på de viktigaste internationella festivalerna. Exporten av svensk film fortsätter att vara framgångsrik med en ökning av antalet långfilmer som såldes för internationell distribution till 41 (31 under 2018, 30 under 2017). Stödet för internationella distributörer att köpa rättigheter till svensk film inrättades hösten 2018 och har hittills väckt stort intresse. Distributörer från 21 länder har tagit del av stödet. Även det digitaliserade filmmarvet bidrog till att öka spridningen av svensk film utomlands genom visningar vid filmfestivaler, försäljning av rättigheter och utlåning.

Mer film till barn och unga

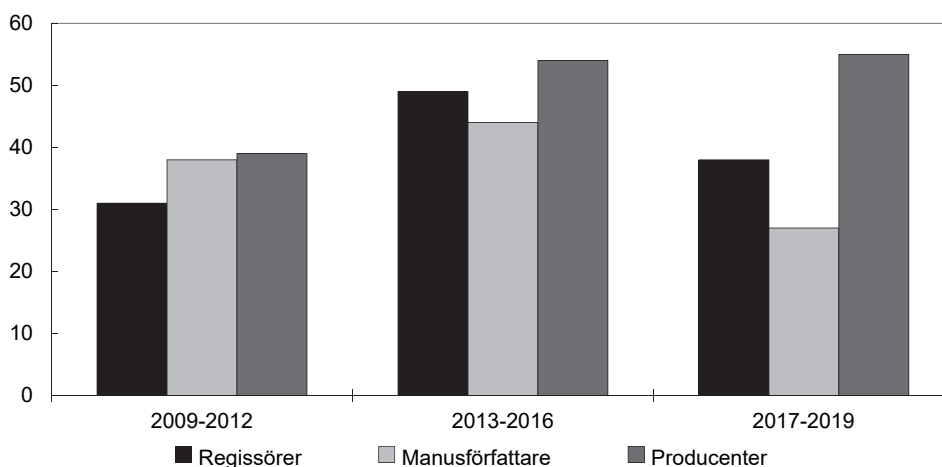
Under 2019 fick 14 barn- och ungdomsfilmer produktionsstöd, vilket är i nivå med antalet filmer under 2018 (15). För att främja barns och ungas egen filmkunnskap och möjlighet att skapa film behövs pedagoger, skolledare och andra berörda aktörer med filmpedagogisk kompetens i hela landet. Filminstitutet ordnade därför kompetensutvecklingsdagar tillsammans med regionala aktörer och samarbetade med Statens skolverk kring satsningen Läslyftet. Antalet ansökningar för stöd till filmkulturell verksamhet (t.ex. skolbio och filmkurser) från kommuner och kulturskolor var 87 stycken, vilket är betydligt fler än genomsnittet på 50 ansökningar för de senaste tre åren. Resultaten tyder på att den strategi som Filminstitutet antog 2017 för att öka fokus på målgruppen har haft effekt.

Jämställdhet och mångfald

Diagram 13.1 Jämställdhet 2009–2019 (andel kvinnor på nyckelpositioner)

I projekt som har fått produktionsstöd av konsulent för lång spelfilm

Procent

Källa: Filminstitutet.

Det begränsade antalet filmer som får stöd varje år gör att varje enskild person ger stor effekt på det totala utfallet. I diagram 13.1 visas därför utvecklingen under tre filmavtalsperioder samt den ännu inte avslutade perioden från 2017 till 2019 (2020 är slutår för Filminstitutets handlingsplan för jämställdhet, 50/50 2020). När det gäller tilldelningen av medel regisserades sju av tio högbudgetfilmer (över 27 miljoner kronor) av män. För andra delar av filmområdet är könsfördelningen dock jämnare, t.ex. inom kategorierna kortfilm och dokumentärfilm. Konstnärskommitténs stöd till personer verksamma inom filmområdet har länge varit nästintill jämnt fördelat mellan kvinnor och män, både sett till sökande och beviljade.

I arbetet med att motverka sexuella trakasserier och andra former av diskriminering på filmområdet har regeringen genomfört samtal med berörda aktörer (se vidare avsnitt 5). Filminstitutet fortsatte att anordna utbildningar för branschaktörer i arbetsmiljöfrågor. Även internationellt gav de svenska insatserna genomslag, bl.a. har det aktiva arbetet med statistik över jämställdheten i filmbranschen tagits vidare av andra länder samt av Europeiska Audiovisuella Observatoriet.

Filminstitutet har antagit en ny strategi för breddad representation, med utgångspunkt i diskrimineringslagstiftningen. En del av arbetet sker inom ramen för uppdraget att främja film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken, där bl.a. ett film-pedagogiskt material för att främja filmkunnskap har tagits fram (se även utg.omr. 1 avsnitt 12). En särskild satsning med fokus på unga, Glöd, syftar till att skapa intresse för minoritetsgruppernas berättelser och språk.

Ökat intresse för att diskutera filmens roll

Filmens roll i kultur- och samhällslivet lyfts bl.a. fram genom seminarier och kurser, både med aktörer på filmområdet och i bredare kretsar. Ett viktigt forum är Filmrumsseminarier, som i flera fall ägde rum utanför Stockholm och som även finns tillgängliga på Filminstitutets webbplats. De 17 Filmrummen besöktes av i genomsnitt drygt 100 besökare per möte, vilket är en ökning jämfört med 2018.

13.4 Analys och slutsatser

Regeringens samlade bedömning är att de statliga insatserna har bidragit till måluppfyllelsen inom filmpolitiken. Svensk film håller en jämn kvalitet utifrån de indikatorer som mäter bl.a. festivalframgångar och recensioner, och genomslaget internationellt är fortsatt stort. Även när det gäller arbetet med bevarande och tillgängliggörande av filmarvet, liksom insatser för att stärka barns och ungas kunskap om film, visar resultaten på en utveckling i positiv riktning.

När det gäller målet om spridning och visning av film i olika visningsformer i hela landet indikerar dock resultaten att ytterligare analys och insatser behövs, exempelvis angående utbudet av svensk film i olika visningsfönster och runt om i landet. Angående målet om jämställdhet på filmområdet råder fortfarande en obalans, bl.a. är det fortfarande oftast män som gör filmer med stor budget och filmer som förväntas ha en stor publikpotential.

13.5 Budgetförslag

13.5.1 10:1 Filmstöd

Tabell 13.4 Anslagsutveckling 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

2019	Utfall	562 144	Anslagssparande	
2020	Anslag	553 444 ¹	Utgiftsprognos	553 444
2021	Förslag	553 444		
2022	Beräknat	553 444		
2023	Beräknat	553 444		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till utveckling, produktion, visning och spridning av film samt till filmkulturell verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 13.5 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 10:1 Filmstöd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	553 444	553 444	553 444
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	553 444	553 444	553 444

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 553 444 000 kronor anvisas under anslaget 10:1 *Filmstöd* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 553 444 000 kronor respektive 553 444 000 kronor.

14 Medier

14.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen har beslutat för medieområdet.

14.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom medier utgår från

- spridningen av press- och mediestöd över landet fördelat på antal nyhetsmedier eller insatser,
- dagspressens ekonomiska resultat och övergripande utveckling,
- granskningsnämnden för radio och tv:s bedömning av om programföretagen i allmänhetens tjänst har uppfyllt sina public service-uppdrag,
- antalet taltidningar och prenumeranter samt kostnadsutveckling,
- antalet tillstånd respektive registrering av icke tillståndspliktig sändningsverksamhet gällande radio och tv,
- antalet ärenden i granskningsnämnden samt andelen fällande beslut, och
- insatser för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem mot skadlig mediepåverkan.

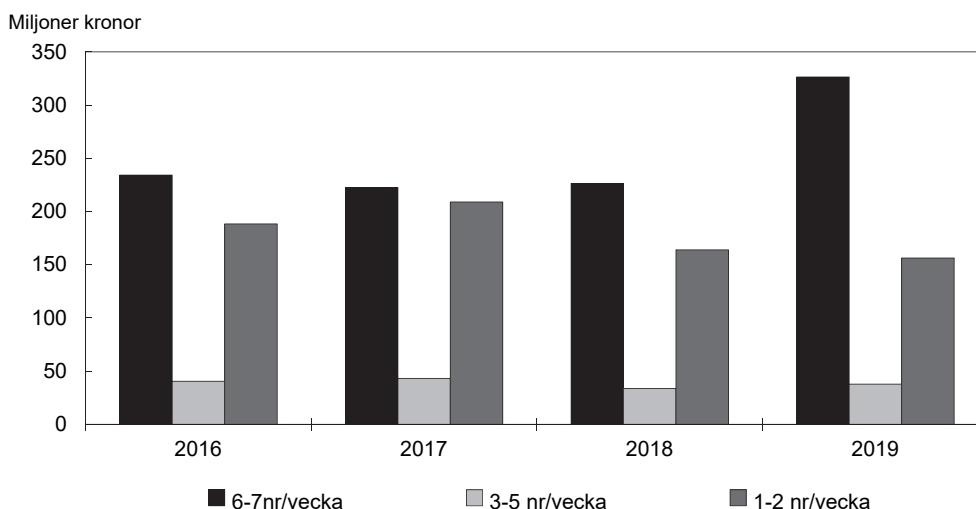
14.3 Resultatredovisning

Svår situation för dagspressen

Under 2019 betalades sammanlagt ca 643,8 miljoner kronor ut i press- och mediestöd. Det innebär en ökning med ca 31 procent jämfört med 2018 då 492 miljoner kronor betalades ut.

Utbetalningen av presstöd ökar

Presstöd består av driftsstöd och distributionsstöd och kan fördelas till dagstidningar. Under 2019 betalades 520,6 miljoner kronor i driftsstöd till 77 av totalt ca 140 dagstidningar, jämfört med 423,9 miljoner kronor till 73 tidningar året innan. Ökningen beror främst på att fyra dagstidningar, varav 3 högfrekventa, fått driftsstöd för första gången. Utvecklingen med att allt fler av de större dagstidningarna uppfyller kraven för driftsstöd till följd av fallande upplagor beräknas fortsätta. Utgivningsorten för de högfrekventa tidningarna med driftsstöd är spridda över 15 län.

Diagram 14.1 Utbetalat driftsstöd per tidningskategori 2016–2019

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning 2019.

Kostnaden för distributionsstödet ökade 2019 trots fortsatt sjunkande upplagor och att färre tidningar tog del av stödet. 2019 betalades 54,1 miljoner kronor ut i distributionsstöd till 127 tidningar, jämfört med 39 miljoner kronor till 129 tidningar föregående år. Anledningen till ökningen är att stödbeloppen höjdes med 50 procent under 2019. De geografiska förutsättningarna har en avgörande roll för den morgontidiga distributionen och det är främst gleset befolkade områden och områden med låg täckningsgrad som drabbas av att kostnaderna per exemplar i vissa fall blir så höga att de får delas ut med post istället. Det gäller bl.a. områden där avstånden är långa som i inlandet och landets nordligaste län, men även skärgårdsöar och vissa förorter.

Nytt mediestöd till nyhetsmedier med fokus på lokal journalistik och innovation

Ett nytt mediestöd till allmänna nyhetsmedier, oberoende av innehålls- eller spridningsform, trädde i kraft den 1 februari 2019. Mediestöd består av stöd för lokal journalistik i områden med svag bevakning och ett innovations- och utvecklingsstöd. Under 2019 fördelades cirka 63 miljoner kronor genom de nya stödformerna.

Lokal journalistik har fortsatt att minska till följd av dagstidningarnas sjunkande annonsintäkter. Ytterligare lokala dagstidningar lades ner 2019 men antalet kommuner som saknar en redaktion var ändå detsamma som föregående år, 46 stycken. Det är första gången sedan Institutet för mediestudier började mäta redaktioner med lokalbevakning 2015 som ökningen av redaktionslösa kommuner avstannat. Ett skäl är att ett par kommuner har fått ökad bevakning tack vare det nya mediestödet. Sammanlagt inkom 130 ansökningar från 34 företag, varav 64 ansökningar beviljades och 30,2 miljoner kronor delades ut till olika insatser för stärkt lokal journalistisk bevakning fördelat över 20 län av totalt 21.

Dagspressen är det mediaslag som har drabbats hårdast av den digitala omställningen. Det tidigare utvecklingsstödet till tryckta allmänna nyhetstidningar har ersatts av det utvidgade innovations- och utvecklingsstödet. Av 44 ansökningar beviljades 37 stöd, till 20 tidningar. Totalt beviljades 45,7 miljoner kronor varav 32,9 miljoner kronor betalades ut under 2019.

Sämsta ekonomiska resultatet någonsin för dagspressen

Dagspressen är den mediegren som drabbats hårdast av konkurrenssituationen på mediemarknaden. Under de senaste tio åren har dagspressen förlorat omkring en tredjedel av sina intäkter. Trots stark generell ekonomisk tillväxt i samhället hade sju av tio tidningsföretag negativ tillväxt under 2018, som var det sämsta året någonsin för dagspressen (Medieekonomi, Myndigheten för press, radio och tv och Nordicom, 2019). Tidningsföretagens försäljning sjönk med 6,1 procent och av landsortspressen går 14 av 19 företag med förlust. Däremot gick storstadstidningarna med vinst. De stödberättigade tidningarna redovisade för första gången ett bättre resultat än de tidningar som inte uppbär driftsstöd. Annonssintäkterna har minskat kraftigt under flera år, framför allt till följd av en växande global konkurrens från de största digitala aktörerna som Google och Facebook. Under 2018 sjönk annonseringen i dagspressen med 459 miljoner kronor eller omkring 12 procent. Situationen bedöms ha förvärrats ytterligare under 2019. Till följd av utbrottet av det nya coronaviruset uppskattar branschen att mellan 30 och 50 procent av annonsintäkterna försvinner 2020.

Något färre taltidningar och fler prenumeranter

För att stödja tillgänglighet till dagstidningar ansvarar Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) för att producera och distribuera taltidningar. Under 2019 utgavs totalt 125 dagstidningar som taltidningar, vilket är en minskning med fyra taltidningar sedan 2018. Minskningen beror på sammanslagningar och konkurser bland taltidningsföretagen. Taltidningarna täcker i det närmaste hela landet och de flesta av landets alla dagstidningar ges ut som taltidning.

Under 2019 ökade antalet personer som prenumererar på taltidningar med fyra procent och könsfördelningen mellan prenumeranterna är jämn. Samtidigt finns en viss osäkerhet i den könsuppdelade statistiken eftersom en prenumeration kan användas av flera personer i hushållet.

För 2019 minskade kostnaderna för taltidningsverksamheten med 17 procent jämfört med 2018, vilket främst beror på att taltidningsföretag har sökt mindre bidrag till marknadsföringsinsatser och att antalet taltidningar har minskat.

MTM stödjer även utgivning och distribution av den oberoende lättlästa nyhetstidningen 8 sidor. Under 2019 har 8 sidors redaktion även drivit webbplatsen Alla väljare med nyhetsinformation om Europaparlamentsvalet. Antalet prenumeranter på 8 sidor minskade med nio procent jämfört med 2018, då intresset var särskilt högt med anledning av riksdagsvalet. Ingen könsuppdelad statistik finns.

Allt fler möjligheter att ta del av public service-utbudet

Resultatredovisningen för 2019 är den sista avseende sändningstillstånden för Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) för perioden fr.o.m. den 1 januari 2014 t.o.m. den 31 december 2019. Regeringen beslutade den 5 december 2019 om nya sändningstillstånd för tillståndsperioden 2020–2025.

Den 1 januari 2019 ersattes den tidigare radio- och tv-avgiften med en individuell public service-avgift. Förslag om sänkning av avgiften lämnas under avsnitt 2.

Tillgång till public service-företagens utbud

SR sänder FM-radio i fyra rikstäckande programtjänster och 25 lokala kanaler. Totalt sändes 134 165 timmar i marknätet 2019, vilket är en minskning jämfört med 2018. Minskningen följer av att SR lade ner kanalen P5 Sthlm. Därutöver sänder SR digital ljudradio och på internet. SVT sänder i fyra programtjänster som delas in i fem

kanaler: SVT1, SVT2, SVT Barn, SVT24 och Kunskapskanalen som sänds i samarbete med UR. Kanalerna sänds via marknät, satellit och internet. Samtliga kanaler vidare-sänds via kabel och ip-tv. Totalt sändes 22 333 timmar i SVT:s kanaler i marknätet, vilket är en ökning från 22 082 timmar 2018.

Tabell 14.1 Sveriges Radios sändningar i marknätet per programkategori 2014–2019

Procent av total sändningstid

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nyheter	8	8	7,9	7,9	8	9
Samhälle	12	12,6	12,2	12,3	12	14
Livsstil	3	3,1	3,4	3,4	3	3
Kultur	8	7,6	7,5	7,4	8	8
Sport	2	1,7	1,9	1,9	2	2
Underhållning	5	4,7	4,8	4,8	5	5
Musik	61	60,8	60,9	61	61	57
Service	1	1,5	1,4	1,5	1	2
Total sändningstid i timmar	151 083	155 499	153 425	153 604	151 083	134 165

Källa: SR:s public service-redovisningar för perioden 2014–2019.

UR:s utbud i radio uppgick 2019 till 398 sändningstimmar, vilket är en ökning med 2 timmar jämfört med 2018, och programmen sändes primärt i P1 och P4 Riks. UR:s utbud i tv minskade något från 3 492 sändningstimmar 2018 till 3 380 timmar 2019, varav fortsatt ca 80 procent sändes i Kunskapskanalen. Sändningstiderna för UR:s utbildnings- och folkbildningsprogram i SR:s och SVT:s kanaler fastställs i överenskommelser mellan företagen.

Tabell 14.2 Sveriges Televisions sändningar i marknätet per programkategori (exklusive barnprogram) 2014–2019

Procent av total sändningstid

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Fiktion	14	15	14	15	16	16
Underhållning	11	12	10	9	10	10
Sport	8	8	9	9	10	11
Kultur och musik	9	8	9	8	9	9
Fakta	38	40	40	41	39	39
Nyheter	12	8	9	8	7	6
SVT Forum	8	9	9	10	9	9
Total sändningstid i timmar	18 267	17 133	16 950	16 273	16 463	16 886

Källa: SVT:s public service-redovisningar för perioden 2014–2019.

Räckvidden för public service ökar på egna internetbaserade plattformar

Tillståndsperioden 2014–2019 har präglats av en snabb digital utveckling och ett förändrat mediebetende. Publikens efterfrågan på public service-utbudet online har fortsatt att öka. Detta innefattar direktsändningar på webben av hela radio- och tv-kanaler och internetbaserade beställtjänster, där både tidigare sända och webbexklusiva program tillgängliggörs. Även konsumtionen via plattformar som inte är programföretagens egna har fortsatt att öka.

De traditionella tv- och radiosändningarna har fortsatt en räckvidd på 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen och programföretagen når en stor andel av befolkningen via dessa sändningar.

Precis som året innan var det 82 procent av befolkningen som under 2019 tog del av SVT:s utbud en vanlig vecka. Det är en minskning med 7 procentenheter sedan tillståndsperiodens början 2014. Andelen som enbart tar del av utbudet via traditionella plattformar har minskat från 52 procent vid tillståndsperiodens början 2014, till 35 procent 2019. Andelen som enbart tar del av utbudet via internetbaserade plattformar har under samma period ökat från 7 procent till 16 procent. SR:s utbud nådde under en vanlig vecka 80 procent av befolkningen från 9 år och äldre. Radiolyssnandet via marknätet har varit relativt stabilt över tillståndsperioden. Samtidigt har lyssnandet via digitala plattformar, både SR:s egna och externa plattformar som Spotify och Acast, ökat. Den genomsnittliga veckoräckvidden för lyssning på program on demand ökade 2019 med mellan 15–20 procent jämfört med 2018.

Betydelsen av de internetbaserade plattformarna fortsätter att öka även för UR. Nedladdningen av UR:s poddar har ökat från 390 000 år 2018 till ca 500 000 under 2019. UR:s kanal Tänk till på YouTube, som riktar sig till åldersgruppen 16–20 år, har i genomsnitt 310 000 visningar per månad.

Särskilda uppdrag och målgrupper

Programföretagen ska särskilt tillgodose behov hos vissa målgrupper, som barn och unga, personer med funktionsnedsättning och minoritetsspraksgrupper. För perioden 2017–2019 ställdes särskilda krav på SVT och UR avseende textning, teckenspråkstolkning, uppläst text och syntolkning. SVT och UR ska bl.a. texta samtliga förproducerade program och 70 procent av de direktsända programmen vilket uppfyllts av företagen. Under tillståndsperioden har textningen av direktsända program hos SVT ökat från 55 procent 2014 till 71 procent 2019. Även syntolkningen har successivt ökat och 2019 uppfyllde både SVT och UR kravet om att 4 procent av de svenska programmen ska syntolkas.

De digitala plattformarna utgör viktiga verktyg för tillgänglighetstjänster och ger möjligheter att anpassa utbudet för målgrupper med specifika behov. SVT och UR arbetar kontinuerligt för att utveckla tillgänglighetstjänsterna online och träffar regelbundet användare av samtliga tillgänglighetstjänster för att bl.a. diskutera hur kvaliteten på tjänsterna kan förbättras.

Programföretagens totala utbud på minoritetsspråk har under tillståndsperioden ökat betydligt. År 2019 sände SR 10 480 timmar på de nationella minoritetsspråken, att jämföra med ca 9 900 timmar 2013, SVT sände 903 timmar, att jämföra med 559 timmar 2013, och UR sände 139 timmar, att jämföra med 75 timmar 2013. Eftersom 2019 var det sista året i tillståndsperioden har programföretagen därmed uppfyllt kravet på ökning av det totala utbudet på minoritetsspråk under tillståndsperioden.

Granskningsnämndens bedömningar

Granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) granskar årligen SR:s, SVT:s och UR:s public service-redovisningar. Utifrån dessa redovisningar bedömer nämnden om programföretagen har uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst enligt sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning. Bedömningarna av public service-redovisningarna för 2019 är de avslutande för tillståndsperioden 2014–2019.

Granskningsnämnden anser att UR har uppfyllt sitt public service-uppdrag under 2019. Det är andra året i rad som nämnden bedömer att UR har uppfyllt uppdragets alla delar. SR och SVT anses i stort ha uppfyllt sina uppdrag under 2019. Nämnden bedömer också att UR och SVT har uppfyllt kraven avseende tillgänglighet till tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning (Ku2020/01478/MD).

SR och SVT har enligt granskningsnämnden endast delvis uppfyllt kravet att redovisa hur uppdraget har fullgjorts med avseende på nyckeltal som visar på produktivitet. Nämnden konstaterar att även om programföretagen inte någon gång under tillståndperioden fullt ut har uppfyllt detta villkor har redovisningen ändå utvecklats i rätt riktning. Företagen har tagit fram nya nyckeltal och utvecklat produktivitetmått som omfattat både hur mycket som producerats, vilken kvalitet detta har och till vilken kostnad det sker.

SVT anses enbart med viss tvekan ha uppfyllt kravet att prioritera tillgängligheten till program för barn och unga med funktionsnedsättning. Nämnden efterfrågar en mer utvecklad redovisning av hur innehållet i utbudet anpassats för den aktuella målgruppen.

Granskningsnämnden konstaterar att även om det fortfarande finns områden där redovisningarna kan utvecklas så har det skett en positiv utveckling under tillståndperioden. Redovisningarna har enligt nämnden förbättrats t.ex. vad gäller att definiera och redovisa villkor som rör kärnverksamhet och kompletterande verksamhet, resursförbrukning, mångfaldsarbetet och speglingsuppdraget.

Granskningsnämnden har liksom tidigare år i princip uteslutande bedömt den verksamhet som bedrivits i marknätet. Programföretagens verksamhet på andra plattformar, t.ex. via internet, har inte beaktats vid bedömningen av uppfyllelsen av innehållsvillkoren. I sändningstillstånden för perioden 2020–2025 som beslutades i december 2019 har programföretagen fått möjlighet att tillgodoräkna sig en viss andel av programverksamheten på internet vid uppfyllandet av public service-uppdraget.

Övriga radio- och tv-sändningar och beställ-tv-tjänster

Till skillnad från dagspressen hade svensk kommersiell tv och radio ett mycket bra ekonomiskt resultat 2018. Till följd av utbrottet av det nya coronaviruset drabbas emellertid även dessa mediegrenar av kraftigt sjunkande annonsintäkter och bl.a. uteblivna sportsändningar och produktionssvårigheter.

Vid sidan av SVT och UR hade 22 programföretag tillstånd att sända 50 programtjänster (tv-kanaler) i marknätet 2019, vilket är samma antal som föregående år. Eftersom tillstånden att sända marksänd tv och sökbar text-tv löpte ut den 31 mars 2020 lyste MPRT hösten 2019 ut ledigt sändningsutrymme inför kommande tillståndperiod. Totalt 79 ansökningar kom in och beslut gällande tillstånden fattades i februari 2020 för totalt 48 programtjänster. De nya tillstånden gäller t.o.m. den 31 december 2025.

Sändningar av kommersiell digital radio har påbörjats

Sedan den 1 augusti 2018 gäller nya sändningstillstånd för analog kommersiell radio. MPRT utfärdade då för första gången tre nationella tillstånd och 35 regionala och lokala tillstånd. Tillstånden löper t.o.m. den 31 juli 2026. Det finns för närvarande sex programbolag som har tillstånd att sända 21 nationella och fyra lokala eller regionala programtjänster i digital kommersiell radio. Under sommaren 2019 inledde för första gången flera aktörer sina digitala sändningar. De nuvarande tillstånden gäller t.o.m. den 30 september 2022.

Registrering av icke-tillståndspliktig verksamhet

Satellitsändningar, trådsändningar och beställ-tv-tjänster kräver inte tillstånd men ska registreras hos MPRT. Utvecklingen av icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster framgår av tabellen nedan. I samband med spridningen av det nya

coronaviruset har ärendeinflödet för exempelvis anmälan av sändningsverksamhet – webbsändning ökat kraftigt. Antalet ärenden om utgivningsbevis var 2019 totalt 317, vilket är en dryg halvering jämfört med 2018. Under 2018 inkom många fler ansökningar om utgivningsbevis än tidigare år, vilket enligt MPRT bedöms bero på införandet av dataskyddsförordningen.

Tabell 14.3 Registrerad icke-tillståndspliktig sändningsverksamhet och beställ-tv-tjänster 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Programtjänster, satellit	68	66	59	47	39
Trådsändningar	-	-	418	402	412
Kabel-tv	84	77	-	-	-
Lokala kabel-sändarorganisationer	21	20	19	15	14
Beställ-tv	52	59	64	63	60

Fr.o.m. 2017 görs ingen uppdelning mellan kabel-tv och annan trådsändning, utan all trådsändning – både radio och tv – redovisas samlat.

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning

Tillsyn

Antalet anmälningar till granskningsnämnden för radio och tv uppgick 2019 till 3 787, vilket var markant färre än föregående års 6 505 anmälningar. Det var dock fler än 2017, då anmälningarna uppgick till 2 437. Trenden visar på fortsatt ökning, men med stora fluktuationer vissa år, beroende på ett stort antal anmälningar mot vissa enskilda program.

Tabell 14.4 Antal diarietvörda granskningsärenden 2014–2019

Antal ärenden fördelade på ärendetyp

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Granskningsärenden totalt (kan avse flera anmälningar)	1 403	1 446	1 472	1 560	1 934	1 870
Varav anmälningar	1 379	1 413	1 432	1 543	1 919	1 861
Varav egna initiativ	24	33	30	17	15	9
Ärenden avseende SR, SVT och UR	1 163	1 222	1 214	1 233	1 515	1 590

Källa: Myndigheten för press, radio och tv:s årsredovisning 2019

Av det totala antalet granskningsärenden avsåg 85 procent de tre public service-företagen, vilket är en ökning jämfört med 78 procent föregående år.

Under 2019 avgjordes 1 911 ärenden, jämfört med 1 891 året innan och 1 568 år 2017. Av de ärenden som prövades friades programföretagen i 33 procent av fallen, vilket är en ökning mot föregående års 25 procent. I 2,9 procent av ärendena fälldes programföretagen, att jämföra med 3,3 procent 2018.

MPRT har granskat skyldigheterna att tillgängliggöra tv-program för personer med funktionsnedsättning under perioden 1 juli 2018–30 juni 2019. Av leverantörer med generella krav på tillgänglighet uppfyller 34 leverantörer kravet avseende 71 programtjänster, vilket är en ökning jämfört med föregående uppföljning, då 58 programtjänster uppfyllde kravet. Ökningen beror på att en leverantör med många programtjänster som inte uppfyllde kraven föregående period gör det denna period. 10 leverantörer med generella krav uppfyllde inte kravet för sammanlagt 21 programtjänster.

TV4 AB, som har vissa programtjänster som omfattas av särskilda skyldigheter, har uppfyllt kraven vad gäller textning och tolkning. Bolaget har dock inte uppfyllt kravet

avseende uppläst text för sina programtjänster med särskilda skyldigheter men har infört ny teknik för detta ändamål.

Evenemangslista

Av 5 kap. 9 § radio- och tv-lagen (2010:696) följer att den som innehar den exklusiva rätten till en tv-sändning från ett evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället inte får utnyttja rättigheten så att en väsentlig del av allmänheten i Sverige utestängs från möjligheten att i fri tv se evenemanget. Regeringen får enligt bestämmelsen meddela föreskrifter om vilka evenemang som är av särskild vikt för det svenska samhället (evenemangslista).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att en utredning för att avgöra hur en evenemangslista ska utformas bör tillsättas (bet. 2011/12:KU16 punkt 1, rskr. 2011/12:224). Regeringen gav 2013 dåvarande Myndigheten för radio och tv i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur en evenemangslista kan utformas. Uppdraget redovisades i november 2013 och remissbehandlades. Remissvaren finns tillgängliga i Kulturdepartementet (Ku2013/02249/MD). I maj 2014 tillkännagav riksdagen för regeringen att den vid den fortsatta beredningen av förslaget från Myndigheten för radio och tv bör beakta vad konstitutionsutskottet har anfört i frågan, bl.a. att kraven bör skärpas så att en högre andel av allmänheten än den av myndigheten föreslagna får tillgång till de evenemang som listan omfattar (bet. 2013/14:KU28 punkt 1, rskr. 2013/14:230). Regeringen gav då myndigheten ett nytt uppdrag, som redovisades och remitterades 2016 (Ku2016/00533/MD).

Med anledning av riksdagens båda tillkännagivanden vill regeringen anföra följande. Möjligheten att införa en evenemangslista har funnits i svensk lag sedan 1999, utan att någon lista införts. Att en evenemangslista införs innebär inte att ett programföretag som uppfyller villkoren avseende fri tv får ensamrätt att sända ett listat evenemang och inte heller någon skyldighet för sådana programföretag att sända evenemanget. Däremot följer av bestämmelsen en skyldighet för programföretag som äger sändningsrätten men inte uppfyller villkoren att erbjuda andra programföretag som uppfyller dem möjlighet att sända evenemanget. Detta ska dock ske enligt skäligena villkor, dvs. det programföretag som vill sända evenemanget ska betala ersättning enligt marknadspris till det programföretag som äger sändningsrätten (se prop. 1997/98:184 s. 43).

Remissutfallet är delat i frågan om en evenemangslista bör införas eller inte. Det kan vidare konstateras att en evenemangslista inte innebär någon garanti för att evenemang som listats faktiskt sänds till en väsentlig del av allmänheten i fri tv, eftersom sändningsrätten ska förvärvas enligt marknadspris. Det är således osäkert om en evenemangslista uppfyller sitt syfte. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det saknas tillräckliga skäl för att införa en evenemangslista. Regeringen avser inte att gå vidare i detta ärende. Regeringen bedömer att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Skydd av barn och unga mot skadlig mediepåverkan

Statens medieråd har under det gångna året genomfört en omfattande omställning för att kunna utgöra ett kunskapscentrum vad gäller barns och ungas medieanvändning i vardagen. I september 2019 publicerade myndigheten rapporten Ungar och medier 2019. Rapporten visar att medieanvändningen har ökat och att den har krupit neråt i åldrarna. Medieanvändning som tidigare var typisk för 16-åringar kan nu iakttas hos 13-åringar. Det är vanligt att unga uppfattar medieanvändningen som ett problem i förhållande till andra förpliktelser. Bland 17–18-åringar anser 73 procent att deras internetanvändning minst en gång i veckan leder till att de inte ägnar sig åt saker de egentligen borde, t.ex. göra läxor, gå och lägga sig i tid och hjälpa till hemma. Flickor

tenderar att vara mer självkritiska till sin medieanvändning än pojkar. Vidare har nästan var femte 13–16-åring uppgett att de varit med om att någon varit elak mot eller mobbat dem på internet eller via mobilen 2019. Det är en ökning jämfört med för två år sedan då ungefär var tionde varit utsatt. Unga med psykisk funktionsnedsättning är också särskilt utsatta, över en tredjedel av 13–16-åringarna har uppgett att de varit med om att någon bett om lättklädda bilder. Statens medieråds rapport Medieanvändningen bland unga med intellektuell funktionsnedsättning från 2019 visar dessutom att särskoleelever är mer utsatta för mobbning och elakheter, trots att särskoleelevernas användning av sociala medier är lägre än riksgenomsnittet.

Ett av Statens medieråds pågående uppdrag är att genomföra kampanjen No Hate Speech Movement som syftar till att höja kunskapen om rasism och liknande former av fientlighet på internet bland barn och unga, se vidare utg.omr. 13, avsnitt 4. Myndigheten har också inom ramen för pågående regeringsuppdrag startat ett nationellt MIK-nätverk som syftar till att förbättra samordningen av olika aktörers åtgärder för ökad medie- och informationskunnighet (MIK).

Statens medieråd fastställer även åldersgränser för film enligt lagen (2010:1882) om åldersgränser för film som ska visas offentligt. Under 2019 hade myndigheten sammanlagt 891 granskningsärenden vad gäller långfilmer, kortfilmer och trailrar, vilket var något färre jämfört med 2018 då myndigheten hade 934 granskningsärenden. Volymökningen som skedde i samband med att filmgranskningen blev avgiftsfri 2017 har dock kvarstått.

14.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatser som gjorts på medieområdet har bidragit till att målen för mediepolitiken i stort uppnås. Samtidigt har utvecklingen de senaste åren, med fallande annonsintäkter och upplagor, försatt tidningarna i en utsatt ekonomisk situation som nu hastigt förvärras till följd av spridningen av det nya coronaviruset. Sjunkande upplagor har även lett till att nya aktörer blivit berättigade till driftsstöd för första gången, vilket innebär ett högre tryck på presstödet och denna utveckling beräknas fortsätta. Efterfrågan på det nya mediestödet har också varit stor.

Antalet områden som saknar journalistisk bevakning har inte ökat som tidigare år (Institutet för Mediestudiers Årsbok 2019), vilket talar för att den nya stödformen för lokal journalistik i svagt bevakade områden har haft effekt. En förstärkning av press- och mediestödet med 200 miljoner kronor i nivå som föreslogs i Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) tillsammans med bl.a. en fördubbling av det högsta belopp som kan utgå per svagt bevakat område väntas skapa bättre förutsättningar för kvalitativ journalistik i hela landet och därmed bidra till att uppfylla målen för mediepolitiken om yttrandefrihet och mångfald.

Regeringen bedömer att stödet till taltidningar bidrar till att uppfylla det mediepolitiska målet om massmediers tillgänglighet, bl.a. eftersom taltidningstjänsten täcker i stort alla dagstidningar och region- och kommuntaltidningar.

I sändningstillstånd, medelsvillkor och beslut om tillgängliggörande av tv-sändningar för personer med funktionsnedsättning ställs grundläggande villkor och krav på public service-företagens verksamhet. Utifrån dessa public service-uppdrag bidrar SR, SVT och UR till att uppfylla de mediepolitiska målen att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet. Regeringen bedömer, utifrån granskningsnämnden för radio och tv:s beslut, att UR uppfyllt sitt uppdrag i allmänhetens tjänst 2019. SR och SVT bedöms i stort ha uppfyllt sina uppdrag i allmänhetens tjänst 2019. Regeringen konstaterar att det skett en positiv utveckling och att det under

tillståndsperioden 2014–2019 blivit allt färre villkor som nämnden inte anser har uppfyllts av företagen.

Granskningsnämnden för radio och tv:s efterhandsgranskning bidrar till att säkerställa att radio- och tv-lagen (2010:696) och bestämmelser i sändningstillstånden följs.

Antalet anmälningar till granskningsnämnden minskade stort förra året i förhållande till föregående år, vilket dock berodde på ett stort antal anmälningar av vissa enskilda program 2018. Den långsiktiga trenden är att anmälningarna ökar och det tyder på att programinnehållet engagerar publiken. Fler ärenden avgjordes och andelen friande ärenden ökade. Det talar fortsatt för god efterlevnad av berörda mediebolag.

Under 2019 inledde flera aktörer sändningar av digital ljudradio parallellt med de sedan tidigare förbättrade möjligheterna till analoga sändningar i hela landet, vilket stärker mediemångfalden och därmed bidrar till att uppfylla de mediepolitiska målen.

Statens medieråds arbete bidrar till att rusta barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan. Regeringen anser att myndighetens arbete för att stärka samverkan mellan MIK-aktörer och arbetet med att etablera ett kunskapscentrum har bidragit till arbetet med att öka medie- och informationskunnigheten i befolkningen.

14.5 Politikens inriktning

Nyhetsmedier är under starkt ekonomiskt tryck bl.a. till följd av fallande upplagor och minskande reklamintäkter. Situationen har kraftigt förvärrats till följd av spridningen av det nya coronaviruset då annonsmarknaden drabbas hårt. Samtidigt är efterfrågan på nyheter och samhällsbevakning stor. Detta har resulterat i stor efterfrågan på press- och mediestöd. I propositionen Vårändringsbudget för 2020 föreslogs en höjning av anslaget för mediestöd med 200 miljoner kronor, samtidigt aviserades motsvarande anslagsökning fr.o.m. 2021. För att bättre främja journalistik i hela landet föreslås vissa förändringar i press- och mediestödet. Det högsta stöd som kan utgå för lokal journalistik i svagt bevakade områden har sedan den 22 juni 2020 dubblats från en till två miljoner kronor per område. För att även främja långsiktigheten och förbättra förutsäkringen för journalistisk bevakning av svagt bevakade områden föreslår regeringen att Myndigheten för press, radio och tv ges möjlighet att fördela stöd för lokal journalistik för fleråriga projekt. För att förbättra förutsättningarna för distribution av tryckta dagstidningar i hela landet föreslår regeringen att distributionsstödet anpassas bättre efter rådande förhållanden bl.a. genom en höjning av distributionsstödet med ca 30 procent. Konsekvenserna av fallande upplagor är störst i glesbygd vilket gör det angeläget att följa förutsättningarna för fådagarstidningar, som är viktiga på mindre orter och på landsbygden. Regeringen avser att återkomma kring frågan om ekonomiskt stöd till fådagarstidningar. Regeringen avser att följa utvecklingen av press- och mediestödet för att säkerställa att stöden är effektiva och ändamålsenliga. Regeringen tillför Myndigheten för press, radio och tv medel för handläggning av en ökad ärendemängd inom mediestöd.

Myndigheten för press, radio och tv tillförs medel fr.o.m. 2021 med anledning av de uppgifter som tillkommer i och med Sveriges genomförande av ändringar i AV-direktivet.

Regeringen tillför även Statens medieråd medel med anledning av de uppgifter som tillkommer i och med Sveriges genomförande av ändringar i AV-direktivet. I propositionen En moderniserad radio- och tv-lag (prop. 2019/20:168) bedömer regeringen att Statens medieråd bör få i uppgift att medverka till ett branschgemensamt

samt system för hur varningar enligt radio- och tv-lagen ska lämnas samt kartlägga och redovisa åtgärder som vidtagits för att främja medie- och informationskunnighet.

14.6 Budgetförslag

14.6.1 11:1 Sändningar av TV Finland

Tabell 14.5 Anslagsutveckling 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

2019	Utfall	9 721	Anslagssparande	
2020	Anslag	9 721 ¹	Utgiftsprognos	9 622
2021	Förslag	8 721		
2022	Beräknat	9 723		
2023	Beräknat	9 808		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Sverigefinska Riksförbundet för sändningar av TV Finland.

Regeringens överväganden

Tabell 14.6 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 11:1 Sändningar av TV Finland

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	9 721	9 721	9 721
Pris- och löneomräkning ²		2	87
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer varav BP21 ³	-1 000	0	0
- Omprioritering inom utgiftsområdet	-1 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	8 721	9 723	9 808

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 1 000 000 kronor 2021 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Regeringen föreslår att 8 721 000 kronor anvisas under anslaget 11:1 *Sändningar av TV Finland* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 9 723 000 kronor respektive 9 808 000 kronor.

14.6.2 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tabell 14.7 Anslagsutveckling 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

2019	Utfall	3 342	Anslagssparande	
2020	Anslag	3 392 ¹	Utgiftsprognos	3 392
2021	Förslag	3 434		
2022	Beräknat	3 454 ²		
2023	Beräknat	3 491 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 3 434 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 3 434 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för förmedling av forskningsresultat om svensk och internationell medieutveckling, för sammanställning av mediestatistik och för dokumentation av ägar- och marknadsförhållanden på den svenska mediemarknaden av Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (Nordicom).

Regeringens överväganden

Tabell 14.8 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 11:2 Forskning och dokumentation om medieutvecklingen

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	3 392	3 392	3 392
Pris- och löneomräkning ²	42	62	99
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	3 434	3 454	3 491

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

Regeringen föreslår att 3 434 000 kronor anvisas under anslaget 11:2 *Forskning och dokumentation om medieutvecklingen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 3 454 000 kronor respektive 3 491 000 kronor.

14.6.3 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tabell 14.9 Anslagsutveckling 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

2019	Utfall	420	Anslagssparande	63
2020	Anslag	483 ¹	Utgiftsprognos	478
2021	Förslag	483		
2022	Beräknat	483		
2023	Beräknat	483		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till Europeiska audiovisuella observatoriet.

Regeringens överväganden

Tabell 14.10 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 11:3 Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	483	483	483
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	483	483	483

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 483 000 kronor anvisas under anslaget 11:3 *Avgift till Europeiska audiovisuella observatoriet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 483 000 kronor respektive 483 000 kronor.

14.6.4 11:4 Statens medieråd

Tabell 14.11 Anslagsutveckling 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

2019	Utfall	22 491	Anslagssparande	703
2020	Anslag	23 320 ¹	Utgiftsprognos	23 752
2021	Förslag	23 722		
2022	Beräknat	23 998 ²		
2023	Beräknat	24 268 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 23 822 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 821 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Statens medieråds förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 14.12 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 11:4 Statens medieråd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	23 320	23 320	23 320
Pris- och löneomräkning ²	308	483	751
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	94	195	197
varav BP21 ³	1 170	1 270	1 270
- Nya uppgifter förknippade med AV-proposition	1 200	1 300	1 300
- Generell besparing i statsförvaltningen	-30	-30	-30
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	23 722	23 998	24 268

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 1 200 000 kronor 2021 och med 1 300 000 kronor fr. o. m. 2022 för att Statens medieråd ska kunna hantera de uppgifter som tillkommer i och med Sveriges genomförande av ändringar i AV-direktivet. Anslaget minskas med 30 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med ca 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 23 722 000 kronor anvisas under anslaget 11:4 *Statens medieråd* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 23 998 000 kronor respektive 24 268 000 kronor.

14.6.5 11:5 Stöd till taltidningar

Tabell 14.13 Anslagsutveckling 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

2019	Utfall	38 054	Anslagssparande	6 902
2020	Anslag	48 856 ¹	Utgiftsprognos	48 359
2021	Förslag	45 481		
2022	Beräknat	47 856		
2023	Beräknat	48 456		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till taltidningar. Anslaget får även användas för vissa förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 14.14 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 11:5 Stöd till taltidningar

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	48 856	48 856	48 856
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 375	-1 000	-400
varav BP21	-5 875	-6 000	-6 000
- Neddragning av anslag	-5 875	-6 000	-6 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	45 481	47 856	48 456

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 5 875 000 kronor 2021 och 6 000 000 kronor fr.o.m. 2022 för omprioriteringar inom utgiftsområdet.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 2 500 000 kronor 2021, 5 000 000 kronor 2022 och 5 600 000 kronor fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 45 481 000 kronor anvisas under anslaget 11:5 *Stöd till taltidningar* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 47 856 000 kronor respektive 48 456 000 kronor.

14.6.6 Public service

Medelstildelning 2021

Regeringens förslag: Medelstildelningen för 2021 från public service-kontot till Sveriges Radio AB med 3 138 600 000 kronor, till Sveriges Television AB med 5 142 000 000 kronor och till Sveriges Utbildningsradio AB med 454 000 000 kronor godkänns.

Tabell 14.15 Medelstildelning för SR, SVT och UR 2021

Kronor

Sveriges Radio	3 138 600 000
Sveriges Television	5 142 000 000
Sveriges Utbildningsradio	454 000 000
Summa	8 734 600 000

Skälen för regeringens förslag: Enligt lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska riksdagens beslut om tilldelning av avgiftsmedel inför att ett sändningstillstånd meddelas avse hela den period som tillståndet gäller. Riksdagen beslutade i oktober 2019 om tilldelning av medel till public service-företagen för tillståndsperioden 2020–2025 (prop. 2018/19:136, bet. 2019/20:KrU2, rskr. 2019/20:20). I enlighet med riksdagens beslut om tilldelning av medel för tillståndsperioden 2020–2025 tilldelas Sveriges Radio AB 3 138 600 000 kronor, Sveriges Television AB 5 142 000 000 kronor och Sveriges Utbildningsradio 454 000 000 kronor för 2021 från public service-kontot.

Public service-avgiften sänks

Regeringens förslag: Public service-avgift ska betalas med 1 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten, upp till en inkomst som motsvarar 1,950 inkomstbasbelopp för beskattningsåret.

Ärendet och dess beredning: I Kammarkollegiets årliga återrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2020/00435/MD) framkommer att det vid årets slut kommer att vara ett överskott på kontot. Förslaget att sänka public service-avgiften är en del i den löpande förvaltningen av kontot och regeringen har inte ansett det nödvändigt att inhämta ytterligare upplysningar i ärendet. Den föreslagna sänkningen förutsätter en ändring i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Förslag till lag om sådan ändring redovisas under avsnitt 2.1 Lagförslag. Förslaget är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Skälen för regeringens förslag: Public service-avgift betalas av alla som är över 18 år och som har en beskattningsbar förvärvsinkomst. Avgiftens storlek regleras i lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst. Avgiften är 1 procent av den beskattningsbara inkomsten upp till en inkomst som motsvarar 2,092 inkomstbasbelopp för beskattningsåret. Avgiftens koppling till inkomstbasbeloppet innebär att taket i avgiften i normalfallet räknas upp varje år. År 2019 var taket 1 347 kr per person och år. Innevarande år är taket 1 397 kronor. Avgiftsintäkterna samlas in av Skatteverket och förs över till public service-kontot i Riksgäldskontoret. Public service-kontot förvaltas av Kammarkollegiet som betalar ut medel till public service-företagen.

När det nya finansieringssystemet infördes konstaterade regeringen att avgiftsintäkterna från public service-avgiften i så hög grad som möjligt bör följa riksdagens beslut om tilldelning av medel till public service-företagen (prop. 2017/18:261 s. 36). Avgiften bör därför justeras om det blir stora skillnader mellan hur mycket medel som kommer in i systemet och tilldelningen till public service-företagen.

I Kammarkollegiets återrapportering av utvecklingen på public service-kontot (Ku2020/00435/MD) framkommer att det vid årets slut kommer att vara ett relativt stort överskott på public service-kontot. Överskottet följer dels av en ovanligt stor höjning av inkomstbasbeloppet 2019, dels av att många varit i arbete under året. För att avgiftsintäkterna bättre ska motsvara medelstilldelningen och för att undvika ett alltför stort överskott på kontot föreslår regeringen att taket för full avgift sänks till 1,95 inkomstbasbelopp. I beräkningen har regeringen tagit hänsyn till att avgiftsintäkterna kommer att påverkas av de effekter på samhällsekonomin som följer av utbrottet av det nya coronaviruset.

15 Ungdomspolitik

15.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för ungdomspolitikerna.

15.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De resultatindikatorer som används för att redovisa det ungdomspolitiska målets tre delar, goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen, är följande:

- unga som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år,
- unga som anger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest i åldern 16–24 år,
- unga som inte studerar och som inte genomfört en gymnasial utbildning,
- unga som varken arbetar eller studerar i åldern 15–24 år, efter kön och inrikes- och utrikes född,
- mediantid i arbetslöshet i åldern 18–24 år,
- unga som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år,
- unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad i åldern 16–25 år,
- unga som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år,
- unga som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund, och
- unga som vill och kan påverka lokalt.

I bedömningen vägs det även in resultat från rapporter och undersökningar från Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesorganisationer, Nationellt Centrum för Suicidforskning och Prevention, SOM-institutet och Statistiska centralbyrån.

15.3 Resultatredovisning

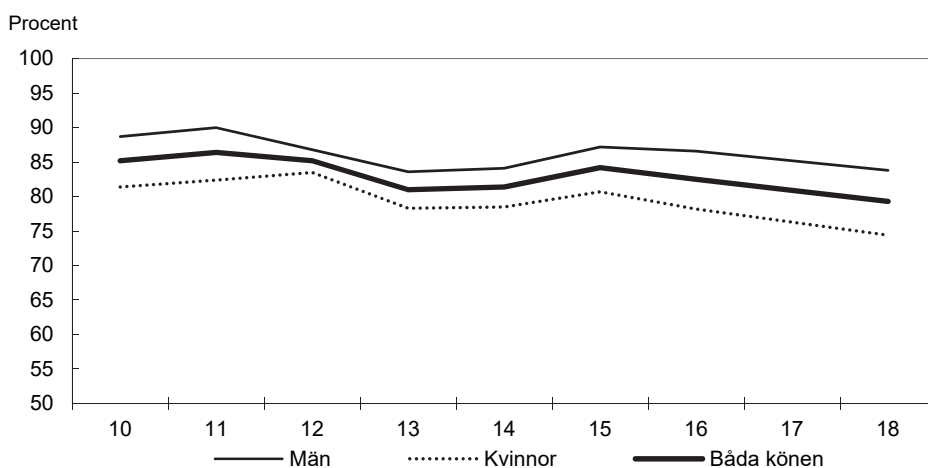
Ungdomspolitikens utveckling påverkas av insatser inom många olika utgiftsområden, bl.a. utgiftsområde 9 (Hälsa, sjukvård och social omsorg), 13 (Jämställdhet och Nyanlända invandrarers etablering), 14 (Arbetsmarknad och arbetsliv), 16 (Utbildning och universitetsforskning) och 18 (Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik).

Många myndigheter bidrar till genomförandet av regeringens ungdomspolitik. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är regeringens förvaltningsmyndighet för frågor som rör ungdomspolitikerna och politiken för det civila samhället och har ett sektorsövergripande ansvar.

Goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv

Det allmänna hälsotillståndet är bra men psykisk ohälsa ökar

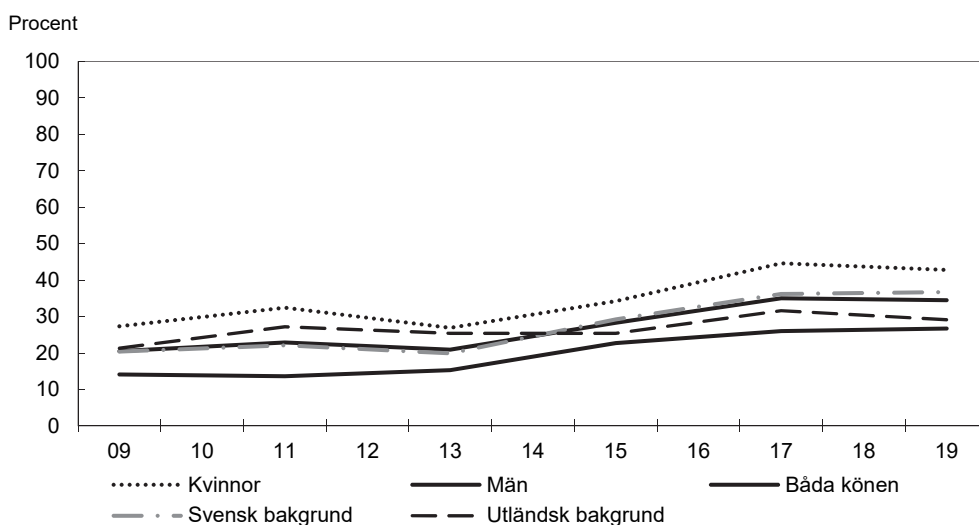
Ungdomar bedömer sin hälsa överlag bättre än övriga grupper, men det finns tydliga tecken på att den psykiska ohälsan bland unga ökar.

Diagram 15.1 Andel som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra i åldern 16–24 år, efter kön

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Andelen unga i åldern 16–24 år som bedömer sitt allmänna hälsotillstånd som bra är generellt sett hög, men har minskat över tid. Bland unga kvinnor uppskattar 74,4 procent att de har en bra hälsa jämfört med 83,8 procent av de unga männen. Endast 1,5 procent av unga kvinnor och 2,1 procent av unga män uppger att de har en dålig hälsa. Det finns ingen statistiskt säkerställd skillnad i andelen som mår bra mellan unga inrikes födda och utrikes födda. Bland unga hbtq-personer och unga med funktionsnedsättning uppger en lägre andel att de upplever sin hälsa som god jämfört med andra unga.

I den attityd- och värderingsstudie som Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällesfrågor (MUCF) publicerade 2019 undersöktes ungas attityder till såväl sin fysiska som sin psykiska hälsa (Ku2019/01010/CSM). Studien visar att de flesta unga är nöjda eller mycket nöjda med sin fysiska hälsa, medan en mindre andel är missnöjda. Bland unga 16–29 år uppger 57 procent att de är nöjda eller mycket nöjda med sin fysiska hälsa. Det är vanligare att unga 20–29 år är nöjda med sin fysiska hälsa jämfört med unga 16–19 år. Studien visar även att det är något vanligare att unga män är nöjda eller mycket nöjda med sin fysiska hälsa (60 procent) jämfört med unga kvinnor (54 procent).

Diagram 15.2 Andel unga som anger att de har besvär av ångslan, oro eller ångest, i åldern 16–24 år, efter kön

Källa: Folkhälsomyndigheten.

Andelen unga i åldern 16–24 år som anger att de har besvär med ångslan, oro eller ångest och med nedsatt psykiskt välbefinnande har ökat de senaste åren och unga är den åldersgrupp där högst andel rapporterar psykiska besvär. Andelen unga män som uppger att de har besvär av psykiska symtom är lägre än andelen unga kvinnor, men en liknande uppgång har skett för båda grupperna de senaste åren. Det är oklart vad skillnader mellan unga kvinnor och män består i men enligt Forte är unga kvinnor överlag mer benägna att rapportera stress, psykisk ohälsa och depressiva symtom än unga män. Detta tillsammans med att stress tar sig i uttryck på olika sätt mellan unga kvinnor och män kan vara en förklaring (U2018/00740/UF).

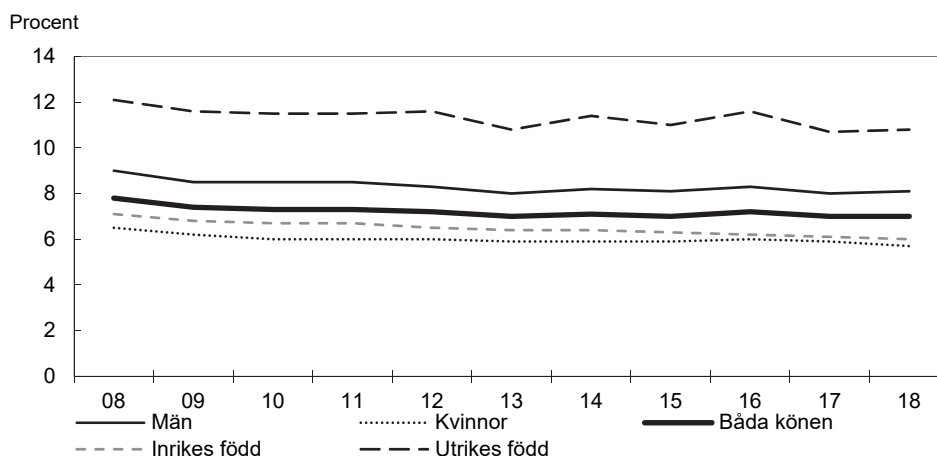
Antalet unga i åldern 13–24 år som begår självmord har minskat något de senaste åren, från 12,6 per 100 000 individer 2013 till 12,2 per 100 000 individer 2018. Självmordstalen bland 16–24-åringar har ökat generellt sedan 1990-talet. Könsskillnaderna för åldersgruppen är stora, men mellan 2016 och 2018 har skillnaderna minskat. Andelen unga män som 2018 begick självmord var 14,8 per 100 000 medan motsvarande siffra för unga kvinnor var 9,3 per 100 000.

I MUCF:s attityd- och värderingsstudie från 2019 undersöks ungas egna attityder till sin psykiska hälsa. Bland unga i åldern 16–29 år svarar 56 procent att de är nöjda eller mycket nöjda med sin psykiska hälsa. Studien visar att det är vanligare att unga män är nöjda med sin psykiska hälsa (63 procent) än att unga kvinnor är det (52 procent). Resultatet kan jämföras med gruppen 30–74 år där 78 procent uppger att de är nöjda eller mycket nöjda med sin psykiska hälsa. I MUCF:s rapport Olika verkligheter (2019 Ku2019/02134/CSM) om unga hbtq-personers levnadsvillkor uppger unga hbtq-personer i högre grad att de upplever psykisk ohälsa jämfört med andra unga. Oberoende av könstillhörighet är det vanligare bland unga hbtq-personer än bland andra unga att uppleva de flesta symtomen på psykisk ohälsa. För mer information om regeringens politik för att motverka psykisk ohälsa, se utgiftsområde 9.

Ungdomar utan gymnasieutbildning och som inte studerar minskar men skillnaderna mellan kvinnor och män ökar

Andelen unga som har lämnat utbildningsväsendet utan att ha uppnått en utbildning motsvarande minst en tvåårig gymnasieutbildning har haft en svagt nedgående trend de senaste tio åren. Under 2018 ökade skillnaderna mellan kvinnor och män, vilket främst berodde på att skillnaderna mellan utrikes födda kvinnor och män ökade.

Diagram 15.3 Ungdomar som inte studerar och som inte har en fullföljd gymnasieutbildning

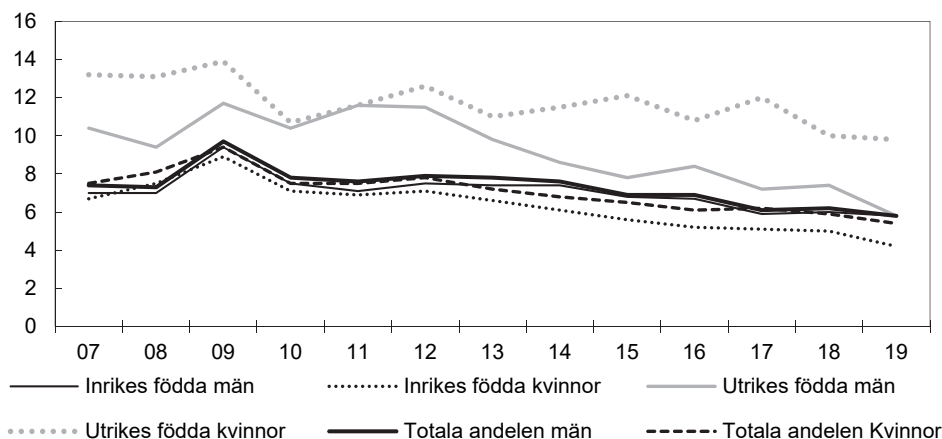
Källa: Statistiska centralbyrån.

Ungdomar som varken arbetar eller studerar minskar men utrikes födda kvinnor utgör fortsatt en stor andel

Under de senaste tio åren har det totala antalet unga som varken arbetar eller studerar i åldern 15–24 år sjunkit från 117 400 till 64 500 individer, dvs med 52 900. Små skillnader mellan kvinnor och män kan konstateras. 2019 var andelen 5,6 procent av befolkningen i åldern 15–24 år för båda könen, vilket är den lägsta nivån sedan 2009. Andelen unga kvinnor var 5,4 procent och andelen unga män var 5,8 procent, vilket motsvarar 29 500 kvinnor och 35 000 män.

Diagram 15.4 Unga i åldern 15–24 år som varken arbetar eller studerar

Procent av befolkningen

Källa: Statistiska centralbyrån.

Samtidigt visar statistiken på stora skillnader mellan utrikes och inrikes födda, där framför allt utrikes födda unga kvinnor uppvisar en hög andel som varken arbetar eller studerar. För utrikes födda unga kvinnor var andelen 9,8 procent medan den för inrikes födda unga kvinnor var 4,2 procent under 2019. För utrikes födda unga män sjönk andelen som varken arbetar eller studerar 2019 till 5,8 procent vilket är samma andel som för inrikes födda unga män. För utrikes födda unga män till skillnad från utrikes födda unga kvinnor har andelen som varken arbetar eller studerar minskat sedan 2011. Vad skillnaden mellan könen beror på är oklart i dagsläget och ytterligare kunskap behövs på området. Under 2020 fick MUCF i uppdrag att utreda hinder och möjligheter för unga utrikes födda kvinnors etablering i arbetslivet (Ku2019/02020/LS(delvis)). Generellt är unga som varken arbetar eller studerar en heterogen grupp med en överrepresentation av unga med funktionsnedsättning.

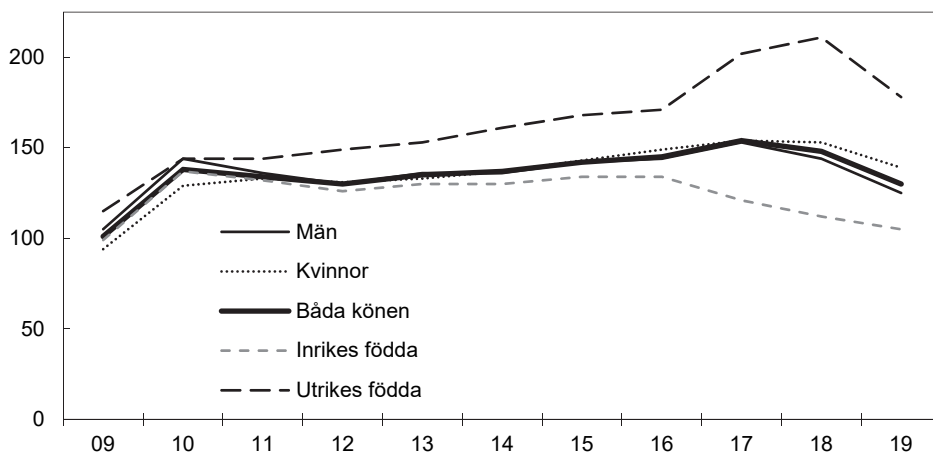
Mediantid i arbetslöshet vänder nedåt

Arbetsmarknadsläget har under en längre period utvecklats positivt för ungdomar men under senare år har den positiva trenden vänt. År 2019 var i genomsnitt 126 300 ungdomar i åldersgruppen 15–24 år arbetslösa, varav 75 800 var heltidsstuderande. Könsfördelningen bland de arbetslösa ungdomarna och de heltidsstuderande var jämn. Drygt hälften av alla arbetslösa unga var heltidsstuderande som samtidigt sökte arbete.

Diagrammet nedan visar att för de unga som var inskrivna på arbetsförmedlingen har mediantid i arbetslöshet i åldern 16–24 år utvecklats varierande för olika grupper av ungdomar.

Diagram 15.5 Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa, i åldern 16–24 år, antal dagar, efter kön samt inrikes och utrikes född

Antal dagar

Källa: Arbetsförmedlingen.

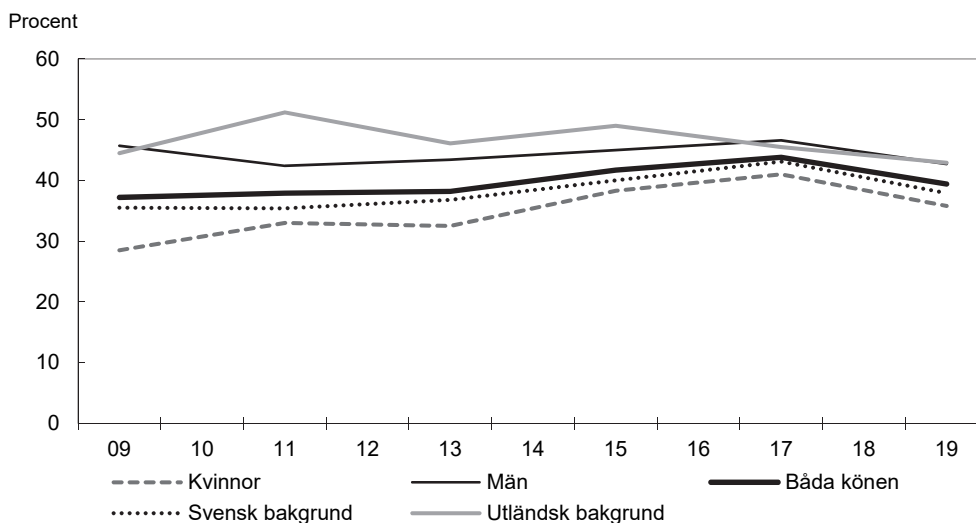
Det föreligger stora skillnader mellan inrikes och utrikes födda ungdomar, samtidigt som könsskillnaderna är små. Mediantid i arbetslöshet bland inskrivna arbetslösa i åldern 16–24 år har minskat för alla grupper men i synnerhet för utrikes födda, men utrikes födda har fortfarande i genomsnitt fler arbetslöshetsdagar.

Ett förebyggande och långsiktigt arbete inom utbildning, omsorg, hälso- och sjukvård och arbetsmarknad är vidare helt centralt för att förebygga ungas utanförskap. För de unga som har begått brott kan till exempel samordnade och tvärsektoriella insatser vara av stor vikt. Regeringen har där beslutat om att uppdra åt MUCF m.fl. myndigheter att analysera och utveckla ett nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar (Ku/2020/01216).

Andelen ungdomar som bor kvar i föräldrahemmet ökar

Goda levnadsvillkor förutsätter goda boendeförhållanden. Majoriteten av unga i åldern 20–24 år har bra boendeförhållanden, men det finns också många som har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden.

Andelen unga 20–24 år som bor kvar i föräldrahemmet har ökat över tid från 37,2 till 39,4 procent mellan 2009 och 2019.

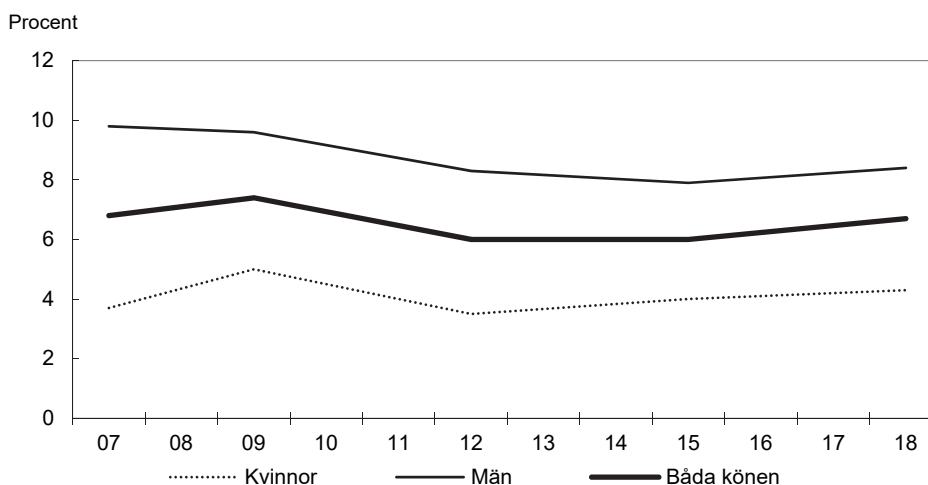
Diagram 15.6 Andel som bor kvar i föräldrahemmet i åldern 20–24 år, efter kön samt svensk och utländsk bakgrund

Anm.: Varje redovisat år består av en sammanslagning av data från två årliga undersökningar.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Det är vanligare att unga män bor kvar längre i föräldrahemmet än att unga kvinnor gör det (42,7 respektive 35,8 procent 2019). Ökningen över tid är dock större bland unga kvinnor. Det är vanligare att unga med utländsk bakgrund (individer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar) bor kvar längre i föräldrahemmet än att unga med svensk bakgrund gör det, men skillnaderna har minskat över tid. År 2019 bodde 42,9 procent av unga i åldern 20–24 år med utländsk bakgrund kvar i föräldrahemmet jämfört med 37,9 procent av unga med svensk bakgrund. Skillnaden mellan grupperna var inte statistisk säkerställd 2019. Trångboddhet bland unga är betydligt vanligare i bostadsområden med låga inkomstnivåer och bland individer med utländsk bakgrund (Boverkets rapport 2019:25, Bostäder och platser för ungdomar). För mer information om regeringens bostadspolitik, se utgiftsområde 18.

Det är vanligare att pojkar och unga män besöker fritidsgårdar än att flickor och unga kvinnor gör det

Diagram 15.7 Andel unga som besöker fritidsgård eller ungdomens hus varje månad, i åldern 16–25 år, efter kön

Anm.: Enkätundersökningen genomförs vart tredje år.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Omkring 7 procent av unga i åldern 16–25 år besökte en fritidsgård varje månad under 2018. Andelen har endast varierat marginellt under perioden 2007–2018. Andelen besökare i detta åldersintervall ger dock inte en helt rättvisande bild eftersom många verksamheter främst riktar sig till och besöks av unga som går på högskolan. Det är framför allt unga utrikes födda, unga i åldern 16–19 år och unga pojkar som besöker fritidsgårdar eller ungdomens hus regelbundet. Skillnaderna i vilka grupper av unga som besöker verksamheterna har varit stabila över tid (MUCF 2020, Ungas rätt till en meningsfull fritid, Ku2020/00498/CSM). Skillnaderna har i tidigare studier bl.a. förklarats av att de aktiviteter som erbjuds tilltalar vissa pojkar i högre uträkning än andra delar av ungdomsgruppen samt att en del unga avstår från att delta i fritidsaktiviteter (exempelvis öppen fritidsverksamhet) på grund av rädsla att bli dåligt bemött. Det gäller framför allt flickor, unga hbtq-personer och unga med funktionsnedsättning (MUCF 2016, Kartläggning av öppen fritidsverksamhet).

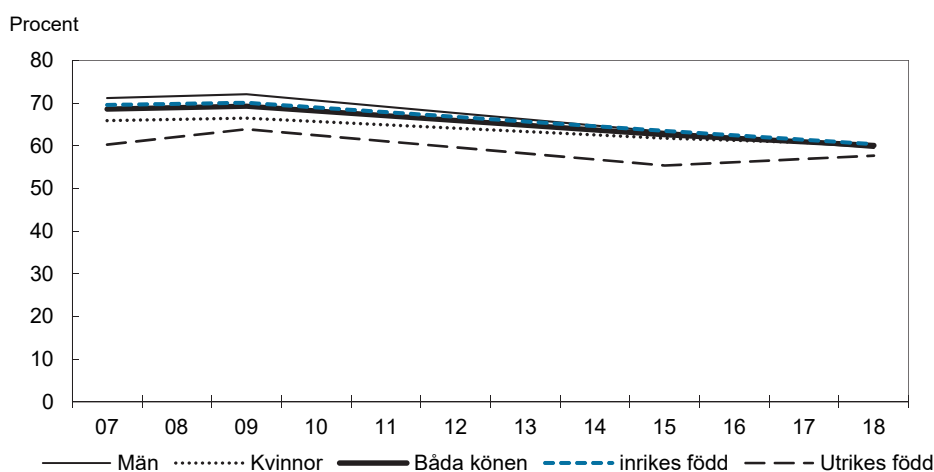
Under 2019 har MUCF fortsatt undersökt vilka kompetens- och utvecklingsbehov som finns i kommunernas öppna fritidsverksamhet. Utvecklingsbehoven är störst gällande inkluderande arbetssätt för unga med funktionsnedsättning, inkluderande arbetssätt för unga hbtq-personer, att implementera ett barnrätts- och ungdomsperspektiv, metoder för samverkan kring barn och unga samt det våldsförebyggande arbetet med fokus på normförändrande praktik. MUCF har under 2019 påbörjat (Ku2020/00311/CSM) ett arbete med att möta de kompetens- och utvecklingsbehov som finns och har tagit fram ett stödmaterial om den öppna fritidsverksamheten och hbtq, normer och inkludering samt ett stödmaterial om den öppna fritidsverksamheten och barnkonventionen. Arbetet kvarstår med att fortsätta möta behovet av kompetensutveckling för personal i öppen fritidsverksamhet.

Inflytande över samhällsutvecklingen

Svag nedgång i andelen unga som är medlemmar i en förening

Andelen unga i åldern 16–25 år som är medlemmar i en förening har minskat sedan 2009.

Diagram 15.8 Andel som är medlemmar i en förening i åldern 16–25 år, efter kön samt inrikes och utrikes född

Anm.: Enkäten genomförs av MUCF vart tredje år.

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Andelen unga som är medlemmar i en förening har minskat från 69 procent 2007 till 62 procent 2018. År 2018 var det ingen skillnad mellan unga kvinnor och unga män i andelen som var medlem i en förening. Tidigare var det en större andel bland unga män än bland unga kvinnor som var medlemmar i en förening. År 2018 fanns inga

statistiskt säkerställda skillnader i andelen inrikes och utrikes födda som var medlemmar i en förening. Det har dock funnits skillnader tidigare, 2007 var andelen högre bland unga inrikes födda jämfört med unga utrikes födda. I rapporten Ungas rätt till en meningsfull fritid (Ku2020/00498/CSM) konstaterar MUCF att en minskad andel föreningsmedlemmar kan ha sin grund i att fler unga väljer att avsluta medlemskap i föreningar och att de engagerar sig på andra sätt än inom ramen för en förening. Det kan också bero på att vissa grupper av unga idag inte har tillgång till föreningsverksamhet. Den minskade andelen unga som är medlemmar i föreningar är inte synonymt med att ungas engagemang minskar. Att unga har ett stort engagemang framgår i MUCF:s attityd- och värderingsstudie (MUCF 2019).

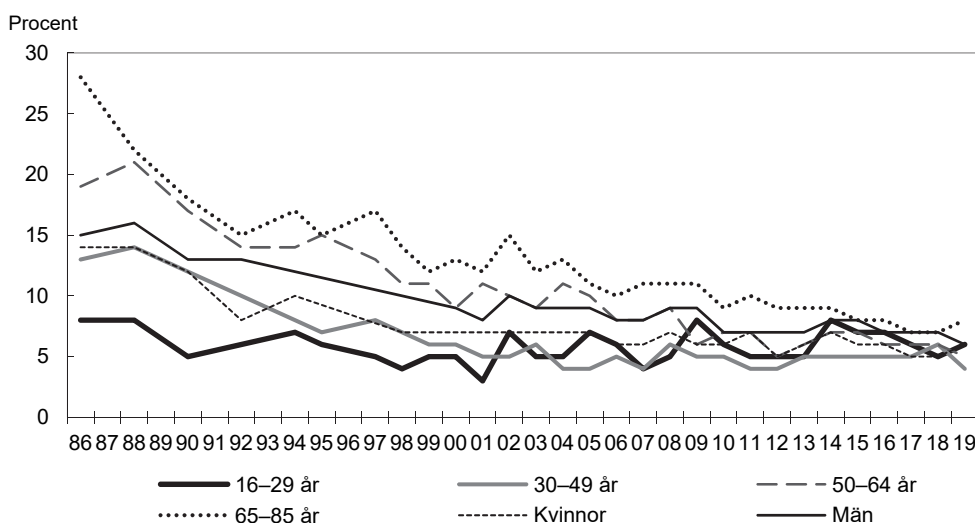
Stödet till barn- och ungdomsorganisationerna

Antalet unga som är medlemmar i en barn- och ungdomsorganisation har varierat. Antalet bidragsgrundande medlemmar ökade fram till 2017 och har sedan dess minskat något. Fördelningen mellan flickor och unga kvinnor samt pojkar och unga män i medlemsbasen har legat inom spannet 40–60 procent över tid. MUCF fördelar statsbidrag enligt förordningen (2011:65) om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer. Syftet med statsbidraget är att stödja barns och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Bidrag lämnas i form av organisations- respektive projektbidrag. MUCF disponerade 212 miljoner kronor för organisationsbidrag och 21 miljoner kronor för projektbidrag under 2019.

Organisationsbidraget utgör en viktig finansieringskälla för organisationerna och har bl.a. använts till att bekosta löner och arvoden samt möten, läger och utbildningar. Bidraget gör det möjligt att nå ut till barn och unga över hela Sverige med verksamheten. Ungefär en fjärdedel av bidraget går direkt till lokala medlemsföreningar. Bidraget används till att skapa trygga mötesplatser som ger barn och ungdomar möjlighet att växa i olika förtroendeuppdrag och som föreningsmedlemmar. De får även förbättrade kunskaper om organisationens sakfrågor, påverkansarbete och om föreningsliv i stort. (MUCF 2020, Organisationsbidragens användning och effekter 2020, Ku2020/01241/CSM). Merparten av projektbidragsmedlen har använts till att bekosta löner och arvoden. Projekten har genom utåtriktade och kunskaphöjande metoder (seminarier, workshops, föreläsningar och studiecirkel) arbetat med att stödja barn och ungdomars självständiga organisering och inflytande i samhället. Enligt redovisningarna har projekten resulterat i att nya medlemmar har nåtts samt att mötesplatser eller nätverk skapats som består över tid (MUCF 2020, Projektbidragens användning och effekter 2020, Ku2020/01240/CSM).

Ungdomars politiska engagemang ökar

Ungdomars medlemskap i politiska partier eller förbund har varierat mellan 3 och 8 procent sedan mitten på 1980-talet. Andel unga i åldern 16–29 år som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti uppgick 2018 till 5 procent vilket innebär en minskning med 3 procentenheter sedan 2014. Andelen unga som uppger att de är medlemmar i ett politiskt parti är något mindre än för övriga åldersgrupper.

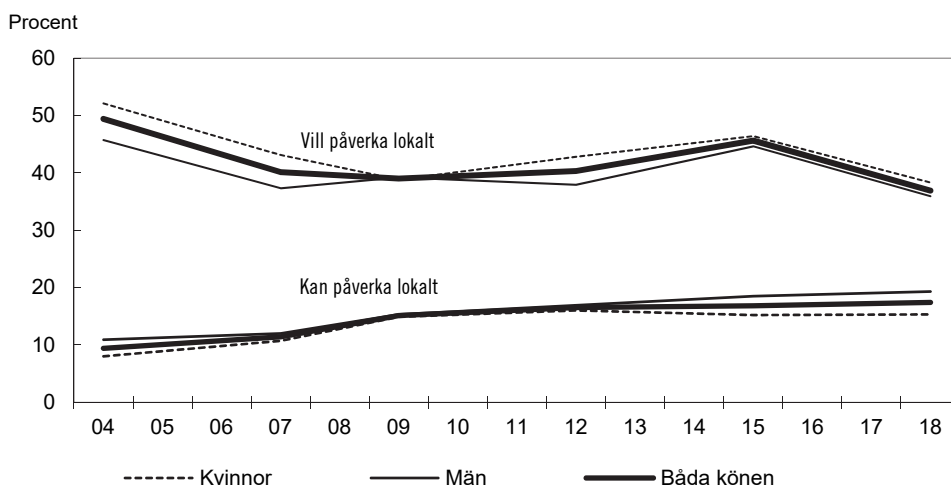
Diagram 15.9 Andel som anger att de är medlemmar i ett politiskt parti eller förbund, efter ålder och kön

Anm.: Undersökningen gjordes vartannat år mellan 1986–1994. Könsuppdelad statistik finns endast för den totala befolkningen 16–85 år.

Källa: SOM-institutet.

MUCF:s attityd- och värderingsstudie från 2019 visar att många unga är intresserade och engagerade i vad som händer i samhället och generellt tycker att det är viktigt att ta ställning i samhällsfrågor. MUCF:s nationella ungdomsenkät visar samtidigt att det finns en skillnad i ungas intresse för samhällsfrågor och för politik, där en lägre andel unga uppger att de är intresserade av politik än av samhällsfrågor. Unga kvinnor uppger i större utsträckning att de är intresserade av samhällsfrågor, det finns däremot inga statistiskt säkerställda skillnader mellan unga män och kvinnor gällande andelen som uppger att de är intresserade av politik.

Många ungdomar vill kunna påverka lokalt. MUCF:s ungdomsenkät visar att cirka 37 procent vill kunna påverka lokalt. Det fanns inga statistiskt säkerställda skillnader mellan unga kvinnor och män. Samtidigt uppger 17,4 procent av ungdomarna att de kan påverka lokalt. Det fanns inga statistiskt säkerställda skillnader gällande andelen unga män eller kvinnor som anser att de kan påverka lokalt.

Diagram 15.10 Unga i åldern 16–25 år som vill och kan påverka lokalt

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

I MUCF:s rapport Fokus 19 (Ku2019/01961/CSM) framkommer att många unga har en optimistisk bild av sina möjligheter till inflytande på lokal nivå. Samtidigt finns det skillnader mellan olika grupper av unga. Resultaten visar att unga män i större

utsträckning än unga kvinnor upplever att de har stora möjligheter att påverka. Unga från områden med socioekonomiska utmaningar har ofta en mer negativ inställning till sina påverkansmöjligheter och har i högre utsträckning erfarenheter av att påverkansförsök inte lett till några resultat. MUCF:s undersökning pekar mot att unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättning är grupper som är underrepresenterade i kommunala inflytandeforum (till exempel ungdomsråd eller referensgrupp). Det finns även skillnader i upplevelsen av ungas möjligheter till inflytande mellan grupper av unga som redan deltar i olika typer av ungdomsråd eller referensgrupper och de som inte gör det. MUCF:s rapport visar att unga som redan är engagerade i ett inflytandeforum anser att gruppen unga generellt sett har goda möjligheter att föra fram sina åsikter och påverka politiken. Bland unga som inte är engagerade i ett inflytandeforum finns istället en större upplevelse av att politiker inte lyssnar och att det är långt till beslutsfattarna. Båda grupperna framför att det krävs god kunskap om demokratiprocesser för att kunna påverka och att sådan information behöver bli mer lättillgängligt och anpassat för unga.

Rättighetsbaserat ungdomsperspektiv

MUCF har i uppgift att verka för att ett ungdomsperspektiv integreras i statliga myndigheters verksamhet. I och med att FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) blivit lag är det än viktigare att lyfta rättighetsperspektivet i ungdomspolitiken. Ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv bygger på de mänskliga rättigheterna, barnkonventionen och den svenska ungdomspolitiken. Under 2019 har myndigheten påbörjat utvecklingen av ett pedagogiskt verktyg med syftet att förklara och implementera ett rättighetsbaserat ungdomsperspektiv riktat till myndigheter, regioner och kommuner. Ett utvecklingsstöd som efterfrågats av kommunerna är implementering av ett barnrätts- och ungdomsperspektiv i öppen fritidsverksamhet. Myndigheten har tagit fram metodstöd för praktiskt arbete med barnkonventionen i öppen fritidsverksamhet. Ett av verktygen är stödmaterialet Öppna fritidsverksamheten – om barnkonventionen. Stödmaterialet lanserades under myndighetens rikskonferens hösten 2019.

15.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det övergripande målet för ungdomspolitiken delvis har uppnåtts, men flera utmaningar finns. Hälsan är överlag bättre bland ungdomar än i övriga befolkningen, men det finns tydliga tecken på att den psykiska ohälsan ökar bland alla grupper av unga. Denna utveckling är oroande då en god och jämlik psykisk hälsa är en grundförutsättning för att unga ska ha goda levnadsvillkor och makt att forma sina liv. Det finns idag inga tydliga svar på vad som är orsakerna bakom ökningen av psykisk ohälsa bland unga. Rapporter visar att ungdomar från många olika grupper i samhället är drabbade, vilket tyder på att orsakerna kan finnas i miljöer som är gemensamma för de flesta unga. Unga kvinnor uppger dock i betydligt högre grad än unga män att de lider av psykisk ohälsa. Oberoende av könstillhörighet är det även vanligare bland unga hbtq-personer att uppleva de flesta symtomen på psykisk ohälsa. Regeringen bedömer att de insatser som görs på området går i rätt riktning men att mycket arbete kvarstår.

Måluppfyllelsen för ungdomars goda levnadsvillkor utvecklades negativt då konjunkturen under 2019 försämrades och ungdomsarbetslösheten vände uppåt. Därefter har covid-19-utbrottet haft negativa effekter på arbetsmarknaden från och med mitten av mars 2020. Vissa grupper har genomgående svårare än andra att etablera sig på arbetsmarknaden. Unga som varken arbetar eller studerar är en särskilt utsatt grupp och regeringen har därför genomfört åtgärder för att underlätta gruppens etablering på arbetsmarknaden. De dialoger MUCF fört med lokala och regionala aktörer under

2019 i syfte att stödja aktörer som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar visar att efterfrågan på stöd från lokal nivå är stor. Regeringen bedömer att de insatser som genomförs av myndigheten väl motsvarar uppdraget och kompletterar insatser från andra nationella och regionala aktörer. Vidare bedömer regeringen att insatserna inom ungdomspolitiken bidragit positivt till ungas etablering på arbetsmarknaden, samtidigt som flera utmaningar kvarstår.

Bidraget till barn- och ungdomsorganisationer utgör ett viktigt verktyg för att nå det ungdomspolitiska målet. Det bidrar till att ge unga makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutveckling genom att möjliggöra ungas organisering. Genom att skapa nya mötesplatser och nätverk bidrar det även till att ge unga en meningsfull och utvecklande fritid. Att barn- och ungdomsorganisationerna lyckas engagera nya medlemmar trots att allt färre unga blir medlemmar i föreningar tydliggör vikten av att stödja organisationerna och främja deras möjligheter till verksamhet. Den öppna fritidsverksamheten är, liksom föreningsverksamheten, en arena för ungas fritid där det finns potential att engagera fler och bredare grupper av barn och unga. Det finns dock ett stort behov av kompetensutveckling för personal i öppen fritidsverksamhet. Behovet behöver mötas för att öka kvaliteten och tillgängligheten i öppen fritidsverksamhet.

Det är positivt att många unga är engagerade i vad som händer i samhället och tycker att det är viktigt att ta ställning i samhällsfrågor. Det är samtidigt oroande att vissa grupper av unga upplever att de inte är inkluderade i samhället i samma utsträckning som andra unga och att avståndet till beslutsfattare är för stort. Ungas inflytande över samhällsutvecklingen präglas till stor del av socioekonomisk bakgrund, men även av geografisk hemvist. I flera avseenden har utrikes födda unga sämre livs- och uppväxtvillkor än andra. Regeringen bedömer att de statliga insatser som vidtagits har haft positiva effekter på ungas makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

15.5 Politikens inriktning

Utifrån ovan analys av det ungdomspolitiska målet prioriterar regeringen i denna budgetproposition följande områden: alla unga ska vara delaktiga i samhällsbygget, öka den psykiska hälsan bland unga samt alla unga ska ha en meningsfull fritid.

Unga ska vara delaktiga i samhällsbygget

Höjt statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationerna

Ungas demokratiska organisering är en viktig del i att öka ungas inflytande och delaktighet. Fler barn- och ungdomsorganisationer än tidigare söker bidrag vilket leder till att många organisationer får mindre bidrag även om antalet medlemmar ökar. Samtidigt har stress och psykisk ohälsa ökat bland förtroendevalda och anställda i ungdomsorganisationerna och allt fler utsätts för hot och hat. Till detta kommer att coronapandemin har medfört svårigheter för organisationerna när det gäller att genomföra sin ordinarie verksamhet. Regeringen föreslår därför att medel tillförs statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationerna.

Regeringen fortsätter arbetet med att säkerställa att statsbidragen till barn- och ungdomsorganisationer lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) har remissbehandlats och utgör underlag för det fortsatta arbetet. Regeringen avser återkomma under mandatperioden med förslag om bl.a. ett nytt demokrativillkor.

Ungas deltagande i demokratin

Under 2020 och 2021 genomför regeringen en nationell kraftsamling för demokratin, Demokratin 100 år. Målsättningen med satsningen är att främja en uthållig och levande demokrati i hela landet genom att stärka förutsättningarna för människor att i större utsträckning aktivt kunna delta i demokratin. MUCF har en viktig roll i att ta fram och sprida modeller för hur kommuner kan arbeta strategiskt, sektorsövergripande och långsiktigt med att stärka ungas kunskap om den lokala demokratin, utveckla ungas demokratiska färdigheter och kompetenser samt främja deltagande och stärka delaktigheten i demokratin.

Öka den psykiska hälsan bland unga

Regeringen ser med oro på utvecklingen som skett med ökad självupplevd psykisk ohälsa bland unga kvinnor och män. Regeringen genomför därför ett antal insatser för att motverka psykisk ohälsa bland barn och unga inom flera områden, se utg.omr. 9, avsnitt 3 och 6.

Alla unga ska ha en meningsfull fritid

Coronapandemin och dess ekonomiska följdverkningar bedöms drabba ungdomar hårt. Det gäller särskilt unga från områden med socioekonomiska utmaningar där den sociala oron riskerar att öka. Ungas fritidsaktiviteter har stor inverkan på deras välmående och etablering i arbets- och samhällslivet. Ökningen av statsbidraget till barn- och ungdomsorganisationerna bedöms bidra till att öka antalet fritidsaktiviteter för barn och unga.

15.6 Budgetförslag

15.6.1 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tabell 15.1 Anslagsutveckling 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Tusental kronor

2019	Utfall	41 942	Anslagssparande	-611
2020	Anslag	51 656 ¹	Utgiftsprognos	50 526
2021	Förslag	51 639		
2022	Beräknat	52 042 ²		
2023	Beräknat	52 635 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 51 639 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 51 639 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 15.2 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 12:1 Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	51 656	51 656	51 656
Pris- och löneomräkning ²	723	1 132	1 733
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-740	-746	-754
varav BP21 ³	-740	-740	-740
- Generell besparing i statsförvaltningen	-740	-740	-740
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	51 639	52 042	52 635

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 740 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 51 639 000 kronor anvisas under anslaget 12:1 *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 52 042 000 kronor respektive 52 635 000 kronor.

15.6.2 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tabell 15.3 Anslagsutveckling 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

2019	Utfall	238 753	Anslagssparande	4 687
2020	Anslag	290 680 ¹	Utgiftsprognos	287 722
2021	Förslag	290 680		
2022	Beräknat	290 680		
2023	Beräknat	240 680		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till ungdomsorganisationer. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag och visst övrigt stöd till nationell och internationell ungdomsverksamhet för ungdomspolitikens genomförande. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 15.4 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	240 680	240 680	240 680
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	50 000	50 000	
varav BP21	50 000	50 000	
- Stöd till barn- och ungdomsorganisationer	50 000	50 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	290 680	290 680	240 680

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 50 000 000 kronor årligen för 2021 och 2022 för att förstärka bidraget till barn- och ungdomsorganisationer.

Regeringen föreslår att 290 680 000 kronor anvisas under anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 290 680 000 kronor respektive 240 680 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 232 000 000 kronor 2022.

Tabell 15.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022
Ingående åtaganden	212 000	212 000	212 000	
Nya åtaganden	212 000	212 000	232 000	
Infriade åtaganden	-212 000	-212 000	-212 000	-232 000
Utestående åtaganden	212 000	212 000	232 000	
Erhållet/förslaget bemyndigande	212 000	212 000	232 000	

Skälen för regeringens förslag: För att nå en ökad förutsägbarhet i medelstilldelningen som avser statsbidrag i form av organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer bör MUCF under 2021 kunna fatta beslut om stödets fördelning 2022.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 12:2 *Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 232 000 000 kronor 2022.

15.6.3 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tabell 15.6 Anslagsutveckling 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

2019	Utfall	9 878	Anslagssparande	122
2020	Anslag	2 000 ¹	Utgiftsprognos	1 980
2021	Förslag	2 000		
2022	Beräknat	2 000		
2023	Beräknat	2 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom ungdomspolitiken. Anslaget får användas för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 15.7 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 12:3 Särskilda insatser inom ungdomspolitiken

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	2 000	2 000	2 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 000	2 000	2 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 000 000 kronor anvisas under anslaget 12:3 *Särskilda insatser inom ungdomspolitiken* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 2 000 000 kronor respektive 2 000 000 kronor.

16 Politik för det civila samhället

16.1 Mål för området

I avsnitt 3.5 anges de mål som riksdagen beslutat för politiken för det civila samhället.

16.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Resultatredovisningen sker med utgångspunkt i principer som anges i propositionen En politik för det civila samhället. Följande resultatindikatorer och bedömningsgrunder används för uppföljningen:

- hur de statliga bidragen har fördelats med avseende på det civila samhällets självständighet och oberoende,
- insatser för att besluts- och beredningsprocesser inom olika områden ska omfatta dialog med det civila samhället,
- insatser för att det civila samhället ska kunna verka i rollen som utförare och ingå partnerskap med det offentliga, samt insatser för att öka kunskap om det civila samhället hos offentliga aktörer,
- insatser för att stärka stabilitet, enhetlighet och förutsebarhet i villkor och bidrag,
- insatser för öppenhet och tillvaratagande av det civila samhällets kunskaper i frågor som rör dem, exempelvis genom remisser, sakråd och möten,
- tillstånd och utveckling gällande befolkningens deltagande i det civila samhället, förutsättningar för civilsamhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden och hur det civila samhället speglar den mångfald som finns i befolkningen.

16.3 Resultatredovisning

I det civila samhället ingår allt från nätverk, tillfälliga sammanslutningar och frivilliga insatser till ideella föreningar, registrerade trossamfund, stiftelser och kooperativ. En rad faktorer påverkar villkoren för det civila samhällets organisationer. De effekter som insatser inom politiken för det civila samhället har på dessa villkor är svåra att avgränsa från effekterna av insatser som görs inom andra verksamhetsområden. Redovisning av resultat sker mot denna bakgrund.

Resultat utifrån principen om självständighet och oberoende

Principen om självständighet och oberoende speglar det civila samhällets centrala betydelse för demokratin och tydliggör vikten av organisationernas självständighet.

Statsbidrag om sammanlagt cirka 20,7 miljarder kronor (varav 9,5 miljarder kronor till biståndsverksamheter) fördelades till det civila samhällets organisationer under 2019, vilket är cirka 550 miljoner kronor mindre än 2018. Under 2019 uppgick andelen generella bidrag till 94 procent, vilket kan jämföras med 92 procent 2018. En hög andel generella bidrag är i linje med regeringens ambition om självständighet och oberoende med stort utrymme för egna initiativ.

Statsbidrag till det civila samhällets organisationer fördelas inom flera politikområden. Inom området Politik för det civila samhället ligger stöd till idrotten, bidrag till allmänna samlingslokaler, stöd till friluftorganisationer och bidrag till riksdagspartiers

kvinnorganisationer. I avsnitt 16.6 respektive 16.7 redogörs närmare för stödet till idrotten och bidraget till friluftorganisationerna.

Boverket handlägger statsbidraget till allmänna samlingslokaler. Intresset för investeringsbidraget är fortfarande stort och av 266 inkomna ansökningar beviljades 82 samlingslokaler statsbidrag 2019. Av sammanlagt 57 ansökningar om verksamhetsutvecklingsbidraget till allmänna samlingslokaler beviljades 17 bidrag. Antalet ansökningar ökade under 2019 jämfört med 2018. Av årets anslag fördelades enligt Boverket 5 miljoner kronor till riksorganisationerna för organisationernas allmänna utvecklings-, informations- och rådgivningsarbete (Ku2020/01311/CSM). Regeringen har under perioden 2017–2020 stärkt bidraget med fokus på bl.a. områden med socioekonomiska utmaningar. Andelen ansökningar om bidrag för lokaler i eller vid områden med socioekonomiska utmaningar har ökat jämfört med tidigare år enligt Boverket.

På uppdrag av regeringen tar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) årligen fram en rapport om det civila samhällets villkor. 2020 års rapport belyser villkor och förutsättningar för ideella föreningar, dels i en tidsserieanalys för 2012–2018, dels i en fördjupad intervjustudie (Ku2020/01290). Resultaten visar att förutsättningarna över tid har varit stabila och att de flesta föreningarna har goda villkor att verka. Andelen föreningar som uppger att de har ekonomiska förutsättningar att bedriva sin kärnverksamhet har 2012–2018 ökat från 74 till 90 procent. Intervjustudien visar dock att villkoren varierar utifrån bl.a. föreningarnas storlek och resurser, t.ex. upplever föreningar som i högre grad finansieras med egna intäkter i stället för bidrag att de har bättre ekonomiska förutsättningar.

Resultat utifrån principen om dialog

Principen om dialog karaktäriserar förhållandet mellan regeringen och det civila samhället och ska bl.a. bidra till att bredda och fördjupa underlag för offentligt beslutsfattande och kompletterar remissförfarandet.

Under 2019 fanns i Regeringskansliet 45 fasta forum för samråd med det civila samhällets organisationer. Utöver dessa fasta forum för samråd anordnade Regeringskansliet också under 2019 drygt 120 möten för samråd med det civila samhällets organisationer i specifika frågor. Av dessa möten var 17 sakråd varav åtta EU-sakråd. Av 2020 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor framgår att allt fler föreningar har kontakt med offentliga aktörer. Den vanligaste kontakten sker på kommunal nivå. I intervjustudien framgår att flera föreningar upplever brister i dialogen, t.ex. sena inbjudningar och bristfällig återkoppling.

Partsgemensamt forum

Partsgemensamt forum (PGF) är en plattform för dialog mellan regeringen och det civila samhällets organisationer. PGF ska bl.a. följa upp och bidra till att utveckla politiken för det civila samhället. Dialogen i PGF har under året stärkt förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen. Det civila samhället representerades 2019 av 19 organisationer och fem möten genomfördes, varav fyra temamöten.

Nationellt organ för dialog mellan regeringen och det civila samhället

Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD) hade vid slutet av 2019 tretton organisationer anslutna (Ku2018/00245/CSM). Under 2019 har arbetet genom NOD inneburit att strukturen för dialog har stärkts. NOD har arrangerat fyra träffar med Lärnätverket för upphand-

lingsfrågor som därefter avslutades med en konferens med deltagare från statliga myndigheter, kommuner och civilsamhälle. NOD har lämnat stöd i samverkan med civilsamhället till bl.a. Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten, MUCF, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Upphandlingsmyndigheten. Stödet har bl.a. handlat om metodstöd, identifiering av relevanta civilsamhällesaktörer och möten. NOD har administrerat PGF och stöttat civilsamhället i urvalsarbete till kommande PGF.

Resultat utifrån principen om kvalitet

Principen om kvalitet handlar framför allt om civilsamhällets organisationer i rollen som utförare och när de ingår i partnerskap med det offentliga. Principen om kvalitet förutsätter också en god kunskap om det civila samhället hos bl.a. det offentliga. Ökad kunskap bidrar till att målet om att förbättra villkoren för det civila samhället kan nås.

Idéburna aktörer i välfärden

Av 2020 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor framgår fortsatt att en minoritet av de ideella föreningarna har bedrivit verksamhet på uppdrag av det offentliga, en andel som ökade 2012–2014 men minskade 2016 och 2018. Av intervju-studien framgår att intresse för att ingå partnerskap finns. Dock upplever flertalet föreningar en kunskapsbrist hos båda parter om uppdragsverksamhet mellan det civila samhället och det offentliga.

Civila samhällets roll i samhällsekonomin

Det civila samhället bidrog under 2017 med verksamheter till ett värde av 146 miljarder kronor (förädlingsvärde) (136 miljarder år 2016), vilket utgjorde 3,2 procent av Sveriges totala BNP (3,1 procent år 2016). Den totala produktionen för det civila samhället 2017 var 251 miljarder kronor (235 miljarder år 2016), vilket utgjorde 3,0 procent av Sveriges totala produktion (3,1 procent år 2016). Av detta utgjorde 37 miljarder kronor betalningar från offentlig förvaltning och de fasta bruttoinvesteringarna uppgick till 74 miljarder kronor. År 2017 fanns det 258 000 organisationer i det civila samhället (251 000 år 2016) varav 100 000 var ekonomiskt aktiva (95 000 år 2016). Totalt sett förvärvsarbetade drygt 200 000 personer inom det civila samhället 2017 (190 000 år 2016), med fördelningen 60 procent kvinnor och 40 procent män (Det civila samhället 2017, Statistiska centralbyrån [SCB] 2019).

Kunskap om civila samhället i offentlig sektor

MUCF arbetar på regeringens uppdrag för att öka kunskapen om det civila samhället hos statliga myndigheter och andra offentliga aktörer. Bland insatser som under 2019 bidragit till att fördjupa och sprida kunskap om det civila samhället kan nämnas vägledning för samverkan mellan kommuner och civilsamhällesorganisationer kring insatser för nyanlända, möten om hur offentliga aktörer kan samverka med civilsamhället i EU-finansierade projekt och deltagande i nätverk för landsbygdsfrågor.

Forskning för kunskap på lång sikt

Vetenskapsrådet ansvarar för ett flervetenskapligt forskningsprogram om det civila samhället. Senaste utlysningen inom programmet gjordes under 2017 och avsåg fleråriga projektbidrag (Ku2020/00669/CSM), se budgetpropositionen för 2020 utg.omr. 17.

MUCF förmedlade under 2019 medel till studier inom identifierade behovsområden avseende det civila samhället. Antalet inkomna ansökningar med män som huvudsökanden var 13 varav två beviljades projektmedel. Antalet ansökningar med kvinnor

som huvudsökande var 20 varav en beviljades projektmedel. Antalet ansökningar låg på samma nivå som 2017 efter att ha minskat med hälften 2018.

Kunskap om Idéburet-offentligt partnerskap

MUCF har genom att lyfta frågor om Idéburet-offentligt partnerskap (IOP) i myndighetsnätverket för civilsamhällesfrågor stärkt förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutveckling och välfärd. Utredningen om idéburna aktörer i välfärden (SOU 2019:56) har tagit fram en vägledning för IOP med syfte att göra det lättare för parterna att samverka i idéburna offentliga partnerskap.

Resultat utifrån principen om långsiktighet

Principen om långsiktighet handlar om att det civila samhällets organisationer ska ha goda och stabila förutsättningar för sin verksamhet och att civilsamhällets villkor ska vara långsiktiga och förutsebara. Cirka en fjärdedel av de statsbidrag som delas ut till det civila samhällets organisationer beviljas för två år eller mer. 2019 års rapport från MUCF om villkoren för det civila samhället visar att nio av tio ideella föreningar ser goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet och bedömer att de även kommer att kunna göra det de närmaste åren.

Resultat utifrån principen om öppenhet och insyn

Principen om öppenhet och insyn handlar om civilsamhällets inflytande i processer för beslutsfattande.

Synpunkter inhämtas från det civila samhällets organisationer

I samrådsformen remissförfarande ingår ofta att inhämta synpunkter från det civila samhällets organisationer. Regeringskansliets uppföljning visar att totalt 126 remisser har skickats ut till nästan 1 780 organisationer inom det civila samhället under 2019. Drygt hälften av organisationerna svarade på remisserna. Som komplement till remissförfarandet har synpunkter och perspektiv från det civila samhällets organisationer även inhämtats genom t.ex. sakråd.

Spridande av kod som främjar civilsamhällets medverkan i beslutsprocesser

MUCF har i uppdrag att sprida kunskap om Europeiska koden för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser (Europarådet 2009). MUCF har spridit kunskap om koden vid ett antal tillfällen under året, främst till offentliga aktörer.

Resultat utifrån principen om mångfald

Principen om mångfald handlar bl.a. om att det civila samhället bör spegla och omfatta kvinnor och män, flickor och pojkar, samt deltagande från olika delar av befolkningen och med olika åldrar. Uppföljningen av principen handlar bl.a. om att redogöra för befolkningens deltagande i det civila samhället, insatser för att underlätta mångfaldsarbete samt förutsättningar för det civila samhällets aktörer att verka inom olika samhällsområden.

Medlemskap i förening och ideella insatser

Den långsiktiga tendensen sedan 1990-talet är att andelen av befolkningen som är medlemmar i minst en förening minskar medan engagemangsnivån består. Enligt en undersökning av SOM-institutet vid Göteborgs universitet (Ku2020/01820/MD) var

70 procent av Sveriges befolkning i åldern 16–85 medlemmar i en förening 2019, en minskning med 8 procentenheter sedan mätningarna inleddes 1998. För män var andelen som är medlemmar i en förening 71 procent och för kvinnor 70 procent. För personer med högre utbildning var andelen 80 procent och för personer med lägre utbildning 49 procent. Med högre utbildning avses personer som studerat på högskolenivå och med lägre utbildning avses personer som inte avslutat grundskolestudier eller motsvarande. Personer som bor i på landsbygden är i något högre grad medlemmar i föreningar än personer som bor i storstäder, 72 respektive 69 procent.

SCB:s undersökning av levnadsförhållanden (ULF/SILC) genomförs med ett roterande system som innebär att alla tematiska avsnitt inte är med vid varje tillfälle. Under 2018–2019 var ca 30 procent medlemmar i en idrotts- eller friluftsförening, 11 procent i en kulturförening och 5 procent i en kultur-, dans- musik- eller teaterförening. Bland personer över 65 år var 35 procent medlemmar i en pensionärsförening. Under 2019 genomförde Ersta Sköndal Bräcke högskola sin återkommande undersökning om befolkningens ideella engagemang (Ku2019/01831/CSM). Denna visar att 51 procent av befolkningen hade gjort ideella insatser under 2019 i och utanför föreningslivet. Engagemangsnivån är stabil över tid och hög i en internationell jämförelse.

Deltagande i det civila samhället

2020 års rapport från MUCF om det civila samhällets villkor visar att föreningar har skiftande förutsättningar att rekrytera och behålla medlemmar och ideellt arbetande i verksamheten. Vissa ser utmaningar i att engagera nya aktiva i etablerade organisationer, medan andra beskriver rekrytering av underrepresenterade grupper som en utmaning. 2019 års undersökning från Ersta Sköndal Bräcke högskola visar att det finns och länge funnits en stark koppling mellan att arbeta ideellt och uppväxtmiljö med föreningsaktiva föräldrar, samt att de som exponeras för ideella organisationer är föreningsaktiva i högre grad.

Utsatthet av olika slag begränsar deltagandet i det civila samhället. Förordningen (2018:32) om statsbidrag för insatser som motverkar hot och hat i det offentliga samtalet riktas till det civila samhällets organisationer och MUCF har fördelat 6 miljoner kronor under 2019 (se vidare utg.omr. 1 avsnitt 3.3). Därtill har knappt 9 miljoner kronor fördelats under 2019 enligt förordningen (2018:1533) om statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället (se vidare utg.omr. 17 avsnitt 12).

Ofrivillig ensamhet bland äldre

Regeringen beslutade 2019 förordningen (2019:474) om statsbidrag för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer. Socialstyrelsen har 2019 fördelat 18,5 miljoner kronor till totalt 102 organisationer, både pensionärsorganisationer och andra organisationer med verksamhet som vänder sig till äldre. Bidraget har mött stort intresse och möjliggjort verksamheter som annars inte skulle kommit till stånd. Den mest frekventa insatsen är olika typer av trivselträffar (Ku2020/01474/CSM). Satsningen fortsätter t.o.m. 2021.

Stöd till organisationer som arbetar mot hemlöshet bland unga

Regeringen har 2019 fördelat 120 miljoner kronor till ideella organisationer i deras arbete mot hemlöshet bland unga vuxna, där psykisk ohälsa kan vara en bidragande orsak till hemlösheten. Bidraget har enligt Kammarkollegiets rapportering stärkt organisationernas kapacitet och generellt prioriterats till boendelösningar utifrån att dessa är viktiga för att förbättra målgruppens psykiska hälsa. Behovet av stöd bedöms

vara fortsatt stort (Kammarkollegiets rapport Statsbidrag till ideella organisationers insatser mot hemlöshet, Ku2020/01133/CSM).

Civilsamhällets villkor och arbete med anledning av den nya coronapandemin

Utbrottet av coronapandemin har medfört såväl ökade behov av civilsamhällets insatser för socialt utsatta grupper som försämrade villkor för civilsamhället. En studie från MUCF i maj 2020 visar att 59 procent av organisationerna ställt in mer än hälften av sin verksamhet och 48 procent påverkas negativt ekonomiskt i stor eller mycket stor omfattning (Ku2020/01264/CSM). Regeringen har beslutat om flera olika åtgärder för att förbättra civilsamhällets villkor och förutsättningar att verka under virusutbrottet. Regeringen har även gett MUCF i uppdrag att sammanställa och sprida information till civilsamhället om regeringens stödåtgärder med anledning av virusutbrottet (Ku2020/00914/CSM) och NOD har, i överenskommelse med civilsamhället, fått i uppgift att lämna stöd i samverkan under coronapandemin.

16.4 Analys och slutsatser

Regeringens bedömer att de statliga insatserna bidrar till att uppfylla målet inom politiken för det civila samhället. Det kan bl.a. konstateras att andelen generella bidrag ligger på en hög nivå och har så gjort under de senaste åren, vilket bl.a. bidrar till att upprätthålla möjlighet till självständighet och oberoende för många föreningar. En utmaning finns dock i att föreningslivet är sårbart för förändringar vad gäller det finansiella stödet från offentlig sektor eller lagar och regler. Det finns mot denna bakgrund fortfarande behov av fortsatta insatser för att stärka långsiktighet och underlätta administrationen för det civila samhällets organisationer.

Regeringen konstaterar att coronapandemin försämrar det civila samhällets villkor och förutsättningar att verka. De åtgärder och medel som beslutats har stärkt civilsamhällets förutsättningar men det är angeläget att fortsätta följa utvecklingen.

De statliga medel som avsatts inom ramen för NOD har varit betydelsefulla för att stärka dialogen med det civila samhället, liksom dialogen inom ramen för PGF.

Regeringen konstaterar att det finns fortsatt behov av utveckling av det civila samhällets möjlighet till delaktighet i samhällsutvecklingen, bl.a. är kunskapen i civila samhället om bidragssystem och möjligheter att delta i offentliga upphandlingar otillräcklig, liksom kunskapen om det civila samhället hos statliga myndigheter och andra offentliga aktörer. Insatser på detta område bör fortsätta, exempelvis för att öka det offentligas kunskap om det civila samhället och underlätta för det civila samhället att ta del av stödssystem. Den europeiska koden för främjande av idéburna organisationers medverkan i offentliga beslutsprocesser är ett viktigt instrument i det offentligas samverkan med civilsamhället och fortsatt relevant.

Regeringen anser att forskningsprogrammet för det civila samhället som bedrivs av Vetenskapsrådet samt SCB:s statistikuppdrag om det civila samhället bidragit till relevant kunskap och långsiktigt stärkt det civila samhällets villkor.

Regeringen anser vidare att organisationerna i det civila samhället ger värdefulla bidrag till fördjupning och breddning av underlag för offentligt beslutsfattande och att dialog och samråd är av fortsatt stor vikt.

En stor majoritet av Sveriges befolkning är medlemmar i olika föreningar och organisationer. Mot bakgrund av minskningen över tid och skillnader i engagemang mellan olika grupper, t.ex. mellan personer med låg respektive hög utbildningsnivå, är det

fortsatt viktigt att fortsätta följa utvecklingen och möjliggöra för insatser för att överbrygga hinder för engagemang.

16.5 Politikens inriktning

Det civila samhället är en omistlig del av vår demokrati. En utgångspunkt för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras.

Regeringen anser att det är viktigt att fortsätta att underlätta för det civila samhällets organisationer att självständigt bedriva och utveckla sin verksamhet och därigenom bidra till ett demokratiskt och hållbart samhälle. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av att coronapandemin inneburit stora utmaningar för civilsamhällets arbete och utrymme.

Inom politikområdet behövs insatser för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin. Regeringen föreslår därför att medel tillförs dels bidrag till allmänna samlingslokaler, dels till Svenska kyrkan. Insatser behövs även för att mildra sådana konsekvenser för de statsbidragsberättigade trossamfunden (utg.omr. 17, avsnitt 12). Konsekvenserna handlar bl.a. om att intäkterna påverkas till följd av att verksamhet anpassas till den rådande situationen.

Samlingslokaler för föreningslivet är en viktig del av ett demokratiskt samhälle. Regeringen ser skäl för fortsatta insatser för att föreningar runt om i landet ska ha platser för att bedriva sin verksamhet. Regeringen föreslår därför att medel tillförs bidraget till allmänna samlingslokaler.

Regeringen anser att ofrivillig ensamhet bland äldre bör motverkas och en satsning där civila samhället tillförs medel fortsätter under 2021.

Regeringen fortsätter arbetet med att säkerställa att statsbidragen till det civila samhällets organisationer lämnas till organisationer som i sin verksamhet respekterar demokratins idéer. Betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) har remissbehandlats och utgör underlag för det fortsatta arbetet. Regeringen avser återkomma under mandatperioden med förslag om bl.a. ett nytt demokrativillkor.

16.6 Idrottspolitik

16.6.1 Mål för området

I avsnitt 3.4 anges de mål som riksdagen beslutat för idrottspolitik.

16.6.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom idrottspolitik utgår från bedömningsgrunder och resultatindikatorer som har formulerats med utgångspunkt i de indikatorer som anges i regeringens uppdrag till Centrum för idrottsforskning om att följa upp statens stöd till idrotten.

- Antal medlemmar inom idrottsrörelsen fördelat mellan olika specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet
- Antal ideella ledare inom idrottsrörelsen
- Fördelning av lokalt aktivitetsstöd
- Antal personer som idrottar på fritiden
- Andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå

- Deltagande i ledarutbildning
- Insatser inom arbetet mot dopning
- Antal medaljer i internationella mästerskap

16.6.3 Resultatredovisning

Statens stöd till idrotten uppgick 2019 till 1 954 miljoner kronor. Anslaget omfattar främst bidrag till idrottens organisering, idrottens barn- och ungdomsverksamhet, insatser mot dopning, specialidrott inom gymnasieskolan, förberedelse och deltagande i olympiska och paralympiska spel, idrottsforskning med mera.

Resultat utifrån idrotten som folkrörelse

Antal medlemmar inom idrottsrörelsen

Riksidrottsförbundet (RF) har 71 specialidrottsförbund som medlemmar, med över 20 000 föreningar spridda över hela landet, och 3,1 miljoner personer anger i en enkätstudie att de är medlemmar i en förening. Könsfördelningen bland medlemmar 2018 var 45 procent flickor och kvinnor och 55 procent pojkar och män. Skillnaderna i könsfördelningen är oförändrad över tid. Antalet aktiva medlemmar har varit förhållandevis konstant sedan 2002.

Antal medlemmar inom specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet

Inom RF finns både stora och små förbund. 16 förbund är stora, med ett medlemsantal på över 100 000 (störst är fotboll, följt av friidrott och golf med ett medlemsantal mellan 450 000–940 000). Dessa 16 förbund samlar hela 79 procent av RF-idrottens totala antal medlemmar. Sex förbund utgör en mellankategori, med ett medlemsantal på 50 000–100 000 personer, motsvarande åtta procent av den totala medlemskåren. Resterande 49 förbund (14 procent) har alla ett medlemsantal på mindre än 50 000 personer. Skillnaderna i medlemsutvecklingen mellan olika idrotter påvisar några större förändringar mellan 2016 till 2018. Bland annat redovisar idrotter som motorcykel och snöskoter, cricket och gymnastik en påtaglig ökning, medan biljard och det akademiska idrottsförbundet redovisar minskat antal medlemmar. Dessa uppgifter kan delvis antas bero på att allt fler idrottsföreningar använder verktyget IdrottOnline vilket gör uppgifterna mer tillförlitliga över tid.

Värt att notera är att könsfördelningen bland medlemmar är ojämn i många idrotter. Andelen män över 80 procent fanns i tio olika idrotter, varav högst i cricket, flygsport och biljard med 92, 89 respektive 88 procent. Andelen kvinnor över 80 procent fanns i ridsport och konståkning med 91 respektive 82 procent.

Antal ideella ledare inom idrottsrörelsen

Ett av flera kännetecken på en folkrörelse är förekomsten av frivilligt och oavlönat föreningsarbete. Män dominerar i många avseenden inom idrotten, så även bland de medlemmar som var aktiva som tränare, ledare eller funktionärer 2018. Av beräknade 890 000 personer i åldern 6–80 som innehade ett sådant uppdrag uppgavs 47 procent vara kvinnor och 53 procent vara män. Motsvarande siffra 2017 var 841 000 personer, varav 43 procent kvinnor och 57 procent män.

Resultat utifrån idrottens betydelse för folkhälsan

Fördelning av lokalt aktivitetsstöd

Statistiken för lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd) är en tydlig indikator på aktivitetsnivån i svensk barn- och ungdomsidrott. Detta då den inkluderar samtliga beviljade bidrag, vilket eliminerar den risk för felkällor och bristande precision som kan uppstå vid uppskattningar och urvalsstudier. LOK-stödet utgår för idrottslig verksamhet för barn

och ungdomar i åldern 7–25 år och ledare i åldern 13–25 år. För deltagare och ledare inom idrott för personer med funktionsnedsättning finns ingen övre åldersgräns. En granskning av antalet deltagartillfällen 2018, uppdelat efter kön, visar att flickor svarade för 40 procent och pojkar för 60 procent. Barn i åldern 12 – 18 år med svensk bakgrund idrottar i större utsträckning än barn med utländsk bakgrund, 63 procent respektive 43 procent. Andelen pojkar ökar något i takt med stigande ålder. Den samlade fördelningen mellan flickor och pojkar när det gäller deltagartillfällen, som mäts genom LOK-stödet, har varit förhållandevis konstant sedan 2002. Detta innebär således att pojkars idrottande får väsentligt större stöd från LOK-stödet än flickors idrottande. Ett övergripande mönster är att under åren 2008–2018 har barns och ungdomars idrottande i alla åldrar minskat påtagligt i antalet deltagartillfällen i förhållande till populationen. Av statistiken framgår även att LOK-stödet i större utsträckning fördelas till föreningar i socioekonomiskt starka områden än till föreningar i områden med socioekonomiska utmaningar.

En studie som analysföretaget Ungdomsbarometern genomfört 2019 ger en tydlig indikation på att åtminstone aktivitetsminskningen bland äldre ungdomar kan kopplas till förändrade värderingar och beteenden. Många barn och ungdomar vill ha ett brett utbud av fritidsaktiviteter och möjlighet att själva styra sin tid. Detta kan vara svårt att förena med en idrottsverksamhet som ofta bygger på höga krav på deltagande, engagemang och kontinuitet.

Antal personer som idrottar på fritiden

Genom regelbunden fysisk aktivitet kan olika sjukdomstillstånd motverkas. Världshälsoorganisationen (WHO) rekommenderar därför alla vuxna (18 år och äldre) att vara fysiskt aktiva minst 150 minuter i veckan med måttlig intensitet och/eller 75 minuter med hög intensitet. För barn och unga (5–17 år) rekommenderas fysisk aktivitet minst 60 minuter om dagen i måttlig till hög intensitet. Centrum för idrottsforskning utgår ifrån detta i sin redovisning till regeringen.

I Folkhälsomyndighetens senaste folkhälsoenkät (2018) uppger ungefär två av tre kvinnor och män att de är fysiskt aktiva på en nivå som motsvarar WHO:s hälso-rekommendationer. Vidare framgår att personer i åldern 16–29 år i störst utsträckning är aktiva på denna nivå och att andelen därefter minskar successivt i takt med ökad ålder. Samtidigt uppger 22 procent av hela befolkningen att de är stillasittande minst tio timmar om dagen och att det rör sig om unga personer i högre utsträckning än äldre – och män i högre utsträckning än kvinnor.

Av Riksidrottsförbundets (RF) enkätstudie, Svenska folkets relation till motion och idrott 2018, där personers deltagande i organiserade motionsaktiviteter undersöks, framgår att 49 procent av de tillfrågade mellan 6 och 80 år deltog i minst tre motionsaktiviteter i veckan och ytterligare 28 procent deltog i minst en till två motionsaktiviteter i veckan. Nivån har varit konstant sedan 2002. Kvinnor, barn och ungdomar motionerar i högre utsträckning än män och äldre.

Av enkätstudien Ungdomsbarometern 2019 framkommer att idrottande i egen regi (exempelvis att jogga eller promenera) redan bland 15–16-åringar var den vanligaste motionsformen, med över 50 procent i svarsfrekvens. På andra plats kom idrott i privat regi (träningsscenter, gym osv.), vilket cirka 47 procent uppgav sig utöva. På tredje plats kom föreningsidrott, som cirka 45 procent av de svarande ansåg sig utöva. Studien visade att motion i egen eller privat regi ökar ju äldre ungdomarna blir, medan föreningsidrottande i stället minskar. I åldern 24 år uppgav 74 procent att de motionerar på egen hand och 56 procent att de tränar i privat regi, medan endast 15 procent sade sig idrotta i en idrottsförening.

Resultat utifrån alla flickors och pojkars, kvinnors och mäns lika förutsättningar till deltagande

Andel kvinnor och män på ledande positioner på förbunds nivå

År 2018 hade 58 procent av Riksidrottsförbundets (RF) 71 specialidrottsförbund (SF) en jämställd förbundsstyrelse, dvs. att både kvinnor och män uppgår till minst 40 procent bland ledamöterna. Detta kan jämföras med 2017, 2016, 2015 och 2014 då det var 56, 56, 46, respektive 40 procent som hade en jämställd styrelse. Ett SF var kvinnodominerat såtillvida att andelen män understeg 40 procent. I 29 förbund var situationen den motsatta, dvs. att andelen kvinnor understeg 40 procent. Sammantaget var förbundsstyrelserna mer jämställda i sin sammansättning 2018 än tidigare år. Det bör påpekas att styrelserna i RF och i distriktsidrottsförbunden har jämställd representation vilket är ett krav i enlighet med RF:s stadgar samt att beslut har tagits att även styrelser i SF ska vara jämställda så att minst 40 procent av ledamöterna ska vara kvinnor respektive män senast 2021. Det finns en tydlig dominans av män både som ordförande och generalsekreterare i idrottsrörelsens specialidrottsförbund. Bland förbundens 71 förbund 2018 innehades posten som ordföranden av 18 kvinnor och 53 män. På positionen som förbundens högsta tjänsteman återfanns 22 kvinnor och 49 män.

Resultat av insatser för skolning i demokrati, ansvarstagande och etik

Deltagande i ledarutbildning

Mycket av ledarutbildningen inom idrotten sker genom studieförbundet SISU Idrottsutbildarna. Under 2019 ökade SISU Idrottsutbildarnas verksamhet räknat i såväl antal arrangemang som deltagare respektive utbildningstimmar, efter några år med sjunkande verksamhetsvolym. Se vidare utgiftsområde 17, avsnitt 16 Folkbildning.

Insatser inom arbetet mot dopning

Att minska bruket av dopningspreparat är en del av målet för folkhälsopolitiken. Bruket finns inom både idrotten och samhället i stort. Bruket i Sverige är olagligt, strider mot medicinsk etik och är förenat med stora hälsorisker för individen.

RF ansvarar för antidopningsarbetet inom idrottsrörelsen. Världsantidopningsbyrån (WADA) har beslutat att ett riksidrottsförbund inte får vara huvudman för idrottens antidopningsarbete fr.o.m. 2021. RF har därför meddelat sin avsikt att förlägga antidopningsarbetet i en ny oberoende organisation och föreslagit att staten ska fördela medel till idrottens antidopningsarbete även fortsättningsvis. RF har även uttalat att de ser WADA som en modell för hur en nationell antidopningsorganisation i Sverige bör arbeta framöver.

Dopning utanför idrotten förekommer framför allt bland unga män i gymmiljöer. Folkhälsomyndigheten fördelar på regeringens uppdrag medel till verksamhet vid PRODIS (Prevention av dopning i Sverige) och antidopningsprojektet 100 procent ren hårdträning, som bland andra omfattar gym- och träningsanläggningar över hela landet. Detta innebär ett kvalitativt arbete som skyddar tränande och idrottares hälsa.

Resultat av idrottens internationella konkurrenskraft

Antal medaljer i internationella mästerskap

År 2018 deltog 176 av landets 244 landslagstrupper i ett världsmästerskap (VM) eller motsvarande mästerskap. Totalt vanns 185 medaljer, varav 58 guld, 65 silver och 62 brons. Det är svårt att jämföra idrottsliga prestationer såväl mellan nationer som mellan idrotter. Många idrotter anordnar inte VM eller motsvarande varje år. Möjligheten att tävla och utmärka sig varierar därmed över tid.

16.6.4 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de statliga insatserna i form av stöd till idrotten bidrar till att uppnå mål och syften för idrottspolitiken, även om mycket återstår att göra inom flera områden. Idrottsrörelsens verksamhet bidrar till en god folkhälsa genom möjlighet för många i Sverige att motionera och idrotta i social gemenskap. Samtidigt väljer många att motionera utanför idrottsföreningarnas verksamhet.

Det statliga bidraget bedöms bidra till att skapa förutsättningar för en fri och självständig idrottsrörelse som genom sin verksamhet är en viktig social kraft i samhället på olika nivåer. Samtidigt finns mycket kvar att göra när det gäller bl.a. jämställdhet och barns och ungas deltagande i beslutande församlingar.

Idrottsrörelsen är Sveriges största folkrörelse och engagerar många barn, ungdomar och vuxna, både som aktiva och som ledare. Det ideella arbetet är omfattande och bidrar till att skapa goda förutsättningar för ett aktivt idrottande runt om i hela landet samtidigt som det finns fortsatta utmaningar inom området. En av utgångspunkterna för statens stöd till idrotten är att idrotten inom Riksidrottsförbundet (RF) ska vara öppen för alla och redo att möta förändringar som sker i samhället.

Det är viktigt att idrottsverksamheten fortsatt bidrar till att bryta socioekonomiska mönster och könsstereotypa normer, inkludera personer med funktionsnedsättning och skapa bättre förutsättningar för barn, ungdomar och vuxna att utveckla sin fulla potential och möjligheter att delta oberoende av kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, etnisk tillhörighet såsom hudfärg eller annat liknande förhållande, socioekonomisk och utbildningsmässig tillhörighet i hela landet. Regeringen noterar den av RF påbörjade förändringen av kriterier i fördelning av statens stöd till idrotten och betonar vikten av ytterligare förändringar så att statens stöd blir mer rättvist fördelat och därigenom motverkar den nuvarande påvisade ojämlika fördelningen av stödet. Regeringen konstaterar att det är svårt att bedöma resultatet av idrottens internationella konkurrenskraft eftersom resultatet till stor del påverkas av omständigheter utanför statens stöd till idrotten.

De insatser som med statens stöd gjorts inom idrotten och i samhället i övrigt inom antidopning är av betydelse för en god folkhälsa. Det är nödvändigt att idrottens antidopningsarbete även framöver är förenligt med Sveriges åtaganden i internationella antidopningskonventioner och Världsantidopningskoden (koden). En ökad samordning mellan de insatser som staten gör riktat till idrotten och träningsverksamhet i övrigt kan sannolikt leda till bättre resursanvändning och ökad effektivitet. Regeringen noterar att koden har förändrats och att RF framfört att detta medför att idrottens antidopningsverksamhet behöver förläggas utanför förbundet, i en från RF oberoende organisation. Kodens bestämmelser innebär att en ny organisatorisk ordning bör vara på plats inom kort.

16.6.5 Politikens inriktning

Idrott

En utgångspunkt för statens idrottspolitik är en fri och självständig idrottsrörelse, en folkrörelse som engagerar många och är en betydelsefull del i vår gemensamma välfärd. Det är viktigt att idrotten är inkluderande och öppen för alla, oavsett ålder, kön, könsidentitet, könsuttryck, sexuell läggning, trosuppfattning, funktionsnedsättning eller social, etnisk och kulturell bakgrund.

Idrott för en god folkhälsa

Regeringens målsättning är att fler människor ska ha ett hälsosamt förhållningssätt till fysisk aktivitet där idrott och motion oavsett formerna för detta har en betydande roll.

Fysisk aktivitet är en av grunderna för en god folkhälsa. Det socioekonomiska mönstret, att andelen inaktiva minskar i takt med stigande utbildningsnivå och tillgång till ekonomiska resurser, behöver vägas in i statens folkhälso- och idrottspolitiska arbete. Effekterna av covid-19 i minskad fysisk rörlighet och aktivitet i föreningslivet måste uppmärksammas. I det sammanhanget behöver idrottsrörelsen utveckla verksamheten för att stimulera främst barn och ungdomar till ett fortsatt idrottande i föreningslivet. Regeringen anser att fortsatta insatser behövs för att främja daglig rörelse för barn i åldern 6–12 år, framför allt de som är minst aktiva och som idrottsföreningar inte engagerar på annat sätt. Vidare anser regeringen att insatser behöver ske för att stärka integreringen av personer med funktionsnedsättning inom idrotten. Det gäller bl.a. kompetensstöd till enskilda specialidrottsförbund som integrerar målgruppen i sin verksamhet och personer som tidigare ingått i Parasportsförbundets verksamhet.

Idrott åt alla

I den frihet som idrottsrörelsen har att fördela statens stöd till idrotten ingår ett betydande ansvar att utforma bidragsreglerna så att de medverkar till att statens mål med stödet förverkligas. Nuvarande bidragsregler har medfört en bidragsfördelning som bekräftar och stärker ojämlikhet i samhället till förmån för socioekonomiskt starka områden på bekostnad av områden med socioekonomiska utmaningar respektive till förmån för pojkars idrottande på bekostnad av flickors idrottande. Regeringen avser därför föra nära dialog med Riksidrottsförbundet (RF) för att förändringar av bidragsreglerna som medför ökad jämlikhet och jämställdhet inom idrotten kan komma till stånd.

Barnrättsperspektivet inom idrotten behöver stärkas bl.a. med inriktning på att attrahera barn och ungdomar från grupper som i dag är underrepresenterade inom föreningsidrotten. I det ingår att större möjlighet ges att påbörja idrottandet högre upp i åldrarna. Det är viktigt att alla barn och ungdomar får likvärdiga möjligheter att delta och vara en del av idrottsrörelsen. Vid alla åtgärder som rör ett barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Idrotten ska vara en trygg plats för alla, oavsett bakgrund, funktionsnedsättning, ambitionsnivå och andra förutsättningar. Regeringen vill betona vikten av att idrotten även beaktar hbtq- och jämställdhetsfrågor i sin verksamhet.

Ett förstärkt arbete mot dopning

Regeringens utgångspunkt är att en god etik ska genomsyra alla delar av idrottsrörelsen, i både idrottsutövandet och styrelserummen, såväl nationellt som internationellt. Som ett led i detta önskar regeringen se en ökad samordning av de resurser som fördelas till antidopning, främst inom idrottsrörelsen och annan verksamhet för fysisk aktivitet. Det är vidare viktigt att svensk idrotts antidopningsarbete är förenligt med Sveriges åtaganden i internationella antidopningskonventioner och Världsentidopningskodens (koden) bestämmelser.

Regeringen gör bedömningen att en nationell antidopningsorganisation utanför RF behövs för att uppfylla kodens bestämmelser, att de statliga bidragen bör gå till en sådan organisation och att regeringen bör medverka bl.a. genom att utse representanter i en sådan organisation.

16.7 Friluftslivspolitik

16.7.1 Mål för området

Målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla

människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37 och 2010/11:38).

Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Målen är följande:

- tillgänglig natur för alla
- starkt engagemang och samverkan
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- skyddade områden som resurs för friluftslivet
- ett rikt friluftsliv i skolan
- friluftsliv för god folkhälsa
- god kunskap om friluftslivet.

De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna utgör ett stöd för att genomföra åtgärder. De är också underlag för att mäta och följa upp målen samt för att fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna.

Friluftsliv är ett allmänt intresse som spänner över flera politikområden och friluftslivsmålen berör flera olika myndigheter. Naturvårdsverket ansvarar för att utveckla förutsättningarna för friluftslivet och samordnar arbetet på nationell nivå. Länsstyrelserna samordnar och leder det regionala arbetet.

Flera av de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) har även preciseringar och etappmål som rör friluftslivet. Dessa redovisas i UO20 Allmän miljö- och naturvård.

16.7.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Friluftslivspolitikerna följs upp och resultaten redovisas i förhållande till regeringens tio beslutade friluftslivsmål och deras preciseringar. Resultatredovisningen baseras på Naturvårdsverkets uppföljning av friluftslivsmålen och på Naturvårdsverkets redovisning av statsbidrag till friluftslivsorganisationer.

16.7.3 Resultatredovisning

Uppföljning av friluftslivsmålen

I december 2019 redovisade Naturvårdsverket rapporten Uppföljning av målen för friluftslivspolitikerna 2019 (rapport 6904). Naturvårdsverket har samordnat uppföljningen som har genomförts tillsammans med Boverket, Folkhälsomyndigheten, Tillväxtverket, Skolverket och Skogsstyrelsen.

Tillgänglig natur, samverkan och allemansrätt

Vad gäller målet om tillgänglig natur för alla så pågår arbete i landet för att öka tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet. Lokala naturvårdssatsningen, Lona, och satsningen på naturnära jobb har bidragit till att många fysiska åtgärder i naturen har genomförts. Även kunskapshöjande åtgärder och informationssatsningar har genomförts för att öka tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet.

Avseende målet starkt engagemang och samverkan har länsstyrelsernas samordnande roll i att genomföra friluftsmålen utvecklats positivt. Länsstyrelserna har sedan 2014 tilldelats medel till friluftssamordning och under 2018 hade 18 av 21 länsstyrelser

tillsatt en hel- eller deltidstjänst för arbetet med samordning av friluftslivsarbetet. Länsstyrelserna har drivit på friluftslivsarbetet och har väglett kommunerna. Allt fler kommuner har också inrättat friluftslivsråd.

Allemansrätten är en grundförutsättning för friluftslivet. Den senaste nationella undersökningen av svenska folkets friluftslivsvanor (Naturvårdsverket rapport 6887, 2018) visar att kunskapen om allemansrätten är hög. Samtidigt ökar trycket på naturen bland annat genom ökad naturturism av internationella besökare som ibland saknar kunskap om allemansrätten. Kommuner och länsstyrelser informerar därför nu i högre utsträckning om allemansrätten. Naturvårdsverket har under 2019 påbörjat en översyn av allmänna råd om orientering och andra friluftssarrangemang. Myndigheten har också tagit fram en ny vägledning om allemansrätten för naturvägledare. Naturvårdsverket arbetar också i allt större utsträckning via sociala medier för att sprida information om allemansrätten.

Tillgång till natur, tätortsnära natur och hållbar regional tillväxt

När det gäller målet tillgång till natur för friluftsliv, påverkas tillgången till attraktiv natur för friluftsliv bland annat av jord- och skogsbruk samt av exploatering för bebyggelse och transportinfrastruktur. Under 2018 utvecklade Naturvårdsverket en vägledning för kartläggning av attraktiva områden för friluftslivet. I Naturvårdsverkets enkät Sveriges friluftskommun (rapport 6886, 2019) angav knappt tre av fem kommuner att de kartlagt sin planering och sina åtgärder för friluftslivet. En stor andel av länsstyrelserna har genomfört insatser för att stärka kommunernas arbete med friluftsliv i fysisk planering. Naturvårdsverket har också tagit fram flera vägledningar, bland annat om kommunal friluftslivsplanering.

Avseende målet attraktiv tätortsnära natur utövas en stor del av vardagens friluftsliv i den tätortsnära naturen. Åtgärder har genomförts av kommuner och länsstyrelser för att utveckla och bevara kvalitet, närhet och tillgång till tätortsnära natur bl.a. inom den lokala naturvårdssatsningen, Lona.

Beträffande målet hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling har Tillväxtverket genomfört en rad insatser inom ramen för regeringsuppdraget hållbar destinationsutveckling samt inom ramen för regeringsuppdraget om hållbar produktutveckling med fokus på natur- och kulturturism. Inom uppdraget har Tillväxtverket bland annat arbetat med insatser för att stödja infrastrukturen för vandring, cykel och kanot vilket i sin tur gynnar även friluftslivet.

Havs- och vattenmyndigheten har genomfört studier på fritidsfisket för att följa upp deras och Jordbruksverkets arbete med att förvalta och främja fritidsfisket i Sverige. Studien visar att fritidsfisket är en viktig del av naturturismen där tillgängligheten fortsatt är viktigt samt att fritidsfisket skapar möjligheter till regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Resultaten visar att antalet personer som 2018 någon gång ägnade sig åt fritidsfiske uppgick till cirka 1,3 miljoner i åldern 16–80 år, varav 0,9 miljoner män och 0,4 miljoner kvinnor.

Skyddade områden, friluftsliv i skolan, friluftsliv för god folkhälsa samt god kunskap om friluftsliv

När det gäller målet skyddade områden som resurs för friluftslivet, har insatser gjorts för att öka förutsättningarna för friluftsliv inom skyddade områden. Framförallt handlar det om informations- och tillgänglighetsinsatser för skyddade områden. Föreskrifter och skötselplaner för friluftsliv och naturturism i nationalparker och naturreservat har också uppdaterats. Under 2019 genomfördes en brukarundersökning i Sveriges nationalparker. Undersökningen visade att så gott som alla besökare var nöjda med besöken. Det statliga ledsystemet i fjällen är viktigt för friluftsliv och naturturism.

Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelserna och föreningen Laponiatjuottjudus genomfört omfattande upprustning av lederna. Under 2019 publicerade Naturvårdsverket också en ny vägledning till länsstyrelser och kommuner som stöd i arbetet med förvaltningen av ledsystemet.

Ett rikt friluftsliv i skolan är ett av friluftslivsmålen och i förskolans och skolans styrdokument finns det ett starkt stöd för natur, utevistelse och friluftsliv. I en kvalitetsgranskning från Skolinspektionen som grundar sig på bl.a. verksamhetsbesök i årskurs 7–9 i 22 skolor bedömer myndigheten att innehåll kopplat till kunskapsområdena livsstil och hälsa samt friluftsliv och utevistelse behöver ges ett större utrymme i undervisningen. En kartläggning om grundskolor och friytor gjord av Statistiska centralbyrån 2018 visar att skolgårdar minskar i storlek till följd av förtätning samt att nya skolor och fristående skolor ibland saknar skolgård. Regeringen har som ett resultat av regeringsuppdraget Mer rörelse i skolan beslutat att utöka ämnet idrott och hälsa med 100 timmar, vilket även kan möjliggöra mer friluftsliv och natur- och utevistelse. Vidare har länsstyrelserna gjort insatser med skolan som målgrupp exempelvis via verksamheten med Naturum.

När det gäller målet friluftsliv för god folkhälsa har inga större förändringar skett i utövandet av friluftsliv de senaste åren. Genom Statistiska centralbyråns undersökning av levnadsförhållanden (ULF/SILC) kan man se att vistelse i naturen totalt sett ligger på en konstant nivå och att cirka en tredjedel av befolkningen är ute i skog och mark någon gång i veckan eller oftare. Det är vanligare att ofta vara ute i skog och mark minst en gång i veckan bland kvinnor än bland män, 35 procent jämfört med 31 procent.

Beträffande målet god kunskap om friluftslivet har en viss förbättring i tillgång till statistik för friluftslivsutövande skett genom att Mittuniversitetet har utfört en serie av undersökningar på uppdrag av Naturvårdsverket. Forskning om friluftslivet bedrivs i begränsad omfattning.

Redovisning av statsbidrag till friluftsanslag

År 2019 omfattade anslag 13:3 Stöd till friluftsanslag närmare 47,8 miljoner kronor. Svenskt Friluftsliv fördelar bidraget till friluftsanslag i enlighet med förordningen (2010:2008) om statsbidrag till friluftsanslag. Syftet med bidraget är bl.a. att stödja att människor organiserar sig för vistelse i naturen med allemansrätten som grund. Statsbidrag lämnas antingen som organisationsbidrag eller som verksamhetsbidrag. Organisationsbidrag lämnas som stöd i förhållande till medlemsantal och aktivitetsnivå. Verksamhetsbidrag lämnas som stöd för en specifik verksamhet. Naturvårdsverket redovisar årligen till regeringen hur bidraget har använts.

Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation för friluftsanslag i Sverige och företräder 26 organisationer med ca 1,6 miljoner medlemmar. Under 2019 ökade antalet medlemmar bl.a. i Friluftsförbundet, Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna, Svenska jägareförbundet och Scouterna. Könsfördelningen bland medlemmarna år 2019 var 45 procent kvinnor och 55 procent män. I styrelserna var 34 procent kvinnor 2019.

Under 2019 fördelade Svenskt Friluftsliv närmare 47,8 miljoner kronor till 24 organisationer. Totalt sett fördelades 50 procent som organisationsbidrag och 50 procent som verksamhetsbidrag. I likhet med tidigare år har barn och unga prioriterats vad gäller verksamhetsbidrag och bidrag har bland annat gått till verksamhet i skolan som friluftsdagar och utomhuspedagogik. Stöd har även gått till satsningar på mångfald och integration. De verksamhetsbidrag som beviljats har också bidragit positivt till att uppnå de tio friluftslivsmålen.

Några exempel på projekt som har genomförts under 2019 med stöd av verksamhetsbidrag är följande:

Cykelfrämjandet har under 2019 arbetat med projektet Hållbara stigar och leder för alla. Inom projektet har man inhämtat kunskap samt spridit information om hållbar infrastruktur för mountainbike och stigcykling. Informationen har riktat sig till myndigheter, markägare och andra intressenter. Svenska Turistföreningen genomförde under sommaren 2019 en familjefjällvecka för barn och unga med Downs syndrom. Syftet var att möjliggöra för dessa familjer att uppleva och njuta av fjällvandring med utgångspunkt i deltagarnas egna förutsättningar.

Sportfiskarna har genomfört en större satsning på ett åtgärds paket för att öka graden av friluftsliv och fiske på skoltid, under lov och på fritiden. Projektet har pågått sedan 2016 och under 2019 fick över 3 000 elever prova på praktisk fiskevård och över 100 fiskeaktiviteter genomfördes med nyanlända barn och unga. Naturskyddsföreningen, Sportfiskarna och Naturskoleföreningen genomförde under 2019 projektet Mer friluftsliv i skolan. Under året arrangerades fortbildning om friluftsliv i skolan för över 400 pedagoger från närmare 100 kommuner. Svenska jägareförbundet har inom ramen för projektet Välkommen till naturen tagit fram en folder som innehåller information om vanliga svenska däggdjur och fåglar samt om allemansrätten. Foldern distribuerades till skolor runt om i landet och nådde ut till 1600 skolklasser.

16.7.4 Analys och slutsatser

Regeringens bedömning är att utvecklingen mot målet tillgänglig natur för alla långsamt går i positiv riktning. Bland annat har många kommuner genomfört arbete för att öka tillgängligheten till natur. Utöver kommunerna har även friluftsföreningar och föreningar en viktig roll i tillgänglighetsarbetet. Information om var naturområden finns och hur man tar sig dit är viktig för att fler ska ta sig ut i naturen. En svårighet i arbetet är att nå ut med information om tillgänglig natur till nya målgrupper. Ny teknik som sociala medier skapar dock möjlighet att nå fler. Stöd som exempelvis Lona har bidragit till att kommuner och andra aktörer har kunnat planera och utveckla arbetet.

Regeringen bedömer att utvecklingen för målet om starkt engagemang och samverkan är positiv. Det finns etablerade nätverk för utveckling och dialog om friluftslivet och konferensen Tankesmedja för friluftsliv som samlar deltagare från myndigheter, kommuner och organisationer fyller en viktig roll för engagemang och samverkan. Utvecklingen för målet om allemansrätten bedöms vara neutral. Utvecklingen av friluftslivet går fort och innebär nya trender genom t.ex. digitalisering samt ett ökat antal internationella besökare med mer begränsad kunskap om allemansrätten. Regeringen bedömer att kunskap om allemansrätten behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra myndigheter och organisationer. Regeringen bedömer att utvecklingen för målet om tillgång till natur för friluftsliv är oklar då tillräckliga underlag för att bedöma utvecklingen saknas. Länsstyrelsernas friluftslivssamordnare har bidragit till en positiv utveckling.

Regeringen bedömer att utvecklingen för målet om attraktiv tätortsnära natur är oklar. Såväl länsstyrelser som kommuner arbetar aktivt för att nå målet genom att skapa nya och utveckla befintliga skyddade tätortsnära områden. Det saknas dock underlag för att avgöra hur utvecklingen för de områden som inte är skyddade ser ut. Trycket på dessa områden är stort mot bakgrund av den exploatering som sker framförallt i storstadsområdena. Utvecklingen är oklar även för målet hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

För målet om skyddade områden som resurs för friluftslivet bedöms utvecklingen vara positiv. Exempel på åtgärder som bidrar till en positiv utveckling är ett ökat antal skyddade områden, öppna data med information om friluftsliv i skyddade områden samt upprustning av statliga leder i fjällen. Utvecklingen för ett rikt friluftsliv i skolan bedöms vara negativ. Bland annat ger Skolinspektionens kvalitetsgranskningar en bild av att det finns brister i ämnet idrott och hälsa när det gäller friluftsliv och utevistelse. Utökningen av antalet timmar i ämnet idrott och hälsa kan bidra positivt till utvecklingen framöver. För målet friluftsliv för god folkhälsa bedöms utvecklingen vara neutral. Arbetet med friluftsliv för god folkhälsa har stärkts bland annat genom ett strategiskt arbete av Folkhälsomyndigheten. Det finns dock även utmaningar som förändrad markanvändning och exploatering till följd av urbanisering. Detta medför en risk för att befintliga grönområden försvinner. Regeringen bedömer att utvecklingen för målet god kunskap om friluftslivet är neutral. Bedömningen beror i hög utsträckning på att det delvis saknas kunskap om friluftsliv och friluftslivsutövande.

När det gäller statsbidraget till friluftsförbund bedömer regeringen att syftet med bidragen har god effekt för samhället genom att människor i högre grad organiserar sig för att vistas i naturen och utövar friluftsliv genom de organisationer och aktiviteter som beviljats medel.

16.7.5 Politikens inriktning

Friluftslivspolitik

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitiken och är viktigt för landsbygdspolitiken. Oavsett förutsättningar ska alla människor ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv ska fortsätta att utvecklas i alla delar av landet. Under covid 19-pandemin har friluftslivets betydelse blivit särskilt tydlig då många människor har sökt sig ut i naturen. Arbetet med att underlätta friluftslivet genom tillgänglighet till skyddade natur- och kulturområden, tillgång till information om friluftsliv samt upprustning av det statliga ledsystemet i fjällen ska fortsätta. Information och kunskap om allemansrätten är viktig och behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter och organisationer.

Regeringen bedömer att statsbidraget till friluftsförbund, som fördelas av organisationen Svenskt Friluftsliv, ger goda effekter för samhället och för folkhälsan.

Nationalparker och natur- och kulturreseervat är viktiga för friluftslivet och lockar miljoner besökare varje år. De är också betydelsefulla för landsbygdsutveckling och för både lokal och regional utveckling. Den fortsatta utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring.

Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse. En stor del av friluftslivet utövas nära bostaden eller tätorten. Därför är det mycket viktigt att bevara en grön infrastruktur i och omkring städer och tätorter, inte minst i kommuner med stark bebyggelseutveckling. Ansvaret för att se till att friluftslivet har goda förutsättningar är delat mellan stat och kommun och mellan många myndigheter. En fortsatt god samordning är därför viktig.

Regeringen anser att det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen och avser att aktivt fortsätta att utveckla friluftslivspolitikerna.

16.8 Budgetförslag

16.8.1 13.1 Stöd till idrotten

Tabell 16.1 Anslagsutveckling 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

2019	Utfall	1 954 311	Anslagssparande	
2020	Anslag	3 474 311 ¹	Utgiftsprognos	3 474 311
2021	Förslag	1 966 811		
2022	Beräknat	1 966 811		
2023	Beräknat	1 966 811		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till idrotten. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till specialidrott inom gymnasieskolan, idrottsforskning och insatser mot dopning. Anslaget får även användas för bidrag för att bilda en stiftelse för antidopningsarbete.

Regeringens överväganden

Tabell 16.2 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 13:1 Stöd till idrotten

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	1 974 311	1 974 311	1 974 311
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-7 500	-7 500	-7 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 966 811	1 966 811	1 966 811

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Riksidrottsförbundet får använda medel från anslaget som inte har förbrukats under tidigare år för att bilda en stiftelse för antidopningsarbete.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 7 500 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel för att öka sysselsättning upphör.

Regeringen föreslår att 1 966 811 000 kronor anvisas under anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 1 966 811 000 kronor respektive 1 966 811 000 kronor.

16.8.2 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tabell 16.3 Anslagsutveckling 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

2019	Utfall	49 404	Anslagssparande	2 760
2020	Anslag	127 164 ¹	Utgiftsprognos	125 870
2021	Förslag	102 164		
2022	Beräknat	52 164		
2023	Beräknat	52 164		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till allmänna samlingslokaler. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker och Riksföreningen Våra Gårdar för organisationernas information, rådgivning utvecklingsarbete och arbete gällande ansökningar om statligt stöd.

Regeringens överväganden

Tabell 16.4 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	52 164	52 164	52 164
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	50 000		
varav BP21	70 000	20 000	20 000
- Förstärkning allmänna samlingslokaler	70 000	20 000	20 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	102 164	52 164	52 164

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2021 för en fortsatt förstärkning av bidraget till allmänna samlingslokaler. Anslaget ökas även med 50 000 000 kronor för 2021 för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin för verksamheten.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 20 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel upphör.

Regeringen föreslår att 102 164 000 kronor anvisas under anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 52 164 000 kronor respektive 52 164 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2022–2024.

Tabell 16.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024
Ingående åtaganden	41 936	41 480	37 480			
Nya åtaganden	32 709	26 844	24 000			
Infriade åtaganden	-33 165	-30 844	-21 480	-23 000	-13 000	-4 000
Utestående åtaganden	41 480	37 480	40 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	44 000	40 000	40 000			

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för investeringsbidrag till fleråriga projekt. Detta innebär att bidragen betalas ut ett eller flera år efter det år då projektbidrag beslutats. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:2 *Bidrag till allmänna samlingslokaler* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kronor 2022–2024.

16.8.3 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tabell 16.6 Anslagsutveckling 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

2019	Utfall	47 785	Anslagssparande	
2020	Anslag	50 785 ¹	Utgiftsprognos	50 785
2021	Förslag	47 785		
2022	Beräknat	47 785		
2023	Beräknat	47 785		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till friluftorganisationer.

Regeringens överväganden

Tabell 16.7 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 13:3 Stöd till friluftorganisationer

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	50 785	50 785	50 785
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-3 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	47 785	47 785	47 785

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 47 785 000 kronor anvisas under anslaget 13:3 *Stöd till friluftorganisationer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 47 785 000 kronor respektive 47 785 000 kronor.

16.8.4 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tabell 16.8 Anslagsutveckling 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

2019	Utfall	15 000	Anslagssparande
2020	Anslag	15 000 ¹	Utgiftsprognos 15 000
2021	Förslag	15 000	
2022	Beräknat	15 000	
2023	Beräknat	15 000	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer i enlighet med lagen (2010:473) om statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer.

Regeringens överväganden

Tabell 16.9 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	15 000	15 000	15 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 000	15 000	15 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 15 000 000 kronor anvisas under anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 15 000 000 kronor respektive 15 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2022.

Tabell 16.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:4 Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer

Tusental kronor

	Utfall År 2019	Prognos År 2020	Förslag År 2021	Beräknat År 2022
Ingående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Nya åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Infriade åtaganden	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Utestående åtaganden	15 000	15 000	15 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	15 000	15 000	15 000	

Skälen för regeringens förslag: För att Partibidragsnämndens administration ska kunna bedrivas effektivt bör stödet till riksdagspartiers kvinnoorganisationer handläggas samtidigt som stödet till de politiska partierna enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier. Detta innebär att åtaganden om stöd till riksdagspartiers kvinnoorganisationer beslutas under hösten för det kommande året och därmed medför behov om framtida anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:4 *Bidrag till riksdagspartiers kvinnoorganisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 15 000 000 kronor 2022.

16.8.5 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tabell 16.11 Anslagsutveckling 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

2019	Utfall	170 612	Anslagssparande	1 146
2020	Anslag	296 758 ¹	Utgiftsprognos	293 738
2021	Förslag	71 758		
2022	Beräknat	23 758		
2023	Beräknat	23 758		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till forskning samt annan kunskapsutveckling som avser det civila samhället. Anslaget får även användas för utgifter för uppföljning och annan verksamhet för genomförandet av politiken för det civila samhället samt för sådana administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Tabell 16.12 Förändringar av anslagsnivån 2021–2023 för 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	171 758	171 758	171 758
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-100 000	-148 000	-148 000
varav BP21	25 000		
- Tillfälligt stöd till Svenska kyrkan	25 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	71 758	23 758	23 758

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Nu föreslagna och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget ökas med 25 000 000 kronor för 2021 för bidrag till Svenska kyrkan.

Tidigare beslutade och aviserade anslagsförändringar innebär att anslaget minskas med 125 000 000 kronor fr.o.m. 2021 till följd av att tidsbegränsade medel upphör för dels ideella organisationers åtgärder mot hemlöshet bland unga vuxna där psykisk ohälsa

kan vara en bidragande orsak till hemlösheten, dels kompetenshöjande insatser för statliga myndigheter och politiker i kommuner och regioner.

Regeringen föreslår att 71 758 000 kronor anvisas under anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 23 758 000 kronor respektive 23 758 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 39 000 000 kronor 2022–2031.

Tabell 16.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 13:5 Insatser för den ideella sektorn

Tusental kronor

	Utfall År 2020	Prognos År 2021	Förslag År 2022	Beräknat År 2023	Beräknat År 2024– 2031
Ingående åtaganden	0	0			
Nya åtaganden	0	39 000			
Infriade åtaganden	0	0	-9 600	-9 600	-19 800
Utestående åtaganden	0	39 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	65 000	39 000			

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används bl.a. för bidrag till fleråriga forskningsprojekt inom forskningsprojektet för det civila samhället. Under 2021 kommer Vetenskapsrådet att göra en ny utlysning av forskningsmedel som kommer att innebära åtaganden t.o.m. 2031. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2021 för anslaget 13:5 *Insatser för den ideella sektorn* besluta om bidrag som medför behov av framtida anslag på högst 39 000 000 kronor 2022–2031.

17 Folkbildning

17.1 Mål för området

Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning (prop. 2013/14:172, bet. 2013/14:KrU8, rskr. 2013/14:379). Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.

17.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Folkbildningens verksamhet följs i första hand upp i förhållande till de fyra syften som gäller för statsbidraget för folkbildningen. Dessa fyra syften presenteras nedan och ligger till grund för resultatindikatorerna. De resultatindikatorer som används för folkbildningens område är i huvudsak kvantitativa och beskriver främst den verksamhet som genomförts.

Underlag för uppföljningen har hämtats i redovisningar från Folkbildningsrådet, SISU Idrottsutbildarna, Myndigheten för yrkeshögskolan och Specialpedagogiska skolmyndigheten.

17.3 Resultatredovisning

17.3.1 Resultat

Syfte: Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Indikator: Antalet folkhögskolor och studieförbund i landet

Det finns 155 folkhögskolor och 11 studieförbund (inklusive SISU Idrottsutbildarna) som får statsbidrag i enlighet med förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. Under 2019 har vidare två försöksverksamheter för folkhögskolor tagit emot statsbidrag. Enligt den senaste statistiken från 2018 finns det därutöver 182 filialer till folkhögskolor.

Indikator: Fördelning av folkhögskolor och studieförbund i hela landet

Landets folkhögskolor och studieförbund har stor geografisk spridning. Folkhögskolorna erbjöd under 2019 långa folkhögskolekurser i 156 kommuner, en ökning med 4 kommuner sedan föregående år. Studieförbunden har sedan flera år tillbaka varit verksamma i alla landets kommuner.

Den största delen av deltagare inom såväl folkhögskolans allmänna och särskilda kurs som studieförbundens studiecirklar återfanns 2019, likt föregående år, i storstäder och större städer med tillhörande pendlingskommuner. I relation till antalet kommuninvånare var antalet deltagare dock störst i landsbygdskommuner.

SISU Idrottsutbildarna

SISU Idrottsutbildarna hade under 2019, i likhet med föregående år, verksamhet i alla Sveriges kommuner. Under 2019 samverkade SISU Idrottsutbildarna med knappt 9 500 föreningar i landet. Det är en ökning med 1 585 föreningar sedan 2018.

Syfte: Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Indikator: Deltagare i folkhögskolekurs efter ålder och kön

Under 2019 deltog nästan 59 400 deltagare i folkhögskolans allmänna och särskilda kurser, vilket är en ökning med ca 2 700 deltagare jämfört med föregående år. Av deltagarna i allmän kurs var 54 procent kvinnor och 46 procent män. Inom särskild kurs var 67 procent kvinnor och 33 procent män. Könsfördelningen inom såväl allmän som särskild kurs är i linje med föregående år. Under 2019 var medelåldern bland deltagarna i allmän kurs 29 år, i likhet med föregående år, och 39 år bland deltagarna i särskild kurs. I särskild kurs har deltagarnas medelålder ökat med ett år i jämförelse med 2018.

Indikator: Unika studiecirkeldeltagare efter ålder och kön

Under 2019 deltog ca 599 400 unika deltagare i en studiecirkel, vilket är en minskning från föregående år med ca 18 500 deltagare. Totalt hölls ca 241 800 studiecirkelar, vilket är ca 19 000 färre än 2018. Av deltagarna var 62 procent kvinnor och 38 procent män, vilket är i stort sett oförändrat jämfört med 2018.

Av studieförbundens studiecirkeldeltagare 2019 hade 41 procent fyllt 65 år. Vidare var 46 procent av deltagarna i åldern 25–64 år och 13 procent var under 25 år. Åldersfördelningen har endast förändrats marginellt jämfört med 2018.

Under 2019 hade SISU Idrottsutbildarna 441 000 deltagare i distriktens verksamheter (lägrupp, kurs och processarbete), vilket är en ökning med ca 10 procentenheter jämfört med föregående år. Av SISU Idrottsutbildarnas deltagare i lägrupp, kurs och processarbete var 44 procent kvinnor och 56 procent män, vilket är en minskning av andelen kvinnor med två procentenheter. 48 procent av deltagarna 2019 var yngre än 25 år, 44 procent var 25–65 år och 8 procent var äldre än 65 år. Åldersfördelningen har endast förändrats marginellt jämfört med 2018.

Indikator: Andel utrikes födda deltagare i folkhögskolans långa kurser och i studiecirkelar

I folkhögskolan ökade under 2019 andelen utrikes födda deltagare marginellt inom den allmänna kursen jämfört med 2018. 48 procent av deltagarna i allmän kurs var utrikes födda. Av de utrikes födda var 60 procent kvinnor och 40 procent män. I de särskilda kurserna utgjorde utrikes födda 17 procent av deltagarna, vilket är oförändrat sedan 2018. Av de utrikes födda var 61 procent kvinnor och 39 procent män.

Andelen utrikes födda deltagare i studieförbundens studiecirkelar förändrades endast marginellt under 2019 jämfört med 2018. Bland studiecirkeldeltagarna var andelen utrikes födda deltagare 22 procent. Av de utrikes födda var 59 procent kvinnor och 41 procent män. Utbildning i Svenska från dag ett ingår inte i denna redovisning. SISU Idrottsutbildarna redovisar att 7 procent av deltagarna var utrikes födda, vilket är i nivå med 2018.

Indikator: Andel deltagare med funktionsnedsättning i folkhögskolornas långa kurser respektive i studieförbundens studiecirkelar

Under 2019 hade 35 procent av deltagarna i allmän kurs en funktionsnedsättning, vilket är en ökning med 7 procentenheter jämfört med föregående år. Inom särskild kurs

utgjorde deltagare med funktionsnedsättning 13 procent, vilket är en ökning med fyra procentenheter jämfört med 2018. Metoden för insamling av uppgifter om funktionsnedsättning för deltagare på folkhögskola förändrades 2018. Statistiken samlas från och med 2018 in på individnivå och per helår men någon faktisk förändring av deltagarsammansättningen har inte skett. Förändringar mellan åren bör därför tolkas med viss försiktighet. Inom studiecirkelarna låg andelen personer med funktionsnedsättning 2019 på 6 procent, vilket är en minskning med 1 procentenhet sedan 2018.

SISU Idrottsutbildarna redovisar inte uppgifter om deltagare med funktionsnedsättning. Under 2019 genomförde SISU 636 arrangemang med 5 475 deltagare tillsammans med Svenska parasportförbundet, vilket är en minskning med 207 arrangemang sedan 2018.

Indikator: Antal asylsökande och nyanlända som bor i anläggningsboende som deltagit i särskilda folkbildningsinsatser

Regeringens satsning på Svenska från dag ett utgörs av verksamhet för asylsökande och nyanlända, som fått uppehållstillstånd men som bor i anläggningsboende.

Sammantaget beräknas ca 18 100 deltagare ha tagit del av verksamheten 2019, vilket är en minskning med 5 044 deltagare jämfört med 2018. De som deltagit beräknas utgöra 34 procent av den totala målgruppen, som uppskattas bestå av ca 53 000 personer, vilket är 3 procentenheter mindre än 2018. Verksamheten har under 2019 bedrivits i 166 kommuner, vilket är 37 färre än under föregående år.

Bland de som deltagit i studieförbundens och folkhögskolornas verksamheter 2019 uppgick andelen kvinnor till 42 respektive 44 procent. Det är en större andel än i målgruppen som helhet, där andelen kvinnor uppskattas till 33 procent.

SISU Idrottsutbildarna genomförde 375 arrangemang i 34 kommuner 2019.

Syfte: Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Indikator: Andel deltagare utan gymnasieutbildning

Deltagarna i folkhögskolans allmänna kurs har kortare utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt. Andelen deltagare i allmän kurs som hade högst förgymnasial utbildning var 58 procent under 2019, vilket är 3 procentenheter mer än 2018. Av deltagarna med högst förgymnasial utbildning var 56 procent kvinnor och 44 procent män. I befolkningen som helhet var andelen med högst förgymnasial utbildning 20 procent. På de särskilda kurserna var andelen som hade förgymnasial utbildning 15 procent, vilket är två procentenheter högre än 2018. Av studieförbundens deltagare hade 19 procent förgymnasial utbildning, vilket är på samma nivå som föregående år.

Indikator: Antal utfärdade intyg om grundläggande behörighet bland deltagare på folkhögskolans allmänna kurs

Under 2019 utfärdades 1 740 intyg om grundläggande behörighet från folkhögskolans allmänna kurs, vilket är 180 färre intyg jämfört med 2018. Hösten 2019 sökte 5 669 personer som studerat vid folkhögskola till utbildning vid universitet och högskolor, varav 3 452 personer antogs till studier.

Indikator: Antal utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs

Folkhögskolorna utfärdade under 2019 totalt ca 950 intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning på särskild kurs, vilket är oförändrat jämfört med 2018.

Uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser

Sedan 2018 fördelar Folkbildningsrådet särskilda medel till studieförbunden för uppsökande och motiverande studieförbundsinsatser. Målgruppen är utrikes födda kvinnor. Insatsen ska stärka deltagarnas självförtroende, erbjuda möjligheter att komplettera baskunskaper och genom vägledande samtal visa på möjliga vägar till studier. Insatsen har 2019 haft ca 7 400 deltagare i 194 kommuner. Det är en ökning med ca 1 400 deltagare och 31 kommuner sedan 2018.

Syfte: Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Indikator: Antal deltagare i folkhögskolors och studieförbunds kulturprogram

Studieförbunden anordnade ca 365 500 kulturprogram 2019, vilket är en minskning med ca 13 600 arrangemang jämfört med föregående år. Studieförbundens kulturprogram samlade totalt drygt 19,2 miljoner (ej unika) deltagare, vilket är en minskning med ca 648 300 deltagare jämfört med 2018.

Folkhögskolorna anordnade ca 2 350 kulturprogram 2019, vilket är 150 färre jämfört med 2018. Dessa samlade ca 184 600 (ej unika) deltagare, vilket innebär en ökning med ca 7 600 deltagare jämfört med 2018.

SISU Idrottsutbildarnas distrikt arrangerade sammanlagt ca 4 418 kulturprogram med ca 298 500 deltagare (ej unika). Det är 218 fler kulturprogram än föregående år, men en minskning i antalet deltagare med ca 22 500 deltagare.

Indikator: Andel kvinnor respektive män i kulturprogram

Av deltagarna i studieförbundens kulturprogram var 56 procent kvinnor och 44 procent män, vilket är oförändrat från föregående år. Inom folkhögskolornas kulturprogram var 54 procent kvinnor och 46 procent män, vilket även det är oförändrat i jämförelse med 2018. Av deltagarna i SISU Idrottsutbildarnas kulturprogram var 52 procent kvinnor och 48 procent män, vilket är en ökning av andelen män i jämförelse med föregående år med 7 procentenheter.

Övriga insatser

Folkbildning om mänskliga rättigheter.

Folkbildningsrådet har under 2019 fördelat bidrag till elva projekt som anordnas av folkhögskolor och studieförbund som syftar till att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i folkbildningen. Projekten har bland annat riktats till nyanlända eller kortutbildade kvinnor (se även utg.omr. 1 avsnitt 10).

Demokratiarbete

Under 2018 tilldelades Folkbildningsrådet extra medel för verksamhet som stärker demokratin. Sju projekt beviljades medel och dessa insatser slutredovisades under 2019. Projekten har sammantaget satt fokus på demokratiarbetet inom folkbildningen och intensifierat detta.

Förstärkningsbidrag och särskilt utbildningsstöd

Folkbildningsrådet avsatte under 2019 drygt 237 miljoner kronor i förstärkningsbidrag till deltagare med funktionsnedsättning samt med behov av extra stöd i svenska språket. Bidraget uppgick 2018 till ett något lägre belopp, 236 miljoner kronor.

Under 2019 avsatte regeringen ca 190 miljoner kronor i särskilt utbildningsstöd. Bidraget fördelas av Specialpedagogiska skolmyndigheten och syftar till att underlätta studier på folkhögskola för personer med funktionsnedsättning. En mindre del av stödet

får lämnas till universitet och högskolor respektive Synskadades Riksförbund. Sedan 2018 har bidraget ökat med 2 miljoner kronor.

Studiemotiverande kurs på folkhögskola

Studiemotiverande kurs på folkhögskola (SMF) är en arbetsmarknadspolitisk insats för arbetssökande som varken har grundläggande behörighet till högskoleutbildning eller gymnasieexamen. Kursen genomfördes under 2019 av 93 folkhögskolor, vilket är en minskning med 18 folkhögskolor jämfört med 2018. Under 2019 deltog ca 3 700 personer i kursen. Det är drygt 100 färre personer än föregående år. Andelen utrikes födda uppgick till 71 procent, vilket är en ökning med 5 procentenheter jämfört med föregående år. Personer äldre än 25 år utgjorde 66 procent av deltagarna, vilket är en ökning med 4 procentenheter på ett år. Av deltagarna äldre än 25 år var 57 procent kvinnor och 43 procent män. Bland deltagarna som var 24 år och yngre var 39 procent kvinnor och 61 procent män.

Av de ungdomar mellan 16 och 24 år som påbörjat kursen 2018 har 37 procent studerat vidare på folkhögskola fram till och med december 2019. Motsvarande siffror för de som fyllt 25 år är 22 procent.

Etableringskurs på folkhögskola

Etableringskurs på folkhögskola är en arbetsmarknadspolitisk insats som riktar sig till personer som omfattas av Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag och som har kort utbildning. Kursen genomfördes 2019 av 86 folkhögskolor, vilket är en minskning med 26 skolor jämfört med 2018. Under 2019 deltog totalt ca 2 800 personer i kursen, vilket är en minskning med ca 3 100 personer sedan 2018. Av deltagarna var 61 procent kvinnor och 39 procent män. Folkbildningsrådet rapporterar att den stora minskningen bl.a. beror på färre personer som omfattas av etableringsprogrammet och Arbetsförmedlingens minskade resurser under året.

Bristyrkesutbildning på folkhögskola

Bristyrkesutbildning på folkhögskola är en arbetsmarknadspolitisk insats som fördelade särskilda medel under 2016–2019. Målgruppen för insatsen var deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin och, från och med februari 2018, även personer som är inskrivna i etableringsprogrammet. Under 2019 har 19 folkhögskolor genomfört 22 olika utbildningar. Det är nio folkhögskolor och elva utbildningar färre än 2018. Totalt samlade utbildningarna 380 deltagare 2019, vilket är en minskning med 286 deltagare jämfört med 2018. Av deltagarna 2019 var 71 procent kvinnor.

Jämställdhet inom folkbildningen

Folkbildningsrådet ingår sedan 2016 i nätverket för jämställdhetsintegrering för myndigheter (JiM) i syfte att utveckla jämställdhetsarbetet inom folkbildningen. Folkbildningsrådet har utarbetat en handlingsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering. Under 2019 har folkhögskolor inom ramen för detta arbete erbjudits handledning i form av samtal och platsbesök i olika former. Därutöver har två erfarenhetsutbyten genomförts.

Tolkutbildning inom folkbildningen

Utbildning till tolk för personer med dövhet, hörselnedsättning och personer med dövblindhet, skrivtolk och kontakttolk bedrivs vid folkhögskolor och studieförbund.

Teckenspråks- och dövblindtolkutbildning bedrevs 2019 på tre folkhögskolor. Samhällets behov av teckenspråks- och dövblindtolkutbildning har bedömts minska framöver och antalet ansökningar till utbildningen har minskat under en längre tid. Antalet deltagare som 2019 påbörjade en utbildning till teckenspråkstolk uppgick till 32 per-

soner, varav ca 95 procent var kvinnor. Det är en viss ökning jämfört med 2018 då 24 personer påbörjade en utbildning. År 2019 slutförde 31 deltagare utbildningen med godkänt resultat, vilket är en ökning jämfört med 2018 då 28 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat.

Skrivtolkutbildning bedrevs på en folkhögskola 2019. 15 deltagare påbörjade skrivtolkutbildningen 2019, varav en övervägande majoritet var kvinnor. Totalt har 31 deltagare slutfört utbildningen med godkänt resultat under perioden 2017–2019.

Den sammanhållna grundutbildningen till kontakttolk bedrivs av tre folkhögskolor och åtta studieförbund. Under 2019 slutförde 196 deltagare en utbildning till kontakttolk med godkänt resultat, vilket kan jämföras med 2018 då 227 deltagare slutförde utbildningen med godkänt resultat. Under 2019 fick 82 personer utbildningsbevis genom validering, vilket är en minskning med 21 personer jämfört med 2018. Det innebär att sammantaget 278 personer fått utbildningsbevis som kontakttolk under 2019, jämfört med 330 personer 2018. Bland de som påbörjade utbildningen 2019 var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Av de som slutförde utbildningen med godkänt resultat 2019 var 56 procent kvinnor och 44 procent män.

I december 2018 lämnade tolkutredningen sitt slutbetänkande Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83). Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

17.4 Analys och slutsatser

17.4.1 Analys och slutsatser

Regeringen anser att syftena med statsbidraget till folkbildningen uppfylls. Det bekräftas även av Statskontorets utvärdering av folkbildningen som presenterades i april 2018.

Syfte: Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin

Folkbildningen har spelat en viktig roll i demokratins framväxt och fortsätter att spela en viktig roll i dess utveckling. Folkbildningen bidrar till att ge fler människor förutsättningar att aktivt delta i demokratin och i det demokratiska samtalet. Folkbildningen finns i hela landet och engagerar en stor bredd av deltagare. Studieförbunden och folkhögskolorna har tillsammans över en miljon deltagare. Utöver detta samlar SISU Idrottsutbildarna ett stort antal deltagare i sina verksamheter.

Centralt för folkbildningens bidrag till att stärka och utveckla demokratin är att erbjuda mötesplatser för människor med olika erfarenheter och intressen. En framtida utmaning för folkbildningen är att såväl studieförbund som folkhögskolor har många homogena miljöer där möten inte skapas naturligt, t.ex. deltagarsammansättningen på folkhögskolornas filialer och studieförbundens studiecirkel inom musik och hantverk.

Syfte: Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald och för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen

Folkbildningen är en mötesplats för människor med olika bakgrund och förutsättningar. Folkbildningen är en växande aktör för utbildning av utrikes födda personer, personer med någon form av funktionsnedsättning och personer med kort tidigare utbildningsbakgrund. Folkhögskolans särskilda miljö och arbetssätt bidrar till att stärka del-

tagarnas självförtroende och ger personer nya perspektiv samt bättre studieresultat än de har uppnått tidigare.

Det särskilda statsbidraget för folkbildningens verksamhet för asylsökande och nyanlända har fortsatt ge goda resultat. Verksamheten har bidragit till att öka kunskaperna i svenska och har givit deltagarna en meningsfull sysselsättning under asyltiden. Verksamheten har sannolikt påskyndat etableringen för de som beviljats uppehållstillstånd.

Även under 2019 är andelen utrikes födda deltagare i SISU Idrottsutbildarnas ordinarie verksamhet fortsatt lågt. SISU Idrottsutbildarna har sedan 2017 ökat sin verksamhet för asylsökande inom ramen för Svenska från dag ett.

Syfte: Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Folkbildningen har sedan sin framväxt genomfört verksamhet för personer som av olika skäl har kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningen i genomsnitt och som står långt ifrån arbetsmarknaden. Folkbildningen spelar därigenom en viktig roll för att utjämna de utbildningsklyftor som finns i samhället. Folkbildningen bidrar också i arbetet med att ge stöd och vägledning till unga som varken arbetar eller studerar. Under en följd av år har andelen utrikes födda, personer med funktionsnedsättning och lågutbildade ökat bland folkhögskolans deltagare.

Uppföljningar av studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola har visat goda resultat. Användningen av dessa insatser ser dock väldigt olika ut över landet och främst deltagandet i etableringskursen har minskat. Den fortsatta utvecklingen behöver följas.

Syfte: Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkhögskolor och studieförbund fungerar som lokala och regionala arenor där deltagare får möjlighet att delta i kulturlivet både som konsumenter och som skapare av kultur. Studieförbund och folkhögskolor erbjuder även en arbetsmarknad för kulturarbetare och professionella konstnärer.

Särskilt studieförbundens verksamhet skapar möjligheter till kultur i hela landet. Inom de flesta studieförbund är kulturen den största verksamheten. Studieförbundens studiecirkel bidrar till att kultursyftet uppnås genom att bl.a. deltagarnas intresse för kulturlivet breddas och att deltagande i studiecirkel kan öka förståelsen för både den egna och andras kultur. Detta visade Statskontoret i sin utvärdering av folkbildningen.

Folkbildningen står inför en utmaning när det gäller att göra verksamheten inom kulturområdet tillgänglig för nya deltagare, såsom utrikes födda personer men även till deltagare med kort utbildningsbakgrund. En annan utmaning handlar om att bredda kulturverksamheten till att i ökad utsträckning omfatta kultur från andra delar av världen.

Samhällets tolkförsörjning

Skrivtolk-, teckenspråks- och dövblindtolkutbildningarna har ett begränsat deltagarantal. Andelen deltagare som slutför dessa utbildningar är fortsatt låg och könsfördelningen är ojämn. Behovet av kontakttolkar i offentlig sektor bedöms även fortsatt vara omfattande.

17.5 Politikens inriktning

Folkbildningen i Sverige har en särställning som en arena för utbildning, bildning och delaktighet. I spåren av covid-19-pandemin har folkbildningen ställt om en stor del av sin verksamhet till distans och växlat upp för att möta ökade behov av utbildning bland vuxna.

Folkbildningen är viktig i arbetet med en rad samhällsutmaningar, till exempel att stärka ett aktivt deltagande i samhället för alla människor, att ge människor fler möjligheter att utbilda sig eller att byta bana mitt i livet, att ge nyanlända möjlighet till etablering i arbetsliv och samhälle samt att tillhandahålla ett rikt, tillgängligt och inkluderande kulturliv i alla delar av landet. För individer som av olika anledningar inte har fullföljt en gymnasieutbildning utgör folkbildningen ett viktigt alternativ till fortsatta studier och arbete. Studieförbunden har verksamhet i alla Sveriges kommuner och når en stor del av Sveriges befolkning genom sin utbildnings- och bildningsverksamhet.

Studieförbundens och folkhögskolornas arbete har även stor betydelse för Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen om bl.a. god utbildning för alla.

Folkbildningsinsatser för att nå personer som är nya i Sverige eller som står längre ifrån utbildning och arbete

När nu covid-19-pandemin får långtgående effekter på arbetsmarknaden och människors liv, kan folkbildningen fortsätta att ta ett stort samhällsansvar för att genom sin flexibla och geografiskt utbredda verksamhet nå målgrupper som står långt ifrån utbildning och arbetsmarknaden.

Sedan 2018 har studieförbunden tilldelats särskilda medel för att genomföra uppsökande och motiverande verksamhet för att nå utrikes födda kvinnor som står långt från arbetsmarknad och utbildning. Statskontorets utvärdering av insatsen visar bl.a. att studieförbundens arbete bidrar till att motverka utanförskap och stärka deltagarnas självständighet. Samtidigt visar Statskontoret att insatserna behöver utvecklas för att nå personer som står längst från utbildning och arbete samt tydligare inriktas mot vidare arbete eller studier. Behoven av insatser för denna målgrupp är fortsatt stora och ofta resurskrävande. Regeringen föreslår därför att statsbidraget till folkbildningen förstärks t.o.m. 2022 för att möjliggöra fler insatser riktade till utrikes födda kvinnor och vid behov andra målgrupper.

Förstärkning av folkhögskolan

Folkhögskolan är som utbildningsform unik eftersom den når deltagare som andra skolformer inte når. Med en pedagogik som bygger på samtal och erfarenhetsutbyte i mindre studiegrupper och genom möjligheten att anpassa studietakt och innehåll till individen, stödjer folkhögskolor studerande som inte har lyckats inom andra skolformer att komma vidare till arbete eller fortsatta studier. Regeringen har under flera år byggt ut folkhögskolan. Under 2020 har en tillfällig tvåårig utbyggnad av folkhögskolans allmänna kurs och yrkesutbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå snabbt inletts för att möta de ökade behoven av utbildning bland vuxna. Finansieringsansvaret för folkbildningen är delat mellan stat, regioner, kommuner och huvudmän. Regeringen bedömer att principen om delat finansieringsansvar är viktig att upprätthålla.

Att expandera folkhögskolan under flera år innebär dock inte bara en möjlighet utan även en utmaning för landets folkhögskolor. Folkhögskolans deltagarsammansättning har förändrats under en längre tid, med en ökande andel deltagare med funktionsned-

sättning, deltagare som är utrikes födda och/eller har en kort tidigare utbildning. Den förändrade deltagarsammansättningen ställer större krav på såväl ny kunskap om utbildningsformen som personalens kompetens. Regeringen föreslår därför att medel tillförs Linköpings universitet för att inrätta en forskarskola som möjliggör för yrkesverksamma folkhögskollärare att utveckla sin kompetens parallellt med fortsatt arbete vid en folkhögskola och som stärker folkhögskolans vetenskapliga grund (se vidare utg.omr. 16 avsnitt 17.1.5).

Folkhögskolorna erbjuder också studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs på folkhögskola i samarbete med Arbetsförmedlingen. Regeringen bedömer att dessa kurser utgör ett viktigt steg på vägen till vidare studier, inom t.ex. allmän kurs, och till etablering på arbetsmarknaden.

17.6 Budgetförslag

17.6.1 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tabell 17.1 Anslagsutveckling 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

2019	Utfall	4 298 183	Anslagssparande	
2020	Anslag	4 461 683 ¹	Utgiftsprognos	4 461 683
2021	Förslag	4 559 683		
2022	Beräknat	4 489 783		
2023	Beräknat	4 337 783		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till folkbildningen. Anslaget får även användas för statsbidrag till Föreningen Nordiska Folkhögskolan i Genève samt för utgifter för statsbidrag i form av det särskilda verksamhetsstödet till SISU Idrottsutbildarna. Vidare får anslaget användas för utgifter för utvärdering av folkbildningen samt för utgifter avseende bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Kompletterande information

I förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen finns bestämmelser om statsbidrag till folkbildningen.

Regeringens överväganden

Tabell 17.2 Förändringar av anslagsnivån för 14:1 Bidrag till folkbildningen

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	4 319 683	4 319 683	4 319 683
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	240 000	170 100	18 100
varav BP21	50 000	50 000	
- Förstärkning studieförbunden	50 000	50 000	
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 559 683	4 489 783	4 337 783

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Till följd av covid-19-pandemin och den ökade arbetslösheten som pandemin har orsakat bör en förstärkning av studieförbundens insatser göras. Insatserna kan riktas till utrikes födda kvinnor och vid behov andra relevanta målgrupper som står långt ifrån utbildning eller arbetsmarknaden. För ändamålet bör 50 000 000 kronor tillföras anslaget under 2021 och 50 000 000 kronor under 2022.

Regeringen föreslår att 4 559 683 000 kronor anvisas under anslaget 14:1 *Bidrag till folkbildningen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 4 489 783 000 kronor respektive 4 337 783 000 kronor.

17.6.2 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tabell 17.3 Anslagsutveckling 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

2019	Utfall	47 203	Anslagssparande	12 128
2020	Anslag	59 331 ¹	Utgiftsprognos	49 423
2021	Förslag	55 331		
2022	Beräknat	58 331		
2023	Beräknat	54 831		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statsbidrag till tolkutbildning. Anslaget får i begränsad omfattning även användas för utgifter för administration, utveckling, utvärdering och rekryteringsfrämjande insatser.

Kompletterande information

I förordningen (2012:140) om statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk finns bestämmelser om bidrag till kontakttolkutbildning och om bidrag till teckenspråkstolkutbildning.

Regeringens överväganden

Tabell 17.4 Förändringar av anslagsnivån 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	59 331	59 331	59 331
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-4 000	-1 000	-4 500
varav BP21	-4 000	-1 000	-4 500
- Höjd kvalitet tolktjänster	-2 000	1 000	-2 500
- FOI-prop	-2 000	-2 000	-2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	55 331	58 331	54 831

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen avser att lämna förslag om att länsstyrelserna ska ges ett utökat ansvar avseende tolkförmedlingar. För att finansiera förslagen föreslås anslaget minskas med 2 000 000 kronor 2021, ökas med 1 000 000 kronor 2022 och minskas med 2 500 000 kronor 2023. För att finansiera en forskarskola för folkhögskollärare bör anslaget minskas med 2 000 000 kronor 2021–2024.

Regeringen föreslår att 55 331 000 kronor anvisas under anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 58 331 000 kronor respektive 54 831 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2021 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildningen* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2022–2025.

Beställningsbemyndigande för anslaget 14:2 Bidrag till tolkutbildning

Tusental kronor

	Utfall 2019	Prognos 2020	Förslag 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Ingående åtaganden	91 180	79 250	140 000			
Nya åtaganden	61 631	140 000	31 000			
Infriade åtaganden	-73 561	-79 250	-51 000	-30 000	-59 000	-31 000
Utestående åtaganden	79 250	140 000	120 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	140 000	140 000	120 000	120 000	120 000	120 000

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan fördelar bidrag till tolkutbildningar som genomförs vid folkhögskolor och studieförbund. Kontakttolkutbildningarna är ettåriga och tvååriga medan teckenspråkstolkutbildningarna är treåriga och fyraåriga. Detta innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan behöver fatta beslut om bidrag för flera kommande år.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2021 för anslaget 14:2 *Bidrag till tolkutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2022–2025.

17.6.3 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tabell 17.5 Anslagsutveckling 14:3 Särskilda insatser för folkbildningen

Tusental kronor

2019	Utfall	162 000	Anslagssparande	
2020	Anslag	140 000 ¹	Utgiftsprognos	140 000
2021	Förslag	140 000		
2022	Beräknat	100 000		
2023	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende.

Kompletterande information

I förordningen (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare finns bestämmelser om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Tabell 17.6 Förändringar av anslagsnivån 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	150 000	150 000	150 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-10 000	-50 000	-150 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	140 000	100 000	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 140 000 000 kronor anvisas under anslaget 14:3 *Särskilda insatser inom folkbildningen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 100 000 000 kronor respektive 0 kronor.

17.6.4 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tabell 17.7 Anslagsutveckling 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

2019	Utfall	190 832	Anslagssparande	- 494
2020	Anslag	193 158 ¹	Utgiftsprognos	190 703
2021	Förslag	193 158		
2022	Beräknat	193 158		
2023	Beräknat	193 158		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor och universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Kompletterande information

I förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd finns bestämmelser om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd och särskilda utbildningsinsatser.

Regeringens överväganden

Tabell 17.8 Förändringar av anslagsnivån 14:4 Särskilt utbildningsstöd

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	193 158	193 158	193 158
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	193 158	193 158	193 158

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 193 158 000 kronor anvisas under anslaget 14:4 *Särskilt utbildningsstöd* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 193 158 000 kronor respektive 193 158 000 kronor.

18 Spelmarknaden

18.1 Mål för området

Målet för området är en sund och säker spelmarknad under offentlig kontroll som värnar intäkterna till det allmänna och som ger goda förutsättningar för allmännyttig ideell verksamhet att erhålla finansiering genom intäkter från spel. De negativa konsekvenserna av spelande ska minskas och det ska råda hög säkerhet i spelen. Spel om pengar ska omfattas av ett starkt konsumentskydd och inte kunna missbrukas för kriminell verksamhet (prop. 2018/19:1 utg.omr. 17, bet. 2018/19: KrU1, rskr. 2018/19:94).

18.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Följande indikatorer används för att bedöma resultatet för området:

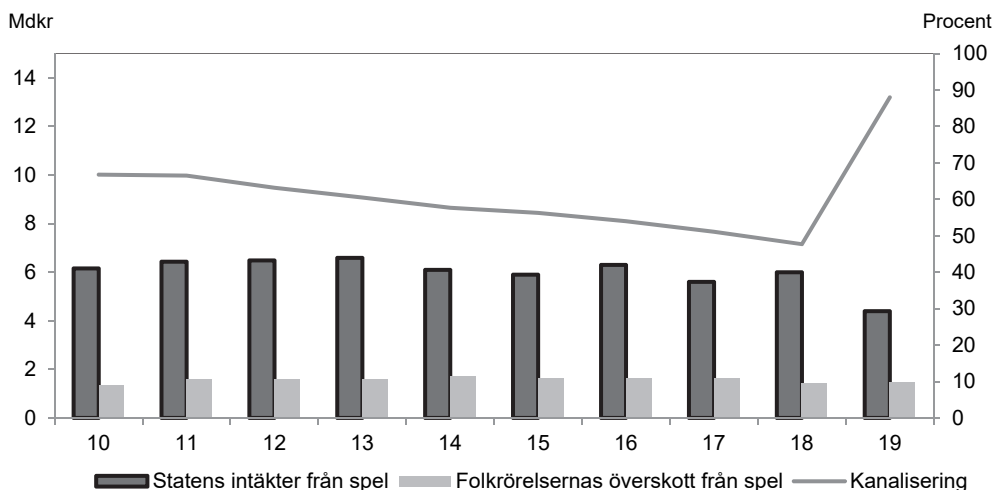
- kanaliseringsgraden (dvs. hur stor del av spelandet på den konkurrensutsatta marknaden som sker hos aktörer med licens i Sverige),
- statens intäkter från spel,
- folkrörelsernas överskott från spel, och
- antal avstängda på spelpaus.se.

Indikatorerna visar vissa centrala aspekter av spelmarknaden utifrån målet. För en rättvisande resultatbedömning används även rapporter och undersökningar från exempelvis Statskontoret och Spelinspektionen, där Statskontorets utvärdering av omregleringen av spelmarknaden – delrapport 3 Första året med den nya spelregleringen (Statskontoret 2020:08) har en central roll.

18.3 Resultatredovisning

Omreglering som värnar intäkterna samt ökar kontrollen

Diagram 18.1 Kanaliseringsgraden samt intäkter från spel till det allmänna och allmännyttig verksamhet

Källor: Skatteverket, Spelinspektionen och H2 Gambling Capital.

Efter att omregleringen av spelmarknaden trädde ikraft den 1 januari 2019 har andelen av det totala spelandet som sker hos aktörer med svensk licens ökat kraftigt, och den tidigare nedåtgående trenden brutits (se diagram 18.1). Kanaliseringsgraden beräknas 2019 ha uppgått till 88 procent. Beräkningarna bör dock på grund av vissa osäkerhetsfaktorer tolkas med försiktighet. Statskontoret bedömer att kanaliseringsgraden var lägre än 50 procent 2018, före omregleringen.

I Spelinspektionens årliga undersökning Allmänheten om spel 2019 svarade 80 procent av spelarna att de under 2019 inte hade spelat hos olicensierade aktörer, medan 3 procent svarade att de hade det och 17 procent uppgav att de inte visste. Svaren visade ingen skillnad mellan kvinnor och män. I undersökningen svarade även 65 respektive 27 procent av spelarna att de inte anser att spelmarknaden är sund respektive säker. För att förbättra konsumenters kunskap om spelmarknaden, exempelvis hur man ser om ett bolag har svensk licens, deltar sedan den 1 april 2020 Spelinspektionen som informationsansvarig myndighet i Konsumentverkets upplysningstjänst Hallå Konsument.

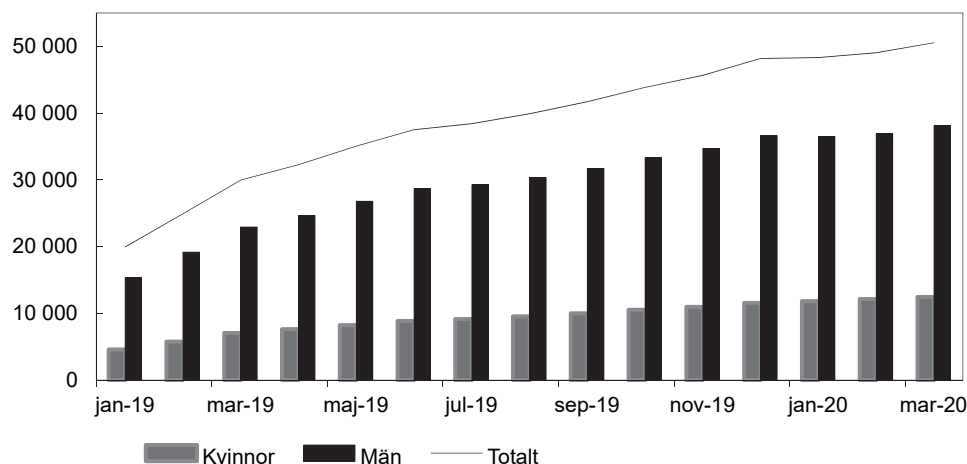
Statens intäkter från spel sjönk från ca 6 miljarder kronor före omregleringen till 4,4 miljarder kronor 2019 (se diagram 18.1). Minskningen berodde bl.a. på utebliven aktieutdelning från AB Svenska Spel (Svenska Spel) på grund av osäkerheter kopplade till effekterna av spridningen av sjukdomen covid-19. Inkomsterna från punktskatt på spel ökade dock från 1,5 miljarder kronor 2018 till 3,8 miljarder kronor 2019. Om Svenska Spel hade lämnat en utdelning i nivå med ägarens ekonomiska mål och tidigare utdelningar, hade statens totala intäkter uppgått till ca 6 miljarder kronor, dvs. på samma nivå som för 2018. Svenska Spel betalar fr.o.m. den 1 januari 2019 spelskatt och bolagsskatt och har för 2019 betalat in drygt 2 miljarder kronor i olika skatter.

De allmännyttiga organisationernas intäkter från spel ökade marginellt med 4 procent 2019 jämfört med föregående år (se diagram 18.1). Statskontoret bedömer att idrottsrörelsens förutsättningar att få intäkter från sponsring från spelföretag generellt sett har förbättrats efter omregleringen. Sponsringen bedöms totalt ha ökat något från 110 miljoner kronor 2018 till 130 miljoner kronor 2019.

Över 50 000 personer har stängt av sig från spel

Diagram 18.2 Antal avstängda på spelpaus.se

Antal personer

Källa: Spelinspektionen.

Tjänsten spelpaus.se lanserades i samband med omregleringen av spelmarknaden, och möjliggör för individer att stänga av sig från allt spel under tidsperioder från en månad till tillsvidare (med möjlighet att bryta avstängningen var tolfte månad). En majoritet, 76 procent, av de som använder tjänsten är män (se diagram 18.2). Allt fler kvinnor använder dock tjänsten. I december 2019 var ca 75 procent av individerna som hade registrerat sig på spelpaus.se avstängda tills vidare, och för samtliga avstängningstider var fördelningen ca 75 procent män och 25 procent kvinnor. Baserat på intervjuer med forskare har ett betydande antal individer skyddats från överdrivet spelande genom spelpaus.se (Statskontoret 2020:8). Enligt Stödlinjen är införandet av spelpaus.se en trolig förklaring till att antalet personer som kontaktade linjen minskade under 2019 (Stödlinjens årsrapport 2019).

Direktreklam till konsumenterna som stängt av sig från spel är förbjuden enligt spellagen (2018:1138). Licenshavarna är därför skyldiga att kontrollera om en mottagare av direktmarknadsföring har anmält sig till spelpaus.se. Den 25 april 2019 beslutade regeringen tilläggsdirektiv till Spelmarknadsutredningen (Fi 2018:03), som bl.a. innebär att utredningen ska lämna förslag på lämpliga åtgärder för att begränsa marknadsföringen av spel (dir. 2019:18).

Svenskar över 18 år spelade i genomsnitt för 3 300 kronor per person 2019. Det motsvarade i genomsnitt 1,1 procent av deras disponibla inkomst. Trenden är fortsatt att andelen som spelar minskar, samtidigt som de som spelar gör det för mer pengar. De sociala skadeverkningarna av spel behandlas vidare inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Till följd av ökade risker på spelmarknaden med anledning av spridningen av covid-19 beslutade regeringen under våren 2020 om tillfälliga spelansvarsåtgärder för de mest riskabla spelen och om ett särskilt uppdrag till Spelinspektionen att bl.a. löpande rapportera om utvecklingen på marknaden och stärka tillsynen mot aktörer som tillhandahåller olagligt spel (Fi2020/01922/OU).

Uppdrag om tillsynsåtgärder och utvärdering

Spelinspektionen är tillsynsmyndighet på spelmarknaden och ansvarar för att spellagen efterlevs. Regeringen gav den 28 februari 2019 Spelinspektionen i uppdrag att redovisa vilka tillsynsåtgärder och andra aktiviteter som myndigheten genomfört för att säker-

ställa efterlevnaden av spellagen (Fi2019/00724/OU). Uppdraget redovisades den 1 september 2019. Spelinspektionen har i enlighet med spelförordningen (2018:1475) inrättat ett matchfixningsråd, samt ingått en överenskommelse med Konsumentverket om ansvarsfördelning och informationsutbyte, till följd av myndigheternas delade tillsynsansvar, i syfte att effektivisera tillsynen av spelmarknaden.

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att fram t.o.m. 2022 följa upp och utvärdera omregleringen av spelmarknaden. Myndigheten har överlämnat sin tredje delrapport som innehåller en redogörelse för det första året med den nya spelregleringen (Statskontoret 2020:08).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att tillståndsplikten för LAN-spel ska tas bort eller avgiftsbefrias (bet. 2014/15:KrU4 punkt 4, rskr. 2014/15:143). I december 2019 remitterades promemorian Vissa följdändringar med anledning av spellagen (Ds 2019:30), med förslag om att tillståndsplikten för s.k. förströelsespelsautomater ska upphöra samt att lagen (1982:636) om anordnande av visst automatspel med tillhörande förordning ska upphävas. I promemorian föreslås vidare att överenskommelsen om automatspel på passagerarfartyg i reguljär linjetrafik mellan Sverige och Finland (SÖ 1979:40) ska sägas upp. Ärendet bereds vidare. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Under 2019 fastställdes nya uppdragsmål för Svenska Spel. Dessa gäller för de spelformer som är förbehållna staten, dvs. landbaserade kasinon och värdeautomater på andra platser än kasinon.

18.4 Analys och slutsatser

I och med omregleringen av spelmarknaden har kanaliseringsgraden ökat betydligt. Regeringen bedömer att spelmarknaden nu är under större offentlig kontroll än före omregleringen. Även om statistiken kring kanaliseringsgraden tydligt visar på en hög andel spel på licensierade aktörer, behöver informationen till konsumenterna om licensierade aktörer förbättras. Regeringen bedömer att konsumenternas kunskap om spelmarknaden kommer att förbättras till följd av att Spelinspektionen deltar som informationsansvarig myndighet i Konsumentverkets informationsportal Hallå Konsument. Resultatet av detta kommer dock som tidigast att kunna iakttas mot slutet av 2020.

Till följd av den ökade offentliga kontrollen över spelmarknaden har också förutsättningarna för en sund och säker spelmarknad stärkts. Spelinspektionen och Konsumentverket har bedrivit en aktiv tillsyn, vilket bidragit till att konsumentskyddet har stärkts, särskilt beträffande spel på onlinekasino, som före omregleringen skedde utanför den svenska statens kontroll.

Viktiga steg har tagits för att förhindra att spel missbrukas för kriminell verksamhet. Exempelvis har den skärpta lagstiftningen och inrättandet av ett särskilt råd mot matchfixning skapat förutsättningar för ett ökat skydd av idrottens integritet på spelmarknaden. Det finns dock vadhallning på den svenska spelmarknaden som medför en oacceptabel risk för matchfixning, och som är oförenlig med en sund och säker spelmarknad. Sådan vadhallning kan också vara problematisk utifrån de spelpolitiska målen om att det ska råda hög säkerhet i spelen och att spel om pengar inte ska kunna missbrukas för kriminell verksamhet. Det är viktigt att spelmarknaden är sund vilket är ett av målen med omregleringen. Spelmarknadsutredningen, som regeringen har gett tilläggsdirektiv, kommer under hösten 2020 presentera sina slutsatser och vid behov förslag till ytterligare insatser för att uppnå målen med omregleringen.

Bortsett från minskningen av statens intäkter till följd av utebliven utdelning från Svenska spel förefaller ingen minskning skett av statens eller folkrörelsernas intäkter från spel. Detta innebär att ytterligare ett mål med omregleringen verkar ha uppnåtts. Dessutom är den ökade möjligheten att få sponsring från spelföretag en positiv effekt som ger tillskott till framför allt idrottsrörelsen.

En annan positiv utveckling är att registreringen av spelare på hemsidan spelpaus.se visar att fler upptäcker och använder möjligheten att stänga av sig från spel. Även om det i dagsläget inte med säkerhet går att säga varför individerna väljer att stänga av sig, tyder tillgängliga fakta på att avstängningsregistret har haft en avhållande effekt på problemspelande. Den konstanta ökningen av antalet registreringar tyder också på att tjänsten har blivit mer känd.

18.5 Politikens inriktning

Efter omregleringen av spelmarknaden har statens möjligheter att kontrollera det spel som riktas till svenska konsumenter ökat avsevärt. Det är viktigt att kanaliseringen på den omreglerade spelmarknaden är hög. För att uppnå målen med regeringens politik är en effektiv och ändamålsenlig tillsyn avgörande, bl.a. för att stänga ute olicensierat spel. Effekterna av omregleringen behöver kontinuerligt följas upp, utvärderas och åtgärder vidtas om målen inte uppnås.

Regeringen avser att fortsätta arbetet för att säkerställa att målen för politikområdet uppnås. Särskilt fokus kommer att ligga på att skydda konsumenter. Spelmarknadsutredningens betänkande kommer att utgöra ett viktigt underlag för regeringens bedömningar av behovet av ytterligare åtgärder.

Regeringen avser även att följa upp hur spridningen av covid-19 påverkade spelmarknaden och vilka lärdomar som bör dras för framtiden.

Manipulation av idrottsresultat, s.k. matchfixning, är ett allvarligt hot mot idrotten. I samband med omregleringen av spelmarknaden stärktes arbetet mot matchfixning. Regeringen följer utvecklingen och kommer att överväga behovet av ytterligare åtgärder.

18.6 Budgetförslag

18.6.1 15:1 Spelinspektionen

Tabell 18.1 Anslagsutveckling 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

2019	Utfall	69 878	Anslagssparande	6 552
2020	Anslag	76 247 ¹	Utgiftsprognos	75 471
2021	Förslag	76 218		
2022	Beräknat	76 786 ²		
2023	Beräknat	77 652³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2020 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 76 218 tkr i 2021 års prisnivå.

³ Motsvarar 76 217 tkr i 2021 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Spelinspektionens förvaltningsutgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 18.2 Förändringar av anslagsnivån år 2021–2023, 15:1 Spelinspektionen

Tusental kronor

	2021	2022	2023
Anvisat 2020¹	76 247	76 247	76 247
Pris- och löneomräkning ²	1 011	1 587	2 465
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-1 040	-1 048	-1 060
varav BP21 ³	-1 040	-1 040	-1 040
- Generell besparing i statsförvaltningen	-40	-40	-40
- Tillskott med anledning av ökade ärendemängder	-1 000	-1 000	-1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	76 218	76 786	77 652

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2020. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2022–2023 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att finansiera en ökning av anslaget 2:2 *Allmänna reklamationsnämnden* minskas anslag 15:1 *Spelinspektionen* med 1 000 000 kronor fr.o.m. 2021. Anslaget minskas med 40 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing (se Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 7.4) och beräknas fr.o.m. 2022 minskas med samma belopp.

Regeringen föreslår att 76 218 000 kronor anvisas under anslaget 15:1 *Spelinspektionen* för 2021. För 2022 och 2023 beräknas anslaget till 76 786 000 kronor respektive 77 652 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 18.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2019	85 229	20	49 120	36 109	77 583
Prognos 2020	75 000	20	78 475	-3 475	74 108
Budget 2021	70 000	20	77 258	-7 258	66 850

Avgifterna som redovisas mot inkomsttitel 9455 lotteriavgifter motsvarar endast delvis den aktuella verksamhetens kostnader. De åtgärder som är att betrakta som rättsvårdande är sedan 2007 anslagsfinansierade.